Kemal Varol

Kara Sis

ROMAN

§

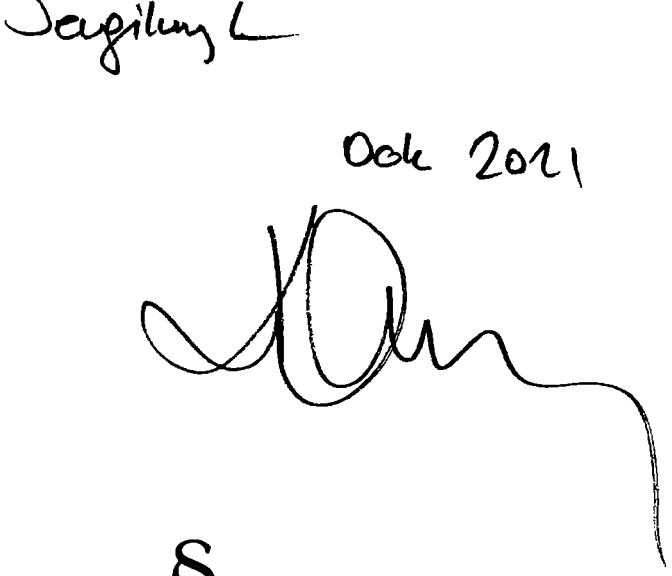
EVEREST
1989

KEMAL VAROL

1977 yılında doğdu. Edebiyata şiirle başladı. *Yas Yüzükleri* (2001), *Kin Divanı* (2005), *Temmuzun On Sekizi* (2007) adlı şiir kitaplarından sonra düzyazıya yöneldi. *Jar* (2011), *Haw* (2014), *Ucunda Ölüm Var* (2016) ve *Âşıklar Bayramı* (2019) romanlarıyla *Sahiden Hikâye* (2017) adlı bir hikâye kitabı yayımlandı. ABD ve Fransa'da da yayımlanan *Haw*'la Cevdet Kudret Roman Ödülü'ne, *Sahiden Hikâye*'yle Sait Faik Hikâye Armağanı'na, *Âşıklar Bayramı*'yla Dünya Kitap 2019 Yılın Kitabı ve Attilâ İlhan Roman Ödülü'ne değer görüldü.

KEMAL VAROL

KARA SİS

§

Yayın No **1989**
Türkçe Edebiyat **824**

Kara Sis
Kemal Varol

Editör: Elif Türker, Hazan Deniz
Kapak tasarımı: Adnan Elmasoğlu
Sayfa tasarımı: Muzaffer Aysu

Bu kitabın kimi bölümleri Gölyazı Yazıevi'nde yazılmıştır.

© 2021, Kemal Varol
© 2021, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Ocak 2021

ISBN: 978 - 605 - 185 - 557 - 8
Sertifika No: 43949

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

KARA SİS

İÇİNDEKİLER

Birinci Bölüm: Müebbet 11
İkinci Bölüm: Boşluklar 20
Üçüncü Bölüm: Hava Durumu 34
Dördüncü Bölüm: Kızıl Tel 49
Beşinci Bölüm: Taziye 59
Altıncı Bölüm: Cennetin Katları 76
Yedinci Bölüm: Göz 95
Sekizinci Bölüm: Savunma 105
Dokuzuncu Bölüm: Saç 122
Onuncu Bölüm: Genel Arama 129
On Birinci Bölüm: Hastane 143
On İkinci Bölüm: Martılar 158
On Üçüncü Bölüm: Keşke Ölse 168
On Dördüncü Bölüm: İsyan 191
On Beşinci Bölüm: Kulak 207
On Altıncı Bölüm: Geceler 212
On Yedinci Bölüm: Bir Yıl İki Ay Dört Gün 221
On Sekizinci Bölüm: Eski Hikâye 235
On Dokuzuncu Bölüm: Genel Af 241
Yirminci Bölüm: İyi Seneler 257

"Karanlık zamanlarda şarkı da söylenecek mi?
Elbette, şarkı da söylenecek, karanlık zamanları anlatan."

Bertolt Brecht

Birinci Bölüm

MÜEBBET

"Sana iki kez müebbet verdikleri gün
onların zamanına inanmayı bıraktım."

John Berger-A'dan X'e

28 Ekim 1998'de, akşam sayımından hemen sonra elleri eski tip zincirli kelepçelerle bağlı bir halde C-6'ya getirildiğinde, Barana'nın yüzünde öfkeden ziyade o gün tam anlayamadığım bir hüsranın ya da çok gerilerde kalmış bir yenilginin izi vardı.

Başgardiyan Beton'u ilk kez bu denli öfkeli görüyordum. Delirmiş gibiydi. Ağzı köpük köpüktü. Terlemiş, yüzü gözü kızarmıştı. Armalı düğmeleri kopmuş açık kahverengi gömleğini kumaş pantolonun içine sokmaya çalışıyordu hâlâ. Diğer gardiyanlar da öfkeliydiler. Barana'yı küfürler eşliğinde iki katlı koğuşumuzun üst katındaki yatakların arasına bir ceset gibi yuvarladılar. Sonra da tıpkı kendisi gibi derisi aşınmış, yıpranmış, üç beş parça eşyadan ibaret valizini attılar arkasından.

Gardiyanlara direndiği, karşı çıktığı ya da her tarafına savrulan tekmelere cevap verdiği yoktu Barana'nın. Kendisini savunmuyor, hiçbir mukavemet göstermiyordu. Kafasını sert darbelerden korumak için bile çabalamıyordu. Kaderine razı olmuş, başına gelecekleri tevekkülle kabullenmiş gibiydi. Yara bere içindeki kanlı çenesi beton zemine yapışmış öylece ileri bakıyordu çaresizce. Başgardiyan Beton'un öfkesi hâlâ geçmemişti. Sanki onca dayak yetmemiş

gibi, yaklaşıp Barana'nın saçlarından tuttu ve bir iki ağır küfür ettikten sonra karnına şiddetli bir tekme indirdi. Çocuk adeta yerden bir karış havalanıp tekrar zemine yapıştı acıyla.

Herkes yerde ezik bir hamamböceğiymişçesine yatan Barana'ya baktı bir süre. Kimseden çıt çıkmıyordu. Gardiyanlar onu içeri soktuktan sonra çözülen düğmelerini ilikleyip ter içindeki alınlarını silerek demir kapıyı yeniden üzerimize örttüler. Giderken mazgalı açıp son bir kez içeri baktılar ve tam o anda eski sinkaflı küfürlerine yenilerini eklediler. Artık hiç açılmayacak, yüzüne bile bakılmayacak kötü bir kitabı kapatırcasına, her zaman olduğu gibi sertçe kapattılar mazgalı. Bomboş maltada yankılanan, nerede olduğumuzu bir an bile unutturmayan onlarca kapı, sürgü ve kilit sesi duyduk sonra. Çok geçmeden maltada arka arkaya dört koca kilit daha döndü yuvasında. Demir kapı, bu kez sadece bizim için değil, müebbet almış Barana için de kapandı. Zamanın kapısını sonsuza dek örter gibi...

C-6'ya getirilene kadar fena dayak yediği belliydi. Hücrede, üst arama noktasında, koridorlarda, müdür odasında, maltada; her yerde üzerine çullanmışlardı sanırım. Ama bu hiç de "hoş geldin dayağı"na benzemiyordu. Cezaevine uyum göstersin diye tutulduğu hücreden çıkarılırken de dayak yemişti muhtemelen. Kabuk bağlamış, soğumuş, eskide kalmış yaralarının yanında yenileri de vardı. Hep olduğu gibi. Muhtemelen çıplak aranmayı kabul etmediği ya da gardiyanların direktiflerine uymadığı için bu hale getirilmişti. Ya da başka bir nedeni vardı olan bitenin. İçeride yapılanlara, sonu gelmez dayak ve cezalara her zaman makul bir sebep bulurlardı nasılsa. Karşı çıkmanın, sesini duyurmaya çalışmanın, direnmenin anlamı yoktu.

Burnunda kanlı bir tampon vardı. Yarılmış kaşlar, şişip morarmış gözler, patlamış bir dudak, yere çöktürülmek istenirken dizleri-

ne aldığı sert tekmeler, ezilmiş kaburgalar, kafası yere bastırılırken adeta haritaya dönmüş keder karası bir yüzle öylece yerde yatıyordu. Arada bir açılıp kapanan kanlı bir burun. Hafifçe oynayan, inip kalkan, toz içinde bir sırt. Üzerinde eskimiş, kirlenmiş, toz ve yırtıklar içinde bir pantolon. Yırtık, kanlı bir tişört. Yalınayaktı. Yürüyemiyordu. Ayak tabanlarına da vurmuşlardı galiba. Birkaç kez yerinden doğrulup ayağa kalkmak istedi ama yara bere içindeki dizleri ona izin vermedi. Tekrar yere yapıştı.

Elinde henüz etiketi çıkarılmamış, giymeye fırsat bulamadığı bir çift siyah çorap tutuyordu nedense. Dünya üzerindeki tek hazinesi oymuş gibi, küçücük bir topak yaptığı çorabı herkesten saklamaya çalışıyordu. Besbelli o çorap için de dayak yemişti.

Mecali yoktu. Hali iyi değildi. Yine de kayıtsızdı. Yerde sere serpe yatarken, dudağının kenarında sanki herkesle alay edercesine asılı kalmış yarım bir gülüş vardı. Dudağı acıdan ya da çenesine aldığı sert bir darbe yüzünden bu haldeydi belki, bilemem. Arkasından kapanan kapıyla kendini içeride bulduğunda balon gibi şişmiş gözleri onu çevreleyen ayaklarımıza değil, yataklarımızın bitimindeki küçücük demir parmaklıklı pencereye çevrilmişti. Oradan da bir hatıra kadar uzak, belli belirsiz bir yere bakıyordu sanki.

Bir süre sonra o küçük pencereye bakmayı bıraktı Barana. Yüzünü ekşite ekşite yana döndü. Sanki gözünün içinde başka bir göz daha varmış ve o göz ona ait değilmiş de bir kameradan kopup gelmiş gibi dikkatle etrafına bakmaya, fırlatıp atıldığı koğuşu incelemeye başladı. Onu izleyen ayaklarımıza, darmadağınık yataklarımıza, yerdeki çer çöpe, duvarlara astığımız çıplak kadın fotoğrafları ile futbol takımı afişlerine ve arkasından sanki sonsuza dek kapanan mavi demir kapıyı gözleriyle tarayıp başını yeniden küçük pencereye çevirdi.

İki sıra halinde üçer yatağın yan yana dizildiği, burnumuzu dışarı uzatsak da doğru dürüst nefes alamadığımız bu daracık koğuşa bir de Barana'yı vermişlerdi. Hiçbir şeye itiraz edemezdik içeride. Adalet kavramını onlar, yani galipler icat etmişti. Bir oyun hamuru gibi ellerinde evire çevire canlarının istediğini çıkarıyorlardı o hamurdan. Taşkale'de doğru dürüst bir yatak bulduğumuza bile şükretmeliydik. Ama Barana'nın durumu farklıydı. Ona verecek fazladan bir yatağımız yoktu. Bunu bile bile onu C-6'ya getirmişlerdi. Ne bu dünyada ne de koğuşta yatacak bir yeri vardı Barana'nın. Mecburen, elbise dolaplarımızın üzerine attığımız, kim bilir kimden kalan yırtık pırtık yer yatağında yatması gerekiyordu.

Daracık koğuşumuza yeni birini verdikleri için huzursuzduk ama yine de Barana'nın içimizi sızlatan, hepimizde acıma hissi uyandıran, yürek burkan bir hali vardı. Mesele dayak değildi. Dayak acısı er ya da geç geçer, yaralar kabuk bağlardı ama Barana'nın derdi başkaydı sanki. Her şeyden vazgeçmiş gibiydi. Kendisinden, yaşama sevincinden, bir yerlerde olması gereken hayallerinden bile. Gövdesi bitikti. Hareket etmeye çalıştıkça yüzünü daha da derin bir acı kaplıyordu. Arada bir ağzını açıp küf kokan koğuşumuzdan derin bir nefes almaya çalışıyor ama kanla dolmuş ağzı ona rahat vermiyordu. Ağzının içinde dönüp duran kanlı tükürüğü çıkaracak hali bile yoktu. Birkaç kez ellerini pençe gibi açıp yerden güç almaya, belki de doğrulup hepimize ne kadar güçlü olduğunu, henüz vazgeçmeye niyetinin olmadığını, kolayca toparlanabileceğini göstermeye çalıştı ama başaramadı. Yeni yürümeye çalışan bir çocuk gibi havaya kalkan dirsekleri bir süre sonra yeniden beton zemine kapaklandı. Yine de elindeki çorabı bir an bile bırakmadı.

O çocukta nedenini yıllar sonra bile anlayamadığım, kötü yazılmış da olsa kendi hikâyesine sıkı sıkıya yapışmış, orada yaşamaya kararlı insanların kederini seziyordum. Gözlerinde içli bir kuyu

saklıyordu sanki. O kuyuda neler olduğunu, içinin neyle doldurulduğunu, ağzının neden kapatıldığını ise ancak Allah bilirdi. Ama o kuyudan çıkmak için, kimseden medet ummuyordu besbelli.

Belki yaşıma, belki de eski bir öğretmen olmama binaen lafım geçerdi koğuşta. Bunca dayağın üzerine onu yerde yatıramazdık. Bizimkilere dönüp ona bir yer ayarlamamız gerektiğini söyledim fısıltıyla. Ses çıkarmadılar. Barana'yı bir çuvalı sırtlar gibi yerden zorlukla kaldırıp Candan İleri'nin, küçük pencerenin yanındaki yatağına oturttuk. Birkaç gün o pencereye yakın uyumak, cezaevinin içinde mi yoksa dışında mı olduğunu yıllardır bir türlü anlayamadığımız kavak ağacını izlemek, uzaklardan belli belirsiz gelen sesleri dinlemek, alt kattaki avluda biriken o ince serinliği yüzünde hissetmek, biraz temiz hava alıp geçmişin tozlu muhasebesini yapmak, kalan ömrünü bu daracık ve nefessiz koğuşlarda tamamlayacağı gerçeğiyle yüzleşip her şeyi kabullenmek ona iyi gelecekti. Kendisine gelince mecburen yerde, iki yatağın arasına sereceğimiz yer yatağında yatacaktı. O an daha fazla nefes alabileceği, bir süre göz ucuyla da olsa dünyayı görebileceği bir yere ihtiyacı vardı sadece ve onun için yapacak başka bir şey de gelmiyordu elimizden.

Hiçbirimiz onun kadar haşat edilmiş bir halde içeri girmemiştik. Ama hikâyemizin sona erdiğini hissettiğimiz, dünyanın sonuna geldiğimizi düşündüğümüz bu durum bize yabancı değildi. Candan İleri, kalın yorganını ve dolaplarımızın üstündeki eski püskü bir döşeği sessizce yere serip yatağını kan revan içindeki Barana'ya verdi. Lakin o, bir teşekkür bile etmedi bize. Kendini zorlaya zorlaya yatağa uzandı. Sanki uzanmadı da gövdesi bir çarşaf gibi süzüldü yatağın üzerinde. Tüyden bir hafiflik yatakta, kendisine bile ağırlık vermeden.

Hareketsizdi Barana; elleri dizlerinde, başı öne eğik ve çok yorulmuş gibi. Uyumadan önce kabarsın diye defalarca yumruklanmış bir yastıktan farksızdı adeta. Bileklerindeki derin izleri ovduktan sonra ellerini sanki hâlâ kelepçeliymiş gibi yeniden karnında kavuşturdu. Birbiri ardınca tekrarladığımız "geçmiş olsun!" dileklerine hiçbir cevap vermedi. Tek kelime bile. Yaralı yüzünde ruh halini açık edecek, içindekileri bir nebze olsun gün yüzüne çıkaracak bir ifade de belirmedi. Elinde sıkıca tuttuğu çorabı yastığının altına sıkıştırdı. Ardından da burnundaki kanlı tamponu zorlukla çıkarıp bir süre hayretle kendi kanına baktı. Hususi çöpçüsü varmış gibi tamponu iki yatağın arasındaki çer çöpün, yün ve kıl yumaklarının arasına attı. Başını ellerinin arasına alıp ikisi de kanlanmış o mahzun gözlerini tabut kapağı biçimindeki tavana dikti. Bir süre sonra sıkılıp gözlerini sisler içindeki pencereye çevirdi yine.

Haşat edilmiş, kum torbasına dönmüş halini saymazsam, ilk geldiğinde kimse Barana'nın bu suskun ve hazin durumunu yadırgamamıştı. Başlarda hep böyle olurdu çünkü. Barana hapishaneye giren herkesin yaşadığı türden bir kilitlenme ânının içindeydi. Geçecekti. Sonsuza kadar sürmezdi. Zaman er ya da geç ilacını alıp koşardı insanın yarasına. İyileşecekti. Çok geçmeden kendisine hakiki bir dinleyici arayacak, aralıksız konuşmak isteyecek, dili çözülecek, kendisinden fersah fersah geride kalan ve muhakkak kendini haklı çıkaracağı o hazin hikâyesini anlatacak ve tıpkı bizim gibi Taşkale'deki her şeye alışmaya başlayacaktı. Bu yüzden, onu daha fazla rahatsız etmemek için yataklarımıza çekildik ve koğuştaki ilk gecesini kendisiyle baş başa geçirmesini sağladık. Bir tür dayanışma ya da halden anlama çabası. Hepsi bu. Başka ne yapılabilirdi ki!

Tıpkı bir zamanlar bizim de yaptığımız gibi yatağa ruh gibi uzandığında gözlerini o anda yumup derin derin uyuyormuş, bütün

bu olanlar, geride kalanlar, olup bitecekler umurunda bile değilmiş, kayıtsızmış, günler ve bu haller çabucak geçecekmiş numarası yaptı. Kimseyle konuşmak, işlediği suçu en başından anlatmak, ona sorulacak meraklı sorulara cevap vermek, geride bıraktığı acı hatıralara ve suç mahalline dönmek istemiyordu sanırım. Zaman zaman gözlerini aralayıp kulağını dışarıdan gelen seslere çevirse de konuşmamakta kararlıydı. Sık sık yana dönüp sanki uzaklarda birini bırakmış gibi, şişmiş gözlerini karanlık pencereye çevirdi kederle.

Barana'nın o gece dışarıda bir şey görmesi, görse bile dikkatle seçmesi imkânsızdı. Alt kattaki havalandırma bile beyaz bir karanlık içindeydi. Taşkale Cezaevi'ne garip olduğu kadar yoğun bir sis çökmüştü. Saatler sonra yedi metrelik duvarları ve duvarların üzerindeki bir metrelik dikenli telleri bile görünmez kılacak sis, yavaş yavaş her yeri ele geçirmeye hazırlanıyordu. Bu sis sanki bir tek şehre değil, hatıralarımızın da üzerine çöküyor, dışarıdaki eski, mesut ve kayıtsız günlerimizin üstünü kalın bir yorgan gibi örtüyor, bulduğu her şeyi adım adım ele geçiriyor, gözlerimize bir perde gibi inip bizi tek başınalığın o ıslak kuytularına çekiyordu.

Barana, birkaç kez derin derin nefes alıp o kalın sisin ıslak, yapışkan ve çaresiz kokusunu içine çekti. Belli ki bir yerlerden hatırladığı bu sisin kokusunu ciğerlerine indirir indirmez yüzünü acıyla ekşitti. Galiba göğsüne de vurmuşlardı. Kaburgalarında kırık veya çatlak olması da muhtemeldi. Sanki ciğerlerine çimento dökmüşlerdi. Yeterince nefes alamıyor, almaya çalıştıkça da buz kırığına benzeyen göğsüne derin bir ağrı çöküyordu. Bir süre sonra gövdesindeki acıyla meşgul olmayı bırakıp kendisini tekrar uykunun kollarına bıraktı.

Kırklı yaşlarında olmalıydı ya da otuzlarının sonunda. Fazlasıyla yakışıklıydı. Dümdüz bir burun, hafiften kırlaşmış kızılımsı

sakallar ama dökülmemekte ısrar eden, yana doğru savrulmuş terli saçlarıyla masum ve bebeksi bir yüzü vardı. Solgun bir ten, içeriye kaçmış gözler, bu gözleri kapatan iki kocaman şişlik, boğazının tam ortasında yutkunduğunda hayat belirtisi gibi inip kalkan bir âdemelması, uzun bir boy ve yara bere içindeki zayıf bir gövde. Hepsi bu. Sanki bir müebbet de bu sıska, çaresiz ve umutsuz gövdesi için almıştı Barana. Çiftçilere özgü geniş ve damar damar elleri yatağından aşağı öylece sarkıyordu. Bazen bir şeyi sayar gibi parmaklarını olduğu yerde oynatmasa, boğazındaki âdemelması aşağı yukarı oynamasa, karnı dalgın bir tepe gibi hafifçe yükselmese, ağzından inleye inleye bir nefes çıkmasa, pekâlâ bir ölü denebilirdi ona. Yaşayamadıklarını, tamamlayamadıklarını, olamadıklarını, doyamadıklarını, arkasında bıraktıklarını anımsamaya çalışan bir ölü...

Daha koğuşun ortasına atılır atılmaz acımıştım ona. İçimden bir ses bana bu çocuğa göz kulak olmamı, onu koruyup kollamamı, arka çıkmamı, çünkü onun herkesten farklı ve hazin bir hikâyenin içinde dönüp durduğunu söylüyordu nedense. Ama işte o zaman temkinli olmamı isteyen başka sesler de karışıyordu kulaklarıma. En azılı katillerin bu türden bebek yüzlüler arasından çıktığına defalarca şahit olacak kadar uzun kalmıştım hapiste. Buraya yaka paça getirilmesine, arkasından bir sürü küfredilmesine, üst kattaki yatakhanenin daracık aralığına haşat edilmiş bir halde atılmasına, gardiyanların acımasızca dövmesine bakılırsa şüphesiz suçsuz değildi. Kimseye boş yere müebbet vermezlerdi. Üstelik Barana'nın, cezasının ilk dönemlerini, bitmek bilmeyen tek kişilik hücre cezaları, kaybolan gündüz ve geceler, hamam böcekleri ve farelerle çene çaldığı aylar, tek başına devirdiği yıllar, delirmemek için uydurduğu küçük oyunlar, cezaevindeki birçok haktan mahrumiyet ve duran, akmayan, yerinde sayan zamanla geçirdiği kesindi. Yine de sanki

bütün bunlar değil de hepimizden daha başka, daha garip, daha içli bir derdi vardı bu çocuğun, hissediyordum.

Bir süre sonra, iyice emin olmak ister gibi, kulaklarını dikip dışarıdan belli belirsiz yükselen martı seslerini duymaya çalıştı. Denizden binlerce kilometre uzaktaki bu bozkırın tam ortasındaki cezaevinde duyduğu martı seslerinin gerçek olup olmadığını anlamak istiyordu galiba. Diğerine göre daha iyi olan sağ gözünü kısıp başını kaldırdı. Boynu tutulmuş gibiydi. Hareket etmekte zorlanıyordu. Pencereden bakmaya çabaladıysa da orada sis yüzünden bir şey görmesi imkânsızdı. Ama onu şaşırtan, hayrete düşüren martı sesleri geçen her dakika daha da artıyordu.

Başımı ellerimin arasına alıp uzandığım yerden onun şaşkın, neler olduğunu anlamaya çalışan sarsak ve müteredditi halini seyrettim keyifle. Havsalasının almadığına bahse girerdim. Birkaç derece daha ısınsa, biraz daha hararet yapsa pekâlâ çöl iklimine dönüşecek bu kara kuru ve ıssız topraklarda duyduğu martı seslerinin gerçek olup olmadığını tarttı bir süre çünkü. Her martı sesiyle başını yeniden oynatıp göz ucuyla boş yere dışarı bakmaya çalıştı. Sonra, öylece çaresiz ve dalgın, şişmiş gözlerini sonsuza kadar kaparcasına kendisini uykunun o tekin, kaygısız ve masum kollarına bıraktı.

İkinci Bölüm

BOŞLUKLAR

"Öyküler arasındaki boşluklarda yaşardık."

Margaret Atwood-Damızlık Kızın Öyküsü

Şaşkınlığa düştükleri tabiat olayları karşısında kafaları ziyadesiyle karışan ve tıpkı Kızılderililer gibi onlara garip adlar koyan Taşkaleliler, gardiyanların arada bir kapısını açık bıraktıkları havalandırmaya birikip cezaevine çöken bu göz gözü görmez dumana Kara Sis diyorlardı. Belki de haklıydılar. Her yıl birkaç gün, yüzünü gösterip yerden kalkmıyordu bu sis.

Gökyüzü hepten yere çökmüştü sanki. Bu yoğun siste ne havalandırmanın köşesinden gördüğümüz nöbetçi kulübesi ne üst kattaki koğuşun demir parmaklıklı penceresi ne yüksek duvarlar ne de hapishaneyi çepeçevre saran güçlü projektörler seçilebiliyordu. Her tarafta bembeyaz bir duman vardı sadece. Bizi saran her şey bu eski mi eski dünyayı bir örtü gibi kaplayan Kara Sis'in içine hapsolmuştu. Gökyüzü yırtılmış ve orada ne kadar bulut varsa o yırtıktan aşağıya dökülmüştü adeta. Arada bir nöbetçi askerlerin, Güney Kule'den Doğu Kule'ye, Kuzey Kule'den Batı Kule'ye her şeyin yolunda olduğunu bildiren düdükleri hariç, etrafta en ufak bir ses dahi işitilmiyordu. Martıların çığlıkları da kesilmişti çoktan. Sanki gökyüzündeki yarıktan aşağı inen boz bulanık bir toz bulutu yerdeki her şeyi bir anda içine çekmiş, karşısına çıkan tüm sesleri emmiş, geride bir tek bizim şaşkın, meraklı ve mutsuz gözlerimizi bırakmıştı.

Bizimkiler sayım sonrası uykusundan yeni uyanmışlardı. Hepsinde bir örneğini defalarca yaşadıkları, bildik, sıradan ve hüzünlü bir sabah sıkıntısı vardı. Başucundaki takvimden bir yaprak daha koparan Candan İleri, hesap kitap işlerine kafası fazla basmadığı için parmaklarından yardım aldı. Herkes gibi başparmağını çıkarma işareti yerine kullanıyordu. Başparmağı diğer parmaklara her değdiğinde bir günü eksiliyor, böylece yüzündeki ferahlık biraz daha artıyordu. Eğer parmaklarının ucundaki çıkarma işlemi yalan söylemiyorsa tahliyesine üç yıl dört ay yirmi beş gün kalmıştı. Candan İleri, kalan takvim yapraklarını iskambil kâğıtları gibi arka arkaya karıştırmaya başladı. Ardından da sanki bir şeylerin kokusunu alıyormuş gibi derin derin burnunu çekti.

"Zamanı durduramazlar," dedi.

Casper, zamanın becerilmemiş başka bir yerini daha tamamlayıp okkalı bir küfür ekledi bu cümleye. Koğuştan kahkahalar, nidalar, bağırtılar ve küfürler yükseldi. Ellerimi kafamın arkasında bağlayıp onlara, aynı koğuşta yaşamaya yazgılı olduğum arkadaşlarıma baktım.

Küfrün her türlüsünü seviyorlardı. Organlar, adları kötüye çıkmış meyveler; ıslak ve yapışkan, çekince uzayan, içinde herhangi bir delik olan tüm şeyler; bütün bunları bir küfrün herhangi bir yerinde yerli yersiz kullanmaya bayılıyorlardı. Ama galiba en çok zamanla ilgili küfürleri seviyorlardı. Geçmeyen, duran, başa saran, hatırlanan, akıldan çıkmayan; artık bize değil yalnızca tahliye günümüze sabitlenen zaman...

Koğuştaki herkes, bir yanlışlık yapmamak için kendi kalan zamanını dikkatle hesapladıktan sonra Candan İleri'nin peşi sıra önce alt kata, sonra da avluya çıktı ama o sabah da tıpkı önceki günkü gibi dışarıda volta atmanın imkânı yoktu. Havalandırmada göz gözü görmüyordu.

"Böylesine ilk kez şahit oluyorum," dedi Sıçan.

"Ben bir kez görmüştüm," dedi belini tutan Candan İleri, "pis bir sis. Bazen günlerce yerden kalkmıyor."

"Kış geliyor," dedi Casper, "belli, donduracak bu sene bizi."

"Bizim köyde de bir sene böyle bir sis çökmüştü," dedi elini havalandırmanın kolonlarında dikkatle gezdiren Asım Abi, "dört gün kalkmadı."

Elindeki tespihi arka arkaya çeken Reco Dayı, Candan İleri'ye dönüp "hadi ocağı yak da bir çay içelim," dedi, "iyi gider bu havada."

Taşkale Cezaevi'nde herkesin, işlediği suça göre bir görev ve rütbesi vardı. Basit hırsızlık ve yaralamadan gelenler en alt sınıftaydı ve koğuşun bütün ayak işlerini onlar yapıyordu. Düzen böyleydi. Kimse değiştiremezdi. Herkes işlediği suça göre itibar, izzetüikram görürdü içeride. Aslına bakılırsa henüz hikâyesini bilmediğimiz Barana hariç hepimiz cinayetten yatıyorduk. Ama yine de kendi aramızda suçumuza değil de hikâyemize göre bir görev dağılımı yapmıştık.

Candan İleri sevdiği kadını öldürmüştü. Sıçan, aslında başkasının işlediği bir cinayetten yatıyordu içeride ama işin içinde gasp da vardı. Kalıp ustası Asım Abi, tarla kavgası sırasında bir köylüsünü vurmuştu. Bütün derdi açık öğretim sınavlarını verip iyi kötü bir diploma almak olan Casper, içeriye gasptan girmiş, ilk cinayetini de cezaevinde işlemişti. Reco Dayı, rakı fabrikası müdürünü makamında öldürmüştü. Bana gelince, o sabaha kadar rütbelerin en büyüğü benimdi: Yirmi dört yıl.

Ama sonra Barana geldi.

Müebbet vermişlerdi çocuğa. Eskiden olsa doğrudan idam sehpası. Meclis izin verse darağacında poşet çay gibi sallandıracaklardı onu. Suçların en büyüğü. Kim ne derse desin C-6'nın en rütbe-

lisi oydu artık. Ondan hiçbir şey isteyemezdik. Aldığı bu cezayla cezaevinde bir çöpü oradan alıp buraya bırakması, birilerine boyun eğmesi, onun bunun getir götürünü yapması bile gerekmiyordu.

Her türlü kokuya karşı aşırı hassasiyeti olan Candan İleri'nin görevi çay ve yemek dağıtmaktı. Uzun ve ince parmakları vaktiyle kadın çantalarına bir hayalet gibi girip çıkan Casper bulaşıkçıydı. Asım Abi uzun boyluydu ve onun görevi eski bir kalıp ustası olmasına binaen her sabah darmadağın halde bırakılan çarşafları düzeltmek, yorganları muntazam bir şekilde hazırlamak, yastıkları bir kalıp peynir gibi dümdüz yapmaktı. Temizlik ve çamaşır işi Sıçan'daydı. Reco Dayı benden küçüktü ama yaşı itibarıyla herhangi bir şeye karışmazdı. Parası bol olduğu için koğuşun ufak tefek ihtiyaçlarını o karşılıyordu. Aslında aramızda öyle bir ayrım yoktu ama kendisini koğuş ağası gibi görüyordu. Sevinsin, bununla avunsun, işimiz görülsün diye biz de ses etmiyorduk ona.

"Çocuk uyanmadı mı daha Mesut Hocam?" diye sordu Reco Dayı.

Barana'nın durumuna bakmak için sessiz adımlarla yukarı çıktık. Uyanmamıştı. Yatağında otopsi masasındaki yorgun, kayıtsız ve delik deşik edilmeyi bekleyen bir mevta gibi boylu boyunca yatıyordu hâlâ. Kendisine gelmesi zaman alacaktı. Daha kötüye gitmesi de ihtimal dahilindeydi. Fakat onu rahatsız etmek istemedik. Uyusun, dinlensin, kendisine gelsin diye tekrar alt kata indik.

Çocuk yüzünden kötü olmuştuk. Onun halini gördükçe cezaevine getirildiğimiz o ilk günü anımsıyor ve sessizce yutkunuyorduk. Mutfak bize dar geldi. Bir zaman sonra kendimizi yeniden havalandırmaya attık.

Duvar dibine dizilmiş, merakla gökyüzüne bakıyor, bu sisin ne zaman dağılacağını bekliyorduk. Gözlerimiz arada bir yuvasından çıkıp yoğun sisin içine karışıyor; bavulumuza koyup getiremedi-

ğimiz, yutkunarak cezaevinin kapısında bıraktığımız eski, mesut, huzurlu günlerimize ve içimizdeki pişmanlıklara bakıyorduk. Herkesin dışarıda bıraktığı son bir cümlesi vardı. Sanki hepimiz ölmüştük ve herkes bizi o son cümleyle anımsıyordu. Diğerlerinin içinden geçenleri bilmeme, son cümlelerini işitmeme imkân yoktu ama benim içimde, işlediğim suçtan geriye kalan hep aynı ses yankılanıyordu:

"Gelinle damadı sahneye davet ediyoruz!"

İçimde arsız bir davulcunun tokmağı gibi çalınan, bir türlü susmak bilmeyen cümleyi susturmaya çalışırcasına dönüp bizimkilere baktım. Pişmanlar pişmanı bir yüzle, gökyüzünde bir şey göremediklerinden mecburen yere, beton zemine bakıyorlardı. Hepsi dalgın, umutsuz ve yenikti.

Sorunca, Reco Dayı hariç hepsi pişman olduğunu söylüyordu ama sanmıyorum. Dillerindeki pişmanlıkla gözlerindeki hınç birbirine tezattı. Ama yine de Barana'yla benden şanslıydılar. Onlar için dünyanın bir yerlerinde doğup batacak güneşler, koynuna girilecek kadınlar, terletilecek yastıklar, yürünecek yollar, içilecek rakılar, gidilecek şehirler, durup uzun uzun seyredilecek bir dünya telaşı veya işlenecek yeni suçlar vardı ama Barana'yla benim için her şey çok uzaktaydı. Dünya ve zamandan umudunu çoktan kesmiş kapkara bir nokta gelip adımızın yanına konmuştu. Hatta Barana'da fazladan iki nokta daha vardı. Herkes günün birinde dışarı çıkıp kendi yarım cümlesinin peşine düşecekti ama bizim cümlemiz hiçbir zaman tamamlanmayacaktı.

Rakı fabrikası müdürünü öldürdüğü için kendisine verilen cezadan geriye bir yıl on günü kalan Reco Dayı ile sevdiği kadını sokak ortasında öldürüp yirmi dört yıl almasına rağmen cezası hafifletici nedenler yüzünden on iki yıla düşen Candan İleri, bize benzemiyorlardı. Onlar için yıllar, aylar, günler ve saatler değil,

geçen her dakikanın bile bir önemi vardı artık. Reco Dayı bir şekilde ayakta duruyordu. Ama Candan İleri bitikti. Üç yılı kalmıştı. Dışarı çıkar çıkmaz elinde muhtemelen kadının en sevdiği menekşelerle, öldürdüğü kadının mezarını ziyaret edecekti. Tahliye olunca, mümkünse mezarlığa yakın bir yerde yaşamak istiyordu. Tek kurşunla öldürdüğü kadını daha çok ziyaret edebilmek, kaderindeki bozuk teraziyi dengeleyebilmek için. Lakin, ona söyleyemediğimiz önemli bir hakikat vardı. Kadınlar asla unutmazlardı. Bazı adamları ölünce bile affetmezlerdi kadınlar. Boşuna çırpınıyordu.

Candan İleri, zaman zaman cezaevi idaresine dilekçe yazıp basit bir saksıya yetecek kadar toprak ve menekşe tohumu istiyordu. İdareye karşı bir suç işlememişti. Saygılı bir hükümlüydü. Tahliyesine az kalmıştı. Bir avuç toprak ve menekşe tohumundan kimseye zarar gelmezdi ama cezaevi idaresi bu tür taleplere karşı her zaman aynı kararlılıkla ret cevabını veriyordu. Dış Kantin denen paragöz gardiyanın yardımıyla her şeyi tedarik edebildiğimiz halde bu menekşe tohumu konusunda duvara tosluyorduk. Kabul etmiyorlardı. Temizlik, itaat ve düzen severdi müdür. Ama yeryüzündeki tüm cezaevi müdürleri gibi Taşkale'nin müdürü de çiçeklere düşmandı.

Candan İleri uslanmıyordu. İki üç haftada bir çizgisiz kâğıt ile tükenmez kalemi önüme koyup onun için yeni bir dilekçe yazmamı istiyordu. Güzel bir yazıyla, münasip bir dille yazayım istiyordu. Biraz toprak ve menekşe tohumu. Parasını o ödeyecekti. Saksı işini kendisi halledecekti: Boş deterjan veya hazır yoğurt kaplarını kullanacaktı. Devletimiz büyüktü. Allah gibi bağışlayıcıydı devlet. Hem zaten peygamberimiz de çiçekleri çok severmiş. Devlet yemiyordu bu sözleri. Cevap şaşmaz bir şekilde hep aynıydı: Reddedildi.

İnsanın hikâyesi ne kadar basitse hayatı da o denli kolaylaşırdı belki de. Asım Abi'nin hikâyesi Candan İleri'ninki gibi karmaşık

değildi. O yüzden aramızdaki en gamsız mahkûm oydu galiba. Yeni aldığı ve gözü gibi baktığı tarlasına su çekerken komşu tarlanın sahibiyle tartışmış, su kanalı yüzünden başlayan tartışma aniden kavgaya dönüşmüş, bir süre sonra da Asım Abi yırtıcı hayvanlar korkusuyla yanında taşıdığı tüfeğini ateşlemişti. Yarım saat içinde olup bitmişti her şey. Kendine geldiğinde adamın kanının iki tarla arasındaki su kanalına aktığını hatırlıyordu bir tek. Hepsi bu. Tarla, su, su kanalına akan kan ve on sekiz yıl. Onun cezasında da hafifletici nedenler vardı. Lakin fazlasıyla itikatlı biriydi Asım Abi. Bu dünyadan çok, öbür dünyada alacağı cezadan korkuyordu. Sabah akşam elinde Kuran-ı Kerim meali, sırtını dümdüz kolona yaslayıp kutsal kitapta işlediği suça karşılık bir ceza arardı. Zaman zaman cezaevinin yanındaki tarlalardan koyun ve keçi sesleri gelirdi. İşte o zaman kötüleşirdi Asım Abi. "İki dönüm tarlası, yirmi koyunu ve ahiret korkusu olan insan mutlu insandır," derdi. Sonra dışarıdan gelen toprak kokusunu içine doldurur ve herkes gibi hikâyesini kendi içinde temize çekerdi. Birilerine anlatmak, anlatıp rahatlamak, suçsuz çıkarılmak ve affedilmek için.

"Suçu neymiş çocuğun?" diye sordu Asım Abi.

Sadece "müebbet" demişlerdi. Sonra da çekip gitmişti gardiyanlar. Ama çok beklemeyecektik. Kendine gelince anlatırdı muhakkak. Yaralarının iyileşmesi, buradan çıkamayacağını kabullenmesi, hikâyesiyle baş edemeyeceğini fark etmesi gerekecekti öncelikle. Sonra anlatacaktı. Kimse hikâyesini sonsuza kadar içinde tutamazdı çünkü.

Taşkale'ye giren herkes eninde sonunda hikâyesini birilerine anlatırdı. Çaresiz, kural buydu. Geçmek bilmeyen zamanı hızlandırmanın bir yolu da başından geçenleri anlatmaktı. Hatta zaman zaman sanki herkes hikâyesini birilerine anlatmak ya da hikâyesine bir son bulmak için hapishaneye girmiş gibi gelirdi bana. Doğrusu-

nu söylemek gerekirse hepimiz bayılıyorduk buna. Önce bir sigara yakıyor, iç çekip ileriye, yedi metrelik havalandırma duvarına bakıyor, bir süreliğine dünyanın en güzel susuşunu yüzümüze iliştiriyor, sigaranın külünü dünyanın dertlerini döker gibi parmağımızın ucuyla aşağı silkeliyor ve bakışlarımızla havalandırma duvarını bile aşıp anlatmaya başlıyorduk. Önce topluca herkese, sonra baş başa kaldığımız koğuş arkadaşlarımıza. Tane tane, yavaş yavaş, anımsaya anımsaya, unuta unuta. Yanımızda hikâyemizi anlatacak kimse kalmayınca da olan biteni, içimizde kalanı, hatırladıkça kederi gözlerimize hücum eden o eski günleri bu sefer kendimize ve çaresiz ellerimize anlatıyorduk.

Bir hikâyeyi meraklı kalabalığa anlatmakla baş başa kalınan birine ya da düpedüz kendimize anlatmak arasında dağlar kadar fark vardı. İlkinde ayrıntılar değil, daha çok yapılan haksızlıklar ve öfkeler, taammüden cinayetler; diğerinde nefsi müdafaalar, izzetinefisler, olabildiğince uzatılan sahneler ve pişmanlıklar öne çıkıyordu. İlkinde dudaklardan taşan tükürükler, diğerinde gözlerden sicim gibi boşanan yaşlar sızıyordu hikâyeye. Anlattıkça, cümleleri uzatıp durdukça hikâyemiz genişliyor, araya yeni kelimeler, yeni insanlar, yeni hatıralar giriyor ve hiçbir zaman başa dönemiyorduk. Dönsek de yolumuzu bulamıyorduk zaten. Giderek kendi hikâyemizi değil, kendimize yakıştırdığımız hikâyeyi anlattığımızı fark ettiğimizde de iş işten geçmiş oluyordu çoğunlukla. Kendimizi çoğu zaman bambaşka, bizimle ilgisi olmayan, sanki başkasının yaşadığı bir hayatı anlatan garip ve tekinsiz bir hikâyenin tam ortasında yakalıyor, yalan her halükârda bize daha çekici geliyor, böylece inanmakta zorlandığımız sabık bir hikâyeye doğru sürükleniyorduk.

Sıçan, bir mahkûm veya gardiyanın, "neden buraya düştün?" diye sormasına bayılırdı örneğin. Sorulur sorulmaz, başından

geçenleri iştahla, dinleyicisinden yardım dilenircesine anlatmaya başlardı. O böyle başından geçenleri sıraladıkça, onu dinleyenler hemen koşturup yaşadığı haksızlığı çözecek, hâkimi uykusundan uyandırıp tekrar duruşmaya sokacak, davası temyizden dönecek, dinleyicileri sayesinde bavulunu alıp kapıya yönelecekmiş gibi gelirdi ona. Fakat Sıçan'ın bir sorunu vardı. Hikâyesini özetlemek yerine, olan biteni her seferinde en başından anlatırdı bize. Tekrar tekrar, hep aynı ifadelerle:

"Timur adlı şahısla araba çalmış, geziyorduk."

Sonu bir kişinin ölümüyle biten hikâyesine her seferinde bu cümleyle başlardı Sıçan. Timur en yakın arkadaşıydı. Rahmetli babası onu Timur itinden koparmak için çok uğraşmış, çok dil dökmüş ama yine de adama kene gibi yapışmıştı bizimki. Sonunda da su testisi suyolunda kırılmıştı. Timur'la beraber bir Tekel bayiini soymaya kalkışmış, lakin hiç hesapta olmayan bir şey olmuştu. Adam üç beş karton sigara ile birkaç şişe viski için ölümü göze almıştı. Tekel bayii daha ilk anda Timur'un kurşunuyla ölmüştü. Ama Sıçan'ın aksine, tedbirini en baştan alıp ellerine eldiven geçiren Timur, tam kapıdan çıkarken "ölmemiş olabilir" diye aynı tabancayla birkaç el de Sıçan'a ateş ettirmişti. Tabancada yalnız Sıçan'ın parmak izleri vardı. Hal öyle olunca da bütün suç bizimkinin üzerine kalmıştı. Belki de esas hikâye böyle değildi. Yalan söylüyordu Sıçan. Düpedüz o öldürmüştü adamı. Ama yine de masumlar treninin eski bir kompartımanına oturup dünyaya suçsuz gözlerle bakmak iyi geliyordu ona.

Taşkale'deki herkes gibi haksızlığa uğramıştı ve adalet arıyordu Sıçan. Günlerce süren sorgu ve yargılanmalar sırasında kendince bir çıkar yol aramıştı. Kendisini kurtarmak için, sağdan soldan duyduğu hukuki bir terimi hemen cümle içinde kullanmaya niyetlenmiş, en yakın arkadaşını "Timur adlı şahıs" diye anmaya başlamıştı.

Bu beladan kurtulurum diye, kendisini onu yargılayanların diliyle savunmayı akıl etmişti belki de.

"Timur adlı şahısla araba çalmış, geziyorduk."

Sanki sanık değil de tanıktı Sıçan. Avukatı birkaç kez "şahıs" kelimesini kullanmamasını, bu ifadenin yakışıksız kaçtığını söylemişti ona. En yakın arkadaşından "şahıs" diye söz ettikçe inandırıcılığının kaybolduğunu, olabildiğince sade ve ayrıntısız bir müdafaa yapmasını istemişti ondan. Çünkü avukata göre, tıpkı bazı hikâyelere uymayan ifadeler gibi bazı müdafaalarda da yakışıksız kaçan sözler vardı. Ama Sıçan avukatına kulak asmamıştı. Hatta karar duruşmasında hâkim son bir diyeceği olup olmadığını sorduğunda, Sıçan her zaman olduğu gibi hikâyesini en baştan anlatmaya kalkışmıştı:

"Timur adlı şahısla araba çalmış, geziyorduk."

Sonuç: 22 yıl.

Timur?

Pırrr!

Belki de Sıçan haklıydı. Bir hikâye en başından, kaynağından, bütün gövdeyi saran o ilk andan itibaren anlatılmazsa eksik kalırdı. Bu yüzden her defasında hikâyenin ortasına ya da sonuna yetişenler için yaşadıklarını en baştan anlatıyordu. Üstelik hikâyesini baştan anlatınca hep yeni bir şeyler buluyor, eklemeler, çıkarmalar, yalan dolanlar ve anımsamalarla kendisinin bile hayret ettiği sarp yollara sapıyordu.

Sıçan'a göre, Taşkale'ye düşmüş bir kader mahkûmunun o hazin sonu mahkeme salonlarında yazıldığı için, hikâyenin nasıl ilerlediğinin, hangi sonla biteceğinin artık bir önemi yoktu. Önemli olan sonlar değil, bir hikâyenin ilk anlarıydı. Ayrıntılardı. Gözden kaçanlardı. Dönüp dönüp anlatılan haksızlıklardı. Timur adlı şahıslardı. İhmalkâr anneler, rahmetli babalar, özensiz kardeşler,

arayıp sormayan dostlar, geçmeyen günler, vefasız sevgililer ve elbette yine Timur adlı şahıslardı önemli olan.

Reco Dayı için, bu dünyadaki tek önemli şahıs rakı fabrikasının rahmetli müdürüydü. Adamı öldürdüğü için zerre pişmanlık duymuyordu. Aramızda suçluluk duymayan tek kişiydi. Hatta dünya tersine dönse, adam dirilip bambaşka biri olarak karşısına dikilse yine öldürecekti onu. Öldürdüğü adamın adını her andığında önce yere tükürüyor, sonra konuşmasına kaldığı yerden devam ediyordu. Kararlıydı, dışarı çıkar çıkmaz bu kez adamın güzelim mermer mezarını kıracaktı. Öyle büyük, öyle alev alev, bir türlü geçmeyen, sönmek nedir bilmeyen bir nefreti vardı. Suçunun ne olduğunu soran gardiyan ya da yeni tanıştığı bir mahkûma "bir fare öldürdüm," deyip mevzuyu daha o dakika kapatıyordu. Uzatmıyordu. Gerek görmüyordu. Bu kadarı kâfiydi. "Fareyi" nasıl öldürdüğünü bir tek biz biliyorduk.

Reco Dayı, çevre köylerdeki bağ sahiplerinden aldığı leziz boğazkere üzümlerini kasabadaki rakı fabrikasına satarmış vaktiyle. Bire aldığı üzümleri dört paraya satıyor, böylece sonbaharda kazandığı parayla bütün sene yan gelip yatıyormuş. Ama fabrikaya gelen yeni ve aksi müdürle beraber, zamanla işleri bozulmaya başlamış. Fabrikanın yeni müdürü, söz verdiği halde o yıl onun yerine başka bir kasabadaki tüccardan üzüm almış. Reco Dayı'nın işleri gün günden kötüleşmeye başlamış. Bakması gereken dört çocukla bir kadın, dost hayatı yaşadığı sevgilisi, emrinde sağa sola koşturanlar, ondan para bekleyen köylüler, taşıma işinde kullandığı araçlar, ödenmesi gereken pavyon ve meyhane hesapları, daha da kötüsü elinde kalan, her gün biraz daha kararan üzümler varmış. Sonunda tabancasını alıp fabrika müdürünü makam koltuğunda delik deşik etmiş. Bir tanıdık yetişip yol yordam göstermiş ona. Hemen teslim olmak yerine, kasabadaki bir Tekel bayiine dalıp

iyice sarhoş olana kadar rakı içirmiş. Arkadaşları bir iki saat sonra onu sarhoş haliyle karakola götürmüşler. Husumet, haksız tahrik, alamadığı ödemeler, sarhoşluk derken cezası kuşa dönmüş. Hakkı yoktu ama yine de zamanın geçip gitmeyişinden en çok Reco Dayı şikâyet ediyordu.

Çocuk yaşta okulu yarım bıraktığı için cezaevindeki sınavlara girip diploma almaya çalışan, bu sayede günün birinde ehliyetine kavuşmayı planlayan Casper'ın en büyük meziyeti kendisini zamana uydurabilmiş müteşebbis bir yankesici olmasıydı. Oydu buydu derken memlekette yakın zamanda boy gösteren cep telefonu furyası sayesinde Casper'ın işleri gül gibi açılmış. İnce uzun parmaklarıyla milletin telefonlarını bellerindeki kutudan şıp diye aşırıyormuş. Çaldığı telefonları yeniden dolaşıma sokacağı bir dükkân bile açmış sonraları. Talih yüzüne gülmüş, günün birinde telefonunu çaldığı bir kıza âşık olmuş hatta. Sanki hırsız değilmiş de telefonu hırsızlardan geri alan bir kahramanmış gibi kızın karşısına dikilmiş. Sonraları kızla dillere destan bir düğünle evlenmiş. Düğününe namlı hırsızlar, yankesiciler, kumarbazlar, bitirimler, şehrin anlı şanlı mafya babaları katılmış. Önceki gece şehirden çalınan gerdanlıklar, burmalar, üç telliler, küpe ve çeyrek altınlar düğünde karısının gelinliğini süslemiş. Casper'ın ceket yakasındaki dolar ve marklar iki sıra halinde yerlerde gezinmiş. Hırsızlık öyle illet bir ünsiyetmiş ki, Casper o paraların kendisine takıldığını unutmuş gibi, kendi düğününde bile hırsızlık yapmaktan geri durmamış. Geline takılanları bile...

Sonuçta herkesin bir mesleği vardı ve onunki de hırsızlıktı. Ona göre Allah'ın kendisine bahşettiği bu ince uzun parmaklar bizzat hırsızlık içindi ve o da yıllar yılı bu parmakların hakkını vermek için çabalamıştı. Lakin onun asıl şanssızlığı bir gün enselenip cezaevine tıkılması değilmiş. Elazığ Cezaevi'ndeyken

oltu taşlı tespihini çalan başka bir mahkûmu şişlemişti. Tespih onun için değersizmiş aslında. Çünkü o da bir başkasından çalmış. Fakat hırsızın malını çalmak affedilmezmiş. Onca yıl başkalarının mallarını çalarken bu kez kendi malının çalınmış olması çok ağrına gitmiş ve adamı şişlemekte herhangi bir sakınca görmemişti. Böylece, hırsızlıktan aldığı ceza bir balon gibi şişip on sekiz yıla çıkmıştı. Şimdilik tek hayali vardı. Dışarıdan okuduğu okulunu bitirip iyi kötü bir diploma almak ve o diploma sayesinde ehliyetine kavuşup beyaz bir Doğan'ın motorunu bağırta bağırta sokaklarda özgürce dolaşmak. Bir de çocukken izlediği ve adını aldığı o çizgi film kahramanı gibi duvarların içinden süzülüp geçmek istiyordu. Bazen sahiden de bunu yapabileceğine inanıyor, hızla koşuyor ama haliyle duvara çarpıp yere düşüyordu. Arada bir onu sınavlara hazırlasam da kafası hiçbir derse basmıyordu. Sanki bu dünyaya bir tek hırsızlık yapmak ve hayal kurmak için gelmişti Casper.

Bizimkilerin hikâyesi bu kadardı. Ne uzun ne de kısa. Yaşadıkları şeyler çok da önemli değildi açıkçası. Hepsi bizim yaşadıklarımızın yanında bir kenar süsüydü belki. Çünkü bazen bütün hikâyeler önemsizleşir ve geriye sadece bir hikâye kalırdı. Düpedüz haksızlıktı bu. Ama hayatın aslında çok da karmaşık olmayan doğası böyle işliyordu. Hayat, arada bir, yerinden kalkıp bütün o önemsiz, öylesine anlatılmış, anlatılmasa da olur denecek hikâyeleri kara tahtadan güzelce siliyor ve geriye sadece tek bir hikâye bırakıyordu. Tıpkı Barana'nın o tuhaf, suskun ve hazin hikâyesi gibi.

Onunla tanıştığımda bavulumu alıp dışarı çıkmama, cezaevi kapısında başımı havaya kaldırıp yıllar sonra gökyüzüne sonsuz bir boşluğa bakar gibi bakmama on iki koca yıl vardı. Yattığım yılları da sayarsam insan ömrünün üçte biri. Ya da daha fazlası. Ne kadar yaşayacağını, dünya üzerinde geçireceği kaç günü kaldığını, bu günlerin ne kadarının mutlu geçeceğini, ne kadarının

kahırla dolacağını, sonunun ne olacağını kim bilebilir ki? Belki umutsuzluktan belki de gövdemi yavaş yavaş yaşlılığın kollarına teslim ettiğim için zamanı saymaktan çoktan vazgeçmiştim. Arada bir cezaevinin yanındaki çevre yolundan geçen düğün konvoylarından yükselen kornaların sesini duyduğumda dışarı çıkmak için kaç yılım kaldığını hesaplıyor, avcumda bazı sayılar buluyor ve sonra yeniden hesapladığım zamanı siliyordum. Emin olduğum tek bir şey vardı: Altmış dokuz yaşında çıkacaktım dışarıya. Benim için her şeyin biteceği bir yaşta yani. Unutmak istiyordum. Hiçbir şey hatırlamamak. O bela geceye bir daha dönmemek. Düğün salonunda bunalıp bahçeye çıkmamak. O kadına rastlamamak. Hayatta kalmak, çökmemek, delirmemek için insanlardan daha çok, zamanın kendisini unutmak gerekiyordu belki de. En çok da Barana'yla benim ihtiyacımız vardı buna.

Üst katta yara bere içinde yatıyordu hâlâ. Yatakhanenin penceresinden arada bir inleme sesleri geliyordu. Acısını birilerine duyurmak için değil, sahiden acı çektiği için inliyordu. Çocuğun hali bana dokunuyordu. İçindeki cerahatin kokusu bana kadar geliyordu. Ayağa kalkıp yavaşça yukarı çıktım. Bir havlu ıslatıp yanına sokuldum. Yüzündeki kanları hafifçe silmeye başladım.

Çünkü bazı insanlar birbirlerini acılarından tanırdı ve yara sarmasını ancak canı yananlar bilirdi.

Üçüncü Bölüm

HAVA DURUMU

"Lanet olası kitabında hava durumundan bahsetmeyi unutma, hava çok önemli."

Ernest Hemingway-Mektuplar

Ben Barana'ya göre bir nebze şanslıydım. Arkadaşlarımın torun torba sevecekleri, hacca falan gidecekleri ya da akşamları kahvede okey oynayacakları, bayramlarda herkese el öptürecekleri, kanepede uzanıp haber izleyecekleri, tekaüt olmanın keyfini sürecekleri bir yaşta dışarıda olacaktım. Ama onun durumu farklıydı. Aramızda dışarı çıkamayacak, bundan sonra hiçbir şey görmeyecek, ömrü dünyanın o envai çeşit lezzetlerini tatmaya yetmeyecek tek kişi Barana'ydı ve müebbet alacak ne suç işlemişti, henüz öğrenememiştik. Cezası kesinleşince başka bir hapishaneden Taşkale'ye sevk edilmiş, bir süre hücrede tek başına kaldıktan sonra da C-6'ya getirmişlerdi. Onun hakkında bilip bilebildiğimiz tek malumat bu kadardı.

Ertesi gün koluna girip alt kattaki mutfağa indirdik Barana'yı. Henüz kendine gelmemişti. Yürümekte zorlanıyordu. Yaraları hâlâ tazeydi. Nerede olduğunu anlamak istercesine, ortalığa saçılmış plastik sandalyelere, köşedeki mini buzdolabına, yemek masamıza, leş içindeki tezgâhımıza, mutfak dolabının üzerindeki küçük televizyonumuza baktı hızla. Tuvaletle banyonun yerini gösterdik. İsterse bir duş alabilirdi. Hafiflerdi biraz. Kendine gelirdi. Kabul

etmedi. Patlak gözleri havalandırmadaydı. Yeniden koluna girmeye çalıştık ama istemedi. Zorlukla, duvarlara tutuna tutuna dışarı çıktı ve havalandırma duvarının dibine bıraktı kendisini. Yüzüne düşen saçlarını elleriyle düzeltip sisle kaplanan gökyüzüne baktı merakla. Kilitlenmiş gibi, öylece kalakaldı. Gökyüzünü aylar sonra ilk kez görüyordu muhtemelen. Yutkundum bu haline. Altında yaşayıp durduğumuz gökyüzü bu kadar mı kıymetliydi, diye düşündüm. İçime bir şeyler oturdu.

Ama o benden farklıydı. İşlediği suçlar için kendisine verilen cezaya rağmen yüzünde dehşetengiz bir ifade yoktu. Sanki epeydir burada değil, çok başka bir yerde, zamanın iyiden iyiye silikleştiği, bir trenin ağır ağır ilerlediği, yanından bir nehrin aktığı tenha bir kanyonda yaşıyor gibiydi. Bir tek arada bir başını kaldırıp kulağına çalınan martı seslerinin nereden geldiğini bulmaya çalışıyor, başaramayınca yine o eski dalgınlığına dönüyordu. Fakat bu ânı bile fazla uzatmasına müsaade yoktu. Ayağa kalkması, sayım vermesi gerekiyordu. Gardiyanlar çoktan içeri girmişlerdi çünkü.

Barana, Kara Sis'in henüz kalkmadığı avludaki o ilk sabah sayımında, adını seslenen gardiyana cevap vermedi. Fena kaşınıyordu. Yine bir araba dolusu dayak yiyecekti muhtemelen. Onun yüzünden bizim de başımız belaya girecekti. Casper, kendisine gelsin, bir cevap versin diye bir iki kez hafifçe dürttü onu ama nafile. Ne olduğunu anlayamamıştı sanırım. Düpedüz dayak yemek ya da yeniden hücre cezası almak istiyordu belki de. Bu kez Asım Abi girdi devreye. Hafifçe omzuna dokundu. Aldırmadı. Ondan bir cevap bekleyen gardiyanların yüzüne baktı. Akşamki o kayıtsız, her şeyi hafife alan umursamaz ifade vardı yüzünde. Gardiyanlar ondan hâlâ sayım bekliyorlardı. Barana'nın varlığı, nefes alıp vermesi, susması, hareketlenip o daracık havalandırmada güç bela ayakta durması yetmiyordu. Ağzını açıp konuşması, kıpırdanması, ona

her denileni yapması, emirlere harfiyen uyması, onlara bir cevap vermesi icap ediyordu. Hapiste, ellerinde, ömrünün sonuna kadar emirlerine amade olduğunu ispatlaması gerekiyordu. Gardiyanlar, coplarını avuç içlerine vurup öfkeyle onu bekliyordu.

Ama Barana sayım vermedi. Yüzü her zaman bir parça soluk olan ve burun kıllarıyla bıyıkları birbirinin içine geçen Beton, bu itaatsizlik karşısında öfkeden kıpkırmızı kesilmiş bir halde copunu çıkarıp Barana'ya gelişigüzel vurmaya başladı. Kafasına, boynuna, sırtına, ayaklarına; neresi rast gelirse. Barana, ellerini yüzüne kapatma gereği bile duymadı. Burnundan ve dudağından kan boşandı. Gardiyanların işine karışamazdık ama çocuk gözümüzün önünde kevgire dönmüştü. Beton'un, yeniden yere düşmüş ve iki büklüm haldeki Barana'yı dövmesini seyrediyorduk.

Onca cop darbesi yetmedi. Barana'nın kaburgasına kuvvetli bir tekme daha indirdi Beton. İnleyip öksürdü çocuk. Ama yine de sayım vermedi. Beton daha da hiddetlendi. Çocuğun saçlarından tutup kafasını beton zemine vurmaya başladı bu kez.

Gardiyanlara müdahale ettiğimiz anda kendimizi hücrede bulacaktık. Çaresizce yere bakıyorduk. Neyse ki diğer gardiyanlar onca dayağın kâfi olduğuna hükmedip Beton'un koluna girdiler ve bir türlü sayım vermeyen Barana'nın daha fazla hırpalanmasına mâni oldular. Belki de çocuğun ellerinde kalmasından, ölüp gitmesinden, başlarının belaya girmesinden, memuriyetlerini yakmaktan korktular, bilemem.

Sanki kendi başaramadığı bir şeyi başkalarına yaptırtmak, kendisini birilerine öldürtmek, kanını başkalarının ellerine bulaştırmak, böylece varlığıyla değil de olası yokluğuyla başlarına bela olmak istiyordu Barana. Bir süre yerde acı içinde kıvrandıktan sonra kendisini sırtüstü avlunun betonuna bıraktı. Rahatlamıştı. Vücudu gevşemiş, yara berelerle soluk almış gibiydi. Gardiyanlar

gider gitmez koluna girip ayağa kaldırdığımızda konuşmadı hiç. Üstünü başını düzelttik. Yeniden kanayan burnuna tampon yaptık. Şişen gözlerine buz tuttuk. Mutfakta bir sandalyeye oturttuk ama hâlâ nefes nefeseydi. Belki de içinden onlarca cümle kuruyordu her nefesle ama biz bunların tekini bile duymuyorduk.

Bizimkiler kaygılıydı. Barana gelene kadar iyi kötü yaşadığımız C-6'nın, başına musibetlerin en büyüğünü aldığını düşünüyorlardı. Ya sahiden iflah olmaz bir belanın, kime ne yapacağı bilinmeyen bir pisliğin önde gideniydi bu çocuk ya da kendini başkalarına öldürtmek için can atan bir vazgeçmiş. Ona nasıl davranmaları gerektiğini bilemiyorlardı. Hemen hepsi cinayetten içerideydi ama yine de ondan korkuyorlardı. Çünkü Taşkale'de kimse onun kadar gardiyanların nefretini kazanmamıştı. Bense bambaşka bir hikâyenin kokusunu alıyordum bu çocuktan. Bizimkiler Barana'yı mutfaktaki o sarı plastik sandalyede tek başına bırakıp havalandırmaya çıktılar ama benim gözüm hâlâ ondaydı.

Sonraları, Candan İleri'nin getirdiği çaydan içmediği gibi Asım Abi'nin önüne koyduğu sefertasındaki öğle yemeğini de kaşıklamadı. Normaldi. İlk zamanlar hiçbir şey yiyemezdi insan. Hatta Casper'ın her zaman ağzını bozarak dediği gibi, Taşkale'ye düşen her hükümlü ilk zamanlar tuvaletinin geldiğini bile unutuyordu. Bu yüzden, Barana'nın kaşıklamadığı yemeği, gözü hiçbir zaman doymayan Asım Abi aldı.

Barana öyle değildi. Açtı ama hiçbir şey yemek istemiyordu. Hafifçe esen rüzgâra tutulan ıslak bir çamaşır gibi, arada bir hareketlenip yeniden eski haline dönüyordu. Sıska, üflesen düşecek narin gövdesini sandalyenin bir tarafından diğer tarafına çeviriyordu. Ama onca sıcak rüzgâra rağmen sanki hiç kurumuyordu Barana. Biz bin kere yıkanan, lime lime olmuş, eski, solmuş, önemsiz çamaşırlar gibiydik. Ama bu çocuk sanki yeni alınmış, ihtimamla

eve götürülmüş, çamaşır makinesinin hassas modunda ilk kez yıkanmış gibi yepyeniydi. Biz kütük gibi serttik, onunsa ruhuna bol miktarda yumuşatıcı dökmüşlerdi sanki. Temiz ama ıslaktı bu çocuk, kırış kırış ve çokça hüzünlü. Hiç ütü yüzü görmemiş bir ömürden artakalmış gibi. Şişliği inmeyen gözlerini eliyle yoklayıp dikkatle sis içindeki havalandırmaya bakıyordu.

Barana, sonraki gün de kendisiyle ilgili kimseye zırnık koklatmadı. Sorunca söylemedi. Seslenince duymadı. Çağırınca gelmedi. Üç metreye üç metre havalandırmada kimseyle voleybol oynamadı. Haftada bir sırf biraz nefes alalım diye çıktığımız, küçük el işi şeyler yapıp rahatladığımız sosyal alandaki atölyeye de gelmedi. Her seferinde yemeğinden birkaç kaşık alıp bir köşeye çekildi. Çoğu zaman yatağında, bazen de havalandırmada başını yukarı kaldırıp daracık gökyüzüne, üzerimizden geçen kara bulutlarını yüklenmiş sonbahara ve haylaz martılara baktı. Biz üçerli gruplara ayrılıp aynı düzende yürürken o tek başına, zorlana zorlana, yara beresiyle yürüdü.

Kara Sis, üçüncü günün sabahında nihayet dağıldığında onun durumunda yine bir değişiklik olmadı. Bir süre yüzünü gösteren güneş öğleden sonra çekildi ve bu kez bitip tükenmek bilmeyen, gökyüzünden adeta hasetle boşanan yağmur başladı. Barana bizim gibi dışarıda biraz ıslanıp içeri geçmek yerine bütün gün yağmurun altında kalmayı tercih etti.

Bu çocukta henüz tam anlayamadığım, onu bana çağıran başka bir dert vardı, seziyordum. Lakin, henüz konuşacak, baş başa kalacak zamanı bulamamıştık. Havanın durumu, yabancıları birbirine yakınlaştırmak için iyi bir bahaneydi. Havadan sudan konuşur, bütün gün yağan yağmurdan söz açar, kışın ne zaman geleceğinden dem vurmak, sonra da hikâyesine gelirdi sıra. Ama Barana bir türlü içeri girmiyordu.

O gün başını kaldırıp yedi metrelik duvardan yukarı baktı hep. Yağmur yüklü bulutlar Barana'nın içeri geçmeyeceğini anlayınca, toplanıp sadece onun üzerine yağdırdılar adeta. Donuna kadar ıslandı. Saçları önce alnına sonra yüzüne yapıştı yağmurdan. Burnundan aşağı tıp tıp sular damladı. Üzerindeki kanlı, eski püskü tişört sırılsıklam oldu ama yine de koğuşa girmedi. Vücut ısısını korumak için hareketsiz duran hayvanlar gibi duvar dibine çömelip öylece yağmurun dinmesini bekledi dışarıda.

Musonları andıran yağmur akşama kadar yağdı. Akşam sayımını göz kararıyla alan gardiyanların havalandırma kapısını kilitlemeleriyle Barana da mecburen içeri geçti. Lakin alt katta ıslak elbiselerini çıkarmak, saçlarını kurulamak yerine iki eliyle sıkı sıkıya kapının demir parmaklıklarına yapıştı bu kez. Cezasının bir bölümünü hücrede geçirmişse delirmiş olması da muhtemeldi. Yıllarca bir hücrede tek başına yaşayanların arasından sağlam bir kafayla çıkmış, geride bıraktığı iyi kötü hayatına bir şekilde devam etmiş kimse yoktu.

Biz gündüzleri alta katta televizyon izleyip Dış Kantin'in yardımıyla içeri soktuğumuz açık saçık dergileri karıştırırken Barana hep yatağında vakit geçirdi. Casper, Barana'nın bu içine kapanık hallerine ifrit oluyordu. Asım Abi, onun gardiyanlara karşı isyankâr hallerinden nem kapıyordu. Ona göre, Barana'nın başımıza bela olması an meselesiydi. Çocuğun kimseye bir zararı yoktu gerçi. Kendi halindeydi. Ne yaşıyorsa içinden yaşıyordu. Ama aramızda olmadığından, aklının bizim gibi çalışmadığından, bir derdi olduğundan, başka bir dünyanın sınırlarında gezdiğinden emindim onun.

Benim aklıma evimdeki son gecemi getirdiği için ben pek izlemiyordum ama Reco Dayı'nın hediyesi olan televizyonumuzun sesini açıp Barana'nın tepkisini ölçüyorduk bazen. Mutfak dolabı-

nın üzerindeki televizyonun sesi koğuşumuza felaketler yağdırıyordu ama olan bitenler onun umurunda bile değildi. Düşen uçaklar, sabah akşam memlekette patlayan bombalar, yolsuzluklar, batan bankalar, sokakları ele geçiren, oradan devlete de sızan mafya, siyasi cinayetler, hayat pahalılığı; hiçbir şey onu ilgilendirmiyordu. Bir tek, o da haberlerden önce hava durumu verilirken başını çevirip televizyona dikkat kesiliyordu. Memleket haritası onlarca parçaya bölünüyor, sonra şehir adları sıralanıyordu. Diğer şehirlerle bir ilgisi yoktu Barana'nın. Her seferinde o şehrin adını duyunca başını çevirip televizyona bakıyordu sadece:

"Arkanya: gece: 7; gündüz: 19 derece."

Sonra dünyanın çeşitli şehirlerindeki hava durumlarını takip ediyordu: Sidney, Roma, Berlin, Paris, New York, Atina, Tokyo, Mekke, Kâbil... Hepsi bu. Başını çevirmesiyle tekrar tavana bakması arasında yaşanan kısacık bir an. Ardından her zaman olduğu gibi eski düzenine dönüyordu.

Gök gürlüyor, bazen yağmur yerine dolu boşanıyor, arkasından yağmurlar yağıyor, tersine akması için her şeyi verebileceğim kol saatimdeki akreple yelkovan durmadan ilerliyor ama lanet olası çocuğun durumunda herhangi bir değişiklik olmuyordu. Doğru dürüst bir şey yiyip içmediği için de gittikçe zayıflıyordu. Taşkale'nin berbat yemeklerinden birkaç kaşık alıp kalan yemeği yatağını ona veren Candan İleri'ye uzatıyordu. Candan İleri de onun yemediği yemekleri Asım Abi'nin önüne koyuyordu: Salçalı makarnalar, az yağlı taze fasulyeler, etleri yenmemiş iğrenç güveçler, kaşıklanmamış yayla çorbaları...

Ben de tıpkı Barana gibi iştahtan yana kesattım. Bana yemek yerine zamanın kendisini verseler daha iyi olurdu. Ağzımda bir güzel çiğner, hayatımı mahveden, ömrümü tepetaklak eden o düğün gecesine döner, basık tavanlı salonda çalan düğün şarkısı-

na kulaklarımı kapatır, damatlığımın yakasıyla kravatımı bir güzel düzeltir, elimi kendi omzuma bir baba nasihati gibi koyup "yapma evlat," der ve çiğneye çiğneye un ufak ettiğim zamanı bir çırpıda mideme indirirdim. Ama benim önüme zaman yerine berbat yemekler koyuyorlardı hep. Görüş günlerini beklerdik bu yüzden, görüşmecilerimizin dışarıdan getirecekleri leziz yiyeceklerin yolunu gözlerdik.

Fakat heyecanla beklediğimiz görüş günlerinde hepimizi tuhaf bir sıkıntı sarardı. Dışarıdan alıp alamadığımız, bize söylenip bizden saklanan haberlerle koğuşa döner saatlerce kimseyle konuşmazdık. Candan İleri'yi mahalledeki esnaf arkadaşları ziyaret ederlerdi. Eğer onlar da hapiste değilse Casper'ın meslektaşları ve olan biteni sonradan öğrenen genç karısı gelirdi görüşüne. Sıçan'ın arada bir eski arkadaşlarından biri gelirdi. Ama "Timur adlı şahıs" bir türlü gelmezdi. Asım Abi'nin ziyaretçisi hepimizinkinden çoktu. Elleri her seferinde dolu olurdu. Köy tavukları, yumurtalar, ballar. Hem bize hem gardiyanlara. Birazı da temizlik manyağı olduğu kulaktan kulağa yayılan cezaevi müdürüne. Asım Abi, koğuştaki küçük masaya serdiği yiyeceklere saldırırken, yakınlarının köyden getirdiği balın faydalarını saymaya başlardı. Ama bizim kulağımız onda olmazdı, yatakhaneye döner, görüş kabinindeki yakınlarımızın söylediklerini hatırlamaya çalışırdık. Bir süre dilsiz kesilir, dışarıda olmayı hayal eder ve sanki dışarıdaki hayatımızda doğru dürüst düşünmeye vaktimiz olmamış gibi ellerimizi kafamızın arkasında bağlayıp durmadan bir şeylerin hayalini kurardık.

Asım Abi, arada bir yumruğunu kolonlara veya duvarlara indirerek geride kalan yedi çocuğunu düşünürdü. Günden güne boy atan çocuklarının adlarını kimi zaman karıştırdığı için hayıflanırdı. Görüş kabinindeki cam bölmeden sıra sıra dizilen

çocuklarına bakarken gözleri nemlenirdi. Açık görüşte çocuklarından hangisini seveceğine karar veremezdi. Dışarıda olsa çoktan bir düzine çocuğu olmuştu ama tahliyesine daha çok vardı. Bir dahaki görüş gününde hafızası tazelensin diye ceviz isterdi karısından. Bir de dinî kitaplar. Mahkemede dişe dokunur bir indirim alamamıştı. Akşama kadar yeni kitaplarını okuyup rûz-i mahşerde alacağı cezada herhangi bir indirim yapılıp yapılmayacağını araştırıyordu.

Casper, görüş kabinindeki karısını, diplomasını alır almaz kavuşacağını umduğu ehliyetiyle sokak sokak gezeceği Doğan'ını ve günün birinde içinden geçmeyi hayal ettiği duvarları düşünürdü. Karısına yazdığı mektupların birinde görüşe biraz açık seçik elbiselerle gelmesini ima etmişti. Kadın, görüş günlerinde utana sıkıla göğsünü hafifçe açıkta bırakan elbiseler giyiyordu Casper için. Kırmızı, pembe, beyaz, siyah, bordo sutyenler; dar tişörtler, düğmeleri çözük gömlekler. Açık görüş esnasında bizim de gözümüz kayıyordu ister istemez. Casper'ın karısı masanın diğer tarafında onunla konuşurken hafifçe öne doğru eğilip göğsünün çatalını açıkta bırakıyor, bazen de elinden bir şey düşürmüş gibi yere eğilip kocasına kalçalarını gösteriyordu. Eteğini çekiştirip yeniden sandalyeye kurulduğunda artık bir şey konuşmalarına gerek kalmıyordu. Bir sonraki görüş gününe kadar bu görüntüler Casper'a yetiyordu.

Sıçan, görüş kabininden çıkarken genellikle "Timur adlı şahsı" ve o hapisteyken ölen babasını düşünürdü. Ne zaman içine kapansa, birdenbire dilsizleşse rahmetli babasının hayalinin onu sardığını anlardık. Bir tarafta dinmek bilmeyen alev alev bir öfke, diğer tarafta bir babanın merhametli ve yorgun gözleri; iki ucu boklu değnek gibi aklı durmadan karışır, Timur'u mu yoksa babasını mı, hangisini daha fazla dert edineceğini bir türlü bulamazdı.

Candan İleri, kendisine bir türlü teslim edilmeyen menekşe tohumlarını ve cinayet işlediği o son gününü düşünürdü. Reco Dayı, fabrika müdürünün mezarını ve çocuklarını.

Barana?

Ne düşündüğünü anlayacak kadar konuşmadı bizimle. Taşkale'de kaldığı süre boyunca bir kere bile Barana'ya ziyaretçi gelmedi. Gardiyanların mazgala uzanan dudaklarının arasından bir kere bile olsun Barana'nın adı duyulmadı. Dili bir pulun arkasındaki zamkı bir kere olsun yalamadı. Sırtını dayadığı duvara herhangi birinin resmini asmadı. Bir kadının, bir ağacın, bir hayvanın, bir evin, bir dağın, bir nehrin, bir hayalin; hiçbir şeyin. Dünya mülkü namına bir şeyi yoktu. Ne parası ne de hatırlayacağı herhangi biri. Üzerindeki yırtık pırtık elbiseleri bile yıkayıp yıkayıp giyiyordu. İçeri girerken elinde sıkıca tuttuğu, etiketi koparılmamış siyah çorabı nedense giymeyip eski valizine koymuştu. Besbelli o çorap onun tek varlığıydı. Sağ olsun Reco Dayı, ona kantinden bir karton sigara aldırdı da derdini dökebileceği bir sigarası oldu sonunda. Fakat onu bile idareli içmek zorundaydı.

Barana sayım vermediği için her sabah ve akşam rutin dayaklarını yemeye devam etti o günlerde. Ama sıradan dayaklar değildi bunlar. Çocuğu çok farklı dövüyorlardı. Bir tür nefretle. Acımadan. Dinlene dinlene. Ama o yine de sayım vermiyordu. Bazen gardiyanlar bu sinir harbinden yoruluyor ve mazgaldan bakıp gidiyorlardı. Bir tek o zaman rahat bir gün geçiriyordu Barana. Kaç kere, yaptığının anlamsız olduğunu, direnmesine gerek olmadığını, ağzından çıkacak altı harfle dayak yemekten kurtulacağını söyledik ama bize kulak asmadı.

Devamlı ona nasihat vermekten yorulmuştuk. Kendi düzenimize döndük. Sabahları erkenden havalandırmaya dizilip sayım verdikten sonra kahvaltı yapıyor, ardından da yataklarımıza kuru-

lup kantinden satın aldığımız spor ve magazin gazetelerini karıştırıyorduk. Arada bir televizyona göz atıp sıkılıyor, sonra tekrar yukarı çıkıp küf kokan yatakhanede derin hayallere dalmak için gözlerimizi kapıyorduk. Bazen de küçük cep radyomuzu açıp yeni kurulan yerel radyo kanallarından müzik dinliyorduk. Çok geçmeden öğle yemeği ve bir saat havalandırma. Peşinden, eğer günü gelmişse sosyal alandaki atölyeye veya görüşe çıkıyorduk. Sonra akşam sayımı ve gündüzünkine inat bu sefer daha da berbat olan akşam yemeği. Akşamdan teslim edilen sabah kahvaltısı. Kapısı kilitlenen havalandırma, birkaç saat daha gözümüzü diktiğimiz televizyon ve sonra biri bitip diğeri başlayacak olan yeni bir gün...

Taşkale Cezaevi'nde bütün zamanımız aşağı yukarı böyle geçiyordu. Sadece adli mahkûmlar yoktu bizde. Birkaç blok ötemizde siyasi tutuklular da vardı. Daha ötede bir kere bile denk gelmediğimiz kadın mahkûmların olduğu söyleniyordu. Siyasi koğuşlarda geçen zamanla ilgili bir fikrimiz yoktu ama bizimki gibi koğuşlarda kumar, esrar, yaralama, hırsızlık, tecavüz ve koğuş ağaları vardı. Bu düzenden mutlu olan da vardı, avaz avaz feryat eden de. Bizimki öyle değildi. Biri müebbet, altısı da en fazla on-on beş yıl yatacak olanlardan ibarettik. Kendi halimizdeydik. Barana hariç, gardiyanlarla da aramız fena sayılmazdı. Zaman zaman onlarla kârlı alışverişler yapıyorduk. Dış Kantin, kendi komisyonunu aldıktan sonra dışarıdan her istediğimizi getiriyordu. Ağzımızı sıkı, bahşişini de bol tutmamız onun için kâfiydi. Bizden yana herhangi bir sorun çıkmayınca gül gibi geçinip gidiyorduk sonuçta. Barana'yı da onun için yanımıza vermişlerdi sanırım. Süremizi sessiz sedasız tamamlayalım diye. Zamana inanalım diye belki de. Ya da bizden daha kötüsünü görüp yeni bir suça bulaşmayalım, kaşınmayalım, günleri tatlı tatlı sayalım diye.

Doğrusunu söylemek gerekirse Barana'nın zamanı asla tamamlanmayacaktı. Onun zamanı, ağır ceza hâkiminin kırdığı kalem yüzünden orada, o mahkeme salonunda tamamlanmıştı aslında. Yine de onun için akmayan zaman bizim için akmak zorundaydı.

*

Birkaç kez topluca, sonra ayrı ayrı yanına yaklaşıp Barana'nın ağzından laf almaya, hikâyesinden bir parça koklamaya çalıştık ama sonuç her seferinde aynıydı. Sırf müebbetlik diye ona kendi yatağını veren ve bu uğurda yerde yatmak zorunda kalan Candan İleri'ye bile yüz vermedi. Uzun zamandır kestirmediği saçı sakalı birbirine karışmıştı. Haftada bir koğuşları dolaşan, hepimize diğer koğuşlardan haberler taşıyan, taşıdığı her habere karşılık bizden de haberler koparan berbere bile içini açmadı. Ne uzattığımız gazetelere baktı ne de geceleri vakit geçirmek için oynadığımız kâğıt oyunlarına ilgi gösterdi. On beş günde bir boynuna astığı sepete doldurduğu kitapları bize uzatan kütüphaneciyle de ilgilenmedi.

Gözüm hep üzerindeydi, hep tetikteydim. Bu çocuğun kendisine bir şey yapmasından korkuyordum. Tahliye olmak, güle oynaya dışarı çıkmak, yeniden özgürlüğüne kavuşmak, hayata kaldığı yerden devam etmek gibi bir umudu yoktu şüphesiz. Ama ölmek için çok gençti. Üstelik hiç kimse hikâyesini birilerine anlatmadan ölmemeliydi dünyada.

Çünkü bir gün bu hayatta herkesin konuşacağı, daha doğrusu hikâyesini en başından anlatacağı bir an muhakkak vardır. Hepimiz bu hayata hikâyemizi birilerine anlatmak için geliriz belki de. Öyle ya da böyle, anlatmak için yaşarız. Sıramızın gelmesini beklediğimiz için dayanırız zamana.

Barana ise, anlatmak, anlatıp rahatlamak yerine susmayı tercih etti hep. Eski öğretmenlik günlerimden kalma bir alışkanlıkla bu

çocuğa bin türlü hikâye uydurdum içimden, masum bakışlarından nice mesut zamanlar geçirdim ama hiçbirinde muvaffak olamadım. Olmuyordu. Ne yaparsam yapayım ona bir hikâye yakıştıramıyordum. Onun yüzünden kendi derdimi, geride kalan hayatımı, bağışlanmaz suçumu bile hatırlamıyordum artık. Bazen başkasının derdiyle avunmak hepimize iyi gelirdi. Lakin, çocuğun hikâyesinde bir milim ilerleyemiyordum.

Ta ki o güne kadar.

Günün birinde havalandırmada ellerini birbirine kenetleyip aylak aylak otururken çoktandır küstüğü hayata kendince geri döndü Barana. O gün tam karşımdaki duvarın dibine çömelmiş, kışın bolca arayacağımız sonbahar güneşinden istifade ediyordu. Yüzünde bir iki gün önce gardiyanlardan yediği o acımasız dayağın izi vardı hâlâ. Bazen merakla başını kaldırıp tellere konan martılara bakıyor, uçup giden her martıyla boğazındaki âdemelması bir anda aşağı yukarı hareket ediyordu. Oradan oraya hareket eden bulutlar, arada bir üzerimizden geçen bir uçak veya kulede dolanıp duran nöbetçi hariç kimse yoktu gökyüzünde. Bulutlar ağır ağır yer değiştiriyordu. Rüzgâr hafifçe tenimizi yokluyordu. Yanıma çömelen Casper, elindeki kabuk bağlamış yarayla oynayıp durmaksızın bir şeyler anlatıyordu ama gözlerim Barana'daydı.

Barana, birden hareketlenip dikkatle yere eğdi başını. Betonla burnu arasında bir karış mesafe vardı. Zemine kilitlenmiş gibi bakıyordu. Halinde bir tuhaflık vardı. Başını sağa sola oynatıyordu. Geldiği günden beri hep gökyüzüne bakan gözleri bu kez yerde geziniyordu. Haklıydı belki de. Çünkü dünyada iyi kötü bir şey arayan herkes gökyüzüne değil yeryüzüne bakmalıydı. O da başını öne eğip gözlerini meraklı bir kedi gibi bir anda oradan oraya hareket ettirmeye başladı.

Bir süre sonra iyice eğilip durmadan hareket eden bir şey aldı eline. Hatta yerden alır almaz elinden düşürdüğü şeyi diliyle parmaklarını ıslatarak tuttu bu kez. Bir ip parçasıydı ya da başka bir şey, ne olduğunu başta ben de anlamadım. Yerden aldığı şeyi parmaklarında sabitleyip güneşe tuttu. Ortadan ikiye ayırdığı saçlarını düzeltip bir gözünü kapadı ve parmaklarının arasında tuttuğu nesneye baktı dikkatle.

Biraz daha yaklaştım ona. Işıl ışıl parlayan, iyi bakınca insanda buruk bir tat bırakan kızıl ya da bakır turuncusu bir saç teliydi bulduğu. Bu, bir kadına ait olabilecek kadar uzun saç teli havalandırmaya kim bilir nereden gelmişti. Barana için fark etmiyordu belki de. Avunacağı, ayakta kalacağı, tutunacağı dalı sonunda bulmuş gibiydi.

O gün, hapiste geçirdiği onca yılı çabucak unuttuğu tuhaf bir gülümseme gelip tam dudağının kenarına kuruldu adeta. Saçın ışıltısı gözbebeklerinden içeri süzülürken, sırtını havalandırma duvarına dayayıp derin bir nefes aldı. Hepimizi çepeçevre saran yüksek duvarlar bir anda ortadan kalktı sanki. Jilet gibi keskin dikenli teller, tüm cezaevini tepeden gören nöbetçi kulübeleri, belirli aralıklarla çalan düdükler, arama noktaları, ringler, lojmanlar, kapıda bekleyen servis araçları da kalktı ortadan hatta. Sadece o ve parmaklarının arasında sıkıca tuttuğu saç teli kaldı avluda.

Çömeldiği yerde, ellerinden birini dizlerinden aşağıya sarkıtırken, diğer elinin parmakları yerde bulduğu saç teline sıkı sıkıya yapışmıştı. Geldiğinden beri ilk kez gülümsüyordu. Gülümsemek denemezdi aslında. Gülümseme ile ağlamaklı bir ifade arasında incecik bir çizgi belki. Bazen birine bazen diğerine gidip gelen tuhaf bir gelgit.

Elindeki saçı tutup havaya kaldırdı. Sanki bilmediğimiz bir ülkenin bayrağıymış gibi, saçı ihtimamla karışık bir dikkatle, bul-

duğu bir oyuncağı kaybetmekten korkan bir çocuk gibi, iki parmağının arasında rüzgâra tuttu Barana. Kafasını kaldırıp saçın bir o yana bir bu yana salınmasını izledi. O kadın saçı bir zaman nazlı nazlı dalgalandı gökyüzünde. Rüzgârın yer değiştirmesiyle yüzüne, boynuna değdi saçın bir ucu. Gözlerini kapayıp saçın peşinde upuzun bir hayale daldı.

İşte tam o anda, martının biri gelip havalandırma duvarının üzerindeki tellere kondu ve aşağıda oturan Barana'ya baktı merakla. Barana, sanki aldığı nefesi vermeyi unutmuş, zaten o nefese hiç gerek yokmuş, elinde tuttuğu saçın kendisi veya hatırası ona yeter de artarmış gibi öylece yerinde duruyordu. Bir ara dinen rüzgârla saç da dalgalanmayı bıraktı ve nihayet gelip Barana'nın gözkapaklarına yapıştı.

Merakla ona ve o upuzun saç teline bakıyordum. Hatta yeniden nerede olduğumuzu hatırlatan duvarlar, dikenli teller, nöbetçi kulübeleri, olan biteni yeni idrak eden martılar da suspus olmuş, ne olacağını bekliyordu.

Barana'nın gözlerinden kopan gözyaşları yerde bulduğu kadın saçına dokunarak yanaklarından aşağı süzüldü bir anda. Yumruğunu sıktı, dudaklarını ısırdı, ayaklarını oturduğu yerde sağa sola salladı ama ağlamasına engel olamadı. Çok sonra o kederli yüzüyle kir pas içindeki yatakhaneye doğru koştu aniden. Parmaklarının arasında sıkıca tuttuğu kızıl saç teli de dalgalana dalgalana peşinden içeri gitti.

Yanılmamıştım. Geldiği günden beri içimi sızlatan, delirmesinden ya da kendini öldürmesinden korktuğum, bir muamma gibi içimizde dolaşıp duran bu çocuğun yüzündeki kederde bir kadının ıslak hatırası vardı besbelli.

Dördüncü Bölüm

KIZIL TEL

"Bir şeylerin hâlâ anlamlı olduğu zamana dönmek istiyorum."

Stephen King-Esaretin Bedeli

Taşkale'ye geldikten günler sonra havalandırmada bulduğu o kızıl saç teli sayesinde Barana'yı ilk kez o akşam talihiyle barışmış gördüm. Hemen yatağına uzanıp daha yakından görebilmek için saç telini yastığına serdi, tam göz hizasına. Öylece kilitlenmiş gibi o dalgalı saç teline bakıp durdu saatlerce. Bazen, yerde bulduğu bir ip parçasını ne yapacağını bilemeyen meraklı bir kedi gibi saç telini oradan alıp buraya koyuyor, sanki kokusunu alabilecekmiş gibi (belki de gerçekten alıyordu) burnuna tutuyor, sonra yeniden kirden sararmış, kan lekeleriyle boyanmış yastığının ucuna seriyordu. Bazen de, saçı özenle yatağının baş tarafındaki demirlere sıkıştırıyor, gözlerini kapayıp o uzun saç telinin rüzgârın savuruşuyla yüzüne değmesini bekliyordu. Süt emerken annesinin saçları yüzüne düşen bir bebek gibi görünüyordu bana nedense. Ya da sanki öpmek için yüzüne eğilen bir kadının dudaklarından önce saçları karşılıyordu onu. Böylece kim bilir ne zamandır gülmemiş mütebessim yüzü, çok geçmeden yeniden bulutlanıyordu. Demir parmaklıklı küçük pencereden içeriye sızan sonbahar esintisi saçı bir o yana bir bu yana sallayıp bazen burnuna, gözkapaklarına değdiriyor, işte tam o an Barana'nın yanaklarından usulca yaşlar süzülüyordu.

Bizimkiler olan bitenin farkında değillerdi henüz. İşin aslı, benden başka Barana'yı umursayan, merak eden, ruhundaki o onarılmaz yırtığı kendisine dert edinen de yoktu. Ben neden onunla ilgiliydim, derdim neydi, bilmiyordum. Erken evlenmiş olsam çocuğum olacak yaştaydı. Belki hiçbir zaman tatmayacağım bir evlat özlemini gideriyordum onun hâlinde. Belki de eksik, yarım yamalak, eski bir hikâyenin kokusunu alıyordum ve o yüzden Barana'yla alakadardım, bilemem. Ama emin olduğum tek bir husus vardı. Bir tek saç teli bile insanı hayata bağlayabilirdi bazen. Belliydi. Gürül gürül açılacaktı. Nefes alacaktı. Hayata dönecekti. Zaten, o gün akşam sayımı için havalandırmaya dizildiğimizde, gardiyanlar doğru dürüst avluya girmemişken hiç olmayacak bir şey oldu ve ben bir şeylerin değiştiğine bir kez daha kani oldum.

Avluda gardiyanları beklerken kendi aramızda laflıyorduk. Barana sıranın sonunda, yüzünde garip bir ifadeyle öylece gökyüzüne bakıyordu. Gıcırdayarak açılan kapı sesiyle gardiyanların içeri geldiğini işittik.

"Burada!" diye bağırdı Barana.

Boyunlarımızı ileri çıkarıp ona baktık. Gülümsüyordu. Hem de Taşkale Cezaevi'ne getirildiğinden beri ilk kez.

Sonra bir kez daha bağırdı:

"Burada!"

Sayım için henüz tekmil verilmemişti. Gardiyanlar da şaşırdılar bu işe. O zamana kadar sayım vermeyen, bu uğurda onlarca kez dayak yiyen, sadece dürtülünce veya dayak yiyince "burada!" olduğunu anlayan, varlığıyla yokluğu belli olmayan Barana, bu kez ona sorulmadığı halde "burada!" diye bağırmıştı. Barana'nın yine sayım vermeyeceğini düşünüp copunu çoktan hazır eden Başgardiyan Beton, delirdi mi manasında parmaklarını havada sallayıp

bana baktı. Kimse olan bitenin farkında değildi henüz. Bir gözümü kırparak "aldırma!" diye işaret ettim Beton'a.

Barana, sırada sayım için dimdik durmuş, yedi metrelik duvarın üzerini kaplayan gökyüzüne bakıyordu hâlâ. Kilitlenmiş gibiydi. Ne duvarların üzerindeki keskin tel örgüler ne yatakhanemizdeki küçük pencerenin demir parmaklıkları ne kulede bir o yana bir bu yana gidip gelen nöbetçi asker ne de diğer avlulardan gelen uğultulu sesler umurundaydı. Mütebessim bir şekilde, üzerimizden geçen boz bulanık bulutlara ve martılara bakıyordu sadece. Sayım bitip herkes kenara çekilirken ağzını açıp var gücüyle bir kez daha bağırdı o akşam:

"Burada!"

*

Barana, koğuştaki yemek masasında tuzluk olarak kullandığımız eski bir zarfı alıp saç telini gizlice içine koydu ve o zarfı ikinci bir kalbi varmış gibi hep cebinde gezdirdi o günden sonra. Sadece hava durumuna değil, haberlere, yerel kanaldaki eğlenceli şarkı ve türkülere de eşlik etti o gün. Ama sadece gözleriyle. Hayattan hiçbir tat almayıp her şeyi uzaktan izlemekle yetinenlere özgü o tuhaf, eksik ve hazin bakışla baktı dünyaya. Onun için ilk kez gizliden gizliye seviniyordum.

Bizimkiler onun bu hallerine bir anlam veremiyordu. En çok da Asım Abi, hoşnut değildi Barana'nın düzelmesinden. Çünkü Barana, yemeklerden birkaç kaşık alıp bırakmak yerine tabağını dibine kadar sıyırıyordu artık. Birkaç hafta boyunca adeta bir ceset gibi ortalıkta gezen, durmadan gardiyanlara diklenen, adeta dayak yemek için can atan, herkesin gözünü korkutan Barana'nın solgun, umutsuz ve kırgın yüzüne birdenbire kan yürümüştü sanki.

Geceleri, ışıklar söndürülüp bir tek cezaevinin güçlü projektörleri avluları aydınlatınca, Barana, küçük demir parmaklıklı pen-

cerenin yanındaki yatağında doğrulup önce bizi kontrol ediyor, herkesin uyuduğuna kanaat getirince, yavaşça alt kata iniyordu. Dayanamayıp ben de peşinden merdivenlere yöneliyordum. Orada, basamakların ucunda durup sessizce onu izliyordum böyle zamanlarda. Aşağıda, havalandırma kapısının demir parmaklarının önünde, cebindeki saç telini gizlice çıkarıp solgun ışığa tutuyordu. İçeri girdikten tamı tamamına üç buçuk yıl sonra bir hazine bulmuş gibi, heyecanla. Nefes almayı unutmuşçasına, herkesten gizlediği oyuncağını seyrediyordu. İşte o zaman tıpkı onun gibi başımı yana yaslayıp, sevincini ve bu yeni umudunu izliyordum.

Sanırım durduk yere Barana'yı hayata bağlayan, uçurumun kıyısından alan, tam bir mezara yuvarlanmışken yeniden dirilten bu sevince imreniyordum. Onu izlemek, onca cezaya rağmen direnmesine, ayakta kalma çabasına tanıklık etmek bana da iyi geliyordu.

Kızıl saç telini önce yüzüne tutuyor, sanki o saç teli sevgiyle onu okşarken, geçmişte kalmış, tedavülden kalkmış bazı sözcüklerle eksik ruhuna bir şeyler anlatıyordu. Barana bazen gözlerini kapayıp bu kızıl saç teli bir şeyler anlatıyormuş gibi dikkatle dinliyor, arada bir gülümseyerek saça karşılık veriyordu. Başparmağı ile işaretparmağı arasında sıkıca tuttuğu saç teli, havalandırma kapısından içeri sızan rüzgârla sağa sola dalgalanıyor, o dalgalandıkça da Barana bayrak töreninde sıraya girmiş bir talebe gibi boynunu kaldırıp derin hayallere dalıyordu. Kendisini öldüreceğinden korkmuştum ilk başlarda. Ama ölümden önce delirmeyi seçmişti muhtemelen. Bütün bunlara da bir tek saç teli sebep olmuştu.

Taşkale, şehrin yanı başındaki tarlalarda kurulmuş, yüksek güvenlikli yeni bir cezaeviydi. Son yıllarda cezaevlerinin altını köstebek yuvasına çeviren siyasi mahkûmlar ve durmadan patlak veren isyanlar yüzünden pilot bir cezaevi olarak seçilmişti. Devlet paraya kıyıp yurtdışından onlarca kamera getirmiş ve ilk kez

bir cezaevine kamera sistemi kurulmuştu. İçeri girenler bin türlü aramadan geçiyordu. Dedektörler, manyetik kartlar, açılıp kapanan onca kilitli kapı. Bu saç telinin kolayca içeri girebilmesinin imkânı yoktu. Kadınlar koğuşu çok uzaktaydı. Hemen hepimiz bir kadın yüzünden içerideydik ama onları görmek, kadınların hayaliyle yaşamak bile yasaktı bize. Fakat Barana'nın parmakları arasında sımsıkı tuttuğu saç teli onca yol aşıp bir şekilde C-6'ya kadar gelmişti yine de.

Kadınlar koğuşunda ağır ağır saçlarını tarayan bir kadın fırçada biriken saçlarını rüzgâra mı tutmuştu, cezaevindeki kadın gardiyanlardan biri arkadaşlarına saçlarının kırıldığını göstermek isterken parmakları arasındaki teli havaya mı savurmuştu, görüş için kapıda bekleyen kadın ziyaretçilerden biri sıkıntıyla saçlarıyla oynarken bir telini yere mi düşürmüştü, yoksa bu saç teli cezaevindeki lojmanlardan birinin penceresinde silkelenen bir çarşaftan kurtulup gökyüzünde birkaç tur atmış, sonunda insaflı bir rüzgâr sayesinde soluğu havalandırmada mı almıştı, hiçbir fikrim yoktu. Gezmek, dolaşmak, erkeklerin sıkboğaz ettiği bir dünyadan kurtulup ferahlamak isteyen bir kadının saçını hiçbir şey durduramazdı bu hayatta. Her şey mümkündü. Bütün olasılıklar imkân dahilindeydi. Her koşulda o saç teli Barana'nın uzun, kırılgan ve titrek parmakları arasındaydı ve onu hayatta tutuyordu.

Geç vakitlere kadar, havalandırma kapısının önünde o kızıl saç telini yüzüne tutup saçtan daha uzun hayallere daldı Barana. Ardından da onu zarfa yerleştirip cebine koydu. İyice yaklaşıp duvar saatine baktı. Sık sık bozup bir yenisini aldığım kol saatimi düzelttim, vakit on ikiyi gösteriyordu. Parmak uçlarına basa basa tekrar havalandırma kapısına ilerledi. Kapının parmaklıklarına tutunup başını demirlerin arasından dışarı çıkarmaya çalıştı. Başaramadı elbette. Başını bir sağa bir sola çevirerek havalandırmanın

yüksek duvarlarının izin verdiği ölçüde gökyüzüne baktı. Dikkatle, adeta bir radar gibi gökyüzünü taradı. Sonunda aradığı şeyi bir yerde bulmuş olmalı ki, boynunu yana eğerek oraya baktı uzun uzun. Epey bir zaman, elleri kapının parmaklıklarında öylece bekledi. Arada bir demir parmaklıkları bırakıp ellerini kederle yüzüne kapadı. Upuzun, yorgun, bin hatıra taşıyan bir cümleden ya da duadan çıkmış gibi...

Sonra üst kata çıkıp yatağına uzandı. Dışarıda parlak bir ay vardı o gece. Yatağından doğrulup küçük pencereye yanaştı. Pencerenin bir köşesinden hayal meyal görünen uzaktaki kavak ağacına baktı. Ağacın çıplak gövdesi muhtemelen sağa sola sallanıyordu. O da ağaç gibi iki yana sallandı epey zaman. Ellerini başının arkasında bağlayıp kendisini yatağa bıraktı. Geldiğinden beri ilk kez derin bir uykuya daldı o gece. Cebinde, ikinci kalbi olan o zarf ve saç teliyle, kaygısız, rahat ve mesut bir uykuya gömüldü.

Ertesi sabah çamaşır yıkama ve koğuş temizliği günüydü. Sıçan, eline temizlik sopasını almış alt katı temizlemeye hazırlanıyordu. İşi bitince, Reco Dayı hariç herkesin kendi başına leğende yıkadığı çamaşırları alıp havalandırmaya gerdiği iplere serecekti bu kez. Akşamdan verilen karavanayı çoktan midemize indirmiş, oturduğumuz yerden Sıçan'ı izliyorduk. Fakat o sabah Barana'da başka türlü bir hal vardı. Sıçan'ın elindeki paspasa, deterjanlı su kovasına, boynuna astığı türlü renklerdeki temizlik bezlerine adeta büyülenmişçesine bakıyordu. Bir zaman üzerinde durmadım ama sonunda içindeki niyeti orta yere döktü. Bütün gece bir saç teliyle koyun koyuna yatan Barana, birden yerinden doğrulup Sıçan'ın elindeki temizlik sopasını aldı ve "bundan sonra koğuş temizliği ve çamaşır asma işi bende," dedi titrek sesiyle.

İçeri girdiğinden beri kelimeleri yan yana getirip güçbela kurduğu ilk uzun cümleydi bu. Haftalardır kimseye tek kelime etme-

yen, hiçbir sorumuza cevap vermeyen, ortalıkta bir ruh gibi dolaşan bu adamın durduk yere canlanmasına, üstelik üzerine vazife olmayan bir göreve talip olmasına kimse anlam veremedi ama ben bütün bunlara o saç telinin sebep olduğunu biliyordum. Yine de çocuğun gözetilmesi gereken bir hukuku vardı.

Yaşlıydım. Eski bir öğretmendim. Sözüm para ediyordu hâlâ. Yerimden doğrulup böyle bir şey olamayacağını, Taşkale'de herkesin aldığı cezaya göre bir sorumluluğu olduğunu, müebbet aldığı için Barana'nın hiçbir işe el sürmeyeceğini söyledim. Ama çocuk kararlıydı. Koğuş temizliğini kendisi yapmak istiyordu. Oyalanacak bir şey lazımdı ona. Canının sıkıldığını söylüyordu. Karşı çıktım yine. Defalarca ricada bulundu. Paspas sopası, Sıçan'la onun arasında el değiştirdi bir süre. Sonra Barana'nın elinde kaldı sopa. Sıçan dünden razıydı. Yalandan diretiyordu. Yıllardır koğuş temizliği yapmaktan, çamaşırlarımızı ipe asmaktan, üstünkörü de olsa ortalığa çekidüzen vermekten sıdkı sıyrılmıştı. Diğerleri de saf birini bulmuş olmanın sevinciyle vazifelerini Barana'ya devretmeye dünden razıydı.

Lakin Barana bir şey için ilk defa ısrar etti. Adamını hemen tanımıştı. Sıçan'ın elindeki paspası alıp "bana yardım et" der gibi gözlerimin içine baktı. Ne yapacağımızı bilemedik. Reco Dayı, elindeki tespihi sağa sola sallayıp bir çıkar yol arıyordu besbelli. Ne yapılacağını bulamayınca, parmaklarına tespih doladığı eliyle "sen karar ver" manasında beni gösterdi.

Cezaevine yeni gelenler ilk yıllar bir sorumluluk almamak için türlü bahaneler bulur, bin dereden su getirir, işten güçten kaytarmak için türlü marazlar çıkarırlardı. Ama zamanla pişman olur, canları sıkılır, gözleri sağı solu tarar, oyalanacak, kafalarını dağıtacak bir meşgale ararlardı. Maltaya çıkıp koridorları silmek, başka bir yerdeki elektrik arızasını onarmak, akan çatıyı tamir etmek,

tıkanan tuvalet borularını açmak, çöpleri cezaevi kapısına taşımak, sanıldığının aksine eza değil, ödüldü içeride kalana. Zaman şüphesiz geçmiyordu. Ne içeride ne de dışarıda. Ama geçmeyen zamandan düşülecek yeni bir gün zamanların en kıymetlisiydi. Barana da üzerine çöken zamanı ferahlatacak, yükünü alacak bir meşgale arıyordu besbelli.

Racona uymuyordu ama çocuğun isteğini mecburen kabul ettim. Haftada iki defa koğuş temizliği yapma ve çamaşırları havalandırmaya asma görevi artık ondaydı. Ama onun dışında hiçbir şeye el sürmeyecekti. Sıçan dünden razıydı bu teklife. Kurtulmuştu temizlikten. Yan gelip yatmak sırası artık ondaydı.

Barana, isteği kabul edilince önce ortalıktaki çöpleri topladı. Sonra süpürge yardımıyla her yeri bir güzel süpürdü. Şaşkın bakışlarımız arasında, elindeki temizlik sopasını deterjanlı suya batırıp keyifle alt ve üst katı silmeye başladı bu sefer. Ama ne silme! Sıçan'ın üstünkörü yaptığı temizliğin aksine yatakların altını, tozun biriktiği köşe bucağı, yerdeki sümük ve yiyecek artıklarını eliyle alıp sopayı en dar yerlere bile sokarak koğuşu bir anda pırıpak etti. Merdivenleri bezle ovaladı. Hatta yatakların üzerine çıkıp uzaktaki kavak ağacına baka baka koğuşumuzun daracık penceresini bile ayna gibi yaptı. Bütün gün onu seyrettik. Yorulmak nedir bilmiyordu. Kendisini büyük bir zevkle işine kaptırmıştı. Temizliği bitirince, kirli çarşafları yıkadı, ter ve sigara dumanından sararmış yastık yüzlerini eliyle uzun uzun çitileyip havalandırmaya astı bu sefer. Öncesinde ekşi ter ve apış arası kokardı koğuşumuz. Ama Barana'nın işi bittiğinde, eski, saadet dolu yıllarımızda kalmış mis gibi bir koku sardı C-6'yı.

Öyleydi.

Avuntunun türlü halleri olurdu.

Barana için bu, deterjanlı suya batırıp çıkardığı bir temizlik sopası ve havalandırmaya gerdiği naylon bir çamaşır ipiydi artık. Bir de cebinde taşıdığı zarftaki kızıl bir saç teli. Başka zaman olsa, hiç öyle şey olur mu, derdim. Ama cezaevinde insanın neyle ayakta kalacağını, nasıl bir umuda tutunacağını, hangi avuntuyu kendisine çare belleyip ne tür bir tesellinin kollarına atılacağını kim bilebilirdi ki.

Nihayet akşama doğru işini bitirince büyük bir yorgunlukla havalandırma duvarının dibine çöktü. Üst kattaki yatakhane, alt kattaki mutfak, havalandırma, banyo ve tuvaletler ışıl ışıldı. O zamana kadar Sıçan'ın üstünkörü temizliğine maruz kalan duvarlar ayna gibi parlıyordu. C-6 ilk kez mis gibi kokuyordu. Herkes Barana sayesinde bir süreliğine evine barkına, geçmişte bıraktığı hatıralara gitti o gün. Kimimiz balkonda ipe serilen ıslak çamaşırlara, kimimiz bir misafirlikteki temiz çarşaf kokusuna, kimimiz yeni yıkanmış bir balkonun ferahlığına, kimimiz temiz bir camın ardından baktığımız sokaklara, kimimiz tertemiz bir mutfak tezgâhına vurmuş aksine gitti.

Besbelli çok yorulmuştu Barana. Alnı, saçları, gömleği ter içindeydi. Sanki koca bir yılın temizliğini yapmıştı. Ama yazgısındaki günlerden birini nasıl geçtiğini anlamadan eksilttiği için mesuttu bir bakıma. Öylece dalgın dalgın gökyüzüne baktı o akşamüstü. Havalandırmada oturup zamanın geçmesini izledi kederle. Bir bulutun hareketini, bir rüzgârın sürüklenişini, hasbelkader içeriye düşmüş kuru bir yaprağın sağa sola çarpmasını, günün akşama devrilişini seyretti.

Devriyelerin geçtiğini haber veren düdükler çaldığında, elinde tuttuğu temizlik sopasını göğsüne yaslayıp cebinden bir sigara çıkardı. Sigarasından ilk nefesi alıp dumanını dizlerinin üzerindeki yorgun, bitkin, yıpranmış ellerine doğru üfledi. Güneş artık hiçbi-

rimizi ısıtmıyordu. Sonbahar yavaş yavaş el sallıyordu bize. Kışın eli kulağındaydı. Göçmen kuşlar çoktan yollara düşmüştü. Bozkırın ortasındaki Taşkale'de bir tek martılar kalmıştı. Onlar da tıpkı bizim gibi bütün kış burada konaklayacaklardı. Bir süre yine hayret ede ede, ciyaklayan martıların seslerine kulak kesildi Barana. Diğer avlulardan başka sesler geliyordu. Konuşan, bağıran, türkü söyleyen, voleybol oynayan, birini çağıran, birini hatırlayan, birini unutmaya çalışan o mahpus, yorgun ve ümitsiz sesleri dinledi kederle.

Bir ara terden ıslanmış zarfını cebinden çıkarıp içindeki saça baktı. Bakışları değişti Barana'nın. Zaman kaçırılmış, heba edilmiş bir fırsatlar toplamıydı. Barana, o saç sayesinde belki de geride bıraktığı, bir parçasını kaybettiği, ucunu kaçırdığı, şimdi çemberini tamamlamak istediği çok eski bir zamana dönmüştü. C-6'ya ilk getirildiğindeki gibi soğuk, donuk ve umutsuz değildi bu kez. Bir yerlerde unutulmuş, dışarıda bir hayata ait, oradaki bir anıya yapışıp kalmış bir bakıştı bu. Saça bakarken bir nefes daha aldı sigarasından. Tekrar zarfın içine düşürdü gözlerini. Hatta bakmakla kalmadı, saçın kokusunu sigara dumanıyla birlikte içine çekti. Sevdiği bir adamın yolunu gözleyen, o gelmeyince kederini ıslak yastıklara akıtan, bir tarağın ucunda kalan, bir dalgınlığın parmak uçlarında salınan, iki büklüm olmuş gibi kıvrılıp uyuyan saç teline nefesini üfledi hasretle. Elindeki sopayı sertçe kavrayıp gözlerini karşıdaki duvara dikti. Duvara kendi ömrünü uzaktan seyrediyormuş, kendisine yıllar sonra yeniden rastlıyormuş gibi hayret ve kederle bakarken, tıpkı cebindeki saç teli gibi bir süre sonra yorgunluktan uyuyakaldı havalandırmada.

Yanına gidip onu uykusundan kaldırmak, yatağına yatırmak istedim. Ama öyle güzel gülümsüyordu ki, rüyasını bölmeye, onu yeniden cezaevinin o karanlık, soğuk ve umutsuz koğuşuna getirmeye elim varmadı. Herkes kendi rüyasında mutlu kalmalıydı belki de.

Beşinci Bölüm

TAZİYE

"Başka bir dünya daha var ama o da bu dünyada."

Patrick White- The Solid Mandala

Ne acelesi var, nereye yetişmesi gerekiyorsa artık o sabah hepimizden önce uyandı Barana. Yüzü gözü aydınlanmış, geldiğinden beri ilk kez tıraş olmuş, üzerine besbelli eski ama temiz bir kot pantolonla, yakası aşınmış uzun kollu bir oduncu gömleği giymişti. Gömleğinin kollarını dirseğine kadar sıvamış, ayaklarına yırtık spor ayakkabılarını geçirmişti. Görev alanını genişletmişti. Akşamdan verilen kahvaltılıkları masaya dizmiş, çay koymuş, tayınlarımızı güzelce sepete yerleştirmiş, elinde paspas, bir yerleri siliyordu yine.

Onu ilk kez üstü başı düzgün gördüğümüz için şaşkındık. Geldiği günden beri aramızda hep kanlı tişörtü veya gömleğiyle, yırtık pantolonuyla gezmişti. Oysa o sabah bambaşka bir hali vardı. Eğer duruşmamız yoksa, revire veya hastaneye gitmeyeceksek, görüşmecimiz gelmemişse, içeride giyinmenin bir anlamı yoktu bizim için. Çoğunlukla don paça geziyorduk. Haftada bir ya da aklımıza estiğinde yıkanıyor, ancak görüş günleri tıraş oluyorduk. Erkek adam, kadınlar için temiz tutardı kendisini. Kadınlar bizden çok uzaktaydılar artık. Bu yüzden, süslenip püslenmenin, yıkanmanın, parfüm sürmenin, tıraş olmanın, aynada kendini hayran hayran seyretmenin bir anlamı yoktu. Bir tek Reco Dayı arada bir siyah takım elbisesiyle aramızda dolaşıyordu. Beyaz gömleğinin üzerine

giydiği yeleğinin ceplerine başparmaklarını asıp havalandırmada kasıla kasıla bir iki tur atıyor, dışarıdaki eski günlerine bir süreliğine de olsa geri dönüyor, sonra tekrar eşofmanlarını giyip kendini yatağına fırlatıyordu. Lakin Barana'yı o günden sonra bir kez bile üstünkörü giyinirken görmedik. Üstüne başına her daim dikkat etti. Kızıla çalan sakalını uzar uzamaz tıraş etti. İçindeki kederin gövdesini ele geçirmesine izin vermedi.

Dış Kantin'in geleceği gün, koğuşun ihtiyaçları için kısa bir liste verdi bana. Yeni bir paspas, çamaşır suyu, yüzey temizleyici, sağlam bir çamaşır ipi, tuvalet taşlarını ovmak için basit bir diş fırçası, sarı bezler, ovma teli ve birkaç kalıp sabundan ibaret listeyi uzatırken kıvranıp duruyordu. Besbelli bir derdi vardı ama söylemeye çekiniyordu.

"Başka bir şey lazım mı?" diye sordum, "Dış Kantin halleder her şeyi."

Bir iki kaçırdı gözlerini, utanarak sağa sola baktı, elindeki temizlik sopasını öteye beriye oynattı:

"Laktik asit," dedi, "bulabilir miyiz?"

Asit sözcüğünü duyar duymaz bir adım geri çekildim. Gerçi Dış Kantin'e paranın ucunu gösterdikten sonra içeriye atom bombası bile sokmak mümkündü ama menekşe tohumu ve asit hepimizi duman ederdi.

"Asit olmaz," dedim, "olmaz asit. Tehlikeli, sokmazlar içeri. Maazallah yakar makarız birilerini, bela alırız başımıza."

"Bu bildiğin asit değil hocam," dedi, "yoğurtta, sütte falan da bulunur. Tehlikesiz bir sıvı. İhtiyacım var."

"Süt getirteyim, bol bol iç o zaman," dedim, "bu mu yani derdin? Oradan alırsın takviyeni."

Sustu. Bir şey diyecekti vazgeçti. İkna olmuş gibi başını önüne eğdi. Daha ilk anda onu terslediğim için kendimi kötü hissettim.

Kimyadan çok fazla anlamıyordum. Sıvılarla olan tek bağım alkoldü bir vakitler. Saf saf sormuş bulundum:

"Laktik asit eksikliği mi var sende?"

Başını öne arkaya salladı. Bir şey demedim. Elimdeki listenin sonuna laktik asidi de ekledim. Dış Kantin iki saat nazlanacaktı. Allah'tan tehlikeli bir madde değildi. Gerçi sonradan yakayı ele vermiştik ama adamdan vaktiyle çanak antenle LN1 alıp koğuşta uydu kanalları izlemişliğimiz vardı, laktik asit onun için bir hiçti. Çocuğun isteğini kabul ettim. Belki içindeki sırrı bu iyilik sayesinde bana açar diye umdum.

Asidi alacağımı söyleyince keyifle havalandırmaya çıktı Barana. Tam o an ona yaklaşmak, neden içeride olduğunu sormak, muammayla sarmalanmış hikâyesini öğrenmek istedim ama sonra vazgeçtim. Galiba en doğrusu onun kendiliğinden bana açılmasını beklemekti. Bazı hikâyelerin de kendilerine has bir vakitleri vardı çünkü. Yerli yersiz anlatılmazdı. Benden bir şey istemişken onu bir şeyler anlatmaya zorlamak yakışık almazdı üstelik.

Diğerlerine dönüp bir ihtiyaçları olup olmadığını sordum. Kantinden alınacaklar kolaydı. Kantinde satılmayan diğer şeyleri de Dış Kantin karşılayacaktı. Asım Abi, yeni bir Kuran-ı Kerim meali ve rüya tabirleri kitabı istiyordu. Casper cep telefonuyla ilgili bilgilere ulaşabileceği dergiler istiyordu. Candan İleri sustu. Dış Kantin onun istediği şeyleri getirmiyordu. Sıçan bir şey istemedi. Dönüp Reco Dayı'ya baktım. Bıyıklarının ya da saçlarının dibinde ufacık bir beyazlık görse saç boyası isterdi dışarıdan.

"Boya ihtiyacın var mı?" diye sordum ama bana boş boş bakıyordu Reco Dayı. Aklı fikri besbelli başka yerdeydi. Dışarıdan alınacak malzeme listesini avucuma vurarak Reco Dayı'nın yanına oturdum. Genel ihtiyaçlarımızı o karşılıyor, elektrik ve su faturalarımızı o ödüyordu. Listeyi ona uzattım.

Garip ama tıpkı Barana gibi donuk, ifadesiz ve bitkin bakıyordu. Gerçi Barana bir nebze de olsa hayata dönmüştü ama Reco Dayı iyi görünmüyordu.

"Yok bir isteğim," deyip havalandırmaya çıktı Reco Dayı. O öylesine çıkıp gidince, göbeği ondan önce içeri giren Dış Kantin'e ödenecek para benim kuş kadar kalan emanetimden karşılandı bu kez. Laktik asit meselesini uzatmadı Dış Kantin. "Yakalanırsanız, sizi tanımam," dedi. Kapılar arka arkaya kapanırken ağır adımlarla havalandırmaya çıktım. Barana'nın derdine Reco Dayı da eklenmişti.

*

O günlerde Barana tam anlamıyla kendine geldi, nasıl yaşaması gerektiğini anladı, artık normal bir mahkûm gibi olmaya başladı, kaderine ve ona verilen cezaya razı oldu, yakında hikâyesini de anlatıp artık kuş gibi olur diye umarken aramızdan başka birini kaybettik bu kez. Aslında tam anlamıyla kaybetmedik. Kuru bir sonbahar yaprağı gibi elimizden yavaş yavaş kayıp gitti. Dağ gibi sandığımız Reco Dayı'ya aniden bir haller oldu.

Dışarıdaki günlerini özlediğinde, bembeyaz gömleğinin üzerine giydiği siyah yeleği, yumurta topuklu ayakkabılarıyla koğuşun ortasında veya havalandırmada hep sakin sakin yürüyen, eski bir kabadayı edasıyla plastik sandalyesinde ayaklarını üst üste atan Reco Dayı'yı o günlerde durduk yere bir sıkıntı bastı. Önce gömleğinin üst düğmelerini açıp göğsündeki ağarmış kılları tuttu güneşe, ardından da çoktandır ciğerinde sakladığı bir sıkıntı yumağı halindeki nefesi burun deliklerinden yere savurdu. Tespih çekti, yeni boyattığı bıyıklarını kemirdi, yan koğuşlardan cigaralık getirtti, görüşmecilerinin içine rakı zerk ettikleri karpuzlardan kana kana yedi, sakız çiğnedi, bir ayçiçeği tarlası dolu çekirdek çitledi, bir

türlü gol atamayan forvetlere ve ondan sakin olmasını isteyen koğuş arkadaşlarına küfürler etti; lakin Reco Dayı'nın sıkıntısı bir türlü geçmek bilmedi.

Kötü olması gereken biri varsa o da Barana'ydı ama Reco Dayı o günlerde Barana'dan daha dertliymiş gibi geziniyordu. Dışarıdan kötü bir haber almamıştı. Müdürü öldürdükten sonra namı alıp yürümüş, üstelik bu vukuattan sonra işleri daha da açılmıştı. Adamları, onun yarım bıraktığı işleri dışarıda tıkır tıkır yürütmeye devam ediyorlardı. Parası bol olduğu için dünya nimeti namına bir dediği iki edilmiyordu hapiste. Yine de o günlerde onu, nedenini kendisinin de bilemediği bir efkâr basmıştı. Gece yarıları uyanıp tıpkı Barana gibi havalandırma kapısına dayanıyor, başını çevirip bir arkasında kalan demir kapıya bir demir parmaklıklı avluya bakıyor, iri taşlı tespihini herkesi uykudan uyandıracak kadar sertçe çekiyor, olur olmaz yere bizimkilerle dalaşıyor, havalandırma duvarına konan martılara küfrediyor, sigarasının birini söndürmeden diğerini yakıyordu. Birkaç kez, belki biraz rahatlar diye bu hallerinin nedenini sordum. Biri bir şey yapmasa şirazeden çıkacaktı adam.

"Bilemiyorum," dedi, "içimde bir sıkıntı var. Sanırım dışarıda kötü bir şey oldu da bana söylemiyorlar."

"Ne olmuş olabilir ki?" dedim.

"Bilmiyorum Mesut Hocam," dedi, "ama kesin bir şey oldu ve benden gizliyorlar."

Reco Dayı haklıydı. Bizden gizlenen haberler, bizden sakınılan sözcükler, bizden uzak tutulan kokular, bizden esirgenen lezzetler, bize yasaklanan görüntüler, bize haram edilen günler vardı dışarıda. Dünya hiç olmadığı kadar güzeldi ama biz Barana'nın sık sık havalandırdığı, güneşe tuttuğu, temizlediği bu küflü, ekşi ekşi kokan koğuşta bundan bihaberdik. Yeni bir bilgi değildi. Ama

onunla tanıştığımızdan beri Reco Dayı ilk kez kötü görünüyordu. Sürekli oflayıp pufluyor, bir yerini bahane edip revire çıkıyor, telefon günlerinde yakınlarını sıkıştırıp kötü bir şey olup olmadığını soruyor, görüşüne gelen karısına ağır sözler söyleyip koğuşa dönüyordu. Açık görüş bile ona kâr etmiyordu. Ferahlamıyordu. Ortada gözle görülür bir sorun yoktu. Lakin o kararlıydı. Dışarıda fena bir şeyler olmuştu ve herkes ondan gizliyordu. Günlerdir geçmeyen sıkıntısının başka nedeni olamazdı ona göre. Belki de bu haliyle düpedüz belayı çağırıyordu.

Reco Dayı, yıllarca cezaevi cezaevi gezdikten sonra Taşkale'ye getirilmişti. Dışarıda bıraktığı dört çocuğunu ve genç karısını özlüyordu. Yatağının arkasındaki duvarda ve dolabında çocuklarının resimleri asılıydı. Onların resimlerinin yanında da yarı çıplak dansöz ve şarkıcıların resimleri vardı. Reco Dayı'nın on bir yılı bir şekilde geçmişti ama son bir yılı bir türlü geçmek bilmiyordu. Önceden yaktığı bir infazı olmasa çoktan yarı açık cezaevine geçmişti. Günden güne kötüleşiyordu. Görüş günleri, hepimiz kabinden yutkunarak çıkarken, Reco Dayı bir cenaze alayına eşlik edercesine, koridorlarda kendi yeşil bezli tabutunu taşırcasına yürüyordu.

Acaba öldürdüğü fabrika müdürünü mü düşünüyor diye fısıldaştık aramızda. Görünürde en ufak bir nedamet izi yoktu. Adamı delik deşik ettiği için memnundu hatta. Fabrika müdürünü öldürdüğü için değil, dışarıdan mahrum kaldığı, dünyanın tüm lezzetlerini cezaevi kapısında bıraktığı için üzgündü belki de. Yine de bütün bunlar içindeki o katran karası sıkıntıyı açıklamıyordu.

Nihayet birkaç gün sonra telefonla aldığı kara bir haber yüzünden birdenbire yere yığıldı Reco Dayı. Dizlerinin üzerine çöküp onu içeriye hapseden paslı mavi demir kapıya baktı. Günlerce oflaya puflaya çağırdığı bela gelmişti nihayet. Büyük oğlu bir trafik

kazasında hakkın rahmetine kavuşmuştu. Günlerdir içine oturan sıkıntı buydu demek ki. Asım Abi, sık sık yumruklayıp sağlam olup olmadığını kontrol ettiği kolonlara sıkı bir yumruk indirdi. Anne babaların, çocuklarının başlarına gelecekleri önceden hissettiğini söyledi. Başımızı öne eğip ona bir kez daha hak verdik.

Taş kesilmiş gibi kaskatı duran Reco Dayı'yı mümkün mertebe teskin etmeye, kader deyip teselli vermeye çalıştık ama faydasızdı. Koğuşun ortasında, gözleri bir türlü açılmayan demir kapıda, öylece kalakaldı. Put gibi. Ağlayamıyordu. Gözleri donmuş gibiydi. Dişlerini sıkmış, sanki karşısında rakı fabrikası müdürü varmış gibi öfkeyle kapıya bakıyordu.

Gardiyanların yardımıyla cezaevi müdürüne ulaşıldı o gün. Savcının talimatıyla işlemleri tez elden bitirilip oğlunun cenaze namazına yetişmesi sağlandı. Reco Dayı'nın cezası az kalmıştı ama derdi her gün çoğalıyordu. Cenazeden dönünce hiç çekilmeyecekti. Toparlansın, kendine gelsin, yakınlarıyla vakit geçirsin, geride kalan çocukları acısını dindirsin diye bir hafta izin verdiler ona. Bavulunu alıp hızla dışarı çıktı. Yıllarca yattığı mahpusluk yetmezmiş gibi, oğlunun acısını bir daha omzundan indirmeyeceği bir yük gibi sırtlayıp evine döndü.

İnsan başkasının derdini çabuk unuturdu. Nitekim, kısa sürede onu unutup koğuştaki günlerimize döndük. Herkes kendi halindeydi. Günler birer ikişer geçiyordu. Arada bir kulaklarımızı dikip dışarıdan sesler duymaya çalışıyorduk ama boşuna. Dünya bizim için çarkını döndürmeyi bırakmıştı. Benden dört beş yaş küçük olan Reco Dayı izinli olarak dışarı çıkınca canım fena halde sıkılmaya başladı o günlerde. Ne yapacağımı bilemedim. Diğerleri bana keyif vermiyordu. Mecburen Barana'yı izlemeye başladım yeniden.

Bizimkiler havalandırmadayken yanına yaklaşıp yavaşça ona dikkat kesildim. Her zamanki gibi kendinden geçmişçesine temiz-

lik yapıyordu. Elindeki fırçayı kovaya sokup suyunu sıkıyor, sonra özene bezene yerleri siliyordu. Yerlerde temizlenmesi gereken bir kan gölü görmüş gibi, hırsla yapıyordu işini. Cebinden sarkan çamaşır ipini görmesem şüphesiz endişelenmeyecektim onun için. O gün daha iyi anladım. Delirmemişti. Besbelli kendisini öldürmeyi planlıyordu bu çocuk. Ortalığı süpürmeler, normale dönmüş gibi yapmalar, tıraş olmalar, üstüne başına dikkat etmeler, dışarıdan enteresan bir şeyler istetmeler; hepsi numaradandı.

"Anlatmadın hiç?" diye sordum Barana'ya, "boşuna müebbet vermezler adama. Cinayet mi?"

Hiçbir şey demedi. Yerdeki betonun arasındaki çizgilere, aralara serpiştirilmiş mıcır taşlarına dikti gözlerini.

"İstesem gardiyanlara sorup öğrenirim ama sen anlat istedim."

Anlatmadı. Put kesilmiş gibi, elinde plastik süpürge öylece duruyordu havalandırmada. Günde on kere temizlediği avlu tertemizdi aslında. Tam konuşacakken vazgeçti. Uzanıp cebinden sarkan çamaşır ipinin ucunu tuttum ve ipi bir çırpıda aldım ondan.

"Git biraz dinlen artık," dedim, "yorma kendini bu kadar."

İpi geri almak istedi ama vermedim. Sessizce yürüyüp içeri geçti. Bir süre mutfakta sağa sola bakındı ama yapacak bir şey bulamayınca üst kata tırmandı. Vaktiyle bir okul dolusu veledi, koğuş dolusu psikopatı çözmüştüm ama bu çocuğu bir türlü anlayamıyordum.

Bir an için okulda bir türlü yola getiremediğimiz, tutanak üstüne tutanak tuttuğumuz, habire velilerini çağırttığımız, onca nasihat verdiğimiz ama akıllandıramadığımız haylaz öğrencilerim geçti gözümün önünden. İşaretparmağım bir tehdit gibi üzerlerinde gezinirken onlar da ağızlarını açıp tek kelime etmezlerdi. Tıpkı Barana gibi susar, gözleriyle yere, içine mıcır serpiştirilmiş betona bakarlardı. Bir teneffüs süresi kadar susardık. Yine de konuşmaz-

lardı. Sonunda bütün o nasihatlerin işe yaramayacağını anlar ve "geç yerine!" diye bağırırdım. Onlarla bir daha göz göze gelmezdik. Önlerinde açık duran kitaba veya pencereden dışarıya bakarlardı. O zamanlar fark etmemiştim şüphesiz ama hepsinin içinden bir alev yükseldiğini Barana'dan sonra anladım.

Tek derdimin o meşum düğün gecem olduğunu sanıyordum. Ama o günden sonra hayatımdaki boşa giden tek şeyin birkaç ay süren evliliğim olmadığını anladım. Meğer o tozlu sıralarda da hayatımı tüketmiştim ben. Günlerce havalandırmada tek başıma yürüyüp Barana'nın içime düşürdüğü sıkıntıyla baş etmeye çalıştım.

Bir başımaydım. Beni anlayacak kimse yoktu içeride. Reco Dayı akıllı adam değildi ama halden anlardı. Konuşmak, ferahlamak, ağız tadıyla dertleşmek için onun yolunu gözledim merakla. Bir hafta sonra çıkıp geldi nihayet.

Reco Dayı hapishaneye bir ceset gibi dönecek, derdi birken katlanacak, cezasına bu kez korkunç bir acı eklenecek diye beklerken hiç öyle olmadı. Elinde bavulu, ağzında sigarası, üzerinde yepyeni bir takım elbise ve paltoyla kapıda belirdiğinde gayet keyifli görünüyordu. Şen şakrak bir halde bize sarılıp dışarıdan getirdiği güllü lokumlardan ikram etti. Üstelik hepimize kendi elleriyle yedirdi lokumları. Yüzü gözü gülüyordu. Haddinden fazla neşeliydi. Sanki cenazeye değil de düğüne gitmiş, çocuğunun öldüğünü unutmuş gibiydi. Onun ihmal ettiği şeyi biz hatırlattık.

"El Fatihaaaaa!" dedi Asım Abi.

Hepimiz ellerimizi açıp rahmetli için kederli bir Fatiha okuduk ama Reco Dayı'da bir gariplik vardı. Çökmemişti. Yıkılmamıştı. Toprak altındaki gencecik oğlunu düşünüp yerlere serilmemişti. Arada bir gözleriyle bize bakıp avuçlarını açarak fısır fısır dua okuyordu yalnızca.

Normal karşıladık. Unutmanın bin bir hali vardı dünyada. O da, dışarıdan getirdiği yarı çıplak kadın resimlerine bakarak, havalandırmada neşeli türküler söyleyerek, yeni aldığı kehribar tespihini bize göstererek, ona buna fıkra anlatarak acısını dindirmeye çalışıyordu galiba. Ses etmedik. Nasılsa bir gece ansızın bu garip halden çıkacak, birden ölen oğlunu anımsayacak, oğlunun kapkara saçları hayallerinde dalgalanacak, o yağız ecel atının içli kişnemeleri onun da kulağına ulaşacak ve bir anda sular seller gibi ağlamaya başlayacaktı.

Boşuna beklemişiz meğer. Reco Dayı, elindeki yeni tespihi şak şuk çevirip ortalıkta neşeyle dolaştı, herkesle hasbihal edip durdu bir zaman. Adamın acısını deşmeyelim, durduk yere yarasını kanatmayalım, ölüm acısını hatırlatmayalım diye bir şey sormaya çekiniyorduk. Bir süre sonra hepten boş verdik.

Lakin, Reco Dayı birkaç hafta geçmeden nefes alamadığını söyleyip yeniden dert yanmaya başladı. Volta atarken burnunu havaya kaldırıp dışarının o esrarlı kokusunu içine çekmeye çalıştı o günlerde. Görüşmecilerinin getirdiği dışarı kokusuyla üç beş gün idare etse de bir zaman sonra yeniden kızgın bir boğa gibi dolaştı durdu aramızda. Olur olmaz yere Casper'a bulaştı, Barana'nın arkasından küfürler etti. Sık sık revirin yolunu tuttu yine. Havalandırmanın dikenli tellerine konan martılara kızıp o kıymetli tespihini duvara fırlattı ama sıkıntısı bir türlü geçmek bilmedi.

Biz, "ne olacak bu adamın hali?" diye düşünürken Reco Dayı bir süre sonra kara bir haber daha aldı. Bu sefer tek kızı ölmüştü. Hiçbir baba çocuklarını ayırmazdı ama kızların yeri başkaydı. Reco Dayı "prensesim" derdi ona. Zaman zaman duvardaki resmini alıp bize gösterirdi. Uslu, narin, kibar prensesi resimden çıkıp önce tek tek elimizi öper, başındaki tacı düzeltip babasının yatağına kurulur, utangaç utangaç yere bakarken tülden yapılma eteğini bacaklarına

örterdi. Ardından da yeniden resimdeki yerine geçip babasının sevgiyle bakan gözlerine gülümserdi. Ama Allah, bu talihsiz adama kötü bir yazgı yazmış, önce oğlunu sonra da dünyalar güzeli prensesini almıştı elinden.

Ölüm, gideceği yere varmadan evvel sıkıntısını gönderirmiş. Reco Dayı'nın içine doğmuştu demek ki. Son zamanlarda darlanıp durması boşuna değilmiş. Prosedürler, görüşmeler, bir haftalık izin kâğıdı ve başsağlığı dilekleriyle yeniden dışarı yollandı.

Garip ama bu sefer büyük oğlunun ölümündeki kadar kötü görünmüyordu. Ama her taziye sahibi gibi çökkündü. Ağır hareket ediyor, gözlerindeki keder anlaşılmasın diye devamlı yere bakıyordu. Prensesi artık yoktu. O parlak taşlı tacı sahipsiz kalmıştı. Fakat Allah, Reco Dayı'nın prensesini elinden alırken sanki ona garip bir dayanma gücü de vermişti. Gözünden bir damla bile yaş akmamıştı. Galiba acısından ya da artık perçinlenmiş bir yara yüzünden ağlayamıyordu.

Dünya böyle insanlarla doluydu. Sokaklara çıksak, insan içine karışsak, meyhanelerin izbe köşelerinde dert dinlesek, pazaryerleri veya kahvehanelerde birilerinin yüzüne uzun uzun baksak, bir uzun yol otobüsünde yanımızdaki yolcuya bir iki soru sorsak, bir hastane sırasında birinin derdini dinlesek, çıkıp gelecekti bize böyle hikâyeler. Ama yeryüzünde Barana ile Reco Dayı'nın benzerine rastlamak zordu.

Bir ay arayla kaybettiği iki çocuğunun acısıyla cezaevine döndüğünde Reco Dayı'nın üzerinde ilkine benzer bir tuhaflık ve hafiflik vardı. Çiçek desenli bir gömlek giymişti, ona başsağlığı dileyen gardiyanlarla içerideki arkadaşlarına gömleğindeki çiçeklerden hediye ediyordu sanki. Yatağına kurulup acısını paylaşmak isteyenlere uzun Marlboro ikram ediyor, Kuran'dan ayetler okuyarak

onu teskin etmek isteyen Asım Abi'ye fıkralarla karşılık veriyordu. Bu işte kimsenin akıl sır erdiremediği bir tuhaflık vardı.

Herkesin acısı kendine. Ama iki çocuğunu kısa bir arayla toprağın altına göndermiş bir adam böyle davranamazdı. Çocuklarının ölümüyle hafifliyordu sanki bu adam. Bu acıya nasıl katlanıyordu, ayakta kalacak gücü nereden alıyordu, nasıl böyle şen kalabiliyordu; bana anlatsa da aynı dayanma gücünü ben de bulsam diye gözünün içine bakıyordum devamlı.

Yine de her zaman olduğu gibi Reco Dayı'nın üzerine fazla gitmedim. Ölümü tatmış, insanın o son ânına tanıklık etmiş herkes günün birinde böyle hissizleşebilirdi. Ölen kendi çocuğu bile olsa. Farzımuhal Asım Abi'nin de Reco Dayı'dan bir farkı yoktu. Bir kere bile öldürdüğü adamla ilgili pişmanlığından söz etmemişti. Kendisine geldiğinde kanı su kanalına akan adamı gördüğünü hatırlıyordu sadece. Onun tek derdi bir zamanlar çakıp durduğu kalıplar yüzünden çatlayıp sızlayan elleri ve ahiret korkusuydu. Hepsi bu. Sıçan, öldürdüğü Tekel bayiinden çok, "Timur adlı şahıs" ile o hapisteyken ölen rahmetli babasını kendisine dert ediniyordu. Casper, cezaevinde şişlediği adamdan çok, karısının sutyenlerini hatırlıyor ve bazı geceler o sutyenin kopçasını başkasının açıp açmadığını düşünüp dertleniyordu. Candan İleri, öldürdüğü sevgilisinden ziyade kadının mezarını ve menekşe kokusunu hayal ediyordu. Ben, o unutulmaz düğün gecemi hatırlıyordum sıklıkla.

Ne düşündüğü hakkında hiçbir fikrim olmayan Barana, o günlerde iyiden iyiye içine kapandı yine. Temizlik desen on numaraydı. Üstü başı, saç sakalı her daim düzenliydi. Ama dili işlek değildi. O dil açılmamaya yemin etmiş iki dudağının arasında dönüp duruyor ama bir cümleye varmıyordu. Dış Kantin bir süre sonra istediklerini getirince bu kez bana açılır sandım ama yine konuşmadı. Temizlik malzemelerini banyoya koydu. Geri dönüp sessizce plas-

tik sandalyesine kuruldu. Benden hususi olarak istediği laktik asidi sorsun diye bekledim. Belki o zaman uzun bir sohbete başlayacaktık. Ama bir şey sormadı. O sormayınca ben de inat edip cebimdeki emanetini ona vermedim. Lakin, o benden daha kararlı çıktı. Ben o kadar dirayetli değildim. Bir iki gün sonra elimdeki laktik asit şişesini ona uzattığımda kuru bir teşekkür edip hemen ayrıldı yanımdan. Uzun ve kederli bir hikâyeye bağlanmasını umduğum hediye de öylece heba oldu.

Gündüzleri senin benim gibiydi bu çocuk. Ama gece olunca tuhaflaşıyordu. Her gece saat tam on ikide yatağında doğrulup demir parmaklıklı pencereye yöneliyor, gökyüzü bulutlu değilse zar zor görebildiği aya bakıp uzun uzun susuyordu. İçinden sonu gelmeyen cümleler geçtiği belliydi ama o cümleler kimin için sarf ediliyordu, neden başka saat değil de on ikide gökyüzüne bakıyordu; anlamak imkânsızdı. Sonra sabah oluyor ve o eski düzenine dönüyordu. Sanki gece bir başkası burnunu dışarı uzatmaya çalışmış, aya uzun uzun başkası bakmış, kavak ağacının çıplak dallarını başkası izlemiş gibi oluyordu. Her gün eline temizlik sopasını alıp bütün koğuşu, tuvalet ve banyoyu bir güzel temizliyor, diş fırçasıyla tuvalet taşlarını ovuyor, kirlilerimizi yıkıyor, ardından da naylondan ipleri havalandırmanın duvarlarına karşılıklı gererek ıslak çamaşırları artık yavaş yavaş uzaklaşan sonbahar güneşine seriyordu. Bir kere bile bu durumdan şikâyet ettiğine, belini tutup ağrılarından dert yandığına şahit olmadım. Bir köşede sessizce yemeğini yer, gardiyanların kızacağını bile bile ekmek kırıntılarını havalandırmanın bir köşesine döküp kuşların, en çok da martıların o kırıntılara ulaşmasını beklerdi. Hızla volta atarken başını kaldırıp gökyüzüne bakardı sonra. Kuledeki askerle göz göze gelince başını sessizce öne eğerdi. Cebindeki saç telini çıkarıp burnuna tutardı.

Şüphesiz herkes için bir suçluydu Barana. Ama bana kalırsa saf bir âşıktı bu adam. Unutmayan, unutmak istemeyen, çok gerilerde kalmış, artık dağılmış parçalarını bir araya getiremeyeceği bir aşkın yasını tutan bir garip adam.

Bir gün, nasıl olduysa havalandırmada yanıma yaklaşıp benden çizgisiz kâğıt ve dolmakalemle mürekkep istedi. Bir de zarfla yeteri kadar pul. Birine mektup yazacaktı ve mektubun cezaevi idaresinden gizli dışarı çıkması gerekiyordu. Mektup okuma komisyonunun damgası olmadan yani. Dış Kantin'le muhabbeti koyulttuğumun farkındaydı sanırım. O yüzden bana gelmişti.

Kâğıtla pul kolaydı. Mürekkep için şansımı biraz zorlamam gerekiyordu. Asıl zoru mektuptu. Dışarıya gizlice mektup çıkarmanın pahalıya patladığını söyledim ona. Mektup yakalanırsa başıma çok iş açacaktı. Yine de onun hikâyesini öğrenmenin başka yolu yoktu.

Barana'nın biraz da önüne bakarak, utana sıkıla söylediklerini dinleyip istediklerini kabul etmiş gibi göründüm.

Elini pantolonunun ceplerine atıp boş cebini gösterdi. Karşılığında bana verebileceği bir şey yoktu.

"Dert değil," dedim.

Sevindi. Tahliye olurken arkadaşlarıyla vedalaşanların yüzünde beliren o garip sevinç oturdu yüzüne. Muhtemelen uzunca bir süre kafasında çevirip durduğu bir derdi böyle kolayca çözmüş olmanın keyfiyle elinden hiç düşürmediği temizlik sopasını alıp havalandırmaya çıktı. Başını kaldırıp üzerimizden geçen bulutların ve buralarda ne aradıklarına hâlâ anlam veremediği martıların uçuşunu izledi. Cezaevinde körleşirdi insan. Ama göz gidince çoğunlukla kulak devreye girerdi. Gözlerini kapatıp yanı başımızdaki çevre yolundan geçen kamyonların, uzaklardan geçen bir trenin, bir yerlerde öten martılarla, durmadan uluyan bir köpeğin sesine kulak verdi gülümseyerek.

Birkaç gün sonra Barana'nın istediklerini temin edip mektubunu bana vereceği günü sabırsızlıkla beklemeye başladım. Aylardır, aramızda bir hayalet gibi gezinip duran, hikâyesini belki kendisinden bile saklayan, devamlı içinden konuşup dışarıya susan bu adamın derdini öğrenmek için can atıyordum. Yazacaktı. Yazarken de kulağıma eğilip her şeyi tüm teferruatıyla anlatacaktı.

İnsan bir kere yazmaya koyuldu mu, o ak pak kâğıtları masanın üzerine serip elini çenesine koydu mu, arada bir başını mektuptan kaldırıp uzaklara hisli hisli baktı mı, aklından geçenlerle parmakları arasındaki hızı dengelemeye çalıştı mı; ne hakkında yazarsa yazsın, neden söz ederse etsin, sözcükleri nerede dolaştırırsa dolaştırsın, lafı kendisine getirmeden duramazdı çünkü. Yeryüzüne dağılan tüm kelimeler insan kendinden söz etsin diye vardı belki.

Ama Barana ona Dış Kantin'den tedarik ettiğim malzemeleri uzunca bir süre kullanmadı. Kâğıtları kırışmasın diye yatağının yan tarafına yerleştirdi. Her gece yüzünde dalgalanan kızıl saçın olduğu zarfın hemen yanına. Kalemle mürekkebi dolabında tuttu. Sonra sanki gözleriyle mektup yazıyormuş gibi o boş kâğıda ve saç teline baktı günlerce. Yazmaya koyulmadan önce mektubu zihninde tamamlamaya, orada bir düzene sokmaya çalışır gibiydi. Arada bir mektubu sorduğumda, "hâlâ yazmadım," diyordu.

Yazmadığını biliyordum şüphesiz. Ama neden bu kadar beklediğini, bu ânı neden geciktirdiğini anlamaya çalışıyordum merakla. Biz kelimeleri konuşmak için kullanıyorduk. Onunsa sadece içinden geçerdi kelimeler. Besbelli kimselere açmadığı, mahkemede bile itiraf etmediği o hazin hatıraları bir hizaya sokmaya çalışıyordu hâlâ.

Nihayet kar soğuğunu haber veren bir gece yarısı böbrek sancım yüzünden büzüşmüş bir halde uykudan uyandığımda etrafıma göz gezdirdim. Barana yatağında yoktu. Merdivenlere yöneldim. Hafif-

çe eğilip aşağı baktım. Yün battaniyeyi omuzlarına örtmüş, yemek yemek için kullandığımız plastik sandalyeyi havalandırma kapısına doğru çekmiş, cezaevinin güçlü projektörlerinin yardımıyla önündeki kâğıda bir şeyler yazıyordu. Gülümseyerek geriye çekildim.

Onu rahatsız etmemek için yorganıma iyice sarınıp yatağımda kalmaya devam ettim bir süre. Ama çoktandır beni yoklayıp duran sancım katlanılır gibi değildi. Her seferinde revire çıksam da sonuç aynıydı: Bir iğne yapıp geri yolluyorlardı. Sancım giderek artıyordu. Yine de onun mektup yazmasını bölmemek için dişimi sıkıp sıcak yorganıma gömüldüm. Candan İleri, Reco Dayı, Asım Abi, Sıçan ve Casper da tıpkı benim gibilerdi. Soğuktan tostoparlak olmuşlardı. Dayanamadım. Tekrar yatağımdan çıkıp merdivenlerin başında oturdum.

Barana öyle bir hevesle yazıyordu ki, sanki kaleminin ucunda yılların derdi vardı. Arada bir soluklanıyor, aralık bıraktığı havalandırma kapısından içeriye dolan o keskin soğuğu ciğerlerine çekiyor, sonra yeniden yazmaya başlıyordu. Gece boyu birkaç kez daha uyuyup uyandım. Gözümü her açtığımda onu deli gibi yazarken gördüm. Bazen sırtını dikleştirip gerinse de yorulmak nedir bilmiyordu. Soğuktan etkilendiği de yoktu. Omzundan kayan battaniyeyi düzeltiyor, hafif bir ara verip yeniden yazıyordu. Yıllar sonra nihayet içinde fokurdayıp duran seslerin telaşına engel olamıyordu besbelli.

Soğuk, insanı her zaman uykuya çağırırdı. Ama Barana'nın çizgisiz kâğıt üzerindeki hışırtısı yüzünden uykum kaçmıştı. Üstelik böbreğimdeki taş sağa sola dönüyor, döndükçe beni daha da delirtiyordu. Sabah olmak üzereydi. Uyumaktan vazgeçip onu izlemeye başladım.

Bütün gece yazdı. Bıkıp usanmadan. Aralıksız. Sanki geride bıraktığı, kaybettiği, her biri dünyanın farklı yerlerine dağılan,

şimdi hepsini toparlaması gereken kederli ve kırgın harfler varmış gibi...

Ama sonunda yorulup ayağa kalktı. Sırtını dikleştirip birkaç kez belini kütürdetti. Fark etmesin diye ayağa kalkıp kendimi geri çektim. Ama o yazdıklarını olduğu gibi masada bırakıp tuvaletin yolunu tuttu.

Hızla alt kata inip havalandırma kapısına ilerledim. Çıplak ayaklarım tıpkı ak kâğıt üzerinde hışırdayan bir kalem gibi yerlerde sürünüyordu. Yerler buz gibiydi. Böbreklerimin sancısı tüm sırtımı yoklayıp geçiyordu. Parmak uçlarımı havaya kaldırıp topuklarımın ucunda ilerledim. Yıllar sonra yeni bir suç işlemişçesine heyecanlıydım. Barana hâlâ tuvaletteydi. Plastik masaya yaklaşırken dönüp son bir kez korkuyla arkama baktım. Kolay değildi. Çocuk müebbet almıştı. Bir müebbet de benim için alsa onun için ne fark ederdi ki? Korkuma rağmen, yazdıklarını okumak için içimde dayanılmaz bir istek duydum. Onları bir zarfa koymasını, zarfı ağzını yalamasını, pulunu yapıştırıp bana vermesini bekleyemezdim.

Gün ışımak üzereydi. Kulübedeki nöbetçilerin düdükleri duyuluyordu. Elimdeki kâğıtları boz bulanık ışığa tuttum. Birtakım harflerle upuzun cümlelerin izi vardı kâğıtlarda ama hepsi bomboştu.

Altıncı Bölüm

CENNETİN KATLARI

"-Nedir benim suçum?
-Bir hayatı boşa geçirmek, senin suçun bu."

Henri Charrière-Kelebek

Birkaç gün geçmeden, Başgardiyan Beton koca bıyıkları ve yanağındaki o isli benle mazgaldan yüzünü gösterip içeriye göz gezdirdi. Ardından da Barana'ya seslendi. Çocuk, her zamanki gibi kendisini işe güce kaptırmıştı. Ona seslenildiğini duymadı bile. Yanına gidip elindeki paspası alarak açık mazgalı gösterdim ona. İki eski düşman gibi göz göze geldiler o anda.

"İdareden seni çağırıyorlar," dedi Beton, "hazırlan!"

Kararsız kaldı. Bir an için ne yapacağını bilemedi. "Beni bırakmayın," der gibi baktı yüzüme ama Beton sabırsızdı. Elindeki anahtarı durmadan kapıya vuruyordu. Barana, elini yüzünü yıkayıp demir kapıya yöneldiğinde olan bitenin farkında değildik henüz. Ya bir şey soracaklardı ona ya da başka bir işleri vardı. Kimsenin doğru dürüst bir fikri yoktu.

Beton, onu alıp gittikten sonra başka bir gardiyan içeri girip Barana'nın dolabını karıştırmaya başladı. Her tarafı didik didik etti. Elbiselerini, henüz etiketini koparmadığı çorabını, boş zarf ve kâğıtlarla benim hediyem olan kalemle mürekkebi yatağın üzerine fırlatıp daha esaslı bir şeyler aradı muhtemelen. En sonunda da dolabın dibindeki laktik asit şişesini eline alıp dışarı çıktı.

Gidiş o gidiş. Tam on gün boyunca Barana'dan haber alamadık. Başka bir cezaevine mi sürülmüştü, koğuşu mu değiştirilmişti, idare ondan ne istiyordu, bilmiyorduk. Yemek dağıtan başka gardiyanlara sorduğumuz her soru duvara çarptı. Nereye götürülmüştü, ona ne yapmışlardı, suçu neydi, kimse tek bir soruya bile cevap vermedi.

Günler geçmek bilmedi Barana'yı beklerken. Belki onu gören birilerine sorarım diye sosyal alana çıktım ama oradaki gardiyanlar da bir şey söylemediler. Çoktandır elimde çevirdiğim ve mekanizmasını gönlümce çalıştıramadığım kol saatini bir kenara koyup aşağıdaki avluda açık görüş yapan mahkûmlarla yakınlarını izledim dalgın dalgın. Süremiz bittiğinde C-6'ya geri getirdiler bizi. Maltada başka kapı ve koridorlara hep merakla baktım. Ama Barana'dan bir iz yoktu.

Onuncu günün sabahı onu C-6'ya geri getirdiklerinde haşat haldeydi. İlkinden bile daha fena. Yüzü gözü yara bere içindeydi. Ayakları davul gibi şişmişti. Leş gibi kokuyordu üstelik. Günlerdir yıkanmamıştı. Hücreye atıldığı aşikârdı. Gözlerini açmakta zorlanıyor, ışığa bakamıyordu. Bütün bunlara o şişenin sebep olduğunu söylediğinde böyle bir cezaya yol açtığım için kendime çok kızdım. Laktik asidin sadece basit bir takviye olmadığını, bazı mürekkepleri silmeye yaradığını da o gün gardiyanlardan öğrenmiş oldum. Barana'nın niyeti neydi, asitle ne yapmaya çalışıyordu, kana kana yazmak yerine neden yazdıklarını silmeyi tercih ediyordu, hiç öğrenemedim.

İçeriye yasaklı madde sokmanın bedelini sadece ona yazmışlardı ama ben de pişmandım. Dış Kantin büyük bir ustalıkla satmıştı bizi. Belki o da haklıydı. Başına bela almak istememişti. Bu sayede Taşkale'deki bütün gözlerin hâlâ Barana'nın üzerinde olduğunu da anlamış olduk.

Hiçbir şey olmamış, bir ton gardiyan üstüne çullanıp onu dövmemiş, kafası o duvardan bu duvara çarpılmamış, sırtına tekme yememiş, on gün boyunca karanlık bir hücrede tutulmamış gibi, çok geçmeden işine gücüne döndü Barana. O yokken ortalık fena kirlenmişti ve kimsenin içinden temizlik yapmak gelmemişti. Eline paspası aldığında, yeni geldiğini, henüz toparlanmadığını, temizlik yapmasına gerek olmadığını, işleri bir süre kendi aramızda halledebileceğimizi söyledik ama bizi dinlemedi. Ara ara laf yapan ağzına kilit vururken eli daha da işlek bir hal aldı o gün. Sanki yerleri silip temizlemiyor da, her yeri ova ova delmek, parçalayıp bir yarık bulmak, o yarıktan aşağı sızıp sonsuza kadar kaybolmak istiyordu.

O günden sonra akşamları herkesten önce uyudu. Sanki tüm ümidi kırılmış gibi, ayla ve cebindeki saç teliyle konuşmayı da bıraktı. Sahiden uyuyor muydu, yoksa sonu belirsiz bir girdabın içinde debelenip duruyor muydu yatağında, bilemiyordum. Ama sabahları gözleri kıpkırmızı bir halde aramıza katıldığında halinin iyi olmadığı anlaşılıyordu. Gözle görülür yaraları hariç, hücrede ona başka nelerin yapıldığını hiçbir zaman söylemedi.

Günler sonra içine attığı dert bir yerden patlak verdi. Reco Dayı, Asım Abi, Casper, Candan İleri ve Sıçan, soğuktan tostoparlak olmuş uyuyorlardı. Başımı çevirip pencere kenarında uyuyan Barana'ya baktım. Yatağında bulamadım onu. Telaşla yerimden doğrulup loş ışıkta sağa sola baktım ama yoktu. Alt kata indim. Havalandırma akşamla kilitlenmişti. Mutfaktaki her şey büyük bir düzen içindeydi. Geriye bir tek yer kalıyordu. Hızla tuvalete koşturdum.

Tuvaletin kapısı yarı aralıktı. Barana kapı ile duvar arasına çamaşır ipini sıkıştırmaya çalışıyordu. Nefesimi tutup ne yaptığını anlamaya çalıştım bir süre. Sonunda ipin ucunu kapının köşesine sabitleyip sertçe kendisine doğru çekti. Beklemenin, anlamaya

çalışmanın sırası değildi. Çocuk gidiyordu. Hızla kapıyı ittiğimde göz göze geldik. Naylon çamaşır ipinin bir ucu öylece elinde duruyordu. Yüzüme korkuyla bakakaldı. Elindeki ipi almaya çalıştım ama bana engel oldu. Kapıdan güçlükle çıkardığı ipi alıp cebine koydu ve doğruca mutfağa gitti. Yüzü gözü allak bullaktı.

Havalandırma kapısının demir parmaklıkları önünde sessizce sigara içerken gördüm onu. Bana sırtını dönmüştü. Şahit olduğum sahne yüzünden utanmışa benziyordu. Elimi babacan bir şekilde omzuna koydum, kendine gelsin diye ensesini sıktım.

"Hayat güzel evlat," dedim, "dirayetli olacaksın!"

"Anlamıyorsun hocam," dedi.

"Neyi anlamıyorum?" dedim ama sonrasında bir cevap vermedi. Başını havalandırmaya çevirdi. Sigarasını kül tablasında söndürürken sanki sigarasını değil de içindeki ümidi söndürüyordu. Demir kapının parmaklıklarından tutup boş avluya baktı öfkeyle.

"Bir daha deneme olur mu?" dedim arkasında dikildiğimde, "üzülürüm."

Bir şey demedi. Kolundan tutup üst kata taşıdım. Yatağına yatırdım. Yorganını üzerine çekip kendi yatağıma döndüm. Tabut kapağı şeklindeki tavanımızı izledim uzun uzun. Nefesimin kesildiğini hissettim. Bir süre demir parmaklıklı pencereye baktıktan sonra, o, şıp diye uyudu ama beni bir daha uyku tutmadı. Sabaha kadar gözüm açık onu kontrol ettim. Ya sahiden intihar etmeye çalışıyordu bu çocuk ya da düpedüz deliliğe ilk adımlarını atıyordu.

O günden sonra gözlerimi bir an bile olsun Barana'nın üzerinden ayırmadım. Temizlik yaparken, voltada hızla yürürken, yemek yerken, zarfın içindeki saçı tekrar tekrar koklarken, geceleri havalandırmanın demirlerini tutup aya bakarken, tuvalete giderken, banyo yaparken, çamaşır asarken, yatakta bir taraftan diğer tarafa dönerken, elindeki tıraş bıçağını yüzünde gezdirirken, dikkatle onu

izledim hep. Gündüzler kolaydı. İstese de bir yere kaybolamazdı. Ama geceleri ziyadesiyle tedirgindim. İsteyen herkes kaybolabilirdi geceleri. Her biri geçmişin veya geleceğin kapılarına açılan, görünür ya da görünmez kuytulukları vardı çünkü gecenin. İçeride veya dışarıda, herkes bambaşka bir yola düşebilirdi isteyince.

Sık sık uyanıp onun yatağında olup olmadığını kontrol ediyordum. Arada bir o içeride yokken ceplerini, dolabını yokluyordum. Üç beş parça lime lime olmuş elbise ve henüz ayaklarına geçirmediği siyah çorabı hariç hiçbir şeyi yoktu dolabında. Çamaşır ipini de çoktan avluya asmıştı. Galiba intihar etmekten vazgeçmişti. Bu çocuğun başka bir derdi olduğunu düşünüp onu takip etmeyi o günden sonra bıraktım. İşin ucunda delilik varsa, delirmeye karar vermişse, aklını kaçırmışsa ona hiç kimse karışamazdı.

Çünkü herkesin, içeride veya dışarıda, zamanlı ya da zamansız, yavaş yavaş veya aniden, az yahut çok, dilediği veyahut dilemediği bir biçimde delirme hakkı vardı bu dünyada. Bazen düpedüz geçmeyen günler, bazen de bir mengene gibi insanı saran vicdan azabı yüzünden Taşkale'de herkes aniden delirebilirdi. Bazıları da deli numarası yapıp bu bela yerden yırtmayı düşünürdü. Kimileri sahiden delirir ve tüyden hafif bir hafızayla günlerine devam eder, kimileri de çok istemelerine rağmen deliremez ve bir ömür boyu kendi acılarıyla yaşamaya mecbur kalırlardı.

C-6'da delirmeye en yakın ve bunu en çok hak eden hükümlü Barana'ydı. Delirse, aklını bir mendil gibi sağa sola sallasa, duvarda bir noktaya ya da diz çöküp kim bilir kimin yere savurduğu bir tükürüğe saatlerce baksa kimse bu adam neden delirdi diye sormazdı. İki çocuğunu arka arkaya kaybeden Reco Dayı, bu hakkın ikinci sahibiydi. Üstelik tıpkı Barana gibi, delirdi diye kimse onu zerre kadar yadırgamazdı. Aklını bir avuç toprak ve menekşe tohumuyla bozan, bu talepleri idare tarafından kabul edilmeyince iyice

asabileşen Candan İleri, üçüncü sıradaydı. Dünyada başka çiçek yokmuş gibi bütün umudunu boktan bir çiçeğe bağlamıştı. Arada bir duvardan geçeceğim diye tutturup küt diye betona toslayan, bir gün görünmez olacağına inanan Casper ile tek derdi cehenneme gidip gitmeyeceği olan Asım Abi listenin en sonundaydılar. Bir an, delirme hakkı listesinde kendi sıramı düşündüm. Gözlerimin önünden davullar, zurnalar ve klarnetlerin ortalığı inlettiği, herkesin diz kırıp delicesine oynadığı, paraların gırnatacıya saçıldığı talihsiz bir düğün salonu geçti. Kendi hikâyeme başkasının gözünden biraz daha mesafeli bakınca yerimi tayin edebildim ancak. Ben galiba delirme hakkı olanlar arasında orta sıralarda bir yerlerdeydim.

Lakin Allah'a olan itikadı yüzünden "Asım Abi bile delirir de o asla delirmez," dediğimiz Sıçan, günün birinde aklını kaybetti. Üstelik öncesinde hiçbir belirti göstermeden, öyle birdenbire, küt diye gitti gencecik çocuk.

Bir türlü içine sindiremediği "Timur adlı şahıs" gibi sağlam bir gerekçesi vardı ama yine de onun delireceğine asla ihtimal vermemiştik. Düpedüz haksızlıktı bu. Barana, sıranın en başında tepinip dururken, Sıçan kimsenin fark etmediği bir hamleyle öne geçip delirme hakkını ele geçirmişti.

Henüz kar yağmasa da keskin soğukların kendini iyiden iyiye gösterdiği günlerin birinde hepi topu on dakika olan haftalık telefon hakkımızı kullanmış, sırayla koğuşa dönüyorduk. Telefon görüşmesinden dönenler büyük bir kederle kendilerini yatağa bırakırlarken, işlerinden çoktan bıkmış gardiyanlar telefon bölmesine bu kez başka bir mahkûmu götürüyorlardı. Maltada ayak sesleri, açılıp kapanan kapılar duyuluyordu sürekli. Geriye sadece Sıçan kalmıştı. Ağır adımlarla, gardiyanların nezaretinde maltaya çıktı.

Her zaman olduğu gibi koğuşta çıt çıkmıyordu. Telefon görüşmesinden dönünce yaşadığımız türden bir can sıkıntısı, sessizlik yumağı halinde içeriye çökmüştü. Her telefon konuşması yarım kalıyordu. Söylenenler, söylenmeyenler, zamanın yetmediği. Ahizeyi çoktan yerine koymuş, kulaklarımızda telefon kapanınca başlayan o uzun sinyal, kendi dünyamıza çekilmiştik. Oysa başucumuza astığımız fotoğraflara bakıp hâlâ o telefonun başındaymışız gibi içimizden yakınlarımızla, eşimiz dostumuzla, özlediklerimizle konuşmaya devam ediyorduk. Hatıralarımızın en önemli yerinde içimizden sinyaller yükseliyordu.

Çok geçmeden gardiyanların kolunda kapıda beliren Sıçan, sessizce geçip yatağına kuruldu. Hareketleri seriydi. Yatakta bağdaş kurup boşlukta bir yere baktı. Sonra, cebinden sigara paketini çıkardı. Sigarasından derin bir nefes alıp "babamın hepinize selamı var," dedi.

Gerçekte ne söylediğini ilk anda fark edememiştik. Sıradan bir selamlaşma, ortaya söylenmiş bir söz gibi öylece kaynadı gitti söyledikleri. Reco Dayı, elini göğsüne götürüp "ve aleykümselam," dedi boş bulunup.

Sonra aniden dönüp birbirimize baktık.

"Senin baban ölmemiş miydi?" diye sordu Casper.

Besbelli Sıçan'ın telefon başından dönerken kederle dili sürçmüştü ya da ortada hepimizin varlığından habersiz olduğu başka bir baba vardı.

"Öldü!" dedi Sıçan.

"O zaman kiminle konuştun?" dedi Reco Dayı.

"Babamla."

"Bak Sıçancığım, olan biteni şimdi doğru dürüst anlat bize," dedi kızdığını belli etmemeye çalışan Casper, "sen şimdi telefonda ölmüş babanla konuştun, doğru mudur?"

"Doğrudur," dedi Sıçan, "hepinize ayrı ayrı selam söyledi."

Barana hariç, o zamana kadar yatağında derin hayallere dalan her kim varsa doğrulup yatağında boylu boyunca uzanan Sıçan'a baktı. Gayet ciddi görünüyordu. Yüzünde ne bir alay ne de oyun oynayan birinin kurnazlığı vardı. Meseleyi açıklığa kavuşturmak için daha doğru bir soru sormak gerekiyordu belki de.

"Baban şimdi nerde Sıçan?" diye sordum.

"Daru'l-Huld'daymış hocam," dedi Sıçan, "nasip olursa Me'va Cenneti'ne alacaklarmış onu yakında."

"Orası neresi?" dedi Candan İleri.

"Cennetin dördüncü ve beşinci katları," dedi Sıçan, "ama üç katı varmış daha."

"Nereye üç katı varmış?" dedim.

"Me'va Cenneti'ne," dedi.

Aramızda bu türden meselelere vâkıf olan tek kişi Asım Abi'ydi. Sabah akşam elinden düşürmediği Kuran mealini okuyan tek kişi oydu. Lakin onun da durumu iyi değildi. Cin çarpmış gibi yüzü gözü bembeyaz, Sıçan'ı dinliyordu. Ortadaki bu yeni durumu unutmuş, kendisini bir anda anlatılanlara kaptırmıştı besbelli. Arada bir "bismillah!" çekip sağ elinin avucuyla yüzünü sıvazlıyordu. Asım Abi'yi dürtüp Sıçan'a yeni sorular sormasını istedim. Lakin Asım Abi'nin asıl derdi, Sıçan'a ne olduğu değildi. Onun derdi cennetten çok cehennemle ilgiliydi. Cehennemi anlamak için cenneti anlamak gerekiyordu ilkin.

"Nasıl bir yermiş bu cennet, sana hiç bahsetti mi?" diye sordu.

"Her taraf yemyeşilmiş. Etraflarında, ellerinde cennet şarabıyla dolu testi, sürahi ve kadehler olan çocuklar dolaşıp onlara hizmet ediyormuş."

"Baban başka ne dedi?" diye sordu kendisini olaya kaptıran Asım Abi, "pınar, şelale, huri vs. var mıymış sahiden de?"

"Varmış," dedi.

"Peki ya cehennem?" diye sordu dudakları titreyen Asım Abi.

Nihayet asıl merak ettiği yere gelmişti Asım Abi. Kaskatı kesilmişti. İşiteceklerine, ahir hayattaki akıbetini duymaya hazır değildi. Dua niyetine açtığı ellerine bakıp korkuyla Sıçan'ın vereceği cevabı bekliyordu.

"Daha fazla konuşamadık babamla," dedi Sıçan.

"Neden?" diye sordu Candan İleri.

"Jetonum bitti," dedi Sıçan.

Yatağında sere serpe uzanan Barana bile başını yana çevirip Sıçan'a baktı merakla. Koğuşta çıt çıkmıyordu. Herkes hâlâ Sıçan'ın bizimle dalga geçip geçmediğini anlamaya çalışıyordu. Lakin yüzünde bu kuşkumuzu haklı çıkaracak en ufak bir belirti bile yoktu. Yavaşça yerimden doğrulup Sıçan'ın yanına kuruldum. Ellerini bitiştirmiş, yere bakıyordu hâlâ. Nereye baktığını anlamak için ben de onun gibi yaptım bir süre. Yerde, Asım Abi'nin mesleği gereği sık sık tüm teferruatıyla anlattığı gibi, sekiz on metre kadar kazıldıktan sonra içi kayalıklarla doldurulmuş, sonra bu kayalıkların üzerine on altılık demirlerden geçirilmiş kalın bir beton tabakası vardı sadece. Elimle boynundan kavrayıp kendine gelsin diye bir iki sarstım Sıçan'ı.

"İyisin misin çocuk?" dedim, "bir derdin, bir sıkıntın yok değil mi?"

"Hamdolsun hocam," dedi boynunu yana eğerek, "iyiyim. Sen nasılsın?"

"Ulan!" dedi daha fazla dayanamayan Reco Dayı, "iyiysen, bu cennetle konuşmalar, şaraplar, sürahiler, jetonlar ne o zaman?"

Sıçan'ın bu konuda hiçbir açıklaması yoktu. Başını yerden kaldırıp alt kata indi, oradan da havalandırmaya çıktı. Akşam sayımına kadar da içeri girmedi. Şaka yapıyorsa bir iki güne kadar inadı

kırılır, değilse çok yakında çıkardı kokusu. Gerçek veya yalan, her koşulda iyi bir dayak yiyecekti bizimkilerden.

Lakin günler geçtikçe Sıçan'ın meselesi daha da çetrefil bir hal aldı. Artık "Timur adlı şahıs"la bir ilgisi kalmamıştı, varsa yoksa babasından söz ediyordu. Belki de "Timur adlı şahıs"tan yorulmuş ve hikâyesini değiştirmeye karar vermişti.

Öyleydi, insan bazen kendi hikâyesinden bile usanırdı. Bu yüzden gömlek değiştirir gibi başka bir hikâye giyerdi. O hikâyenin derdiyle kahrolmak, oradaki yeni ayrıntılarla boğuşmak, meraklı kulaklara yeni bir şey anlatmak, başka bir şeyle avunmak isterdi. Eskisinden daha iyi bir hikâye bulduğuna şüphe yoktu ama Sıçan hiç iyi görünmüyordu.

Sonuçta, deli deliden hoşlanırdı, imam ölüden. Barana, o günlerde Sıçan'la alakadar olmaya başladı. Üstünü başını giydiriyor, yemeğini yediriyor, tabağını suya tutup yıkıyor, yatağını düzeltiyor, dağınık dolabını düzenliyor, havalandırmada tek başına volta atarken ona eşlik ediyordu. Konuşmuyorlardı. Sadece daracık havalandırmada yürüyorlardı. Bazen durup gökyüzüne bakıyordu Sıçan. Barana da boynunu uzatıp onun baktığı yere bakıyordu. Galiba, acımaktan çok, bir insanın nasıl delirdiğini anlamaya çalışıyor veyahut kendi haline aldırmadan düpedüz acıyordu çocuğa. Akşamları onu getirip yatağına yatırıyor ve ancak o uyuduktan sonra işine gücüne dönüyordu.

Aslına bakılırsa bizim de Barana'dan farkımız yoktu. Telefon günlerinde işimizi gücümüzü bırakmış, Sıçan'ın dönüşünü bekler olmuştuk artık. Her seferinde babasından aldığını söylediği Allah'ın selamını koğuşun ortasına bırakıp çok yorulmuş gibi yatağına uzanıyordu. Sonra boyuna cennetin katları, sürahiler, Kevser ırmakları geçiyordu C-6'dan. Koğuş temizliğini Barana'ya bıraktığından beri işsiz güçsüzdü zaten. Bütün gün havalandırmada tek

başına yürüyüp akşamları da Asım Abi'den aldığı Kuran-ı Kerim mealini okurmuş gibi yapıyordu.

Zaman zaman kendi kendine konuşmasa numara yaptığına kalıbımızı basardık ama Sıçan'ın durumu gün geçtikçe kötüleşiyordu. Tuvalete girdi mi çıkmak bilmiyor, musluğu açıp suyu akıtınca gözünü saatlerce sudan alamıyor, duvarda kabaran yağlıboyaları tırnaklarıyla kazıyıp döküyor ve içinde nelerin döndüğünü bir türlü bilemediğimiz üç numara tıraşlı o yamuk kafasını durmadan iki yana sallıyordu. Artık rüyalarında da babasıyla canlı yayındaydı. Jetona para yetiştiremeyince hatlarını rüyalara bağlamıştı. Uyanır uyanmaz rüyasını Asım Abi'ye anlatıyor, Asım Abi de rüya tabirleri kitabını açıp kendince hakikatin izini sürüyordu.

Bize göre kesinlikle tırlatmıştı ama Asım Abi'ye kalırsa Sıçan çoktan velilere karışmıştı. Zaten delilikle velilik arasında bir karış fark vardı onun nazarında. Adımını atar atmaz, hop, diğer taraftaydın artık. Ortada, altından ateşten taşlarla kıyamet küllerinin aktığı halatlı bir köprü vardı. Sırat Köprüsü. Hayattayken kimseye zararın dokunmamışsa, iyilik terazin bir parça ağır gelmişse, ibadetlerini yerine getirip kurbanını kesmişsen ne âlâ. Kurbanlık koçun boynuzlarını bir direksiyon gibi tutup rahatça karşıya geçerdin. Sıçan geçmişti demek. Hem de bu dünyada ve yaşarken. Her telefon görüşmesinde cennetten haberler getirmesinin başka bir anlamı yoktu ona göre.

Reco Dayı bir gün dayanamayıp Sıçan'ın yanına oturdu. Elini babacan bir tavırla onun omzuna koyduğunda bizimki hâlâ yere bakıyordu. Nedendir bilinmez Sıçan'ın bu haline en çok Reco Dayı ifrit oluyordu. Onun nazarına göre, erkek adamın durduk yere canını sıkıp delirmesinin hiçbir açıklaması olamazdı.

"Olur mu hiç öyle," dedi Candan İleri, "insanız sonuçta. Psikoloji diye bir şey var. Dayanamadı delirdi besbelli."

"Psikoloji ne lan!" dedi Reco Dayı, "Psikoloji diye bir şey yoktur. Erkekler kadın kısmı kadar karmaşık değillerdir. Erkek dediğin ya açtır ya uykusu gelmiştir ya da kadına gideceği tutmuştur, hepsi bu."

Reco Dayı'yla ağız dalaşına girmek, söylediklerine karşı çıkmak netameli bir meseleydi. Parası olduğu için her koşulda o haklı çıkıyordu. Aslında konuştuğu bir bakıma iyi olmuştu. İki çocuğunun ölüm acısıyla nasıl baş ettiğini, nasıl ayakta kaldığını, ona lazım olan dirayeti nereden tedarik ettiğini de bu sayede öğrenmiş olduk. Sorgulamayınca, ince eleyip sık dokumayınca, başına hafıza diye bir bela almayınca, hiç düşünmeyip acının üzerinde çok fazla tepinmeyince, umursamayınca, hiçbir şey olmamış gibi yapınca en geçmez denilen acı bile kendiliğinden geçiyordu belki de.

"Peki sana bir soru," dedi avucuyla Sıçan'ın sırtına pat pat vuran Reco Dayı.

Hepimiz pürdikkat bekleyip Reco Dayı'nın ne soracağını bekliyorduk. Hatta Barana bile başını değilse de kulaklarından birini bir radar gibi yana çevirmiş, ikisini dinliyordu.

"Babanın telefon numarası kaç, hatırlıyor musun?" dedi Reco Dayı.

"Hatırlıyorum," dedi Sıçan bir anda.

"Söyle!"

"616 97 94."

"Alan kodu?"

"Yedi tane sıfır," dedi Sıçan, "başında +112 var."

"+112?"

"Cennetin kodu. Ama fazla uzatma bence."

"Neden?"

"Uluslararası yazdığı için jeton dayanmıyor."

Reco Dayı iyiden iyiye dolmuştu. Dişlerini sıkıyor, yeni boyattığı bıyıklarını kemirip ellerindeki öfkeye hâkim olmaya çalışıyordu.

"Timur adında bir şahsı tanıyor musun peki?" diye sordu bu kez.

"Tanımıyorum," dedi Sıçan, "kimmiş?"

Olay kapanmıştı. Reco Dayı ayağa kalkıp Sıçan'ın yüzüne okkalı bir Osmanlı tokadı oturttu. Tokat, Sıçan'ın dudaklarıyla burnunun arasına denk gelmişti. Bir anda burnundan oluk oluk kan akmaya başladı. Araya girdik ama Reco Dayı'yı sakinleştirmek imkânsızdı. Öfkeden deliye dönmüş bir halde durmadan Sıçan'a küfrediyordu. Ona göre, günlerdir düpedüz bizimle dalga geçiyordu bu adam. Yerine oturtup bir sigara yaktırdığımızda bile kızgınlığı hâlâ geçmemişti.

"Ne yapıyorsun Reco Dayı?" dedim, "bu haldeki adam dövülür mü hiç?"

"Asıl böyleleri dövülür hocam," dedi, "bir sürü psikolog, hastane, ilaçlar, tonla masraf. Ne gerek var ki? Temiz bir dayak olayı kökten çözer. İbne bir de dalga geçiyor bizimle."

Çok sonra Barana'yı havalandırmada Sıçan'ın yüzünü gözünü temizlerken gördük. Sıçan'ın burnunu, şişip kanayan dudağını temizlerken arada bir dönüp kırgın bir tavırla bize bakıyordu. Biraz sonra, diğerinin başlığını eskittiği için elinde yeni bir temizlik sopası, Sıçan'ın burnundan yerlere akan kanı temizlerken gördüm Barana'yı. Ağzını açıp tek kelime etmedi yaşananlar için. Metalik renkli temizlik sopasını kovaya daldırıp yeri bir güzel sildi ve yeniden havalandırmaya çıktı.

"Sıçan'ın hali hal değil," dedi Casper.

Haklıydı. Sıçan'ın bir an evvel revire kaldırılması, bir doktora gösterilmesi gerekiyordu. Ancak ortada bir sorun vardı. Bu haliyle revire kaldırılsa onu akıl sağlığını test etmek için hemen hastaneye sevk edecekleri şüpheliydi. Hapishaneden tüymenin en kestirme

yolunun deli numarası yapmak olduğunu bilen mahkûmlar sık sık revirin kapısını aşındırırlardı. Haliyle hapishane doktoru için deliyle akıllıyı ayırt etmek, durumu daha iyi anlaşılsın diye hastaneye sevk etmek iyice zorlaşırdı. Üstelik ortada bundan büyük başka bir sorun daha vardı. Arada deredeydi Sıçan. Henüz tam delirmemişti. Yemeğini yiyor, uzun uzun televizyona bakıyor, arada bir yapılan sayımlarda elleri yanlarına yapışık bir hâlde bekleyip adı çağrıldığında var gücüyle "burada!" diye bağırıyor ve sonra normal hayatına dönüyordu. Ama ne zaman telefon hakkı için koğuştan çıksa dönüşte yeniden eski saçmalıklarına başlıyordu.

Asım Abi'ye kalsa, Sıçan deli falan değildi. Eline hayatı boyunca doğru dürüst bir dini kitap almamış Sıçan'ın söylediklerini Kuran-ı Kerim ve hadis kitaplarından dikkatle araştırıyor ve onun anlattıklarının orada tıpatıp geçtiğini iddia ediyordu. Rüya tabirleri kitabı da ondan yanaydı. Asım Abi'ye göre, her ne kadar bunu hak edecek tek bir meziyeti olmasa da Sıçan zor bela ermişler katına çıkmıştı ve artık oradan aşağı inmek istemiyordu.

Birkaç gün sonra Beton'a rica minnet edip Sıçan'ı revire yollattım. Revirden hastaneye sevk edilmek öyle kolay değildi. Ancak çok önemli vakalar hastaneye gönderiliyordu. Yine de Sıçan'ın dönmeyeceğini biliyorduk. Onu yolcularken bir daha göremeyebiliriz diye hepimiz uzun uzun sarıldık Sıçan'a. Reco Dayı, ona savurduğu tokat yüzünden bin kere pişmandı. Bir sarıldı Sıçan'a ama ne sarılmak, bir türlü ayrılmak bilmedi. Sarılması bittiğinde de helallik istedi. Ama Sıçan'ın helalle haramı ayırt edecek melekesi kalmamıştı artık.

Tahliye olacağını sanıyordu safça. Hepimizle teker teker vedalaştıktan sonra sıra Barana'ya geldi. Aylardır bizimle aynı koğuşta olmasına rağmen ağzından çıkan doğru dürüst bir söze tanık olmadığımız Barana'nın ona ne söyleyeceğini beklemeye başladık. İkisi

de bir sınırın iki ayrı ucunda duruyordu. Biri delirdiğini açık açık ilan etmiş, diğeri ise deliliğini saklayacak kadar becerikli çıkmıştı. Lakin ikisi de kelimelere ihtiyaç duymadan anlaşmanın bir yolunu bulmuşlardı çoktan.

Barana, tam gitmeye hazırlanırken Sıçan'ın omzuna dokundu. Elindeki temizlik sopasıyla onun arkasını, geride bıraktığı hatırasını süpürüyormuş gibi yaptı. Sıçan onca zaman sonra ilk kez o gün güldü. Hem de boktan bir şaka yüzünden. Kaçmaya çalışır gibi yaptıkça Barana sopayı yerlerde sürtüyor, "git de kurtul buradan!" dercesine Sıçan'ın ayak izlerini siliyordu. O ikisi böyle deli gibi eğlenirken hepimizin içine bir şey oturdu. Sapasağlam adam küt diye gitmişti. Diğerinin delirmesi de an meselesiydi.

Sıçan yoktu artık. Ondan kalan boş yatağa yerde yatmaktan beline ağrılar giren Candan İleri geçti. O gün hiçbirimiz ağzımızı açıp bir şey konuşmadık. Televizyonumuz açıktı ama Sıçan'ın hatırasına saygıdan sesini tamamen kısmıştık. Haberlerde İtalyan mallarının boykot edildiği altyazısı geçiyordu nedense. Öfkeli bir ahali, sokak ortasında araba lastikleri ve spagetti yakıyordu. Televizyonun sesini açıp nedenini öğrenmek istedim ama sonra vazgeçtim. Bana karımla olan son gecemi ve suçumu hatırlatan o televizyona mümkün mertebe bakmamaya çalışıyordum.

Reco Dayı'nın, kendisinden beklenmeyen bir diğerkâmlıkla daha iyi bir önerisi oldu. O hafta telefon hakkımızı kullanmayacaktık. Bir çeşit protesto. Öyle de yaptık. Hiçbirimiz o hafta telefon görüşüne çıkmadık. Gardiyanlar adımızı çağırdığında istifimizi bozmadık. Ama her telefon dönüşü bize cennetten ve babasından haberler getiren Sıçan'ın acısı o günden sonra bize dert oldu.

Geriye Sıçan'ın bize yadigârı Barana kalmıştı. İşinde gücündeydi bizimki. Elinde sopası gün boyu temizlik yapıyor, ipleri gerip bazen çamaşır seriyor bazen de voleybol oynamamız için bize saha-

yı hazırlıyordu. Reco Dayı, belki de Sıçan'a yaptıklarını affettirmek için birkaç parça yeni elbise ile spor ayakkabı aldı ona.

Barana, yandan iki beyaz şeritli eşofmanlarını üzerine geçirip havalandırmaya çıktı o sabah. Yeni bir şey giymiş herkes gibi önüne bakıyordu. Mutlu görünüyordu. Ayakkabılarının sağlamlığını ölçmek ister gibi ikide bir sağına soluna bakıyor, yalandan koşu hareketi yapıyordu. Lakin ayağında parlayan spor ayakkabılarına rağmen bizimle voleybol oynamadı. Sadece bir kez, o da duvar dibinde oturmuş gökyüzüne bakarken, yüzüne doğru sertçe gelen topu savuşturmak için topa vurdu, hepsi o kadar. Zaten top da duvarın üzerindeki dikenli tellere takıldı ve daha o anda sönmeye başladı.

Mahcuptu. Bir süre sonra havalandırmaya dalan kızgın gardiyanlar yüzünden mahcubiyeti bir kat daha arttı. Yedi metrelik havalandırma duvarının üzerinde uzayıp giden dikenli tellerin aslında harekete duyarlı sensorlarla çevrelendiğini de o gün öğrenmiş olduk. Kameralardan sonra yurtdışından sensor da getirtmişti devlet. Taşkale numunelik bir yer olmaya devam ediyordu. Tellere bir şey çarptığı anda biz duymasak da kontrol odasındaki görevli, alarmı duyuyor ve gardiyanları sesin geldiği yere yönlendiriyordu.

Havalandırmada ne olduğunu anlamaya çalışan gardiyanlara topu gösterip Barana'nın topu yanlışlıkla tellere fırlattığını söyledik. Ellerini bellerine götürdüler. Sonucun ne olacağını bilsek söylemezdik. Çünkü rahatları bozulan gardiyanlar coplarını çıkarıp uzun zaman sonra yeniden dövdüler onu. Bir süre coplarıyla sırtına, bacaklarına acımasızca vurup gittiler. Bize de bir iki küfredip daha dikkatli olmamızı söylediler. Basit bir top yüzünden onca yolu yürümek ağır gelmişti onlara.

Her zamanki gibi kendisini savunmak için hiçbir şey yapmadı Barana. Başımızı öne eğdik. Gardiyanlar gidince Barana'yı yerden

kaldırdık. Yüzünde kızarıklıklar vardı. Her yerinin ağrıdığına kuşku yoktu ama yine de sesini çıkarmıyordu. Yeni aldığımız eşofmanı toz içindeydi. Bu kez biz sebep olmuştuk dayak yemesine. O dövülürken müdahale edemediğimiz için pişmandık.

Gardiyanların peşi sıra öfkeyle içeriye geçtik. Kimseden çıt çıkmıyordu. Bir süre sonra koğuşa gelen berber, Reco Dayı'nın saçlarını boyarken, durumu daha iyi anlaşılsın diye Sıçan'ın komşu ildeki akıl hastanesine sevk edildiğini söyledi. Onu özlüyorduk. Ama galiba en çok Barana özlüyordu Sıçan'ı. Ne zaman adı geçse kederle temizlik sopasına bakıyordu. Sıçan'ın adını duyunca havalandırmaya yürüdü.

Berber işini bitirince bu kez ben oturdum tabureye. Örtüyü boğazıma sararken etrafıma baktım. Barana havalandırmada volta atıyordu. Sessizce berbere eğildim ama hâlâ tedirgindim.

"Barana hakkında bir şey biliyor musun?" diye sordum.

"Anlatmadı mı?" dedi.

"Anlatmadı," dedim.

Tıraş fırçasını sabun tasında hızla döndürürken bir yandan havalandırmaya bakıyor, bir yandan da hafızasını yokluyordu berber.

"Bir başgardiyanı öldürmüş diye duydum," dedi.

Usturasını yanağıma yaklaştırırken durdurdum onu.

"Ciddi misin?" diye sordum.

Başını öne arkaya salladı berber.

"Nasıl öldürmüş peki?" diye sordum. "Bıçakla mı?"

"Hayır," dedi berber, "döve döve öldürmüş diyen de var, gardiyanın, kafasını kaldırım kenarına çarpıp öldüğünü söyleyen de."

Barana'nın yargılanması üç yıl sürmüştü. Olay önceleri siyasi zannedilmiş. Memlekette bir başgardiyanı öldürmenin bir bedeli vardı sonuçta. Yediği onca dayağın, yaşadığı işkencelerin haddi

hesabı yokmuş. Ailesini, eş dostunu, okuduğu okulu, gidip geldiği yerleri soruşturmuşlar. Bir şey bulamamışlar. Yıllarca hücrelerde, siyasi koğuşlarda tutulmuş. Nihayet, olay adli bir vaka olarak tescillenince müebbet verilip Taşkale'ye getirilmiş. Gardiyanı neden öldürdüğü, amacının ne olduğu hiçbir zaman öğrenilememiş. Kendini savunmamış bile mahkemede. Cezasında herhangi bir indirime de gidilmemiş.

O günden sonra Barana'ya karşı olan duygularım bir parça değişmeye başladı. Acımakla korkmak, merakla tedirginlik arasında gidip geliyordum artık. Hepimiz bir cinayet yüzünden içerideydik. Ama onun suçu çok daha büyüktü. Yine de hikâyesinin tamamını bilmediğim, onun hakkında her şeyi yarım yamalak işittiğim için duygularım bir türlü belirli bir kalıba girmiyordu. Hikâyesi yarım kalan insanlar bu dünyanın en hazin insanlarıydı belki. Barana'nın hikâyesinin tamamını öğrenirim diye o günden sonra daha fazla sokuldum ona.

Başarısız geçen ilk deneyiminden sonra mektup yazmaktan vazgeçmişti. Yaz sona ermiş, peşi sıra sonbahar da gitmiş, nihayet kış gelmişti. Bana pahalıya da patlasa sırf Sıçan'ın hatırasına dışarıdan güzel bir tükenmez getirttim Barana için. Yazarken mürekkeple uğraşmayacaktı artık. Kapağında onun adının yazdığı şahane bir kalem, yeni kâğıtlar, üzerinde uçak resmi olan kırmızı ve mavi çizgili zarflar, değişik şehirleri gösteren türlü pullardan oluşan küçük kutuyu kimse görmeden yatağına koydum. Akşam sayımından sonra elindeki sopayı kenara bırakıp yatağına iliştiğinde kutuyu eline aldı, heyecanla içindekilere baktı. Göz göze geldik ama hiçbir şey demedi. Sevindiği belliydi.

O gece, saat tam on ikide, herkesin uyuduğuna kanaat getirince, yemek masasını havalandırma kapısına çekti. Hava buz gibiydi. Cebindeki zarfta sakladığı saç telini çıkarıp masaya koydu. Masa-

nın üzerinde bir kadının saçları seriliymiş gibi işaretparmağını saçın üzerinde sabitledi. Ardından gözlerini kapayıp işaretparmağını o kızıl saçın üzerinde okşar gibi yavaşça gezdirmeye başladı. Çok geçmeden de gökyüzünden kopup havalandırmaya düşen ilk kar tanesiyle yazmaya koyuldu.

Kulağım ondaydı. Gözlerim de. Arada bir elini alnına koyup diğer eliyle kaleme yükleniyor, bazen durup ne yazacağını hesaplıyor, bazı yerleri karalayıp tekrar yazmaya koyuluyordu. Yazarken sık sık gözlerini kapıyordu ama parmaklarının arasındaki kalem hareket etmeye devam ediyordu. Her gece içinden konuştuğunu sandığım kişiye yazıyordu muhtemelen. Çünkü insan ancak sevdiği birine mektup yazarken gözlerini kapardı.

Kime yazdığı fark etmezdi. Ben onun kime yazdığından çok, ne yazacağını, o harflerde kendisiyle ilgili nasıl bir sır vereceğini, derdini döktüğü satır aralarında hikâyesinin hangi gizli yönlerini anlatacağını bekliyordum sabırsızca.

Bizi içeriye hapsetmişlerdi, harfleri de kâğıda. Yazmak, konuşmanın susturulmuş, bir kâğıt üzerine hapsedilmiş halinden başka neydi ki zaten. Biz bir gün bavulumuzu alıp dışarı çıkardık muhakkak ama harfler o ak kâğıt üzerinde tutuklu kalmaya devam ederdi.

Bir ara eğilip ak kâğıt üstündeki kara harflere baktı Barana. Sonra burnunu yavaşça kâğıda yaklaştırdı. Ortadan ayırdığı saçları iki yandan yüzüne düştü. Yeryüzündeki bütün harflere kadınların kokusu sinmiş gibi eğilip yazdığı her harfi tek tek kokladı o gece.

Yedinci Bölüm

GÖZ

"Sık sık okuduğum bir sayfadan çıkıp gelirsin
-bazen de yazmaya çalıştığım bir sayfadan-
ve başını geriye atarak gülümsersin."

John Berger-Portreler

Kursağımda kalan, benim senelerdir dışarıda gezmemiş, bir daha dünyayı görmeyecek gözlerimi de bulacaksın bu mektubu aldığında. Eğilip daracık posta kutusunun içindeki zarfta dönüp duran bu ıslak, yapışkan, hüzünlü ve kızarmış gözlerin gerçek olup olmadığına bakacaksın belki de. Sonra avcuna aldığın o iki kaygan gözü, bir süre hayretle inceleyecek ve kimseler görmesin diye adına kuyu dediğin çantana atacaksın bir çırpıda muhtemelen. Çünkü karanlığa, hücre cezalarına, ıssız koridorlara, bodrum katlarına, bir tabutu andıran koğuşlara ve sessizliğe alışan gözlerim dışarının o güçlü ışığı karşısında çok fazla dayanamayacaktır. Şimdi sen dışarıdasın, bense içerideyim. Onca yıldan sonra yer değiştirdik seninle. Hayat yine yan yana getirmedi bizi. Halden anlarsın. Harflerden anlarsın. Aşkın sonsuzluğundan elbette anlarsın. Vasiyetimdir: Gözlerimi, gözlerimin içindeki harfleri alıp başka bir körlüğe sakla benim için.

Arada sırada arkana bakıp kimsenin seni takip etmediğini anladığında çantanın fermuarını açıp merakla gözlerime bak. İkinci kez orada, o parfümler, rujlar, cüzdanlar, aynalar, anahtarlar arasın-

da durup sana bakacağım öylece. Gözlerimiz bir asır geçmiş, bir yarayı iyileştirir, bir hikâyeyi tamama erdirir gibi birbirine değecek orada. Yıllardır ayrı düşmüş, hiçbir yerde birbirine tesadüf etmemiş gözler nasıl dolarsa aniden, öyle dolu dolu bakacağız birbirimize o gün. Hatta o kadar hasretle bakacağız ki belki bir anlığına yer değiştireceğiz orada. Kaybedilmiş bir eşyayı yeniden bulmuş ya da hiç ummadığın biriyle günün birinde bir sokakta karşılaşır gibi, yüreğin ağzında sokak sokak gezineceksin o anda.

Rüya olmadığını anlayıp beni tekrar eski yerine, çantanın astarına yayılmış parfüm kokusunun içine gömdüğünde senin çok eskilerde kalmış kokunu yeniden içime çekeceğim o gün. Açık çantanın içinden o incecik, narin koluna, bileğindeki takılara, arada bir gördüğüm dirseğine, omzuna düşen saçlarına bakacağım sevinçle. "Korkma," diye sesleneceğim, "ben içerideyim hâlâ ama gözlerimi sana gönderdim. Al biraz gezdir beni dışarıda." Sen, kimseler anlamasın diye sessizce göz kırpacaksın bana. Sonra hızla yürümeye devam edeceksin belki. Çantanın içinde sağa sola sallanırken arada bir gökyüzüne bakacağım. Güneş, hiç olmadığı kadar tepedeyken gözlerim huzurla, bir çeşit tebessümle açılıp kapanacak o gün. Yanlış, eksik, tozlu ve kırık dökük bir ömre sonunda böyle bir nihayet bulabildiğim için.

Artık dışarıyı görmeyecek gözlerimi evine barkına götür o gün. Kapıyı kapatır kapatmaz göğsüne bastır beni. Kaybolur, bir yerlere düşerim de bulamazsın endişesiyle görünür bir yere koy beni. Sen sanırım yıllar sürecek uzun bir yol için hazırlığını yaparken, ben oturma odasındaki sehpanın üzerinde durup senin odadan odaya geçmeni izlerim sevinçle. Elini beline koyup düşünmeni, yanına neler alman gerektiği konusundaki kararsızlığını, dışarı çıkmak için ne kadar vaktin kaldığını anlamak istercesine göz attığın saatin telaşını seyrederim bir köşede. Nihayet içeriden ağzına kadar dol-

durulmuş bir sırt çantasıyla çıktığında, eğilip sehpanın üzerindeki gözlerimi alırsın. Avucunda bir o yana bir bu yana sallanıp duran gözlerime yıllar sonra ilk kez bu kadar eğilip küçük, ıslak, masum bir öpücük kondurursun. Kaygan, yapışkan ve ıslak gözümü eline alır, avucunda iki yana sallarsın. Sallanırken durup sana bakarım sevinçle. Gözkapaklarım ve kirpiklerim olsa öylece uyurum belki elinin içinde. Sonra durursun. Elini iyice açarsın. Avucunun tam ortasına yuvarlanır gözlerim. Bir an avucundaki gözlerimi Yahudilerden Şiilere, oradan tüm İslam âlemine ulaşan Hamsa'ya benzetirsin belki. Sonra, elinde dönüp duran gözlerimi sıkıca sarıp ne yapman gerektiğini düşünürsün sıkıntıyla. Nereye, nasıl gitmesi gerektiğini bilmeyen çaresiz, yorgun ve umutsuz bir yolcu gibi... Korkma, ben sana yol gösteririm o gün. İki kaşının arasında yeni bir göz olur, seni zamanın yollarına ben çıkarırım olmazsa.

Sisli bir geceden yeni yeni uyanan bir sabah sakinliğine götür o gün gözlerimi. Mahalle fırınından yayılan ekmeğin buğusunu koklat. Kucağındaki ekmeklerden ufak ısırıklar alarak eve yürüyen çocuğun yüzündeki sevinci anımsat bana. Ardından pencere pervazlarına dirseklerini sıkıntıyla dayayan ihtiyarları göster. Balkon tellerine çamaşır asan kadınları, dükkân önlerine su serpen esnafın sabah telaşını, durakta otobüs bekleyenlerin yüzündeki yorgunluğu göster gözlerime. Uykusunu alamamış işçilerin otobüslerde yana kayan yorgun ve terli boyunlarını hatırlat bana. İnsanların her gün geçip gittikleri sokaklara çevir gözlerimi. Uzaklarda boy atan apartmanlara, yol kenarında iki büklüm olmuş ağaçlara, tabelalara, reklam panolarına, indirim günleri duyurularına, bir zamanlar bana hep keder veren benzin istasyonlarının yalnızlığına götür gözlerimi.

İçimde kalan o uzak, o şehirler şehri İstanbul'un, tenha, ıssız ve tekin olmayan sur diplerine götür beni sonra. Şimdilerde diplerini evsiz ve ayyaşların mesken tuttuğu yıkık burçlarından geçirip bir

zamanlar şehri boydan boya kaplayan, birbirine karanlık geçitlerle bağlanan sarnıçlarına götür. Üzerlerinde yürüyenlerin artık umursamadığı, çoğunun altta bir zamanlar başka bir dünya olduğunu bilmeden geçip gittiği karanlık dehlizlerden geçirip sarayın gizemli ve korku dolu uzun koridorlarına çıkar beni. Rasathanelerin tozlu odalarında dolaştır gözlerimi. Zamana, gökyüzüne, yıldıza ve aya bir süre eskilerin gözüyle bakayım. Sonra karanlık, küflü, rutubetli, eşyaları çoktan çürümeye yüz tutmuş eski bir odaya sok beni. Ölmeden önce görmek istediğim o meşhur Ahval-i Kıyamet nüshasını bulup getir bana. Gökte ve yerde canlı hiç kimse kalmayınca işsiz ve çaresiz kalan Azrail'in o biçare halini tasvir eden resmini getirip tam önüme koy. Dünyada ölecek kimse kalmayınca, Allah'ın buyruğu üzerine, parmaklarıyla gözlerini yerinden çıkarıp sonunda kendi canını alan renkli kanatlı Azrail tasvirini göster bana. Benim artık dışarıyı görmeyecek gözlerimi alıp Azrail'in kendi eliyle boşalttığı göz çukurlarına yerleştir. Kimseyi isteyerek öldürmedim. Böyle olsun hiç istemedim. Birinin canını almak nasılmış, ölüm acısı neymiş, ilk defa o gün Azrail'in gözlerinde göreyim.

Solgun gözlerimi oradan alıp sokak sokak gezdirmeye başla yeniden. Artık akşamdan akşama uğrayıp şöyle bir iki tek içemeyeceğim meyhanelerden, önünde erkeklerin sigara içtiği batakhanelerden, hiç gidemeyeceğim tren garlarından, kimseyi aramayacağım telefon kulübelerinden, bir bekleyenimin olmayacağı, kimsenin beni uğurlamayacağı vapur iskelelerinden, küçük, eski ve kir pas içindeki, adı Demir, Radar ya da Özlem olan herhangi bir otelden geçir gözlerimi. Bir gözü kısıklardan, camgözlerden, önünü göremeyen sarhoşlardan, yaşlılığın küçük, büzülmüş göz çukurlarından geçir gözlerimi. Gece yarıları sokakları kaplayan ambulans veya polis sirenlerini, fren seslerini, eski model araç-

lardan yayılan bir zamanların eski ve hüzünlü şarkılarını; tavuk pilav, açma ya da boza satan satıcılarını; denizin uzaktaki çağrısını, yolcu gemilerinin vedasını, Boğaz'ın kederli uğultusunu; kuşların ödünü koparan havai fişekleri, uzaklardan duyulan bir kadın çığlığını, derdini meyhanede bırakamamış bir sarhoşun narasını, oradan oraya kaçan kedilerle sokak köpeklerinin telaşını, İstanbul'un tekinsiz, karanlık ve esrarlı ara sokaklarını göster bana o gece sokaklarda gezerken. Dışarıda geçireceğim o ilk gecede bir türlü uyuyamadığı, huzurla kapanamadığı için gittikçe kanlanan gözlerim yıllar boyunca göremediği bu görüntülerle kamaşırken beni hiç uyku tutmayacak o otel odasında. Uzandığın yatağın kıvrımlarına, yastığa düşmüş yüzündeki göz çukurlarının tam kıyısına çağır gözlerimi. Belki seninle yeryüzünde ilk defa o gece yan yana uyuruz. Kaparız gözlerimizi. Başka bir âleme gideriz. Ölür gibi. Hiç uyanmayacakmışız gibi...

Tam uyudum sanırken yeniden doğrulurum yerimden. Dışarıda olduğuma hiçbir zaman inanmam belki. Sen yanımda uyurken, gözlerim yastığın üzerinde bir o yana bir bu yana döner durur sabaha kadar. Uyku beni kollarına almaz. Yeniden pencereye çıkmak, dışarıda kalan, kimseye bir şey ifade etmeyen görüntülerden payımı almak isterim. Uzaktan yük ve yolcu gemileri, yabancı bandıralı tankerler geçiyordur, onları izlet bana. Gözlerimi sustur artık. Kirpiklerinden bir tel kopar. Gözlerimin akına yapıştır kirpiğini. Bir dilek tut benim için. Gözlerimde sana ait tek bir kirpik, yıllar sonra upuzun bir uyku çekerim belki yanında. Hiç gitmemiş, hiç ayrı kalmamış, uzak düşmemiş, bu hayat hiç yaşanmamış, bu ömre bir müebbet yememiş gibi...

Ertesi sabah al gözlerimi, yaban kuşlarının rotalarını takip ede ede, çok uzak diyarlara; güneşin parlak bir tepsi gibi belirdiği Doğu'ya götür. Uçakla değil, uzun yol otobüsüyle git oraya. Yağ-

murlu, gök gürültülü bir havada o retarder sesini dinleye dinleye başını otobüs camına koyup uzaklara git. Uyku sersemi bir halde molalarda uyanıp etrafına bak. Tuvalete giderken hediyelik eşyaları incele, otobüsü kaçırma endişesi taşı, dinlenme tesisi soğuklarını içine çek. Böyle böyle geçip gidersin. Yollar sonunda birbirine eklenir. İçimde yıllardır akan Zerefşan diye bir nehir var. Kime ve neden akması gerektiğini bilmeyen. Ölmeden o nehri görmek isterim hep. Stepler, dağlar, kurumuş göller geçtikten sonra Zerefşan Nehri'ne vardır gözlerimi bir gün. Türkistan sıradağlarının doğusundan doğup batıya doğru akarak Türkmenistan'a giren, Çarçu şehrinin kuzeyinde çölde kaybolan o altın nehrin yolunu takip et benim için. Geçtiği her yeri cennete çeviren, ağaçların boy atmasına, tarlaların yeşermesine yardım eden, börtü böceğin ve insanların dostu olan o altın nehir... Zerefşan'ın çöle döküldüğü noktada durup bir avuç su çal gözlerime. Avucundaki suyun çöl kumlarına dökülüşünü seyret. Sonra gözlerimi o altın nehrin kollarına fırlat. Onca ülke dolaştıktan sonra neden denizin değil de çölün yolunu tutar, bir nehir neden çöle dökülür, neden intihar eder bir nehir, anlatsın bize Zerefşan.

Kış soğukları başladığında gözlerimi alıp uzak diyarlara, daha sıcak yerlere, Basra'da bir çöle götür mesela. Yol boyu yana devrilmiş tankerler, kerpiç evler, ortalıkta koşturan yalınayak çocuklar, emme basma tulumba gibi hareket eden petrol kuyuları, yol kenarında bir şeyler satmaya çalışan yoksul köylüler, bulabildikleri gölgeliklere sığınan seyyar satıcılar, deve sürüleri ve yüzlerini bir peçeyle örtmüş kavruk tenli çobanlar görürüz birlikte. Bir süre sonra şehir gözden kaybolduğunda çölle göz göze geliriz. Çölde oturup sessizliği dinleriz. Hareket halindeki kumların oradan oraya savrulduğunu görürüz. Şansımız varsa bir şahin çığlığı duyarız ya da develer üzerinde yol teperken çölün en umutsuz noktasın-

da bir vahayla karşılaşırız belki. Develerin ve kervanların durup su içmesine imkân veren küçük su birikintileri... Yürüdükçe, çöl bir sonsuzluk hissine dönüşür orada. Kilometrelerce yol boyunca görüp görebildiğimiz tek şey kızıl kumlar ve çölün ortasında yalnız bir meşe ağacı olur. Çölün ortasındaki bu tek meşe ağacını merak ederiz. Dönüp çölde bize yol gösterenlere bu meşe ağacının hikâyesini sorarız. Durduk yere yeşeren o meşe ağacının etrafını merakla kazan köylülerin Enfal Soykırımı'nda öldürülen beş yüz kırk insanın kemikleriyle karşılaştıklarını öğreniriz rehberimizden. Öldürülen çocuklardan birinin cebinde bir meşe palamudu vardır. Hepsi öldürülüp çöle topluca gömülünce, çocuğun cebindeki palamudun yeşerdiğini ve o toplu mezarı ortaya çıkardığını öğreniriz. Susarız. Konuşamayız bir daha. Ben yeniden yollara düşmeyeyim diye sıkı sıkı gözlerime sarılırsın belki. O meşe ağacının altına oturup yıllar sonra ilk kez o gün ağlarız birlikte. İki ayrı gözden akan yaş, yerde aynı noktada birleşir belki. Meşe ağacına sarıla sarıla...

Ağır ve cefalı bir yolculuk olur ama Namibya'da, kim bilir hangi vakit çöle düşen yağmurdan sonra milyonlarca açan kum zambaklarına götür gözlerimi. Çölün her tarafına yayılmış milyonlarca zambak. Bir arada ama tek tek. Tıpkı bana benzeyen. Ya da sana. Orada, çöl tozlarının altında nazlı nazlı sallanan bir kum zambağının hemen yanına koy gözlerimi. Toz tutan hatıraların arasında bizden önce kimselerin yürümediği bir çölde tek başımıza kalalım orada. Herkesin çölde iyi kötü bir gecesi olmalıdır dünya üzerinde. Bizim gecemiz, orada, Namibya'da bir çölde olsun, hayal bu ya!

Çünkü çöl ve yol sonsuzluktur. Kimsenin bilmediği, hikâyesini merak etmediği, dönüp bakmadığı bir yer bul gözlerime çölün içinde. Artık bir daha dünyaya dokunamayacak ellerimle karanlığın, sisin ve çöl tozlarının arasında yeni bir yol ve hikâye bul bana. Sahra Çölü'ndeki o yalnız Ténéré ağacına götür beni mesela.

Ténéré, gölgesi kendine bile yetmeyen bir akasya ağacıdır çölde. Ne çok severdim akasyaları hatırla. Çocukluğumun sırdaşıydı akasyalar. Ama Ténéré öyle değil. En yakın ağaç ona 400 kilometre uzaktadır. Tuareg dilinde "Çöllerin Çölü" denen o ağacı da görsün gözlerim dünya gözüyle. Çöle eklenen bir çöl daha. Yeniden çocukluğum olsun çöl kokan o yalnız akasya ağacı.

Alnında güneşin yanıkları, bir çölden yorgun argın hatıralarla çıktığında, gözlerimi alıp Uzakdoğu'da bir kiraz ağacını görmeye götür sonra. Çantanın içinde oradan oraya gezinen bir göz olayım bundan böyle. Senin ayrılmaz bir parçan... Kızılçam, ardıç, sedir, kayın ve bonsailer; sonsuz çayırlar, patikalar, dağ yolları geçip sonunda o sakura ağacını bul benim için. Onca ağacın arasında çiçek açıp meyve vermeyen, her an ölümü yaşayan kutsal kiraz ağacı sakura! Ağır ağır çiçeklenip sonra aniden çiçeklerini döken bu ağaçlara bir de benim gözümle bak. Sonra gövdesinde küçük bir delik olan bir sakura bul bana. Bir tür açık yara. Ağacın salgılarının kapatmaya gücünün yetmediği bir boşluk. O mu yapmış, insanlar mı yoksa kuşlar mı açmış o yarayı bilinmez. Ama içinden rüzgâr alan o ağacı gör benim için. Yarasını okşa, yaprağını alnına tut, eğilip ağacın içindeki uğultuyu dinle. Arada başını kaldırıp uzayıp giden pirinç tarlalarına bak. Birilerinin seni izleyip izlemediğinden emin ol. Sonra avuçlarınla dudaklarını yandan kapayıp o deliğe eğil. Bundan sonra hiçbir şeye yetmeyecek ömrümü o ağaca anlat. Ağaçlar sır tutmayı, dert dinlemeyi insanlardan daha iyi bilir. Anlattıkların bitince eğilip yerden bir avuç balçık al ve o ağaçtaki deliği kapat özenle. Sadece sırrını örtmek için değil, o açık yarayı kapamak için de... Söylediklerin, içini döktüklerin, sırların o ağaçta kalsın. Eğer açık bir yarası yoksa her ağaç bilir sır tutmayı.

Canımız neyi isterse, nerede olmak istersek orada oluruz. Dünyayı baştan başa kat eden bir çift göz; yol arkadaşı oluruz. Hatta

bazen kimselerin görmemesi için güneş gözlüklerini takıp benim gözlerimi kendi gözlerinin yanına koyarsın belki. Kimselere belli etmeden gözlerimiz yer değiştirir o uzun yollarda. Ağladığımızda fazladan ağlarız, gördüğümüzde fazladan görürüz. Fazladan uyur, fazladan sever, fazladan dikkat kesiliriz ömrümüze. Birbirimize dokunamayız belki ama kimi çaresiz insanlar gibi gözlerimizle sevişebiliriz bile o yollarda. Birbirlerini çok seven, çok isteyen, çok özleyen ama türlü nedenlerle birbirlerine dokunamayan, uzaktan uzağa hasretle bakan eski sevgililer gibi herkesin içinde gözlerimizle sevişiriz. Ensendeki ormandan öperim. Karnındaki incelikten. Omzundaki yaradan. Sonra gözlerimiz tekrar eski yerlerine geçer birbirinden ayrılıp. Çünkü biliriz, her yol eninde sonunda tamamlanacaktır.

Al gözlerimi buraya, yanıma getir bu yüzden. Her gece yarısı aya bakıp seninle konuşan, arada bir havalandırmada başını kaldırıp gökyüzüne bakan, surat asan, gülümseyen, kızan, geride bıraktığı bir hayatın tüm ayrıntılarını unutmaya çalışan, bir görüş kabininde küçücük kalmış yüzümdeki boşluğa yerleştir tekrar gözlerimi. Dünyayı gezmiş, dert dinlemiş, hasret çekmiş gözlerinle gözlerime bak o kabinde. Görüşüme gelme. Bana hatıralar gönder. Bana zamanın ılık suyundan ve temiz çamaşırlarından gönder. Çünkü ben hep eksiktim yaşarken.

Geç kalmış, önemsiz, pek kullanılmayan bir harf gibiydim dünyada. Diğer harflere yardım eder, durmadan başka harflerin yardımına koşar, oradan oraya seğirtirdim ama dünya üzerinde bir kelime bile benim adımla başlamazdı sözlüklerde. Canın yandığında, özlediğinde, aklına geldiğimde, önemsiz bir harf gibi adımı çağır bazen ve bütün bu dünya telaşı arasında unut beni.

Itır kokan bir sabahın sevinci, gökte ayın hevesi seninle olsun. Kimsenin yolunu gözlemeyeceğin, telefonlarının artık hiç çalma-

yacağı, telaş ve korkuyla uyanmayacağın gecelerin huzuru yanında dursun.

Merak etme beni. Dert etme. Birine "iyiyim" der gibi, sarılır gibi birine, öper gibi birini. Gözlerini kapatır gibi. Ellerini nereye koyacağını bilemez gibi. Zerefşan gibi, meşe palamudu gibi, sakura gibi, kum zambağı gibi, çöllerin çölü gibi... Bir derdi içeride tutar gibi unut beni artık.

9 Aralık 1998
Saat: 02.45

Sekizinci Bölüm

SAVUNMA

"Kendime yalan söylediğimden beri
kimseye inanmıyorum."

Emir Kusturica-Çingeneler Zamanı

1998'in son günlerinde, hiç ummadığımız bir anda sabaha kadar aralıklarla serpiştiren kar, güneş doğar doğmaz bir anda eriyip gitmişti. Bir duvarına boya parçalarıyla kale direği ve ağ resmi yaptığımız havalandırmada volta atıyor, arada bir başımızı kaldırıp gökyüzüne bakıyor, mont ve paltolarımıza sıkıca sarınarak soğuktan korunmaya çalışıyorduk. Barana koğuştaydı. Bütün gece aralıksız mektup yazdığı için yorulmuş, sabah sayımından sonra mektubunu bana teslim edip yeniden uykuya dalmıştı.

Anlaşmamıza sadık kalmamıştım. Çünkü korkuyordum. Başka bir vukuatı olsa umursamazdım. Ama bir başgardiyanı öldürmeye cesaret etmiş biri yüzünden başıma bela alamazdım. Bir iki gün iç cebimde gezdirdiğim kırış kırış kâğıtlara yazdığı mektubu tuvalette hızlıca okuduktan sonra üzerinde yazılı olan adrese göndermesi için Beton'a verdim. Zarfın üzerinde herhangi bir isim yoktu. Sadece bir posta kutusu adresi vardı. Yine de alıcının bir kadın olduğu apaçık ortadaydı. Yazdıklarında herhangi bir sakınca da görmedim. Beton ve mektup komisyonu da okuyunca anlayacaklardı zaten. Yine de içimde bir pişmanlık vardı. Çocuk güvenmişti bana.

Birinin bana olan güvenini istismar etmek doğru değildi belki ama benim yerimde kim olsa Barana'nın o uzun mektubunu okurdu. Muhtemelen Beton da mektubu komisyona vermeden önce açıp okuyacak ve böylece bir mektup üç şişkin zarf değiştirmiş olacaktı. Lakin kalıbımı basarım ki tıpkı benim gibi Beton da Barana'nın yazdıklarından hiçbir şey anlamayacaktı. Bölük pörçük hatıralar, pişmanlıklar, oradan oraya gezen gözler, birtakım yerler, insanlar, durmadan tekrarlanan çöller, ağaçlar ve geride kalan, artık hiç tamamlanmayacak olan zaman. Aslında mevzubahis bir mektup olduğu için uzatmaya, konuyu dallandırıp budaklandırmaya hiç gerek yoktu. Her zaman olduğu gibi ortada yine bir kadın meselesi vardı.

Uyandığında Barana'nın gözlerinden hâlâ uyku akıyordu. Göz torbaları şişmiş, saçları dağılmış, elleri uyuşmuş bir halde duvar dibinde çömelip kahvaltı yapmadan sigara içti boyuna. Kelimelerden, cümlelerden, paragraflardan yorgun düşmüştü besbelli. Yüzüne baktım ama o yüzde bir rahatlamadan çok anımsamanın, anımsadıkça da acısı çekilen zamana bir daha dönemeyecek olduğunu bilmenin kederi vardı. İçten içe onu kıskandığımı hissettim. Hâlâ hatırlayabildiği, seslenebileceği, yazabileceği, zaman zaman içinden konuşabildiği bir kadın vardı zihninin bulanık kıvrımlarında. Benim böyle bir imkânım kalmamıştı. O düğün gecesinden sonra her şeyi tüketmiştim, öylece bitmişti hikâyem.

Reco Dayı, o soğuk günde voleybol oynayalım diye tutturdu yine. Hem kendimize gelir hem de ısınmış olurduk. Lakin bir kişi eksiktik. Dönüp duvar dibinde oturan Barana'ya baktık. Casper, onu ikna etmeye çalıştı ama faydasız, yerinden kıpırdamadı bile. Sonunda iş başa düştü. Beni kırmayacağını biliyordum. Her ne olursa olsun bana borçluydu. Birini borçlandırmanın en iyi yolu ona bir iyilik yapmaktı galiba.

Barana bir iki mızmızlandı ama sonunda kabul etti. Bir kenarda kös kös otururken oyuna çağrılmış bir çocuk gibi heyecanlıydı. Oyunun kurallarını bilmiyordu. Üstelik iyi oynadığı da söylenemezdi. Oyunun kurallarını anlattım ona. Top eline geldiğinde çamaşır iplerinden yaptığımız hayali filenin üzerinden aşırtması veya bir arkadaşına pas atması kâfiydi. Arkama geçip heyecanla topu beklediğinde kıvama geldiği belliydi. Böylece uzun zaman sonra ilk kez üçe üç voleybol oynamaya başladık. O vakitler Reco Dayı paraya kıyıp Mikasa marka güzel bir top aldırmıştı dışarıdan. Diğer toplar gibi vurunca sağa sola yamulmuyor, orası burası dikiş atmıyordu. Bir yerimize değince pis acıtıyordu, tek sıkıntısı buydu topun.

Barana'nın pek bir şey yaptığı yoktu. Gelen topu genellikle bana paslıyor, ben de sertçe karşıya düşürsün diye Casper'a veriyordum. Yerimiz dardı. Üç metreye üç metre bir avlu. Yine de yavaştan eğlendiğini fark ediyordum. Saçları terden yüzüne yapışmıştı. Keyifliydi. Oyun sahasının kenarında kollarını bitiştirip küs oturan çocuğun yerini bağırıp çığlıklar atan, sayıyı kaçırınca üzülen, kazanınca diz kırıp ellerini yumruk yaparak yere doğru savuran çocuk almıştı. Galiba başarıyordum.

Lakin oyuna sonradan giren her oyuncu gibi kendimi göstereyim derken Reco Dayı'nın güzeller güzeli topunu heba etti Barana. Hem de ikinci kez. Karşıladığı topu arkadaşına vermek yerine doğrudan karşı sahaya düşürmeye çalıştı ama top dikenli tellere doğru yol aldı. Nasıl başardıysa, nasıl şiddetli vurduysa artık, o güzelim Mikasa top doğrudan dikenli telleri nişan aldı. Tellere takılan top pıısssssst diye söndü ânında. Ellerimizi çaresizce belimize koyup öylece kalakaldık. En çok da topun sahibi Reco Dayı bozuldu bu işe. Uzaklardan bir köpeğin acı acı ulumasını duyduk. Yeni bir top getirtmek nereden baksan bir hafta sürerdi.

Oyun bitmişti. Üstelik çok geçmeden bellerindeki anahtarların şangırtıları eşliğinde gardiyanları gördük karşımızda. Kızgınlardı. İkide bir yerlerinden kalkıp alarm veren telleri kontrol etmekten, alarma sebep olan nesneyi kontrol odasına bildirmekten usanmışlardı. Üstelik sadece top değil, bazen duvarın üzerinde gezinen ve aralıksız cıyaklayan meraklı bir martı, bazen rüzgâra kapılmış bir poşet, bazen havalandırmadaki çamaşır iplerinden kopup gökyüzüne doğru havalanan bir atlet veya gömlek, bazen bir avludan diğerine fırlatılan herhangi bir eşya yüzünden de teller sık sık alarm veriyordu. Çocuk yeniden dayak yemesin diye suçu ben üstlendim bu kez. Onu bir kez daha dövmelerine razı olamazdım. Gardiyanlar bütün bu yorgunluğa tellere nişan alınan topun sebep olduğunu görüp söylene söylene gittiler.

Yapacak bir şey kalmamıştı. Reco Dayı, Asım Abi ve Casper üzerlerini değişmek için koğuşa geçtiler. Barana üzgündü. Ellerini kavuşturup bir duvar dibine çökmüş, üzgün üzgün gökyüzüne bakıyordu. Yanına çöküp bir sigara çıkardım ve ellerimle dizlerine vurup "dert etme," dedim. Cevap vermedi. Uzattığım sigaradan bir nefes alıp dumanını duvarın üzerindeki tellerden aşırmak istercesine ileri doğru üfledi. Candan İleri, az ötemizde duvarın dibine çökmüş dikkatle yere bakıyordu.

"Hayırdır?" diye seslendim.

"Beton yarılmış sanki!" dedi Candan İleri.

Kalkıp yanına gittim. Yerdeki betonda çatlaklar oluşmuştu ama daha önemlisi birkaç kat dökülen betonun altından kahverengi toprağın o nefis kokusu geliyordu. Bir zamanlar kendi halinde bir tarlayken birdenbire kepçelerin daldığı, kazılan çukurlara kayaların döküldüğü, şehrin yıkık evlerinden geriye kalan hafriyatlar boca edilerek temelinin atıldığı Taşkale, ne yaparsa yapsın toprağa karşı koyamıyordu. Belki otlar belki de yaz boyu durmadan çalışan

karıncalar yaratmıştı bu yarığı. Candan İleri, toz halindeki toprağı eşeledikten sonra birazını tırnaklarının arasına alıp un gibi ufalayarak yere döktü.

Reco Dayı'ydı, Sıçan'dı, Barana'ydı derken Candan İleri'yi çoktandır ihmal ettiğimizi fark ettim. Aslında bir menekşe tohumu bulup onu teselli etmek, içinden söküp atamadığı suçluluğunu hafifletmek, benim için çocuk oyuncağıydı. Ama tüm koğuşları pırıl pırıl görmek isteyen, sabahları mesaiye başlarken gardiyanların tırnaklarını bile kontrol eden, koğuşlardaki onca vukuattan çok, temizlikle kafayı bozan, odası hep dezenfektan ve kolonya kokan cezaevi müdürü çiçek sevmiyordu. Bizzat katıldığı genel aramalarda gördüğü çiçekler için kıyametler koparıyordu adam. Çiçeklere alerjisi olduğunu söyleyen de vardı. Hapşırmaktan içi dışına çıkıyormuş. Cezaevi onundu. İstemiyormuş çiçek miçek. Hal böyle olunca Dış Kantin de başına böyle bir bela almak istemiyordu.

O gün havalandırmada tırnaklarının arasına dolacak kadar bulduğu toprak yüzünden Candan İleri'nin yüzü gölgelendi. Hiçbir şey demeden bir iki milimlik o yarığın başına oturup tırnaklarındaki toprağa baktı uzun uzun.

Hikâyesini başa sarıp anlatmayalı uzun zaman olmuştu. Anlatmak istiyordu Candan İleri. Daha doğrusu yeniden anlatmak. Böyle gürül gürül anlatınca hepimiz gibi bir süreliğine de olsa dışarıda olduğunu sanıyordu. Belki sadece kelimeler ve anımsamanın o korkunç yüküyle, bir anlatma süresi kadar da olsa dışarıda devam eden hayatın bir parçası olduğunu hatırlamak istiyordu.

Barana'ya el edip yanımıza çağırdım. Bir hikâye ne kadar eski olursa olsun her zaman yeni ve meraklı bir dinleyici isterdi kendisine. Biz belki bin defa dinlemiştik Candan İleri'yi. Durmadan, bıkmadan, tekrar tekrar anlatıyordu. Ama Barana onu ilk kez dinleyecekti.

*

"Çok sevmiştim," dedi hâlâ yerdeki yarığa bakan Candan İleri. "Balat taraflarında çiçekçi dükkânım vardı. Bir gün böyle sanki dükkânımdaki bütün çiçekleri dermiş gibi bir yüzle karşıma dikildi. Saçlar belde, üzerinde mini etekle sıfır kol bir badi, dükkândaki bütün çiçekleri koklaya koklaya dolaştı durdu içeride. Eğilip çiçeklere bakarken göğüslerindeki çatalın arasından şekerli bir menekşe kokusu yayıldı dükkâna. Ama ne koku! Koskoca çiçekçi dükkânındaki bütün kokuları bir anda bastırdı. Ben iptal oldum tabii. Dükkânda cümle çiçeğin kokusu vardı ama sanki hepsi birden sokağa taşmış da koca dükkânda bir tek onun o menekşe kokusu kalmıştı. Düğün mü kına mı doğum günü mü, ne vardıysa artık, aldı bir kucak çiçek çıktı gitti dükkândan. Aklım onda kaldı.

Bir zaman sonra oydu buydu derken izini buldum. Bin türlü itlikle kanına girdim ama hâlâ tereddüt ediyordu. Yakışıklı değildim. Kızcağız da güç bela karşılık verdiği bu ilgi karşısında avunacağı başka bir şey aradı muhtemelen.

"Ne güzel adın var!" dedi bana ilk buluştuğumuzda.

"Babam koymuş," dedim, "o çok sevdiği türkü yüzünden."

"Türkü?"

Söylemeye başladım:

"Ziyaret olmuşsun kurban istersin, kurban bulamadım candan ileri!"

"Sen o türküdeki candan ileri misin?" diye sordu gülerek.

"Bizzat kendisiyim," dedim.

O türkünün kaderim olacağını nerden bilebilirdim. Gülüp oynadığım, sahiden de ele karşıymış meğer o günlerde. Galiba o da beni sevdi sonrasında. İstisnasız her buluşmamızda ona menekşe götürdüm. Dükkânıma ilk geldiği gün geride bıraktığı kokunun hatırasına."

Barana kulaklarını açmış dikkatle Candan İleri'yi dinliyordu. Bazen soğuk betondan kalkıp bacaklarını dinlendiriyor, sonra yeniden Candan İleri'nin hâlâ yere bakan ağzından dökülen içli cümlelere dikkat kesiliyordu. Yine de onu dinleyip dinlemediğinden yeterince emin değildim. Çünkü insan bir hikâye dinlerken çoğunlukla anlatılan hikâyeyi değil kendi yaşadıklarını düşünürdü.

"İlk zamanlar güzeldi. Hatta en güzeli ilk zamanlardı. Zaten bitmiş bir aşkın ilk zamanlarından başka güzel ne var ki hayatta," dedi sigarasından derin bir nefes aldığında. "Aylarca gezip durduk sokaklarda. O bana geldiğinde dükkânımdaki çiçekler bile başlarını çevirip onun o güzel yüzünü, boynundan yükselen menekşe kokusunu içine çekerdi. Arada bir gözlerini gözlerime diktiğinde sudan çıkmış balık gibi ne yapacağımı bilemez, heyecandan elim ayağıma dolaşırdı. Hesap kitap yaparken o dirseğini omzuma koyup önümdeki kâğıda bakar, ben daha da beter heyecanlanırdım. 'Candanım!' dediğinde içim erirdi. 'Söyle kurban olduğum,' derdim ona. 'Yaaa,' derdi bana, 'bir erkeğin adı bu kadar mı güzel olur ya!' Sessizce yere bakıp kalbimdeki inlemeyi durdurmaya çalışıyordum. Şüphesiz, böylesini ilk kez yaşıyordum."

"Fakat daha ne olduğunu anlayamadan bu birkaç aylık aşkın, elimden ufak ufak kaydığını gördüm. Karşılaşır karşılaşmaz şap diye yanaklarıma yapışan dudakları artık tek kelime etmiyordu. Durduk yere saçlarını kısaltmıştı. İlk zamanlar birbirine sevgiyle bakan, alev alev yanan gözlerimizden bir şeyler eksiliyordu ama ne olduğunu bir türlü bulamıyordum. Kader. Yoksul oynayacağı zaman davul yırtılırmış zaten, benimki de o hesap işte."

"İlk bakıştığımızda ikimizin arasında aynı anda eşitlenen terazi kefeleri zamanla benim tarafıma ağırlık yapmaya başladı. Pahalı hediyeler, onu alıp bir yerlere gitmeler, telefonlar, aşk mektupları, gece vakti içip içip evinin önünde şarkı türkü söylemeler, kapısı-

na tonla menekşe dökmeler; hiçbiri işe yaramadı. Onun kefesine beş kiloluk ağırlıklardan koyuyordum ama tüm yük yine benim tarafımdaydı. Bir süre aramayıp üstüne düşmezsem belki merak edip beni yine sever diye düşünüyor, terazi kefesine bu sefer bir iki gramlık ağırlıklar koyuyordum ama nafile, benim kefem zırnık oynamıyordu. Zaten sonraları dükkâna da gelmez oldu."

"Benim uzmanlık alanım kokulardı. Herkesin anlamak için birbirine baktığı bir parfümün kokusunu ben bin metre öteden alıyordum. Lakin kendi hayatımın içine edecek kokuyu alamamıştım. Bir gün dükkânın önünde oturmuş çay içerken, bu böyle vın diye geçti önümden. Hafif bir karamel kokusu sürmüştü. Dönüp bana bakmadı bile. Çoktan sokağın köşesini dönüp gitti ama kokusu olduğu gibi burnumdaydı hâlâ. Dayanamadım tabii. Dükkânı komşulara teslim edip kızın peşi sıra sokak sokak gezmeye başladım. Bir şeyler çevirdiği belliydi. O yüzden beni fark etmesin diye köşe bucak gizleniyordum yürürken."

"Balat'tan çıkıp Tepebaşı'na, oradan Tophane'ye indik, baktım bu hâlâ yürüyor. Yürüdükçe o menekşe kokusu yerine karamel kokusu sarıyordu sokakları. Kıskançlıktan mı yoksa şehvetten mi bilmiyorum, köpek gibi onun kokusunun ardından sokak sokak dolanıyordum. Sonunda Tophane'nin orada bir adamla buluştu. Adamın elinde bir buket papatya. Herifin boynuna nasıl atladı, çiçekler âleminin en ucuz ve boktan çiçeğine nasıl sevindi, yürürken papatyaların yapraklarını nasıl da kopardı tek tek; o böyle güle oynaya yürürken içime nasıl bir ağırlık çöktü anlatamam. Yerimde kalakaldım. Benim terazi kefem kaldıraç vazifesi görmüştü bir bakıma. Ben olduğum yere çökerken o havalara uçuyordu."

"Çok uğraştım, çok dil döktüm kendime ama dinletemedim. Uyku tutmuyordu beni. İlk aldatılışım, ilk reddedilişim değildi şüphesiz. Ama hayat boyu böyle kışkışlanıp durmaktan yorulmuş,

patlayacak birini arıyordum demek ki. Sonunda Kırıkkale'mi belime takıp son bir kez görüşmek için ikna ettim onu. Konuşacaktım. Dilerse bir daha aramazdı beni. 'Tamam,' dedi. Kararlıydım. Konuştuktan sonra kendi canıma kıyacak, onun ziyaretinde kurban olacaktım. Benim intiharım ona hayat boyu dert olacaktı. Adıma ve yazgıma yapışan türkü de böylece nihayete erecekti. Böyle buz gibi bir suratla karşıma oturdu. Yalandan bir öpüşe bile razıydım. Ama o kollarını göğsünde bağlayıp 'söyle!' dedi sadece."

"Ağzımı açıp tek kelime edemedim. Öyle boş gözlerle ona baktım. Gözü saatindeydi. Göğsünde bağladığı kollarından birini yana çevirip ikide bir saatine bakıyordu. Bana ayırdığı süre doluyordu. Onun gözünde kum saatinin son kum tanesiydim sanki. O son kum tanesi de aşağıdaki hazneye döküldüğünde vaktim dolacak ve yenilmiş olarak oyundan çıkacaktım. Yemin ederim, göğsünde bitiştirdiği kollarını açtığında koltuk altından yayılan o karamel kokusunu almasaydım öldürmeyecektim onu."

Barana iğrenir gibi yüzünü asarken, sözcükler mi yetmedi, o güne gidip geri mi dönemedi bilmiyorum ama Candan İleri devamını anlatamadı. Tırnağının arasına dolan kumu diğer tırnaklarından yardım alarak aşağı döktü. Başını kaldırıp havalandırma duvarındaki tele takılmış patlak toplara, sağa sola sallanan naylon poşetlere baktı. Bir zamanlar o şahane top gibi sokaklarda zıplayıp dururken şimdi ellerini parmaklıklara uzatmış, koğuşa girmeye hazırlanıyordu. İçeride, açık kalmış radyomuzda şarkılar çalınıyordu.

Hep böyle olurdu. Hepimiz hikâyemizi hafiflemek için anlatırdık ama bittiğinde, anlatacaklarımız sona erdiğinde, dönüp başa geldiğimizde bu sefer bütün bunları hatırlamış olmanın ağırlığı çökerdi üzerimize.

Candan İleri, içeri girmekten vazgeçip sırtını havalandırmadaki parmaklıklara dayadı. Ben her şeyi biliyordum ama Barana'ya anlatacakları henüz bitmemişti. Orada zorlukla seçilen nöbetçi kulübesine, üzerimizde biriken kar soğuğuna, bahçe duvarındaki tellere konup sonra aniden havalanan serçelere baktı uzun uzun. Arkasından da sanki dışarıdaki toprağın kokusunu alabilecekmiş gibi geriye kalan bu sessizlikten derin bir nefes aldı. Bir sigara daha yaktı.

"Kendime geldiğimde gördüğüm tek şey kafasından oluk oluk akan kandı. Birileri beni yere yatırmış, elimdeki tabancayı almak için didiniyor, bir yandan da yeniden ona yaklaşmama engel olmaya çalışıyorlardı. Hareketsiz yatıyordu. Ağzından, gözlerinden bile kan geliyordu. Kaç kere yalvardım beni tutanlara, 'bırakın!' diye feryat ettim ama nafile. Kendimi öldürmeme izin vermediler. Polis gelene kadar öylece ellerinde kaldım. Yerde debelenirken, ayaklarıyla kafama bastırıyorlardı. Onun kafası yerde hareketsiz bir şekilde dururken ben hâlâ hayattaydım ve bu bana ağır geliyordu."

"Ne polis arabasında ne hücrede ne sorgu odasında ne de savcılıkta savundum kendimi. Onu öldürdüğüme hâlâ inanamıyordum. Dahası, kafasına kurşunu yerken öyle hayretle bana baktığı o son görüntüsü bir türlü gözlerimin önünden gitmiyordu. Hücrede kendimi asıp öldürmek, onunla yan yana gömülmek için bir şeyler aradım ama bulamadım. Kafamı duvarlara vura vura halledecektim bu işi, ona da engel oldular. Yatağa kelepçelediler beni. Sabah olduğunda gözümü bir kere bile kırpmamıştım."

"Karakoldaki ifademden önce bizim tanıdıkların gönderdiği avukatla görüştüm. Anlatacak bir şey yoktu ama adam yine de dinledi beni. İyi birine benziyordu avukat. Anlattıklarım bittiğinde 'ifadende az ceza almanı sağlayacak şeyler söyle,' dedi bana. 'Sözlümdü, çok seviyordum, beni başkasıyla aldattı, ben de vurdum onu,

pişmanım,' falan gibi şeyler sıraladı. Suçumu biliyordum. Sevdiğim kadını öldürmüştüm. Onlar beni affetseydi bile ben affetmeyecektim. Ne karakolda ne de savcılıkta avukatıma kulak verdim. Kızın hiçbir günahı yoktu. Tek suçlu bendim."

"Savcıya, 'ne olur beni idam edin!' diye yalvardım. Avukatım araya girip 'müvekkilim derin bir acı çektiği için ne dediğini bilmiyor savcı bey,' dedi. Üstelik karakolda kulağıma fısıldadığı ifadeyi bir tık yukarı çekmişti avukat. 'Sözlüsünü başka bir adamla öpüşürken gördüğü için haklı olarak kendisini kaybetmiş; daha sonra bir kafede karşılaştığı merhume, herkesin huzurunda erkekliğine kötü söz söylediği için müvekkilim de dayanamayıp maktulü öldürmüştür,' dedi. Hikâyemin buralara kadar gelmesini hayretle izliyordum. Ne zaman sözleşmiştik, kim kimi öpmüştü, hem ne zaman, aklım karışmıştı. Avukatım arada bir dizlerime vurup beni susturmaya çalışsa da sonuç faydasızdı. Ayağa kalkıp 'avukatım, benim az ceza almam için böyle konuşuyor savcı bey,' dedim. 'Kadının hiçbir suçu yoktu. Her şeyin sorumlusu benim. Lütfen idam edin beni!' diye yalvardım yeniden. Aynı şeyleri daha sonra hâkime de söyledim."

Barana arada bir başını çevirip gürül gürül anlatan Candan İleri'nin ağzından dökülen kelimeleri izliyor, ardından da başını uzatıp nöbetçi kulübesinde elindeki G-3'le ileri geri gidip gelen, bazen de soluklanıp kulübenin bir kenarına çöken yüzü kar maskeli genç askere bakıyordu hâlâ. Asker üşüyordu ve muhtemelen aklı fikri nöbet değişimindeydi. Yüzüne örttüğü maske ısınmasına yardım etmiyor, aralıklarla eliyle burnunu kapatıyordu. O da bizim gibi zamana ayarlıydı bir bakıma. Yukarıdan havalandırmaya ve çatılarımıza bakan kulübesinde gün sayıyor ve terhis olacağı vakti bekliyordu. Nihayet asker, nöbet yerini devredeceği arkadaşını beklemeden aşağı indi.

"Cezaevine getirildiğimde," dedi Candan İleri, "kendimi öldürme fikrim hâlâ capcanlıydı. Lakin kapatıldığım tek kişilik hücrede gardiyanların gözü üzerimdeydi. Muhtemelen intihara meyilli olduğumu söylemişlerdi onlara. İkide bir ışığı yakıp 'hayattasın değil mi?' diye soruyorlardı. Hayattaydım. Nefes alıp veriyor, uyuyup uyanıyor, tuvalete bile gidiyordum üstelik. Ama benim ömrüm o masada, belimden tabancamı çıkardığım an sona ermişti. Neden kendimi öldürmek yerine onun canını almıştım, hâlâ inanamıyordum. 'Bana yardım edin, kendimi öldürmem lazım,' diyordum gardiyanlara. Gülüp gidiyorlardı."

"Çok acıkmıştım. Üçüncü günün sabahında uyanıp hücre kapısından uzatılan kahvaltıyı bir çırpıda yedim. Karnımı doyurduktan sonra yatağıma kuruldum. Canım sıkılmaya başlamıştı. Daracık hücrede bir iki volta attım ama faydasız, zaman bir türlü geçmiyordu. Bir an, dükkânım, dükkânımdaki çiçekler, bizim kahve, Balat'ın eski sokakları geçti gözümün önünden. Sanki dışarıdaymışım gibi gözlerim sokaklarda uzun bir yolculuğa çıktı. Horhor'daki eski eşya satıcıları, yük taşıyan hamallar, işine gücüne yetişmeye çalışan mahalleli, sokak köpekleri bile geçti gözümün önünden ama o geçmedi. Boynumu uzatıp sokaklara bakıyordum ama hatıralarımın arasında o yoktu artık. Hepi topu üç gün olmuştu ama artık eskisi gibi aklıma gelmiyordu. O daracık hücrede nefes alamıyordum. Gardiyanlara seslenip avukatımı istediğimi söyledim."

"Avukatım akşama doğru tam karşımda oturmuş ne söyleyeceğimi bekliyordu. Bir an vazgeçecek gibi oldum ama o hücreye yeniden dönmenin ağırlığı daha baskın geldi galiba. 'Baştan alalım,' dedim avukata: 'sözlümü biriyle öpüşürken gördüm...' Güldü adam. Sonunda yola gelmiştim."

"Hepi topu üç gün sürmüştü yasım. Dayanamamıştım içeride. İfademi değiştirip daha az ceza almak için avukatımla bin türlü

şey uydurduk. Hem yetenekli hem hisli hem de şeytanın önde gideniydi avukatım. Yalancı şahitler buldu, eş dosttan yardım aldı, kızın ailesini bulup para mara ödetti bizimkilere, sonuçta ne yaptı etti cezamı kuşa çevirdi. İtirazlar, Yargıtay falan derken mahkeme mahkeme gezdi dosyam. Ama bir süre sonra o pişmanlık taşı yeniden gelip tam göğsümün üzerine oturdu. Cezam kesinleşip Erzurum Cezaevi'ne gönderildikten sonra en çok ona mı yoksa kendime mi yandım, hiçbir zaman bilemedim."

Akşam sayımı için vakit yaklaşıyordu. Ayağa kalkıp avluda dolaşmaya başladık yeniden. Her seferinde böyle olurdu. Candan İleri'nin hikâyesi karşısında ne hissedeceğimize, kimin haklı kimin haksız olduğuna bir türlü karar veremezdik. Barana'ya baktım. Onun yüzünde de aynı kararsızlık okunuyordu. Yine de başkasının bir derdiyle ilk kez o gün ilgilendi:

"Kadını öldürdüğüne sahiden pişman mısın?" diye sordu.

"Pişmanım," dedi Candan İleri.

Ama bu cevap Barana'ya yeterli gelmedi.

"Kendi yaşadıkların yüzünden, hapiste olduğun için mi pişmansın yoksa onu öldürdüğün için mi?" diye sordu bu kez.

"Onu öldürdüğüm için," dedi.

Onu çok savunmasız, belki de her şeyi tarttığı bir anda yakalamıştım. Bu fırsatı kaçıramazdım.

"Sen pişman mısın peki?" diye sordum Barana'ya.

Az buçuk tanıyordum onu artık. Ne cevap vereceğini biliyordum. Anlatsın istiyordum. Candan İleri gibi anlatsın. Hiç durmasın. Rahatlasın. Vazgeçsin içine kapanmaktan. Ölüm fikrinden uzaklaşsın istiyordum.

"Hiç pişman olmadım," dedi, "hak etmişti. Ama ben bilerek birini öldürmedim," dedi.

Ayağa kalktı sonra Barana. Bu kadar konuşmak iyi gelmemişti ona sanırım. Kelimeler bazen dert almak yerine insanın ağzında kekre bir tat bırakırdı çünkü, biliyordum.

"Neden yaptın peki?" sordu Candan İleri.

"Bir kadını savunmak için," dedi Barana, "adam, yanındaki kadını dövüyordu sokakta. Araya girdim ama beni dinlemedi, dövmeye devam etti kadını. Gardiyan olduğunu sonradan öğrendim. O bana vurdu, ben de ona vurdum. Gözümü açtığımda kaldırımın kenarında baygın yatıyordu adam."

"Tanıyor muydun kadını?" diye sordu Candan İleri.

Tedirgindi Candan İleri. Gerçi benim sebeplerim farklıydı ama o da tıpkı benim gibi bir kadın katiliydi ve karşımızda bir kadını korumak için devletin anlı şanlı bir gardiyanını öldürmüş, bu uğurda müebbet almış biri duruyordu. Ben henüz bir şey anlatmamıştım ama Candan İleri, hikâyesini anlattığı için kaygılıydı. Sonuçta onu da düşman diye belleyebilirdi bu adam.

"Kadın, sevdiğin falan mıydı?" diye sordu bu kez, "aldattı mı seni?"

"Kadını ilk kez o gün gördüm," dedi Barana, "adam, kadını dövüyordu. Sadece onu korumak istemiştim."

Koca bir sessizlik çöktü avluya. Nedense o an duvardaki kale direği resmine baktım. Resimdeki kale filelerinin hareketlendiğini, çaprazlamasına çizdiğimiz o şekillerin sağa sola oynadığını hissettim. Şaşkındım. Barana'nın bu kadar konuşacağını tahmin edememiştim. Lakin, anlattıkları da bundan ibaret kaldı. Başını kaldırıp gökyüzünden salına salına üzerimize doğru gelen kar tanesine baktı bir süre. Bir suçtan arınmış gibi yeryüzüne düşüyordu kar tanesi. Barana, dilini çıkarıp yere doğru süzülen o ilk kar tanesinin ağzına düşmesini bekledi. Kar tanesi sonunda tam dilinin ucuna isabet ettiğinde çocuk gibi sevinip huzurla kapadı gözlerini.

O gün bir süre daha havalandırmada gezinip durduk ama gelen giden olmadı. Belki diğer koğuşlardaki siyasi mahkûmlara oranla daha tehlikesiz olduğumuz, belki de yeni yapılan cezaevinin güvenliğinden ve geçit vermezliğinden ziyadesiyle emin olduklarından, gardiyanlar arada bir sayımı içeriye girmeden yaparlardı. Kapıdaki mazgalı açıp öylesine içeri bakar ve sayımızı deftere not ederlerdi. O gün de öyle oldu. Koğuş kapısındaki mazgalın kapağı açılıp kapandı ve Beton'un tok sesi "altı kişi, tamamdır!" diye yankılandı maltada.

Kar şiddetini artırmıştı. Böyle yağmaya devam ederse sabaha bütün avluyu doldurması işten bile değildi. Akşam yemeğinden sonra hepimiz, içeriyi bir türlü ısıtmayan kalorifer peteklerinden şikâyet ede ede mutfağa doluştuk. Avluya yağan kar bize kâfi gelmemişti. Karın dışarıda nasıl yağdığını merak ediyorduk. Arada sırada bozulan, bazen de antenimiz düştüğü için çekmeyen televizyonu açıp kanal kanal gezmeye başladı bizimkiler. Dayanamayıp ben de baktım televizyona.

Haberlerde kar lastiği olmadığı için yolda kalmış tırları, bir dinlenme tesisine sığınmış otobüs yolcularını, elindeki metreyle yağan karın miktarını ölçen muhabiri, o karda kışta beyaz kamuflajlarıyla Sarıkamış'ta tatbikata çıkarılan askerleri, kar yağışı sırasında güvenli sürüş tekniklerini açıklayan sürüş uzmanını dinledik. Daha sonra ünlü saz âşığı Heves Ali'nin Kırşehir'deki yıllarını anlatan kısa bir haber izledik. Ardından piyasaya yeni sürülecek yeni bir araç telefonunun özelliklerini, Noel Baba kıyafetiyle Milli Piyango bileti satan satıcıları, kar yüzünden yarıda kalan lig maçlarını ve bir haftalık hava durumunu izledik. Kar üç gün boyunca tüm yurtta etkili olmaya devam edecekti.

Kimimiz yukarı çıkıp yatmayı denedi kimimiz de televizyonda başlayan bir filme dikti gözlerini. Lakin Barana, içeride kalıp yor-

ganına sarınmak yerine açık bırakılan kapıdan istifade ederek havalandırmaya çıktı. Üzerinde incecik bir mont, avlunun tam ortasında kollarını sonuna kadar açıp bütün gece deli gibi yağan karın yüzüne düşmesini bekledi. Sanki ilk kez böyle bir kar görüyormuş gibi etrafında dönüyor, üzerine salına salına yağan karla adeta dans ediyordu. Bir süre sonra dansını kesip Reco Dayı'nın armağanı ayakkabılarıyla karda yürümeye başladı. Topuğunun arkasından aldığı destekle öne doğru bastığında ayaklarından çıkan kar sesini dinliyor, bu sesle gözlerini kapayıp havalandırmanın içinde hızlı hızlı yürüyordu. Arada bir kendisini fazla kaptırıp tıpkı Casper gibi duvara tosluyor, gözlerini açıp kendi kendine gülümsüyor, sonra dönüp yeniden yürümeye başlıyordu. Galiba hepimiz gibi dışarıda olmayı özlemişti Barana.

Dışarıdayken hiçbir önemi olmayan, üzerinde düşünmeye bile değmeyen küçük bir işaret, sıradan bir ayrıntı, geride kalmış ufacık bir anı parçası bizi alıp dışarı çıkarmaya yetiyordu. Candan İleri, gündüz avluda bulduğu azıcık toprakla hem dışarı çıkmış hem de çoktan bir anıya dönüşen hayatına ve çiçekçi dükkânına dönmüştü. Casper, haberlerde piyasaya yeni sürülen araç telefonlarının özelliklerini duyar duymaz yatağının altına savurduğu ayakkabılarını ayaklarına geçirip yola koyulmuştu. Asım Abi, günde beş kez okunan ezan sesiyle zaten sürekli dışarıdaydı. Daha doğrusu dışarıda da değil, her ezan sesiyle göğün yedi kat üzerine çıkıp sorgu bitiminde hangi yöne gönderileceğini bekliyordu. Reco Dayı, ne zaman saçlarına ışıl ışıl taç takılan gelinlikli prensesinin resmine baksa zaten çoktan dışarı çıkmış, mezarına gitmiş, güle oynaya geri gelmiş olurdu. Benim içinse, salonlardan çıkıp bütün şehri dolaştıktan sonra cezaevinin yanı başındaki çevre yolundan geçen düğün konvoylarından yükselen o korna seslerini duymak kâfiydi. Ânında kendi düğün geceme gidiyordum o sesleri her duyduğumda:

"Gelinle damadı sahneye davet ediyoruz!"

Hayaller kurmamıza, tıpkı Barana gibi kendi kendimize dans etmemize, dışarı çıkıp yarıda kalan bir işimizi görmemize, eksik kalan bir cümlemizi tamamlamamıza, o gün şöyle olmasaydı da böyle olsaydı dememize, hatalarımızı görmemize, kursağımızda kalan sevinçlerimizi yeniden anımsamamıza, özgürce sokaklarda dolaşmamıza, sevdiğimiz yemeklerden yememize, bir kadeh rakı içmemize örneğin ya da çoktandır görmediğimiz sevdiklerimize dokunup tekrar yorganlarımızın altına girmemize kimse engel olamazdı. Ama bir süre bu hayaller yumağıyla oradan oraya gezip durduktan sonra nerede olduğumuzu hatırlar ve dönüp filmlerde yılların geçtiğini anlatmak için kullanılan hızla çevrilmiş takvim yapraklarına bakardık.

Lakin hepimizin sabah akşam heyecanla baktığı o saman kâğıdından takvim yapraklarının Barana için bir önemi yoktu. O gece saat tam on ikide, karla kaplanmış havalandırmada başını kaldırıp gökyüzüne baktı yeniden. Ağzından çıkan buhar havalandırmaya doğru ilerlerken nefesindeki yorgunluk ve özlem yattığım yerden bile görünüyordu. Ay ortalıkta yoktu ama şüphesiz orada, o karla dolmuş bulutların arkasında bir yerde durmuş Barana'ya bakıyordu. Çünkü Barana yeniden onu çağırıyordu.

Ay ile konuşması bittiğinde, mektup kâğıtlarını plastik masanın üzerine güzelce koyup yeniden yazmaya başladı.

Dokuzuncu Bölüm

SAÇ

"Mutlu olup olmadığımızı
rüzgârın sesinden anlayabiliriz"

Adorno-Minima Moralia

Suçlarını aşklarıyla kapatmaya çalışanların, bir türlü büyümemişlerin, erkekliklerini kadınları öldürerek ispatlamaya gayret edenlerin, kendilerinden alamadıkları hıncı kadınlardan almaya niyetlenen bu canilerin, kendilerine kader mahkûmu diyen bu ruh hastalarının arasında biraz zor oluyor ama sık sık senin bir tek teline kıyamadığım saçlarını düşünüyorum burada. Kıvır kıvır, tel tel, yürüdükçe seninle birlikte havalanan, beni yeryüzünde başka bir ihtimalin olabileceğine inandıran saçların. Sıcakta topladığın, soğukta yüzüne düşürdüğün, yemek yaparken arkanda bağladığın, denizden çıkarken geriye attığın, bana bakarken parmağının ucuyla oynadığın; ördüğün, taradığın, boyattığın; kestirince pişman olup ağladığın, uzatınca sevindiğin, sonra tekrar sıkıldığın, kırıkları kalbine batan...

İnanmazsın belki ama ben tek bir saç telinle tutundum hayata. Rüyalarımda, bir zamanlar okuduğum o romandaki saç tüccarı gibi, sırtımda bir un çuvalı, ceket cebimde bir makas ve gül, yollara düştüm sık sık. Dere tepe aştım, dağ bayır geçtim, zamanın beşiğini salladım; köy köy, kasaba kasaba dolaşıp kadın saçları satın aldım herkesten ama senin bir tek saç teline bile kıyamadım.

Soğuk bir gecede boynuma sokulurken göğsümde kalanlar hariç... Okuduğun bir kitabın arasından yavaşça süzülenler hariç... Tüy çeken bir elbisenin omuzlarına yapışmış olanlar hariç... Bir halının püsküllerine tutunanlar hariç... Bir yemeğin içine yanlışlıkla düşenler hariç... Balkonlarda kir tozla bir yumak olanlar hariç... Bir tarağın tırnaklarında birikenler hariç... Bir bebeğin yüzüne eğilirken bebeğin parmaklarında kalanlar hariç... Geçip gitti saçların rüyalarımda. Senden geriye hiçbir şey kalmadı ellerimde. Yalnız, kederli, sahibini arayan bir tek saç teli hariç.

O saç telini alıp her gece uyumadan önce yastığıma serdim güzelce. Parmağımla taradım. Ense kökünden öper gibi uç noktasına uzandı dudaklarım. Kimseler görmeden öptüm saçından. Upuzun bir sevişmeden yorgun argın çıkmış gibi terini sildim. Her gece ay tam tepedeyken sana ait o kıymetli hazinemi ışığa tuttum. Ay bir yanda sen bir yanda... Sabaha kadar uyuyamadım.

Lodosla havalanan saçlarının geri kalanını düşünüyorum sık sık burada. Kulağının arkasına sıkıştırdığın, geceleri yastığa serdiğin, sabahları topladığın, tanıştığımız o kalabalık masada ben konuşurken habire oynadığın, sevdiğini belli ettiğin, içimin geçtiği saçların...

Uzak bir hayalden ikmale kalmış gibi, artık çok gerilerdesin. Yıllar birbirimize rast gelmemize izin vermedi. Aynı zamanda yaşamıştık şüphesiz. Ama sen bir yanından süzüldün zamanın, ben başka bir yanından geçtim. İki ayrı nehir olup sonunda bir denize akamadık birlikte. Madem artık dışarı çıkamayacağım, madem bir ömrüm daha yok, o zaman sana birkaç saç teli yolluyorum bu mektupla. Gözümü gezdirdin dünyada. Ama bu kez saçlarım yutkundu dışarıya. Geçen günlerle birer ikişer dökülecceğine, lavabo giderlerini tıkayacağına, tuvalet borusundan aşağı ineceğine, cezaevinin o büyük kanalizasyon borularında yol alacağına, oradan kim

bilir nereye gideceğine, senin yanında, sana emanet olsun saçlarım. Bilmukabele sevgilim. Benden sana son bir hediye.

Rüzgârı ne çok severdim eskiden, hatırla. İçinde rüzgâr geçen filmleri, rüzgârlı şiir ve romanları sevdiğim kadar severdim seni. Saçlarım bir daha göremeyecek dışarıyı. Burada, daracık bir koğuşun içinde alnıma yapışıp duracak sıcaktan. Sonra da yavaş yavaş beyazlayıp dökülecek. Avluya, yatağıma, yastığıma, yemek masama, banyo giderlerine dökülecek ben fark etmeden. Ben hep içeride kalacağım ama dökülen saçlarım Taşkale'nin altındaki borulardan geçip uzaktaki şehre ulaşacak, oradan daha uzaklara... Belki orada, yerin altında, bütün o şehir pisliğinin ve irinin arasında senin saçlarınla buluşacak saçlarım. Bir düğüm olacağız orada. Yılan dansını andıran bir kördüğüm... Kim bilir!

Sana verebileceğim yegâne hediye bu çünkü. Dökülen değil, seninki gibi yerde bulduğum değil, rasgele bir yerden aldığım değil; köküne asıldığım, canımın yandığı, koparıp aldığım kısa sayılabilecek birkaç saç teli...

Al saçlarımı omzuna yaslanabileceğim akşamlara götür. Sevişirken sertçe tutabileceğin, saçlarımla beni kendine çekeceğin gecelere götür. Yüzümü tel tel ayıracağın sabahlara götür. Banyodan çıktığımda öpeceğin alnımdaki sevince götür. Kapı ağzında perçemlerimi düzelteceğin vedalara götür. Bir kanepede uzanırken göğsüme yaslanıp seveceğin akşamlara götür. Geride kalan yılların huzuruna götür. Yaşlılığın durgun sularına götür. Hiç geçmeyen günlere, çabucak geçen yıllara götür.

Yel değirmenlerine götür saçlarımı. Uzak diyarlara giden yolcu gemilerinin güvertelerine götür. Rüzgârı yüzümde hissedeceğim deniz fenerlerine götür. Rüzgârla yarışan at yelelerine götür. Ağaç dallarına, arada bir havalanıp yerine dönen hüzünlü yaz perdelerine, sokakta çocuk seslerine, kadın eteklerine, arabaların aralık

camlarına, üşüyen kirpiklere, yokuş aşağı kayarken kapanan gözlere, kesik bir parmağa üfleyen anne nefesine, bir babanın sigara içerken kederle çıkan soluğuna, bütün gün evde oturmuş bir çocuğun yanaklarını şişirirken beliren can sıkıntısına götür.

Irmak telaşına götür saçlarımı. Dağların arasındaki kanyonlarda kıvrıla kıvrıla akarken geçtiği yerlerin öfkesini yanında taşıyan ırmaklara götür. Su gibi geçen gezmelere götür. Çakıl taşlarına, yosunlara, sazlıklara, nilüferlere, uzakta rüzgârla iki yana sallanan sararmış buğday başaklarına, gelincik tarlalarına götür. Dünyanın eski, o ilk haline götür saçlarımı.

Laflaya laflaya, bana sezdirmeden, nereye götürdüğünü söylemeden çocukluğuma götür saçlarımı. Çocukluğumun tozlu, terli ve yalnız yollarına götür. Babamla annemin yokluğuna götür. Toprak damlı evimizin avlusunda bir peştamalı boynuma sarıp, elindeki makineyle saçlarımı sıfır numaraya vuran dedemin yorgun, yoksul ve kızgın ellerine götür. Kabak gibi bir kafayla insan içine çıkmaktan utanan ama ağzını açıp dedesine tek kelime edemeyen, devamlı yerlere bakan, yanağındaki gözyaşlarına kıllar yapışmış o çocuğun gözlerindeki kızarıklığa götür. Kara önlük, beyaz bir yakanın içinde okula yollanan çocukluğumun yanına oturt saçlarımı. Orada, kendisi gibi saçları sıfır numaraya vurulmuş bir dolu çocuk arasında bir duvar dibinde küs oturan o çocuğun omzuna dokunup yolları, zamanı ve rüzgârı göstereyim ona. Çünkü çocuklar erken avutulmazlarsa bir ömür geçmez acısı.

Bir süre hiçbir şey konuşmadan çocukluğumun sokaklarında seninle yan yana yürürüz belki sonra. Sana kasabanın taş duvarlı evlerinin oyuklarındaki o saç topaklarını gösteririm rast gelirsek. Yaşlı kadınların saçlarını kestirip atmadıklarını, onları bu taş oyuklara sakladıklarını, sonra bu saçların kadınla birlikte kabre girdiklerini anlatırım o gün. Önümüzden bir kara kedi geçerken uzanıp saçını çekerim senin. Güleriz sonra. Saç yakmanın, kesilen saçları

yerlere atmanın günah olduğuna inanan kasabamın sokaklarından geçerken, çoktandır nereye gittiğini bilmediğimiz rüzgâr gelip bulur belki bizi yeniden. Elinde bana ait birkaç saç teli, gözlerini kapar ve rüzgârın kollarına bırakırsın bizi.

Arkamızda küçük kasabalar, köyler, ırmaklar bırakırız gide gide. Dünya iyiden iyiye ıssızlaşınca rüzgârı saçlarımda daha iyi hissetmek için beni uzak dağ başlarına götürmeni isterim senden. Sarp kayalar, derin vadiler, bizi içine çeken uçurumlar geçeriz yalpalaya yalpalaya. Dağın zirvesinde durup uzaklara, başka dağlara, aşağıda küçük bir leke gibi duran köy ve kasabalara, buzul göllerine bakarız uzun uzun. Bir kayanın ucunda oturup eteklerini taşlara yayarsın. Yüzünü yalayan rüzgârla kirpiklerini kapayıp parmaklarının arasında sımsıkı tuttuğun saçlarıma rüzgârın ıslığını dinletirsin. Eğilip bir uçuruma adımı bağırırsın sonra. Sesinin yankısını beklersin. Ama rüzgâr uçuruma seslendiğin adımın yerine sana başka bir ad söyler. Yıllar sonra adını çağırdığımız kimse aynı kalmaz çünkü. Yıllar başkalaştırır insanı. O yüzden bir hatırayla avun benden uzakta. Yanına hiç gelemeyecek olan ben, bir başkası olarak geleceğim yanına, eğer gelebilirsem...

Şayet dönemezsem, şayet yaşamazsam, şayet bu müebbetten sonra başka bir hayatım daha olmayacaksa, bir saç telini saçlarıma sar ve bir dağ kovuğuna sakla orada. Sen deniz ülkesindensin bense dağ. Rüzgâr adlarını benden iyi bilirsin. Ağaç adlarını benden iyi bilirsin. Acıyı göğüslemeyi benden iyi bilirsin. Zamanın karşısında daha dayanıklısın. Çağır bildiğin rüzgârları. Poyraz mı olur, lodos mu keşişleme mi meltem mi kasırga mı bora mı; biri gelip alsın bizi oradan. Biri kızıl biri siyah, biri uzun biri kısa, biri erkek biri kadın; iki saç teli, rüzgârla oradan oraya...

Işıklarından birini açık tut benim için o günden sonra. Saçlarını kestirdiğinde bir telini benim için sakla. Uyku tutmadığında beni

çağır ötelerden. İnsan yüzlerinde boş yere arama beni. Kısacık bir hayat verdiler bize, küçük bir zaman dilimi, bir süre oyalandık orada burada. De ki insan bir oyalanmadır dünyada. Oynadık ve bitti. Dışarıda çok kalmış bir çocuk gibi aldık hevesimizi dünyadan. Sonra hepimizi eve çağırdılar. Oyun bitti.

Ne kadar vaktim kaldı bilmiyorum, inan. Zamanı saymayı çoktan bıraktım. Çoktan giderdim gitmesine de, senden yadigâr bir saç teli, bırakmıyor beni. Hayata tutuyor, zamana tutuyor, yüzüme tutuyor, rüzgâra tutuyor içimi.

Dışarıda, Kara Sis her yeri doldurmaya başlamadı henüz. Devriyelerin haberleşmeleri kesilmedi. Kuledeki nöbetçiler uykularına ve terhis hayallerine yenik düşmediler daha. Koğuş arkadaşlarım uykularında yarım hikâyelerini tamamlamaya devam ediyorlar hâlâ. İmreniyorum onlara. Çünkü ben hikâyemi çoktan sonlandırdım. Rüya bile görmüyorum artık dışarıya dair. Bütün hikâyelerin güzel bitmesi gerekmiyor sanırım. Belki de yarım kalan hikâyeler güzeldir, kim bilir.

Ama sen yine de güzel kal orada. Bana bir süre daha yaşama imkânı veren o hülyalı saçların, titrek sesin, bana hep iç çekermiş gibi gelen nefesin, kısık bakışların ve kız çocuğu bacaklarınla hep güzel kal dünyada.

Orada, yanında olamayacağım hiçbir zaman. Bazı insanlar bir hatıra olarak kalır göğsümüzde. Al, her gece yastığına bir hatıra olarak ser beni. Yastığa sızmış bir gözyaşı, bir ter, ağız suyu, kan, hıçkırık, inilti olarak sakla. Eski bir mezardaki hece taşı gibi öylece durayım yanında.

Rüzgâr ıslığıyla aklına gelirim bazen, olur a. Esip duran, esip duran... Pencereye koş o vakit. Demir parmaklıklara tutunarak iç çekerim belki. Hiçbir zaman gelemeyeceğimi bile bile, kapkaranlık bir gecenin içinde rüzgârdan yardım alıp yanına gelirim. Pencereden uzaklara bakan bir kadının can sıkıntısına gidiyorum derim yolumu

kesenlere. Bir kadının dalgınlığına gidiyorum. Sabahlarına gidiyorum. Kalp kırıklıklarına gidiyorum. Erkeklerin kolayca unuttuğu, kadınların aklından çıkarmadığı bir hatıraya gidiyorum derim. Nefes nefese gelirim sana. Kimse yardım etmezse, eski arkadaşım olan rüzgâr, o kapkaranlık sisi dağıtıp getirir nefesimi sana. Ben gelemesem de...

Denedim, olmadı. Yıllar dindiremedi içimdeki rüzgârı. Bir ömür bile yetmedi seni sevmeye. Bana iki ömür daha yolla mektubunla. Doğumdan ölüme yeniden seveyim seni. İki ömür daha öpeyim uykusuz gecenden. İki ömür daha geçeyim yollarından ve gelip kıvrılayım yanına.

Artık düşünmek istemiyorum seni. Bir gün birdenbire yerde bulduğum o saç telin olmasaydı, hiç düşünmezdim belki. Çünkü hayal kurdukça daha çok özlüyorum dışarıyı. Bu yüzden ne yazmak ne de okumak istiyorum artık. Özlemek istemiyorum rüzgârda uçuşan saçlarını. Özleyince daha da çekilmez oluyor burası. Özlemek değil alışmak iyileştiriyor hapiste yatanı. Daha az yazacağım artık. Belki yazmam bir daha.

Yıllar ikimiz için aynı işlemiyor çünkü. Sendeki zamanla bendeki bir değil artık. Arada sırada aklına getir beni saçın yüzüne düştüğünde. Bir rüzgâr estiğinde, sis her yeri ele geçirdiğinde, bir odadan diğerine geçtiğinde, geceleri pencereden uzaklara baktığında, yola çıktığında, yoldan döndüğünde, nefes alıp verdiğinde, nefessiz kaldığında, birini yeniden sevebildiğini gördüğünde, aklına getir beni. Ne zaman sis çökse bir yerlere, dünya aniden renk değiştirse, işte o zaman:

Ilık bir esinti gibi unut beni.

Mırıldanarak geçeyim ömründen.

16 Aralık 1998
Saat: 02.40

Onuncu Bölüm

GENEL ARAMA

"Yeni bir gün başlıyor. Tutuklu bir gün. Dudağın yarılmış gibi. Burnun kanıyor olabilir. Daha güzel. Hiç olmazsa onlardan biri değilsin. Sana yaraşan dudağının patlamış olması, burnundan kan boşanıyor olması. Vuran olmaktan daha güzel bunlar."

Erdal Öz-Yaralısın

Mektup yazdığı kadına yaranmak, gözüne girmek için bizi kötülese de Barana'ya alınmamıştım. Ben onun hikâyesiyle ilgiliydim. Tıpkı mektuplarında olduğu gibi, başından geçenleri gürül gürül anlatsa bilecektik şüphesiz ama anlatmıyordu. Sanki anlatmak için ruhundaki kir pasın bütünüyle akmasını, öfke ve kırgınlığın silinip temizlenmesini bekliyordu. İçine söz geçiremeyince etrafına bakıyordu bu yüzden. Kıyı bucağı özenle pirüpak ettiğinde kendi hayatını da böyle temizlediğini, geride bir leke bırakmayacağını sanıyordu. Hepimizde bir baş ağrısı gibi atıp duran zamanla ancak böyle baş ediyordu belki de.

Yorulacağını, her gün temizlik yapmasına gerek olmadığını, hem zaten C-6'nın öyle bir günde kirlenmeyeceğini söylüyorduk ama Barana söz dinlemiyordu. Eline ıslak bir bez alıp yatakların tozunu alıyor, haftada bir kez duvarları siliyor, yemek masasını temizliyor, dağınık sandalyeleri sıraya, dolaplarımızdaki eşyaları düzene koyuyor, koğuşun camını önce ıslak sonra kuru bezle bir

güzel parlatıp banyo ve tuvaletlere geçiyordu. Eline aldığı eski bir diş fırçasıyla mermerleri bir güzel ovuyor, tuvalet taşlarına çamaşır suyu döküyor; kapı kolları, elektrik düğmeleri, çekmece ve dolap kapaklarına varana değin, kir bulaşabilecek, havada uçuşup duran tozların konabileceği her yeri ayna gibi yapıyordu. Haliyle elleri yara bere içindeydi. Arada bir kimyasal maddeler yüzünden tahriş olan ellerine üflüyordu ama yine de mesuttu. C-6'da herhangi bir virüsün yaşamasına imkân yoktu. Onun sayesinde ruhlarımız değilse de koğuşumuz tertemizdi.

Yine de, Barana'nın bu temizlik aşkının günün birinde bize büyük bir mükâfat olarak döneceğini hiçbirimiz bilemezdik. Sıklıkla sayımı aksatan, senli benli oldukları mahkûmlarla koğuşlarda kâğıt oyunları oynayan, onlardan yüklüce para alıp karşılığında içeriye yasak maddeler sokan gardiyanlar o gün telaş içindeydi. Maltada nedenini bilmediğimiz bir koşturma vardı. Kapılar sertçe açılıp kapanıyor, tekmiller adeta tüm cezaevinde yankılanıyor, bazı koğuşlardan itiş kakış sesleri geliyordu. Bir gariplik vardı ortada. Birkaç kez hâlâ tuvaletleri temizlemekle meşgul olan Barana'ya seslenip yanımıza çağırdıysak da boşuna. O gün kendisini temizliğe her zamankinden daha fazla kaptırmıştı. Müebbet yemiş azılı bir suçlu değil de bahar temizliği yapan bir gündelikçi gibiydi adeta. Ayna gibi parlayan banyo taşlarında kendi aksimizi görüyorduk.

Nihayet, C-6'nın kapısında ilk anahtar yuvasında döner dönmez elindeki fırçayı bırakıp hızla yanımızdaki sıraya geçti Barana. Anahtar, yuvasında üç kez daha döndükten sonra koğuş kapısı ardına kadar açıldı ve bir anda karşımızda tıknaz cezaevi müdürünü bulduk. Gözüm müdürün kravatındaki altın sarısı kravat iğnesine takıldı nedense. İğneyle aynı renk manşetler vardı gömleğinde. Kemerindeki anahtarlıkta Tac Mahal resmi vardı. Yanakları al aldı adamın. Hamamdan çıkmış gibiydi. Lakin yüzü asıktı. İçeri

girerken bile yanındaki gardiyanlara hâlâ talimatlar yağdırıyor, onu bunu azarlıyordu. Parmakla gösterilen, haberlere çıkan, numune diye adlandırılan cezaevinin düzeninden memnun değildi. Başefendi Beton, elinde küçük bir not defteri, kendisine söylenenleri yazıyordu.

Müdürün hoşuna gitsin diye sayımı her zamankinden daha yüksek sesle verdik ama asıl niyetin sayım olmadığını sonradan anladık. Genel arama vardı. O buz gibi havada hepimizi havalandırmaya alıp koğuşumuzu aramaya başladılar. Betona gömülmüş yataklarımızın altlarına baktılar, parmaklarının tersiyle duvarları tıklattılar, ayaklarını yere vurdular; dolaptaki giysilerimizin ceplerini kontrol ettiler, kendilerince şüpheli gördükleri eşyaları Sıçan'ın yatağının üzerine fırlattılar. Bir yer kazılmış mı diye beton zemini, bir gariplik var mı diye duvarları kontrol ettiler tekrar. Her yeri iki kere. Hatta bazen üç kere. Banyo ve tuvaletlerde kesici veya delici bir şeyler aradılar ama bulamadılar. Kimse farkında değildi ama bana kalırsa Barana'nın mektubundan şüphelenmişlerdi. Tuvalet taşını söküp tünel münel kazılmış mı diye uzun uzun borulara baktılar. Hatta gardiyanlardan biri eline bir poşet geçirip tuvalet borusuna daldırdı elini. Borunun sağını solunu kurcaladı. Bir şey bulamayınca, Asım Abi'den tuvalet taşını tekrar yerine oturtmasını istediler. Şüphe uyandıracak tek bir şey yoktu ortalıkta.

Beton, en yüksek sesiyle, "C-6: Temiz!" diye bağırdı.

"Gerçekten mi?" diye sordu avluda tam önümüzde dikilen göbekli müdür.

"Tertemiz!" diye yineledi Beton.

Beton'a inanmayan cezaevi müdürü bir kez de kendisi kontrol etti koğuşumuzu. Çarşaflar gerili ve düzgün, yastıklar kabarık, battaniyeler muntazam bir şekilde katlanmış; dolaplarda en ufak bir yasak eşya bile yoktu. Üstelik koğuşta mis gibi bir deterjan

kokusu dolaşıyordu. Müdür de hayret etti bu duruma. Bu yüzden ne duvarlara sabitlenmiş çıplak kadın resimlerini dert etti ne de banyodaki temizlik maddelerinin çokluğu dikkatini çekti. Hatta bu duruma sevindi bile. Keyifle havalandırmaya çıkıp sanki yüzümüzde hükümlerimiz asılıymış gibi hangi suçtan yattığımızı, adımızın ne olduğunu hatırlamaya çalıştı. Beton, elindeki not defterini çıkarıp kim olduğumuzu okumaya başladı:

"Asım Demir: Cinayet. Sekiz yıl cezası var.
Candan İleri: Cinayet. Üç yılı var.
Recep Aktaş: Cinayet: Dokuz ay sonra tahliye olacak.
Mesut Çelik: Cinayet. On bir yılı var.
Ruhi Cevher: Gasp ve cinayet. Kalan cezası altı yıl.
Fikri Fidel Barana: Müebbet."

Tıknaz cezaevi müdürü, adımız ve kesinleşen cezalarımız hatırlatılırken yüzümüzden o affedilmez suçlarımız, mahkemede yaptığımız eksik savunmalarımız, içimizden hiç eksilmeyen pişmanlık ve kederimiz de okunuyormuş gibi önümüzde durup tek tek suratlarımıza baktı. Tıraş olurken yüzünü kesmişti sanırım. Yağ bağlamış gerdanında da çizikler vardı. Sıkıca bağladığı kravatı nefes almasını zorlaştırıyordu. Arada bir yüzümüze dikkatle bakıp suçumuzun detaylarını hatırlamaya çalışırcasına keskin gözlerini kısıyordu. Sonra yana bir adım atıp bir diğerimizin önünde duruyor, pek bir şey hatırlayamayınca bu sefer gardiyanlardan veya yardımcılarından medet umuyordu.

"Gardiyan arkadaşı öldüren bu mahkûm değil miydi?" diye sordu Barana'ya merakla bakarken.

"Evet," dedi hemen arkasında önü ilikli halde bekleyen yardımcısı, "suçunun siyasi olmadığı anlaşılınca buraya gönderdiler."

Müdür, Beton'a dönüp göz kırptı.

"İntikamınızı alıyorsunuz değil mi?" diye sordu bu kez.

Beton, müdüre yaranmak için, "sabah akşam," dedi gülerek.

Cezaevi müdürü, ellerini ceketinin arkasında bağlayarak avluda bir iki tur atıp özenle etrafı kontrol etti. Eline sık sık cep kolonyası döküyor, bir yere dokunacağı zaman peçete kullanıyordu. Duvara çizdiğimiz kale direği ile ağlara, ipe serilen ıslak çamaşırlara, tek bir izmaritin bile olmadığı pırıl pırıl avluya, mutfakta duvar dibine intizamla dizilen plastik sandalyelere, mutfak tezgâhında dizili halde bekleyen tabak çanağa, bir köşede güzelce katlanmış sarı beze baktı. Hava gittikçe soğuyordu. Aramaya aniden yakalandığımız üstümüze bir şey alamamıştık. Tir tir titriyorduk avluda.

"Meydancınız kim?" diye sordu müdür.

Barana bir adım öne çıktı. Askeri törendeymiş gibi ellerini baldırlarına sımsıkı ve avuçları açık bir şekilde yapıştırmış, başı dimdik ileride, havalandırma duvarına bakıyordu. Bir ara dalgınlıkla elini arkasında bağladı Barana. Yeni gardiyanlardan biri "düzgün dur!" deyip copuyla Barana'nın arkasında bağladığı ellerine vurdu var gücüyle. Çocukcağızın elleri morardı ama yine de ses etmedi. Dişlerini sıkıp bir bayrağa bakar gibi yatakhanemizin demir parmaklıklı küçük penceresine baktı sadece. Ama elinin çok acıdığına kuşku yoktu.

Cezaevi müdürü, gardiyana "yeter!" anlamında elini sallarken hâlâ şaşkındı. Muhtemelen Barana dışında başka birinin öne çıkmasını, bütün bu düzeni sahiplenmesini bekliyordu.

"Aferin," dedi Barana'yla ilgili hafızası yeni yeni canlanan müdür, "adam olmaya başlamışsın ama artık çok geç. Siyasi koğuşlara benzemez burası. Çekeceksin cezanı. Müebbet! Biter mi hiç?" diye sordu müdür.

"Bitmez!" diye bağırdı Barana.

Diğer koğuşlarda yaşadığı hırgür yüzünden tadı kaçan cezaevi müdürü, C-6'da gördükleri karşısında hâlâ şaşkındı. Diğer koğuşlardan toplanan bıçak, şiş, cep telefonları ve diğer yasak maddeler bir torba içinde gardiyanlardan birinin elinde duruyordu. Ama C-6'dan en ufak bir yasak madde çıkmamıştı. Herkes kendi halindeydi. Üstelik C-6 diğer koğuşlara göre tertemizdi. Günün birinde bakanlıktan veya Avrupa'dan bir komisyon falan gelirse C-6'ya getirmelerini söyledi müdür. Şüphesiz onlar da tıpkı kendisi gibi memnun ayrılacaklardı bizim koğuştan. Tek sorun Barana'ydı.

Barana'ya arka çıkmak için birinin devreye girmesi gerekiyordu. Müdürün azarlamasıyla yüzü asılmıştı. Tek bir hata yapsın da tekrar hücreye gönderilsin, gardiyanın intikamı alınsın diye gözünün üstündeki kaşa bakıyorlardı devamlı. Üstelik hücreye gönderilecek olmanın korkusu neredeyse bütün yüzüne yayılmıştı. Lakin özene benzene yapılan, hiçbir eksiği unutulmayan, türlü teknolojik gereçlerle donatılmış Taşkale'de de tıpkı hayatta olduğu gibi boşluklar vardı. Devlet, betona, demire, onca kamera ve alete para harcarken insan faktörünü düşünememişti. Herkesin bir zaafı vardı içeride. Kiminin kadına, kiminin paraya, kiminin kumara, kiminin de içkiye... Müdürün kimseye zararı dokumayan masum zaafı da temizlikti. Durmadan eline kolonya döken, kapıları kâğıt mendille açan, işaret parmağının ucuyla sağın solun tozunu kontrol eden müdür, gördükleri karşısında hâlâ şaşkındı.

Reco Dayı, "koğuşta günlük temizlik yapıyoruz müdürüm!" dedi. Ardından sözlerini düzeltip "yani Barana yapıyor," dedi.

"Gördüm gördüm," dedi cezaevi müdürü. "Banyodaki paspaslar, temizlik bezleri, deterjanlar bizim evde bile yok!"

Gardiyanlar, müdürün espri mi yaptığını yoksa bu durumdan şikâyet mi ettiğini bilemedikleri için nasıl bir tepki vereceklerine karar veremediler.

"Cezaysa ceza," dedi müdür.

Yan yana dizilmiş, merakla müdürün ne söyleyeceğini bekliyorduk. Sonumuz kötüydü. Durduk yere Barana yüzünden ceza alacaktık. Temizlik meselesini bu kadar abartmasına gerek yoktu. Bin kere söylemiştik ona. Sonunda başımızı belaya sokmayı, muhtemelen görüş ve havalandırma hakkımızı yakmayı başarmıştı.

"Ödülse ödül," dedi sonra müdür.

Derin bir nefes aldık.

Barana'nın önünde dikilen müdür "madem diğer koğuşlara ceza verdik, burayı da ödüllendirmemiz gerekiyor o zaman," dedi. "Belki bu ödülü duyarlar da sizin gibi adam olurlar! Yine de seni ve suçunu unuttuk sanma! Gözüm üzerinde. İlk yanlışında yeniden hücredesin!"

Barana, müdürün kendisine merakla bakan gözleri yerine duvara, belki de duvarı da aşıp tel örgülerin arasından görünen gökyüzüne bakıyordu.

"Söyle," dedi Barana'ya, "dışarıdan ne istersin! Ama dünyanın öbür ucundan bir şey isteme. Getiremeyiz. Taşkale'den ne istersin?"

Gardiyanlar müdürün kötü esprisine güldüler. Müdür kendini zeki hissetsin diye biz de gülecektik ama Barana'dan utandık. Sonuçta arkadaşımızdı. Müdür hâlâ cevap bekliyordu ondan. Dış Kantin bir adım öne çıkmış, sipariş listesini not etmek için heyecanla bekliyordu.

Ne diyeceğini bilemedi Barana. Beti benzi atmıştı. Biraz önce o karanlık hücreye gönderilmeyi beklerken bu kez yeni bir durumla karşı karşıyaydı. Böyle bir ödül beklemiyordu. Sorusunu bir kez daha yineleyen cezaevi müdürüne bir an evvel cevap vermesi gerekiyordu.

"Yeni bir temizlik sopasıyla kovası, çamaşır ipi, tahriş olan ellerim için eldiven, menekşe kokulu bir deterjan, bir de arkadaşlarım için bir tepsi baklava istiyorum!" dedi Barana.

"Hay hay," dedi Reco Dayı'ya bakan cezaevi müdürü.

Reco Dayı mesajı almıştı. Elini göğsüne götürüp ihtiyaçlar için cezaevi emanetindeki parasını kullanacağının işaretini verdi Dış Kantin'e. Genel arama ekibi, etrafa hayretle baka baka gitti sonra. Hatta giderken, müdür son bir kez daha emin olmak istercesine, çoktandır bozuk olan ve tamir ettiremediğimiz televizyon ekranına sürttü parmağını. Eline en ufak bir toz bile bulaşmamıştı. Bir kez daha sürttü parmağını ekrana. Sonuç aynıydı. Çıkıp gitti adam. Kapılar tekrar tekrar kilitlenene, maltada sesler kesilene kadar hiç konuşmadık. Olan biten yüzünden şaşkındık.

Genel arama sona erdiğinde en çok sevinen Candan İleri oldu. C-6'ya girdiği günden beri küçücük bir menekşe tohumu için yanıp tutuşuyordu. Barana, onun sorununu kendince halletmişti. Candan İleri, elini Barana'nın omzuna koyup bir sarıldı ama ne sarılmak, ayrılmak bilmedi. Derdi menekşe kokusu değildi. Birinin onun hikâyesini kendisine dert ettiğini gördüğü için hislenmişti sanırım. Hapiste her şey unutulurdu ama bu türden incelikler unutulur gibi değildi.

Geldiği günden beri hep kendi dünyasında yaşayan bu adamın sandığımız gibi bize tümüyle kulaklarını kapatmadığını, aksine hepimizin hikâyesine dikkat kesildiğini o gün daha iyi anladık. Galiba, bir tek Barana gibi susanlara, konuşmayanlara, içine atanlara, konuşmaya takati kalmayanlara, sadece izleyenlere kulak vermeliydi dünya. Belki de bir tek susanların içinden geçenler doğruydu.

Barana, genel aramadan sonra bütün gün elleri cebinde tek başına volta atıp durdu havalandırmada. Yüzünde mütebessim bir gurur, öylece gökyüzüne baktı hep. Akşam yemeği dağıtıldık-

tan sonra, Beton, elinde Barana'nın istediği malzemeler, yeniden C-6'ya girdi. Özenle paketlenen tepsi açıldığında koğuşu bir anda mis gibi bir baklava kokusu sardı. Lakin ne kadar ısrar edersek edelim Barana'yla Candan İleri baklavaya ağızlarını sürmediler. Beton'un getirdiği temizlik maddelerini alıp havalandırma duvarının dibine oturdular. Barana, oturduğu yerde yeni temizlik sopasından destek alırken, Candan İleri menekşe kokulu deterjanın kapağını açmış bir tinerci gibi gözyaşları içinde burnuna çekiyordu.

Kime neyin iyi geleceğini kim bilebilirdi ki? Biz Beton'la birlikte tepsinin altındaki şerbeti bile parmaklarımızla sıyırırken Barana'nın yüzünde huzurlu bir bakış, dudaklarının kenarında ilk geldiği günkü gibi bir gülüş vardı. O soğuk havada yeniden sızlayıp duran böbreklerimin sancısı olmasa belki ben de onlarla dışarı çıkar ve orada, o daracık havalandırmada başımı yukarı kaldırarak benim yazgıma da iyi gelecek bir şeyler düşünürdüm. Ama yapamadım. Böbreklerim rahat vermiyordu. Üstelik tatlının üzerine, Beton'un ikramı olan kahvelerimizden içiyorduk ki, koğuş kapısı aceleyle açılmaya başladı.

Ellerindeki anahtarları şangır şungur sallayan gardiyanlardan biri içeri girip doğrudan Beton'un kulağına bir şeyler fısıldadı. Beton, gece vardiyasındaki arkadaşından artık ne işittiyse gözlerini kederle yere dikti. Epeyce bir zaman ses etmedi. Bir ara kıvrandı durdu ama konuşamadı nedense. Bir şey söyleyecekti, vazgeçti. Reco Dayı'ya ceketini uzatıp koluna girdi ve ikisi birden, öyle kol kola havalandırmaya doğru ilerledi. Beton, tam kapı ağzında dönüp eliyle beni de çağırdı yanına. Ortada bir gariplik vardı ama ne olduğunu hâlâ anlayamıyordum.

Kış sona ermek üzereydi ama özellikle geceleri hâlâ keskin bir soğuk dolaşıyordu ortalıkta. Yüksek duvarlar rüzgârı kesse de, soğuklar mazgallardan, havalandırma kapısından, bütün kış çar-

pıp durduğu duvarlardan, tuvaletin demir parmaklıklı yarı açık penceresinden içeri girip hepimizi üşütmeye devam ediyordu. Üzerime kalın bir şeyler geçirip ikisinin peşi sıra havalandırmaya çıktım. Barana'yla Candan İleri de bir gariplik olduğunu sezip ayağa kalktılar.

Ne olduğunu hâlâ idrak edemeyen Reco Dayı, boş gözlerle Beton'a baktı. Beton, sanki bir derdi varmış da söyleyemiyormuş gibi olduğu yerde kıvranıp duruyordu. Bazen tam ağzını açıp bir şey söyleyecek oluyor, ama konuya nereden gireceğini bilemediği için bu kez dönüp yardım istercesine bize bakıyordu. Asım Abi, elindeki doksan dokuzluk tespihi çeke çeke dışarı çıkarken, Beton, havalandırmaya dolan salavatlardan güç alıp bir elini Reco Dayı'nın çökkün omzuna koydu.

"Başın sağ olsun!" dedi.

Reco Dayı'nın dizlerinin bağı çözüldü birden. Gözlerini iri iri açıp neler olup bittiğini anlamaya çalıştı. Şaşkındı. Olup biteni idrak edemiyordu. Ağzındaki baklavanın tadı hâlâ geçmemişti belki de. Reco Dayı sendeleyip düşmesin diye Asım Abi'yle koluna girdik.

"En küçük oğlun," dedi iç çeken Beton, "hakkın rahmetine kavuşmuş."

Hiçbir şey diyemedi Reco Dayı. Dişleri kenetlenmiş gibi kollarımızın arasında öylece kalakaldı. Birkaç kez yere yığılacak gibi oldu ama sıkıca tuttuk onu. Bu adam kimin lanetini almışsa çocukları birer birer ölüyordu. Taş olsa dayanamazdı buna. Yarılır, acı acı çığlık atar, kem talihine küser, inlerdi. Nitekim o da dayanamadı.

"İzin evrakların tamamlanmak üzere," dedi Beton, "yeni savcı bizzat talimat verdi."

Reco Dayı cevap vermedi. Kaskatı kesilmiş bir halde Beton'a değil de karşıdaki kale direği çizgilerine bakıyordu. Bu yediği üçün-

cü goldü. Üstelik üç golü de hiç beklemediği bir anda yemişti. Yeryüzünün tek hakemi olan Allah'ın artık bu maçı durdurması gerekiyordu.

"Allah'ın emrine karşı gelinmez," dedi Asım Abi, "kaderin böyle, çekeceksin mecburen."

Reco Dayı, bu kez ilk iki çocuğunun ölümündeki gibi metanetli değildi. Dişlerini sıkıyor, sağa sola öfkeyle bakıyor, ikide bir rica edip kollarını bırakmamızı istiyor, biz bırakmayınca da elimizden hışımla kurtulmaya çalışıyordu. Kendisine bir şey yapmasından korkuyorduk. Çok sonra, zar zor çıkan sesiyle "nasıl ölmüş?" diye sordu sadece. Kelimeler boğazına kaçmıştı sanki. Konuşmak için yeniden ağzına doğru hareket ettiklerinde bin çalı dikenine takılmış gibi titrektiler.

"Detayları bilmiyorum," dedi başını kederle öne eğen Beton, "gidince kendin öğrenirsin nasılsa."

"Gömmüşler mi?" diye sordu Reco Dayı.

"Hayır," dedi Beton, "senin varmanı bekliyorlar."

O akşam yediğimiz bir tepsi baklava Reco Dayı'nın acısıyla zehir oldu bize. Candan İleri elindeki deterjanın kapağını cebine koyup bir çırpıda Reco Dayı'nın bavulunu hazırladı. Asım Abi, beyaz gömleğiyle yeleğini giydirdi. Reco Dayı'nın bacakları tutmuyordu. Ayakta duracak hali de yoktu. Dolabındaki ayna gibi parlayan yumurta topuk kunduralarını ayağına ben geçirdim mecburen. Barana, Reco Dayı'nın kaderi gibi simsiyah ceketiyle paltosunu getirip omuzlarına örttü.

Elimizden bir şey gelmiyordu. Dönüp onu teskin etsin diye Asım Abi'ye baktık. Dolabına astığı Yasin-i Şerif'i çıkarıp kederli sesiyle Reco Dayı'nın oğlu için Yasin okudu.

Reco Dayı konuşmuyordu. Bağırıp çağırmıyordu. Oğlu için okunan, kalbini serinletmesi gereken Yasin de umurunda değil-

di. Diğer çocuklarının ölümüne göre daha beter bir haldeydi. Oysa canından çok sevdiği kızının ölümünde bile bu kadar kötü görünmemişti. Yatağının başucuna yapıştırdığı aile fotoğrafını alıp parmağını kaybettiği küçük oğlunun yüzünde gezdirdiğinde hepimizin içine bir şey oturdu ama ağzımızı açıp tek kelime edemedik. Prensesi zaten ölmüştü. Üç erkek çocuğundan geriye sadece ortancası kalmıştı.

Ölüm karşısında hepimizden bin kere daha soğukkanlı olan Reco Dayı bile metanetini koruyamıyor, bütün bu olanları artık kaldıramıyordu. Nitekim bir türlü koğuşa gelip onu dışarı çıkarmayan gardiyanlara duyduğu kızgınlıkla kapıya sertçe bir yumruk indirdi. Bağırıp çağırdı ama sesini bizden başka kimseye duyuramadı. Muhtemelen eli kırıldı diye düşündük ama o elinin acısını hissetmiyordu. Kapı açılmayınca bu kez elbise dolabının kapağına vurdu. Lakin Reco Dayı'nın kederden öfkeye dönen acısı bir türlü geçmek bilmedi.

Yarım saat kadar sonra gardiyanların eşliğinde maltaya çıkan Reco Dayı'nın arkasından bakakalan Asım Abi, kendi işlediği cinayeti unutmuş gibi, "kolay mı başkasının canını almak," dedi, "her şeyin bir bedeli var!"

Asım Abi'nin sözü yakışık almamıştı. Hatta düpedüz boşboğazlıktı söyledikleri. Reco Dayı duysa delik deşik ederdi onu. Bir süre sonra, gardiyanlar mazgaldan Asım Abi'ye seslendiler. Diğer koğuşlarda da sökülen tuvalet taşları vardı. Hepsini o takacaktı yerine. Güle oynaya koğuştan çıkarken, Reco Dayı'nın acısına söz eden bu adamın arkasından baktım kızgınlıkla. İnsanlar böyleydi. Yapılacak bir şey yoktu. Etrafıma baktım. Oyalanacak bir şeyler aradım ama bulamadım. Barana'nın koluna girip onu havalandırmaya çıkardım.

1999 şubatının ortasındaydık. Televizyonumuz bozuktu. Dışarıda neler olup bittiğinden haberimiz yoktu. Taşkale'de müthiş bir sessizlik vardı o gece. Avluya adım atar atmaz yandaki koğuşlardan müthiş bir alkış tufanı koptu. Ne olduğunu anlamadık haliyle. Siyasilerden ses seda çıkmıyordu. Genel af haberi olabileceğini düşündük fakat öyle olsaydı haberi biz de alırdık. Olan biteni gardiyanlara sormayı düşündük ama o gün bir daha kapımız açılmadı.

Barana, yorucu, kaygılı, sıkıntılı bir gün geçirmişti. Aldığı cezaya rağmen onu hâlâ rahat bırakmıyorlardı. Farkında değildi şüphesiz ama mektubunda tuvaletlerden söz ettiği için yapılmıştı arama. Oysa hiçbiri Barana'yı doğru dürüst tanımıyordu. Edebiyat nedir, hayal gücü nedir, bilmiyorlardı.

Kendine gelsin, keyiflensin diye, "bu cezaevini Asım Abi'nin yaptığını biliyor musun?" diye sordum ama Barana şaşkın şaşkın yüzüme baktı. İnanmadı besbelli. Belki de cümleyi yanlış yerden kurmuştum. "Hareketlerine dikkat etmedin mi?" diye sordum, "sürekli kolonları yokluyor. Yumruğuyla duvarlara vuruyor, zemini kontrol ediyor, hiç anlamadın mı?" diye sordum bu kez.

İnanmadığını belli edercesine yüzüme baktı Barana. Sonra Asım Abi'nin hal ve hareketlerini hatırlamaya çalıştı. Sürekli övdüğü kolonları, zemine dökülen betonu, bağlanan kalın demirlerden söz ettiğini hatırladı sonra.

"Kendi halinde bir kalıpçıymış eskiden," dedim. "Yazın inşaatlarda çalışır, kış çökünce de köyüne dönermiş. Bu cezaevi yapılırken de arkadaşlarıyla bir müteahhidin yanında işe girmiş. Taşkale Cezaevi'nin bütün demirlerini o bağlamış arkadaşlarıyla. Peşkirine doldurduğu çivileri birer birer ağzına yerleştirip bu temelin üzerinde yükselecek kolonlar için arkadaşlarıyla kalıp çakmaya başlamış. İşleri biter bitmez, mikserler gelip beton döküyor, bu beton üç beş güne kuruyunca bu sefer kalıpları söküp kolonların üzerinde

yükselecek duvarlar için gün boyu yeni kalıplar çakmaya devam ediyorlarmış. Beton döküldükçe yükselen duvarların kalıplarını o çakmış. İşi bitince de parasını alıp köyüne dönmüş. Bir iki yıl sonra köyde tarla kavgasında bir köylüsünü vurunca da onu alıp kendi eliyle yaptığı cezaevine bu kez bir mahkûm olarak getirmişler. Bildiğin bülbül ve altın kafes hikâyesi işte. O yüzden, ustalık dönemi eserini tanıtan bir mimar gibi hünerlerini anlatıyor habire."

Barana'nın yüzünde ilk kez bir gülümseme gördüm o gün. Hatta başını iki yana salladı içeriye yönelirken. Sonunda başarmıştım.

"Barana!" diye seslendim arkasından.

Kapı ağzında dönüp bana baktığında yüzündeki gülümseme hâlâ sönmemişti. Ne soracağımı beklerken, elini Asım Abi'nin yaptığı kolona dayadı.

"Adamın gardiyan olduğunu sahiden de bilmiyordun değil mi?" diye sordum ama o gülümsemeye devam edip doğruca üst kattaki yatakhaneye çıktı. Soruma cevap vermedi. Onca acıya rağmen ilk kez güldürmüştüm onu. Fakat bu kez yalanla değil, hakikatin kendisiyle başarmıştım bunu. Çünkü gerçek, her zaman kurgunun bir adım önündeydi.

On Birinci Bölüm

HASTANE

"Yürüyorum, çokça geziniyorum
Sessizlikleri not ediyorum."

Arthur Rimbaud-İlk Sonbahar

Gelmesini her seferinde iple çeksek de açık görüşleri sevmiyorduk. Sevdiklerimizle yarım saat kadar birbirimize dokunduktan sonra onlar çekip hayatlarına dönüyor, biz dönemiyorduk. Benim zaten hısım akrabam yoktu. Zaman zaman eski öğretmen arkadaşlar ya da meyhanedekiler geliyordu görüşüme. O da akıllarına gelmişsem. Ama bizimkilerin yükü daha ağırdı. Görüş dönüşü koğuşta çıt çıkmıyordu. Ne iliklerimize işleyen soğuk, ne televizyondaki haberler, ne hâlâ ortaya çıkmayan Milli Piyango talihlisi bizi ilgilendiriyordu. Dışarıda bizi çemberine almayan bir zaman vardı ve bizim o çemberin kıyısından köşesinden geçmemiz bile yasaktı.

Böyle zamanlarda aramızdaki en talihli hükümlünün Barana olduğunu düşünürdüm. Kimi kimsesi yoktu. Merak edeni çıkmamıştı. Uzun yıllar önce kiralanmış bir posta kutusuna yolladığı mektupların adresine varıp varmadığı bile şüpheliydi. Bu yüzden eğer yazdıkları bir sanrı değilse onu bekleyen gözü yaşlı bir kadından da kuşkuluydum. Zaten bizimkinin kafası ziyadesiyle karışıktı. Bir "unut beni" diyordu, bir "beni hatırla." Tıpkı Sıçan'ın yaptığı gibi kendince bir oyun bulmuştu ve oyalanıyordu belki de. Her ne

olursa olsun bu oyundan memnundu. Diğer meşgalesi de temizlikti. Lakin onun bu temizlik merakı en çok bana dokunuyordu.

Reco Dayı'nın, küçük oğlunun taziyesinden yine hiçbir şey olmamış gibi dönüp neşeyle ortalıkta dolaştığı günlerin birinde böbrek sancılarım dayanılmaz bir hal aldı. Soğuk bana iyi gelmiyordu. Kaloriferler zaten gıdım gıdım yanıyordu. Barana'nın havalandırmak ya da mektup yazmak için yarı açık bıraktığı kapı yüzünden içerisi bir türlü ısınmıyor, hal böyle olunca da soğuğu sevmeyen böbreğimdeki taş sağa sola dönüp canımı acıtıyordu. Birkaç kez içimden Barana'yı uyarmak geçti ama sonrasında vazgeçtim. Tek çare taşın kırdırılmasıydı ve revirdeki doktor beni bir türlü hastaneye sevk etmiyordu. Bir tek ben değil, çok ölümcül değilse kimse hastaneye gönderilmiyordu. Böylece mahpusluk ikiye katlanıyor, çekmemiz gereken kahır dolu günlere bir de hastalıkların acısı ekleniyordu.

Benim sancılarım artık kronik bir hal almıştı ama Barana'nın ağrıları yeniydi. Önce birkaç gün öksürüp durdu ortalıkta. Sonraları bu öksürmeler yerini böğürmelere bıraktı. Normaldi. Kar çekip gitse de ortalıkta hâlâ soğuğu vardı. Sabah akşam temizlik yapıp terliyor, soğuk havaya aldırmadan incecik elbisesiyle havalandırmaya çıkıyor, her gece aya bakacağım diye başını demir parmaklıklara uzatıyor, yorganına sarınıp uyumak yerine sabahlara kadar mektup yazıyordu. Fena üşütmüştü. Bir iki kez gittiği revirden elinde şuruplarla döndü ama hiçbiri kâr etmedi. Nefes almakta zorlanıyordu. Derin bir nefes almaya çalıştığında göğsüne bıçak saplanmış gibi acı çekiyordu. Arada bir nefes alıp verişini yavaşlatıyor, bir süre rahatlıyordu. Ama bu sefer ciğerlerine dolan havanın acısıyla gözlerinden yaşlar boşanıyordu. Son zamanlarda temizlik işini de boşlamıştı. Ayakta durmakta bile zorlanıyordu. Ağzı kuruyor, sık

sık su içmek istiyor ama içer içmez göğsü yanıyormuş gibi garip sesler çıkarıyordu. Durumu iyi değildi.

1999'un mart başında bir gece, böbreğimdeki taşın acısıyla uyandığımda Barana'nın da yatağında kıvrandığını gördüm. Terden sırılsıklamdı ve yatağında sağa sola dönüyordu. Sırtımı tuta tuta yanına sokulup elimi alnına koydum. Cayır cayır yanıyordu çocuk. Ona müdahale edecek gücüm yoktu. Bu yüzden Reco Dayı ile Candan İleri'yi kaldırıp Barana'yı gösterdim. Alnına, koltuk altlarına ıslak bez koyma, üzerini değiştirme, banyoya sokma çabaları, hiçbir işe yaramadı. Ateşi düşmüyordu. Dahası bilinci de giderek kapanıyordu. Birkaç kez kapıyı yumruklayıp gardiyanları çağırdık ama revir kapalıydı. Cezaevi doktoru henüz mesaiye başlamamıştı. Sesimizi yükseltmeyince bir şey elde etmek imkânsızdı bu dünyada. Bağırmak gerekiyordu. Ortalığı yıkıp yakmak. Reco Dayı diğer koğuşları da ayağa kaldırma pahasına bağırıp çağırdı habire. Bizimkiler ellerine geçirdikleri ne varsa kapıya vurmaya başladılar.

Uykuları bölünen gardiyanlar ikimizi de alıp revire kaldırdılar ama epey bir zaman gelen giden olmadı. Ayakta durmakta zorlanıyordum. Cenin gibi ikiye katlanmıştım adeta. Ömrümde böyle bir ağrı hatırlamıyordum. İki büklüm ve umutsuz bir halde kapıya ve Barana'ya bakıyordum. Doktorun gelmesi, bizi üstünkörü muayene etmesi, hastaneye sevk edilmemiz için gerekli raporların hazırlanması, bize eşlik edecek askerlerin görev kâğıtlarının düzenlenmesi, ring aracının hazırlanması derken sabahı bulduk. Biliyordum. Barana tek başına olsaydı onu hayatta hastaneye göndermezlerdi. Galiba hazır araç kalkıyorken onu da yanıma vermişlerdi. Nihayet, o hasta halimizle ellerimiz birbirimize kelepçeli bir şekilde hastanenin yolunu tuttuk. Ben kıvranıp dursam da bilincim yerindeydi ama Barana iyi görünmüyordu. Arada bir ciğerlerinden tiz bir ıslık sesi çıkıyor, peşinden yine acıyla kıvranıyordu. Cezaevi doktorunun

yaptığı iğne, ateşini biraz da olsa düşürmüştü ama göğsündeki sancı ciğerlerini yakmaya devam ediyordu.

Bir ara uzanıp Barana'nın ateşine bakmaya niyetlendim ama ellerimdeki kelepçe yüzünden başarılı olamadım. Dahası, ring aracının arka tarafında her birimizin başına üçer asker dikmişlerdi. Konuşmak, bir şey sormak, göz göze gelmek bile yasaktı. Araç, cezaevi kampüsünden çıkarken içime bir şey oturdu. Yıllar boyunca o cezaevinden bu cezaevine sevk edilmelerimi saymazsam epeydir ilk kez dışarı çıkıyordum. İğnenin etkisiyle yavaş yavaş kendine gelse de oturduğu yerde tıpkı benim gibi kıvranıp duran Barana'yı dürttüm. Nerede olduğunun farkında değildi. Gözlerini açıp tuhaf tuhaf baktı bana.

"Tertip?" dedim başımda eli silahlı dikilen askere, "dışarı bakabilir miyiz?"

Hepi topu yirmi yirmi bir yaşında olan genç asker, gayet kararlı bir şekilde, "yasak!" diye bağırdı.

"Şafak kaç?" diye sordum.

Sanki her an biri ona bu soruyu soracakmış gibi hazırdaydı hep. Belki de boş bulunmuştu:

"Otuz yedi," dedi.

"Otuz yedi gün sonra sen hür generalsin," dedim, "peki ya biz?"

Sustu. Bir şey söyleyecekti ama vazgeçti. Başını çevirip aracın ön koltuğunda oturan araç komutanı astsubaya baktı. Arkadaki daracık pencereden görebildiğimiz astsubay takoz büyüklüğündeki cep telefonuyla yılan oynuyordu. Muhtemelen askerle aralarında tatsız şeyler olmuştu ya da askerin sevmediği bir komutandı. Asker, başıyla, arkamızdaki küçük pencereyi gösterdi. Arkadaşlarına da "karışmayın" diye işaret etti.

"Yalnızca bir dakika," dedi asker fısıltıyla.

Barana'nın koluna girip pencere denemeyecek, daha çok daracık bir deliği andıran demir parmaklıklı bölmeye yaklaştırdım onu. Parmaklarımızla bölmenin demirlerine yapışıp yanak yanağa dışarıya bakmaya çalıştık. İkimizin de hâlâ katlanması güç sancıları vardı ama umurumuzda değildi. Uzun zamandır içinde yaşadığımız kafesimizi ilk kez dışarıdan görüyorduk. Çevre yolundan tırlar, bir yerlerden gelip bir yerlere giden otobüsler geçiyordu. Otobüsteki koltuklarına kurulan yolcular, muhtemelen sadece demir parmaklıklara yapışan parmaklarımızı görüyorlardı ama bizim görebildiklerimiz herkesinkinden daha fazlaydı.

Üzerinde "Taşkale: 3 km" yazan bir tabela, reklam panoları, benzinlikler, uzakta beliren otogar, her tarafta vızır vızır çalışan kepçeler, uzaklarda boy gösteren binalar, sabah mahmurluğuyla okula giden öğrenciler, durakta otobüs bekleyen ve sabah soğuğundan yüzlerine örttükleri atkılarla korunmaya çalışan kadınlar, ısınmak için oldukları yerde hareket eden adamlar gördük. Dünya herkese yetecek kadar büyüktü ama bizim penceremiz küçücüktü. Yanağı yanağıma değen Barana'nın yüzüne baktım. Saçları öne düşüp alnına yapışmıştı terden. Titriyordu. Galiba yine ateşi çıkıyordu. Bir an gözlerinden yaşlar boşandığını gördüm. Çektiği acıdan mı yoksa yıllar sonra ilk kez dışarıyı gördüğü için mi, bilmiyorum ama ilk kez bu kadar kötü görünüyordu.

Kelepçeli ellerimle omzuna dokunmaya çalıştım ama nafile. Mecburen tekrar yerimize kurulup sancıyla hastaneye varmayı bekledik. Gözlerini yere dikip yüzünü dağınık saçlarının arasına gizledi. Bozuk yollarda habire sarsılıp duran ring yüzünden böbreğimdeki taşın acısı biraz olsun azalmış, aylardır mesane yoluna düşmesini beklediğim taş bir süreliğine sakinleşmişti anlaşılan. Ama Barana'nın durumu geçen her dakika kötüleşiyordu. Bitkindi. Zaten zayıf olan gövdesi son zamanlarda iyiden iyiye erimişti.

Doğrudan acil servise götürmek yerine morgun hemen yanındaki kapıdan mahkûm koğuşuna aldılar bizi. Haklıydılar. Yaşadığımız söylenemezdi. Ölüler nefes alıp vermeyi hepten bırakarak rahatlamış, mis gibi teneşirlerde boylu boyunca uzanıyorlardı. Bizi doğrudan morga alsalar daha iyi olurdu sanırım. Çünkü doktora görünmek için oturmaya zorlandığımız o buz gibi odanın morgdan pek bir farkı yoktu. Neyse ki bir süre sonra astsubaylar askerlere emir verip bizi yeniden yürütmeye başladılar. İki kolumuzda iki asker, önde astsubay, arkamızda eli silahlı başka bir asker. Ellerimizde kelepçe, kalabalık koridorlarda yürümeye başladık.

Yanlarından geçtiğimiz hasta veya hasta yakınları kimi zaman acıyarak kimi zaman da nefretle bakıyorlardı bize. Dahası bazı anneler yaramazlık yapan veya doktor korkusuyla ağlayan çocuklarını susturmak için işaretparmaklarını ileri uzatıp bizi ve bileklerimizdeki zincirleri gösteriyorlardı. Acısı daha fazla olmasına rağmen, Barana benden dirençliydi. O yüzlerde epeydir unuttuğu birine tesadüf edecekmiş gibi bakışlarını korkmadan koridordaki insan kalabalığında gezdiriyordu. Sık sık kapıdaki odacıya bakıp sıra bekleyen, sırası geçtiği için kilitli kapılara yüklenen, elindeki reçeteyle hastanedeki eczanenin yolunu tutan, tahlil için başka bir koridora doğru seğirten, bulabildikleri boş koltukları kendilerinden daha yaşlı ve ağır hastalara devreden, arada sırada saatlerine bakıp kendilerine ne zaman sıra geleceğini bekleyen o hastaların arasında ilerlerken Barana'yla beni ayırdılar. Onu muhtemelen başka bir servise götüreceklerdi. Durup arkasından baktım. Yürüyecek hali kalmamıştı. Hatta sanki yürümüyordu da koluna giren askerler onu yerde sürüklüyorlardı. Yine de başını dimdik yukarıda tutmaya çalışıyordu.

Hasta bir hükümlü olmanın tek güzel yanı hastanede sıra beklememekti. Geçen her dakika sancısı artan böbreklerimin ağrısıyla

bir üroloğun kapısına vardığımızda doğrudan doktorun odasına daldık. Benden önceki hastayla yakını, reçetelerini alıp odadan çıkarken bileklerimi sımsıkı saran kelepçelerle sedyeye uzandım. Eline eldiven geçiren orta yaşlarda bir doktor hışımla bana doğru eğildi. Acıyla kıvranıyordum. Kendimden geçmek üzereydim. Bir tek, "acil, ameliyat!" dediğini duydum doktorun.

Sonrasını pek hatırlamıyorum. Gözümü açtığımda, yatağa kelepçeyle bağlanmış bir halde, hasta elbisemin altında kanlı bir idrar torbası, kolumda serum, demir parmaklıklı pencereleri neredeyse tavanda olan sekiz kişilik bir mahkûm koğuşunda yatıyordum. Kapıdaki askerin gözetiminde içeri girip hastaları kontrol eden hemşireler, odadaki ağır kokunun etkisiyle yüzlerini ekşitip çabucak dışarı çıkıyorlardı. Koğuş arkadaşlarımın tamamı yaşlı ve ağır hastaydı. Bir deri bir kemik kalmış, yanakları çökmüş, ikide bir kollarını uzatıp kendilerini yatağa bağlayan kelepçelere bakıyorlardı. Burada kalanların hikâyesini sormaya, neden yattıklarını, tahliyelerine ne kadar kaldığını öğrenmeye gerek yoktu. Çünkü hastaneler her türlü hikâyenin geçersizleştiği mekânlardır. Derdinizi hikâyeniz değil, gövdeniz anlatmaya başlar hastanelerde. Bir reçete, bir yara, bir film ya da hasta kayıt dosyası anlatır derdinizi.

Böbreğimdeki taş alınmıştı. Daha iyiydim. Yavaş yavaş toparlanıyordum. Sık sık deri kayışlı kol saatime bakıyordum. Vakit geçiyor ama zaman geçmiyordu. Yatmaktan sıkılmıştım. Yürümeyi, volta atmayı, koğuşumu özlemiştim. Birkaç gün daha yattıktan sonra tekrar Taşkale'ye dönecektim. Bir ara doğrulup başımı çevirdiğimde hem parmaklık hem de koca demirlerle güçlendirilmiş kapının hemen yanında yatan Barana'yı gördüm. Yüzündeki oksijen maskesiyle rahatlamışa benziyordu.

Şüphesiz insan bir süre sonra alışıyordu ama yine de, hastanelerle hapishanelerin yemeklerinde tarif edemediğim, sanki aynı

elden çıkmışçasına o tuhaf, kesif, mide bulandıran koku vardı. Neyse ki buranın yemekleri Taşkale'ye göre daha iyiydi. En azından içlerinde kurt yoktu. Günde üç kez köpükten tabldotlarda getirilen yemeklerden yiyip sonra yeniden yatıyorduk.

Dışarıda bir yemek yemeyeli, mükellef ya da alelade bir sofranın başına oturmayalı, önümdeki tabağı silip süpürmeyeli, dalından yeni koparılmış bir salatalığın ya da ısırdıkça ağzımın içinde neşeyle dönüp duran bir domatesin tadını almayalı yıllar olmuştu. Suyun tadı bile suya benzemiyordu içeride. Yutkunup yeniden Barana'ya baktım.

Şikâyetleri azalmış gibiydi. Eskisine oranla daha rahat nefes alıp veriyordu. Oksijen maskesini aralayarak bana gülümsüyor, sonra ya ilerideki duvara ya da yüksek tavanlı odadaki demir parmaklıklı pencereye bakıyordu. Ama orada bir şey görmesi imkânsızdı. Bizi galiba, hastanenin, adına apartman karanlığı denen, adeta bir kuyuya benzeyen, güneş görmeyen bir odasına almışlardı. Dışarıda uzayan havalandırma boruları ve zaman zaman aşağıya doğru savrulurken penceremize düşen izmaritler hariç en ufak bir görüntü yoktu. Çöpe en yakın odada kalıyorduk. Dışarıda bazen köpek havlamaları bazen de ambulans sirenleri dışında bir ses duymuyorduk. Bütün bunlara rağmen Barana'nın yüzündeki mütebessim ifade hiç eksilmiyordu.

Sonradan öğrendiğimize göre zatürree olmuştu Barana. Yağmurda ıslanmalar, karda koşmalar, terli terli su içmeler, durmadan tüttürülen sigaralar, soğukta kapıyı aralayıp mektup yazmalar, her gece aya karşı uzun uzun konuşmaların hediyesi bu hastalık olmuştu. Günde üç kez penisilin ve oksijen desteği. Dışarıda olsa bolca temiz hava yeterdi belki.

Günler sonra, ellerimiz kelepçeli bir halde yeniden cezaevi ring aracına bindirildiğimizde, başımızdaki askerin kızacağını bile bile

yerimizden doğrulup o daracık pencereye yanaştık yine. Kim bilir bir daha ne zaman dışarı çıkacaktık.

Barana bu kez ağlamadı. Burnunu aralık bölmeye yanaştırıp derin bir nefes aldı dışarıdan sadece. Cezaevine yaklaşırken sanki bütün bu görüntüleri zihnine mıhlamak için dönüp son bir kez dışarıya göz gezdirdi. Çevre yolundan geçen otobüslere, mermer veya demir taşıyan kamyonlara, yük kontrolüne takılmamak için benzinliklerde bekleyen tırlara, üzerine bir martı konmuş Taşkale tabelasına, tarlalardaki yer yer erimemiş karlara, uzaktaki başı dumanlı dağlara baktı kederle. Ardından da kelepçeli ellerini bitiştirip tekrar yerine oturdu.

Bir ara ne olduysa ring aracı durdu. Araç şoförü birkaç kez tüm gücüyle marşa bastı ama çalıştıramadı. Astsubayla şoför aşağı inip aracın kaputunu açtılar ama arızaya neyin sebep olduğunu bulamadılar. Yanımızdaki askerler küçük bölmeden dışarı baktılar. Herkes bir diğerine araba arızasıyla ilgili önerilerde bulundu. Ama her ne yaptılarsa ringi çalıştıramadılar.

Koskoca ovanın ortasında bir başımıza kalmıştık. Arka bölmedeki havasızlık sorunu olmasa sonsuza kadar araçta kalabilirdik ama araç komutanı astsubay elindeki telsizle bir yerleri aradı. Çok geçmeden bir çekici gelip bizi yakındaki otogara götürdü. Yeni bir ring gelene kadar orada bekleyecektik mecburen. Dışarıdan otogar kalabalığının sesi geliyordu. Başımızda dikilen askere bir kez daha rica edip daracık bölmeye uzattık gözlerimizi.

Vızır vızırdı otogar. İnsanlar bir yerlerden gelip bir yerlere gidiyorlardı. Uzakta müşteri kapmak için birbiriyle yarışan simsarların sesi duyuluyordu. Susuz kalmış bir sokak köpeği oradan oraya koşturuyor, arada bir durup kendisine su verecek bir hayır sahibi arıyordu. Daha ötede, yırtık elbiseler içindeki yaşlı bir kadın, elindeki aslanağızlı asasına tutuna tutuna otobüse biniyordu. On

üç on dört yaşında bir çocuk otobüsteki yakınına el sallayıp ağlıyordu. Peronların üzerindeki tentenin köşesine yuva yapan bir kumru tıpkı bizim gibi meraklı gözlerle aşağıdaki hengâmeyi takip ediyordu. Elinde üç telli bağlama tutan yaşlı ve bitkin bir adam otobüs camından dalgın dalgın dışarı bakıyordu. Yalanlarıyla tüm ülkenin kalbini kazanan ve şıp diye tanıdığım Televizyon Memet, otogarda kaçak tütün satıyordu. Şiiri bıraktığı söylenen Arkanyalı şairi gördüm bir ara. Yine otobüsle bir yerlere gitmeye hazırlanıyordu sanırım. Daha ötede, üzerinde "Yıldızlara Yolculuk" yazan ambulansa benzeyen garip bir araç duruyordu. Daha bakacaktık dışarıya. Doymamıştık. Ama çok geçmeden bizi ring aracından indirip ellerimiz kelepçeli halde başka bir araca bindirdiler. Tel örgüler, duvarlar, parmaklıklar olmadan, az da olsa görebildiğimiz dışarısı bize ağır gelmiş, dünya içimize oturmuştu.

Taşkale'ye dönmeye yakın Barana, kimseden izin almadan burnunu dar bölmeye yaklaştırdı yine. Aracın cezaevine girişini seyretti uzun uzun. Bir süre daha dışarı bakıp sonra kederle yerine oturdu. Nihayet Taşkale'nin etrafındaki çevre yolunu dönüp ana kapının önüne geldiğimizde, günler sonra bizimkilerle yeniden kavuşacağımız için sevinçliydik. Maltadan geçerken yan yana dizilmiş koğuşlara göz ucuyla baktık. Arkamızdan o kadar çok kapı açılıp kapandı ki, sadece biz değil gardiyanlar da illallah ettiler. Sonunda C-6'nın önünde durduk. Önce kapımızı örten zincirdeki kilit açıldı, arkasından da bir anahtar, yuvasında dört kere dönerek bizi içeriye buyur etti. Asım Abi, Casper, Candan İleri ve Reco Dayı yan yana dizilmiş bizi bekliyorlardı. Birbirimize adeta tutkal gibi yapıştık. Barana tam iyileşmemişti henüz. Yine de koğuşun menekşe kokusunu özlemişti. Darmadağın haldeki koğuşa bakıp derin bir iç çekti.

Geleceğimizi haber alan Reco Dayı, kantinden bir şeyler alıp kendince bir sofra hazırlamıştı bizim için. Bir şişe kola, milli hasta

içeceği olan şeftali ve kayısı suyu, gofret ve bisküviler, birkaç paket de karışık çerez. Bir şey yiyecek durumda değildik. Barana, Reco Dayı'dan izin isteyip onun kalın hırkasını kendi omzuna attı. Bir süre havalandırmada durup etrafa baktı. Otogardaki kalabalık, hastanedeki insanlar, yol boyu gördüğü görüntüler yeni yeni oturuyordu içine. Bir kez daha içeride olduğunun farkına varmış, bu acıyla baş etmenin yollarını arıyordu besbelli.

*

Günler yeniden uzamaya, geçmez sandığımız kış yavaş yavaş el çekmeye başladı. Arada bir sancılarım beni yoklasa da eskisine oranla iyi sayılırdım. Kendisini çok yormamasını tembihlediğimiz Barana da düzeliyordu.

Cezaevindekilerin ilk görevi vücutlarına iyi bakmaktı. Bunun için de, parası varsa Reco Dayı gibi kantinden başka şeyler alıp yediklerine içtiklerine dikkat etmek, fazla kilo almamak, çok da zayıflamamak, dinç kalmak için sık sık volta atmak ve her türlü hastalıktan uzak durmak gerekiyordu. Barana, sanki bütün bunları yapınca dışarı çıkabilecekmiş gibi o günden sonra kendisine daha fazla ihtimam gösterdi. Vücudunu daha iyi sarıp sarmaladı. Arada bir cebindeki zarftan o kızıl saçı çıkarıp kokladıktan sonra mektup yazmak için kapıya yakın masayı değil, yüzüstü uzanıp, bir eli alnında, ödevini yetiştirmeye çalışan bir çocuk gibi yatağını ve ay ışığını kullandı bu kez. Ama mektuplar sonsuza kadar yazılamazdı. Bir yerde sonlanmaları lazımdı.

Koğuş temizliğini geçici bir süre Candan İleri'ye bıraktığı için huzursuzdu. Zamanı nasıl geçireceğini bilmiyordu. Boynundan beline doladığı bir ip yardımıyla kucağında sıkıca tuttuğu kasadaki kitapları uzatan kütüphanecinin ona çare olacağını düşündüm. Kütüphaneci, elindeki kalın kitabı Barana'ya uzattı. Barana, kitabı

eline alıp evirdi çevirdi ama tekrar geri verdi. *Kelebek* adındaki bu romanı sevmemişti. Zaten onun martılar hariç hiçbir hayvana ilgisi yoktu. Adam, Barana'ya *Monte Cristo Kontu*'nu uzattı. Şöyle eliyle çevirdi kitabı, birkaç sayfasını okuyup geri verdi onu da. O güzel mektupları yazan Barana'nın neden kitap okumayı sevmediğini, kütüphaneciden neden kitap almadığını bir türlü anlayamadım. Galiba kitaplar ona hayal kurduruyordu ve o artık hiçbir hayalinin gerçek olmayacağının bilincindeydi. O yüzden oyalanacak başka bir şey aradı kendisine.

Haftalar sonra tamamen iyileştiğinde, Candan İleri'nin omuzuna çıkıp havalandırma duvarına, yatakhanemizdeki küçük pencerenin hemen altına bir basketbol potası çizdi. Orada bir pota varmış gibi bütün gün zıplayıp durdu bahçede. Bazen Candan İleri de eşlik ediyordu ona. Uzaktan üçlük çekiyor, potaya yaklaşıp smaç atıyormuş gibi garip hareketler yapıyor, duvardaki skorboarda kendilerince sayılar yazıyorlardı. Keyifleri yerindeydi. Her şey olması gerektiği gibiydi. İnsan arsızdı. Her şeye alışıyordu sonunda.

Bir gece tuvalete gitmek için yatağımdan kalktığımda Barana'nın hâlâ uyumadığını gördüm. Yatakta bağdaş kurmuş boşluğa bakıyordu. Rahatsız etmemek için sessizce yanından geçtim. Alt kattan döndüğümde halinde bir değişiklik yoktu. Yavaşça yanına kurulup elimi omzuna koydum.

"İyi misin?" diye sordum.

Cevap vermedi. Yatağıma gidip başucumdaki paketten iki sigara alıp geldim. Birini yakıp ona verdim. O gece dışarıda insanı konuşmaya çağıran parlak bir ay vardı. Sigara dumanımız, küçük penceremize vuran ay ışında gümüşi bir renk alıyordu. Sigaranın kokusuyla bizimkiler yataklarında sağa sola döndüler.

Sırf muhabbeti başlatmak, derdini dökmesine yardım etmek için, "biliyor musun," dedim, "otobüslerde sigara içmek yasaklan-

mış." Boşboğazlık yaptığımı sonradan anladım. Ben cezam bitince şüphesiz tahliye olacaktım ama o hiçbir zaman dışarı çıkamayacaktı. Yine de alttan aldı.

"Bence kimse bu yasağa uymuyordur," dedi.

"Bence de," dedim, "bir seferinde yirmi iki saat yol gittim otobüsle. İndiğimde üç paket sigara içmiştim. Koltuğun arkasındaki küllük ağzına kadar doluydu."

Sustu. Bir şey söylemedi. Galiba zihninde kendi yaptığı yolculuklara gitti bir an için. Bir otobüs koltuğuna oturup başını cama koydu ve kederle uzak dağları, geride kalan kasaba ve köyleri, yol kenarındaki ağaçları, yolla paralel bir şekilde akan dereleri seyretti hatta. Tıpkı o hazin mektuplarındaki gibi. Sonra koğuşa döndü. Bizimkileri uyandırmamaya çalışarak iyice sesini kıstı ve o gün ilk kez bir anısını anlattı bana.

Başgardiyanı siyasi nedenlerle değil, sahiden de kız arkadaşıyla kavgasını ayırmak için öldürdüğü anlaşılınca, onu siyasi mahkûmların yanından alıp buraya, Taşkale'ye sürmüşlerdi. Ceza aynı cezaydı ve herhangi bir indirim uygulanmamıştı ona. Mahkeme heyeti, arkadaşlarının intikamını almıştı sonuçta. Ülkenin bir ucuna sürülmesi de ayrı bir cezaydı.

"Beni Taşkale'ye gönderecekleri gün, cezaevindeki siyasi arkadaşlar kalın giyinmemi, hatta kat kat elbise giymemi söylediler. Durduğumuz her noktada dövülecektim çünkü. Gelenek buydu. Birkaç parça elbiseyi üst üste giydim. Bir süre yol aldıktan sonra ring aracında dövmeye başladılar beni. Sonra yorulup ara verdiler. Elbiseler koruyordu beni. Mola vermek için ya askeri bir birlikte ya da başka bir cezaevinde durduk. Mola verdiğimiz her yerde bana eşlik eden askerler yemeklerini yerlerken beni bir hücreye alıyorlardı. Onlar karınlarını doyururken ben dayak yiyordum. Gardiyanlar, üzerimdeki elbiseleri çıkarıp öyle dövüyorlardı. Her

kat elbiseyle dayak faslı yeniden başlıyordu. Siyasilerin verdiği bilgi çoktan ifşa olmuştu galiba. Çünkü başka türlü, acımasızca dövüyorlardı beni. Gardiyanlar arkadaşlarının intikamını alıyordu sonuçta. Normaldi her şey."

"Sonra?" dedim.

"Sonra, böyle böyle ülkeyi boydan boya kat ettik," dedi. "Sonunda gece yarısı Sirnat Cezaevi'ne vardık. Beni ring aracından indirip bir hücreye aldılar. Bu şehirde başıma neler geleceğini az çok biliyordum. Yol boyu yediğim onca dayak umurumda bile değildi ama Sirnat'ta sahiden korkuyordum. Milliyetçi bir şehirdeydik. Gardiyanları fenaydı buranın. Suçum benden önce cezaevine ulaşmış olmalıydı. Kaygıyla beklemeye başladım. Lakin uzun zaman gelen giden olmadı. Hatta bir süre sonra gardiyanın biri mazgaldan çay uzattı bana. Çaya bir şey attıklarını, beni zehirleyeceklerini bile düşündüm. Fakat öyle değildi. Bildiğin çaydı bana getirdikleri. Herhalde çayı içtikten sonra beni dövecekler diye bekledim ama kimse gelip gitmedi. Sonunda kapıya sertçe vurup gardiyanı çağırdım. Mazgalı açan gardiyana beni ne zaman döveceklerini sordum. Bekleye bekleye sıkılmıştım çünkü. Dayağımı yiyip uyumak istiyordum artık. 'Dün gece gelseydin sağlam kemiğin kalmamıştı,' dedi gardiyan gülerek. Hiçbir şey anlamamıştım. Ben hâlâ bana bir oyun oynadıklarını düşünüyordum. 'Bu geceki gardiyanlar Alevi,' dedi gardiyan, 'diğerleriyle anlaşamadığımız için haftanın birkaç günü ortak nöbet tutuyoruz. Yat dinlen güzelce, yarın uzun bir yol bekliyor seni. Bir isteğin olursa seslen,' dedi sonra. Sahiden de o gece dayak yemedim. Taşkale'ye yaklaştıkça bir iki kez daha dayak yedim yolda ama Sirnat'taki o geceyi hiç unutmadım."

"Yolculuk deyince bu mu aklına geldi?" dedim gülerek.

Biraz daha konuşacaktık ama Reco Dayı, bir kez öksürüp yatağında doğrulduğunda onları rahatsız ettiğimizi anladım. Ayağa kalkıp elimi Barana'nın omzuna koydum.

"Yat dinlen güzelce," dedim.

Tam yanından ayrılırken fısıltıyla "Mesut Hocam!" diye seslendi bana.

Yanına gidip "buyur," dedim.

Ayağa kalkıp burnunu demir parmaklıklı küçük penceremize çevirdi.

"Kavak ağacı da içerideymiş," dedi.

Söylediğinden bir şey anlamamıştım.

"Hastaneden dönerken özellikle dikkat ettim, dışarıda hiçbir yerde ağaç yoktu. O da bizim gibi hükümlüymüş," dedi.

"Bu yüzden mi kaçtı uykun?" diye sordum.

"Ben sanmıştım ki..." deyip sustu yine.

Muhtemelen Taşkale'deki idari binaların ya da lojmanların bahçesindeki kavak ağacındaydı aklı hâlâ. Uzunca bir zaman dışarıda olduğunu, özgür olduğunu sandığı o ağacın hayaliyle avunmuştu. Sonra tekrar yatağında bağdaş kurdu. Çok geçmeden de yorganını üzerine çekti. 'Allah rahatlık versin,' deyip yanından ayrılırken bu çocuğu neden sevdiğimi, geldiği günden beri onu neden radar gibi takip ettiğimi, kendi derdimi unutup neden onunla alakadar olduğumu bir kez daha anladım.

Bir ağacın yasını tutan kimse kalmamıştı dünyada.

Barana hariç.

On İkinci Bölüm

MARTILAR

"Martılar ki sokak çocuklarıdır denizin."

Can Yücel-Martılar ki

Zaman zaman havalandırmada başımızı kaldırıp gökyüzünden aldığımız nefesteki çiçek, ağaç ve yağmurdan artakalan ıslak toprak kokusuna, küçük pencereden gördüğümüz kavak ağacının yapraklanan dallarına, oradan buraya koşturan, ötüşüp sevişen kuşların telaşına bakılırsa Taşkale'ye bahar gelmişti. Hatta giderek artan sıcaklar yazın yaklaştığını söylüyordu. Bütün kış bizi donduran, kimimizi hastanelik eden, dişlerimizi takırdatan hava birdenbire tersine dönecekti. Kışın zaman çabuk geçiyordu. Günler cezamızdan daha çabuk düşüyor, biz biraz daha seviniyorduk. Fakat Taşkale'de yaz, bir türlü bitmek bilmeyen uzun günler, koğuşu kaplayan ter ve ayak kokuları, voltada duvar diplerine gömülmek demekti. Şimdi, bizi kavuran bir sıcak tüm yatakları dolaşarak kimi zaman yastığımızda bir ıslaklık, kimi zaman alnımıza, kimi zaman da içimizdeki sıkıntıya eklenen bir boncuk ter olarak koğuşları gezecekti.

1999'un nisan ayında, sabah erkenden elbiselerimizi giyip sırayla koğuştan çıktık. Özgür birer yurttaşmışız gibi cezaevinde kurulan sandıkların başına gidip gardiyan ve askerlerin gözetiminde oylarımızı verdik. Çok ısrar ettik, hatta para cezası alacağını söyledik ama Barana oy kullanmaya gelmedi. Genel seçimin

sonucunun ne olacağı, bizi kimin yöneteceği, seçilenlerin ehil olup olmadığı onun umurunda bile değildi. Af çıkarma ihtimali olan partilere mührümüzü basıp koğuşa döndük. Sadece yarım saat için giydiğimiz elbiselerimizi çıkarıp dolaba koyduk tekrar. Akşam olunca da televizyon başında seçim sonuçlarını izledik. Sonuçlar ortadaydı. Kimse tek başına hükümet kuramıyordu. Koalisyon hükümeti kurulacaktı. Af ihtimali zor görünüyordu. Hevesimiz bir kez daha kursağımızda kalmıştı. Gözlerimizi kapayıp bahar başında bizi ince ince yoklayan sıcakla baş etmeye başladık o gece.

Lakin nisanda başlayan sıcaklar bir gün bile ara vermedi. Kısık ateşte piştiğimiz günlerin yerini yavaş yavaş kaynar sıcaklar aldı. O uğursuz seçimden sonra bir sürü olay oldu ülkede. Tamtakır olan hazinenin başındaki devlet bakanı intihar etti. Memleketin hali iyi değildi. Olan biteni izlemekten vazgeçtik. İçerideydik. Bizim derdimiz bize yeterdi. Zaten ne zaman televizyona baksam karım ve mutfaktaki o son görüntüsü geliyordu aklıma.

1999'un haziran ve temmuz ayları her zamankinden sıcak geçti. Asım Abi, damda yattıkları köy gecelerinden, yıldızlardan, ağustosböceklerinden, havlayan köpeklerden ve koyun seslerinden söz etti durmadan. Reco Dayı, bu mevsimde göl kenarındaki villasının serin akşamlarını ve o villanın bahçesindeki güzel gecelerini anlattı. Birkaç kez koğuşa bir vantilatör almayı düşündük ama idare buna izin vermedi. Biz de mecburen yaz sıcaklarına katlanmak zorunda kaldık.

Çok geçmeden Sıçan'ın akıl hastanesinden rapor alarak tahliye edildiği haberini aldık berberden. Aklını içeride bırakmıştı ama artık özgürdü Sıçan. Bizim gibi zamanı saymak zorunda değildi. Delirmişti ve sonsuza kadar hürdü. Bu habere en çok Barana sevindi elbette. Onu özlese de dışarıda olduğunu bilmek ona iyi geldi.

O yaz ellerimizde gardiyanların bize revirden ayarladığı röntgen filmleri, çakmakla kararttığımız isli camlar, hep birlikte havalandırmaya çıkıp ikinci milenyumun son büyük güneş tutulmasını izledik. Herkes gibi kuledeki nöbetçilerin gözü de güneşteydi. Benim payıma birinin kaburgasına ait röntgen filmi düşmüştü. Adamın kırık kaburgasında beliren tutulmaya bakarken dünya aniden karanlığa gömüldü. Müdüründen gardiyanına, tutuklusundan hükümlüsüne, kadınından erkeğine, siyasisinden adlisine, askerinden siviline kadar herkes ilk kez aynı yöne, güneşe bakıyordu. Doğa ilk kez bizi eşitlemişti.

Uzaktan köpek havlamaları geldi. Arabaların kornaları çalındı. Cezaevindeki sensorlu projektörlerin kafası karıştı. Hepsi bir anda yanmaya başladı gündüz vakti. Barana'ya baktım, yüzünde çocuksu bir sevinç vardı.

Lakin güneş tutulmasından kısa bir süre sonra sevincimiz kursağımızda kaldı. Ülkenin en önemli şehirlerini yerle bir eden depremle birlikte çaresizce televizyona çevirdik gözlerimizi. Yıkık molozların arasına "kimse var mı?" diye bağıran sesler kulaklarımızdan gitmiyordu. Aramızda en çok kaygılanan Barana'ydı nedense. Galiba İstanbul'un kimi yerleri de depremden etkilenmişti ve onun aklı mektup yazdığı kadındaydı. Teskin etmek, hiç açmadığı yarasını sarmak için ona daha fazla sokuldum o günlerde. Eskiden arada bir sohbetlerimize ilişir, can kulağıyla olmasa da bir köşede bizi dinlerdi. Artık onu da bırakmıştı. Elinde sopası bütün koğuşu bir güzel temizledikten sonra kendi köşesine çekiliyordu. Herkes kendi derdindeydi. Kimsenin onu umursadığı yoktu artık. Arada bir Candan İleri'yle volta atıp havalandırmada tek başına basketbol oynuyor, her gün biraz daha yukarıya, neredeyse üst kattaki koğuşun küçük penceresine yakın çizdiği basket potasına ulaşmak için olduğu yerde zıplayıp duruyordu. Kışın geçirdiği o

hastalık yüzünden epey zayıflamış ya da içindeki sıkıntı düpedüz midesine vurmuş, yemeden içmeden kesilmişti. Ama havalandırmada çoğu zaman tek başına attığı voltalar yüzünden dinç görünüyordu yine de. Damar damar elleri iyice güçlenmiş, üzerindeki tişörtün altından beliren kasları belirginleşmiş, zayıflayınca boyu da uzamıştı sanki.

Darmadağın zihninde bir belirip bir kaybolan her şeyi suskunluğun insafına bırakıyor, hal böyle olunca da bu adamın bir zamanlar ne yaşadığını, nerelerde gezip tozduğunu, gerçekte ne dert taşıdığını, hangi sebeple aramızda olduğunu anlamak iyice güçleşiyordu. Bana kalsa hiçbir şey anlatmayan o mektupları okumaktan çoktan vazgeçerdim. Yine de içimde bir türlü engel olamadığım bir dürtüyle Barana'nın hayatına dair ufacık da olsa bir izin varlığını arıyordum. Mektuplarından bir şey anlayamamıştım. Hiçbir şey yüzünden değilse bile kadın, muhtemelen karmaşık zihni, ayrıntılarla boğuşması ve uzun cümleleri yüzünden onu çoktan terk etmişti. Ama o yazmaya devam ediyordu yine de.

1999'un ağustos ayı sonunda yeni bir mektubunu gizlice verirken Barana'nın benden bir isteği daha oldu. Garip bir tabiatı vardı bu adamın. Artık tanıyordum onu. Kimseden bir şey istemez, bir sıkıntısı olduğunda öylece durup insanın gözünün içine bakardı. Mektubu pantolon cebime koyarken durup yüzüne baktım.

"Bir isteğin mi var?" diye sordum.

Başını öne eğdi. Tırnaklarıyla oynuyordu. Muhtemelen ya hep idareli içtiği sigarası bitmişti ya da kullana kullana eskittiği temizlik malzemelerinin yerine yenilerini istiyordu yine.

"Menekşe tohumu," dedi birden, "Candan için."

"Olmaz," dedim, "müdür görürse hücreyi boylarız!"

Ses etmedi. Galiba Sıçan'dan sonra sığındığı Candan İleri için bir şeyler yapmak istiyordu. Belki de hikâyesi ağır gelmişti. Ya da

kadınları öldürmeden de sevmenin bir yolunu öğretmeye çalışıyordu ona, kim bilir.

"Başka bir şey istersen, sorun yok. Ama menekşe tohumunu unut," dedim.

Barana hiçbir şey için ısrar etmezdi. Yalvarıp yakardığı da görülmemişti. İçinde ne varsa söyleyip bir kenara çekilirdi. Olumsuz cevap verince hiçbir şey söylemeden doğruca koğuşa geçti. Kırılmadığını biliyordum. Sanırım tohumu neden içeri sokamayacağımızı anlıyordu. Fakat bunu bile bile benden istemiş olması garip gelmişti yine de.

Peşinden koşup davrandığı temizlik sopasını elinden aldım.

"Hadi tohumu getirdik, diyelim, çiçeği nasıl saklayacağız müdürden?"

"Onu bana bırak," dedi, "sen yeter ki tohumu ayarla."

Kararlıydı. Muhtemelen kafasında esaslı bir plan vardı. Fakat bu planın ne olduğu konusunda tek bir şey söylemedi. Doğru dürüst güneş görmeyen yerde çiçeğe durup durmayacakları bile şüpheli birkaç tohum tanesi istiyordu sadece. Bu iş için Dış Kantin'in eline birkaç kuruş saydığımda "yakalanırsanız beni tanımıyorsunuz," dedi.

Ertesi gün tuvalete kapanıp Barana'nın bana verdiği zarfı açtım. Tek sayfalık bir mektuptu. Kâğıt bomboştu. Arka yüzünde bizim kavak ağacının bir resmini yapmıştı. Önde onun açısını kapatan demir parmaklıklar, avlunun köşesi ve uzakta o nazlı nazlı sallanan kavak ağacı. Hal böyle olunca kavak ağacının içeride mi yoksa dışarıda mı olduğu pek anlaşılmıyordu. Hepsi o kadar. Yaptığı resim fena sayılmazdı ama perspektiften bir şey anlamıyordu. Her şey karman çormandı resimde. Emin olduğum tek şey, ağacın özgür olmadığını bilmenin ona iyi gelmediğiydi.

Bütün gün avluda basketbol oynamaktan bitap düşmüştü. Bir köşede ellerini dizlerinden aşağı sarkıtıp sırtını duvara dayamış bir halde batmakta olan güneşe bakıyordu Barana. Arada bir uzun ince parmaklarının arasında unuttuğu sigarasından bir nefes alıp dumanını dikenli tellere doğru üfürüyor, sonra yeniden başını duvara dayıyordu. Elimle dizlerine tutunup yanına kuruldum. Nereye baktığını, aklından neler geçtiğini anlamaya çalıştım ama boşuna. İfadesiz yüzüyle öyle dimdik batan günü ve üzerimizden geçen martıları seyrediyordu.

"Aklın almıyor, değil mi?" diye sordum.

Sorumdan bir şey anlamamıştı.

Parmağımla martıları gösterdim.

"Bu soytarıların buralarda ne işleri var, diye düşünüyorsun değil mi?" diye sordum.

O an belki de başka bir şey düşünüyordu ama sırf soruma cevap vermek için başını aşağı yukarı salladı.

"Yakınlarda bir baraj gölü var," dedim, "bütün gün orada gezip duruyorlar."

Yine de bu cevap yeterince açıklayıcı değildi. Denizin olmadığı bu yerde martıların varlığı ona garip geldi besbelli.

"Bu arsız kuşlar buraya nasıl geldiler biliyor musun?" dedim.

Gözlerimin içine baktı merakla.

"Balık kamyonlarını takip ederek," dedim, "birkaç balık uğruna denizin yolunu kaybetmiş serseri kuşlar bunlar!"

Deniz kenarındaki şehirlerden sabaha karşı yola çıkan balık yüklü kamyonlar ülkenin dört bir yanına dağılırken her seferinde birkaç martıyı da peşinden sürüklerdi. Ama kamyon kasasını takip ederek güle oynaya yolculuk yapan, karlı dağlar aşıp ülkenin güneydoğusuna kadar sokulan bu martılar dönüş yolunu bir türlü bulamazdı. Bu yüzden tıpkı bizim gibi bu kapkara iklimde yaşamak

zorundaydılar. Bize benziyordu bu kuşlar. Hayallerinin veya açlıklarının peşinden gidip gözlerini bozkırın tam ortasında açmışlardı.

Barana bir kez daha başını kaldırıp havalandırma duvarına tüneyen martılara baktı. Birkaçı keskin tellere aldırmadan duvarın üzerinde dolaşıyordu. Muhtemelen sensorlar çoktan alarm vermişti ama gardiyanlardan gelen giden yoktu. Elimi uzatıp cebimde ikiye katladığım halde yine de kırış kırış olmaktan kurtaramadığım zarfı ona uzattım.

Heyecanlandı. Bir an aylardır yazdığı halde tek bir cevap alamadığı mektuplarına bir karşılık geldi diye düşündü sanırım. Elindeki sigarayı yere atıp zarfı aldı hemen. Ama bir süre sonra zarfın üzerinde herhangi bir işaret ya da yazı olmadığını görünce söndü heyecanı. Uzun parmaklarının arasındaki ikiye katlanmış zarfı sallayıp ne olup bittiğini anlamak ister gibi yüzüme baktı.

"Aç bak!" dedim.

Ağzı kapalı zarfın kenarlarını özenle yırtarken içindekiler yere düşmesin diye açık ağzını yukarı doğru tuttum. Yırttığı kenarından merakla zarfın içine baktı Barana. Dört küçük tohum tanesi içeride neşeyle sağa sola zıplıyordu.

Yaşadığı herhangi bir zorluk karşısında dudaklarının kenarına ilişen o tuhaf, belki biraz müstehzi gülümsemesi zarfın ağzından çıkıp dudağının kenarına kuruldu. Zarfı sıkıca kapatıp eliyle yüzüne düşen ıslak saçlarını düzeltti. Sonra da alnındaki teri sildi.

Gözü Candan İleri'yi arıyordu. Muhtemelen koşup tohumları gösterecek ve artık kafasından neler geçiyorsa hemen hayata geçirecekti. Lakin hiç de beklediğim gibi olmadı. Yerinden doğrulmak yerine aralık demir kapıdan bir belirip bir kaybolan, kendince bir şeylerle uğraşan Candan İleri'ye bakmakla yetinmeyi tercih etti.

"Candan'ın haberi olmasın!" dedi birden.

Baş ve işaretparmağımı sıkıca bitiştirip ağzıma doğru götürdüm ve bir fermuarı kapatır gibi soldan sağa çektim.

Menekşe tohumlarının olduğu zarfı alıp içinde kızıl saçın olduğu diğer zarfın yanına koyduğunda akşam sayımı yapılıyordu. Gardiyanlar son zamanlarda iyiden iyiye işlerini boşlamışlardı. Kapıdaki mazgalı açıp "C-6: Altı kişi, tamamdır!" dedikten sonra kapıyı yeniden kapadı Beton. Ya bize fazla güvendiklerinden ya da düpedüz unuttuklarından, havalandırma kapısı açık kalmıştı yine.

Gündüzleri bizi yakıp kavuran güneşe rağmen geceleri insanı ince ince yoklayıp duran ılık havada, Barana ile yan yana oturmuş, avluda yüzünü yavaş yavaş gösteren yıldızlara bakıyorduk. Bizimkiler koğuşta bir şeylerle oyalanıyordu. Casper, elinde bir açıköğretim kitabı, yakında gireceği sınava hazırlanıyordu. Reco Dayı tespih çekip radyodaki şarkılara kulak kabartıyordu. Asım Abi, rüya yorumları kitabına bakıp dün gece gördüğü rüyaya bir anlam vermeye çalışıyordu hâlâ. Dünya olabildiğince sessizdi. Bir tek arada bir çevre yolundan geçen yorgun tırların sesi geliyordu. Bir sigara yakmak için elimi cebime atmıştım ki yine bir düğün konvoyu geçti yoldan. Bıkıp usanmadan çalan kornalar, arada kulağımıza kadar gelen çığlık ve birkaç el silah sesiyle başımı sessizce önüme eğdim.

Barana'nın kendisiyle ilgili doğru dürüst bir şey anlatmamasında benim payım da vardı galiba. Herkesin hikâyesini öğrenmişti, geriye bir tek ben kalmıştım. Ben de anlattıktan sonra kim bilir belki o da kendi hikâyesini ortaya dökerdi. Çünkü her hikâye, dinleyen ve anlatan arasında kendince bir eşitlik isterdi. Belki de bu yüzden bütün iyi hikâyeciler yüksek bir tahta çıkmak yerine diz kırıp kalabalığın tam ortasına otururlardı. Okuruna tepeden değil, kalbinin içinden bakan yazarlar da öyle yaparlardı muhtemelen. Ben de öyle yaptım. Dizlerimi kırıp yere oturdum.

Yalnız, bu çocuktan korkuyordum. Anlattıkları doğruysa bir kadını korumak isterken düşmüştü içeriye. Benim hikâyem de bir kadın yüzünden nihayete ermişti. Daha doğrusu üç kadın yüzünden.

İçeri gireli on üç koca yıl olmuştu. Dışarıyı görmeden, ilk zamanlar tıpkı Barana gibi doğru dürüst ziyaretçi yüzü görmeden, ağzını açıp tek kelime etmeden geçen on üç uzun yaz ve kış. Üç dört yılda bir o cezaevinden bu cezaevine memleketi bir ring aracında karış karış gezerek, katiller, psikopatlar, kader mahkûmları, hırsızlar, tecavüzcüler arasında yaşayarak geçen uzun yıllar. Artık anlatmak istiyordum. Ama galiba Barana'yı konuşturmak için değil, kendi hikâyemi daha fazla taşıyamadığım için konuşmak istiyordum.

Diğerlerine anlatırken bir sürü yalan dolan katmıştım hikâyeme. Güçsüz biri olduğum anlaşılmasın, her şeyin esaslı sebebi olsun diye hikâyemden ihanetler, kavgalar, belalar geçirtmiştim. Başka türlü anlamıyorlardı çünkü. Başka türlü inanmıyorlardı. Onlar gözlerini iri iri açtıkça daha çok anlatıyordum. Suç aletimle suç mahallim her seferinde değişiyordu. Böyle yapa yapa hem onları eğlendiriyordum hem de ben eğleniyordum. Oysa ben başımdan geçenleri birine ilk kez en saf, en doğru haliyle anlatmak istiyordum artık.

Bir ara, Casper koştura koştura gelip bir dilbilgisi sorusu sordu bana. Kalemi elime alıp tıpkı eski günlerdeki gibi, karşımda bir talebem varmış gibi, ona kafasının muhtemelen hiç basmayacağı fiilimsileri anlatmaya başladım. Fiilleri bile zar zor öğrenen Casper'ın fiilimsileri öğrenmesi imkânsızdı. Bana sorduğu sorunun doğru cevabını daire içine alıp "anladın mı?" diye sordum. Anlamamıştı. Sanki onun bu sınavı geçip geçmeyeceğine ben karar

verecekmişim gibi gayretli olduğunu göstermeye çalışıyordu bana. Bir süre sonra kitabını alıp sessizce içeri geçti.

Başımı yana eğip "bak dinle," dedim duvardaki basket potası resmine bakan Barana'ya, "bu benim hikâyem. Ama sakın beni ayıplama! Ben aşkın peşinden gittim sadece. Bütün bunların başıma geleceğini bilemezdim."

On Üçüncü Bölüm

KEŞKE ÖLSE!

"Arjantin'e âşık olur
Almanya'yla evleniriz."

Osman Konuk-Kır Düğünü

Otuzuma kadar sakin geçen yıllar kırkımdan sonra telaşa kapılmıştı. Ne oluyor demeye kalmadan göğsümdeki kıllarla çenemdeki sakalların birdenbire beyazladığını fark ettim. Onca yıl ev bark kurmak, çoluk çocuğa karışmak gibi bir derdim olmamıştı hiç. Zaman zaman birilerini sever gibi olmuş, hislerime yeterince güvenemeyince üzerinde fazla durmayıp kendi dünyama çekilmiştim. Ne yaparsam yapayım kalbim çarpmıyordu. Galiba güzel sevememek gibi bir hastalık vardı ve ben de çaresiz bir hasta gibi, elimde röntgen filmleri, kan tahlilleri, kalp şeritleri, hastanedeki sıramı bekliyordum.

Yine de halimden bir şikâyetim yoktu. İyiydim. Rahatım yerindeydi. Günlerim ferahfeza geçiyordu. Ne nerede kaldın diye soranım vardı ne de evde bir hırgür. Adım gibi mesuttum. Mürüvvetimi görmesem, muradımı almasam da olurdu. Ama eş dost, konu komşu sanki dünyaya nasihat vermeye gelmiş gibi durmadan konuşuyorlardı. Çabucak evlenmem gerektiğini, bu gidişle çoluk çocuk sahibi olamayacağımı, elimi çabuk tutmazsam bırak tazecik birini, yaşı geçkinlerin bile beni kabul etmeyeceğini, böyle devam edip yılları

birer ikişer devirirsem sonunda götümü fırçayla yıkayacakları bir huzurevini boylayacağımı söyleyip duruyorlardı.

Gülüp geçiyordum. Üzerlerine bulaşan evlilik pisliğini bana da bulaştırmaya çalıştıklarını biliyordum. Ama bazı geceler meyhaneden tek başıma dönerken pencerelerine kurulmuş ev hanımlarının, kahvede okeye dönen konu komşunun, sokakta oyun oynayan veletlerin acıyan bakışlarını hep üzerimde hissediyor ve o kederle kendimi eve atıyordum. Mezun ettiğim öğrencilerim bile birer ikişer evlenirken ben evde kalmıştım. Böyle diye diye gaza getirdiler beni. Düzen diye bir şey vardı ve ben de ona uymak zorundaydım. Sonunda ikna oldum. Şartmış gibi, evlenmeye kalktım. Evlenmem için sıkıştıran konu komşuya, öğretmenler odasında konuyu habire benim ne zaman evleneceğime getiren boşboğaz öğretmen arkadaşlarıma, "tamam," dedim sonunda, "birini bulun da evleneyim."

Bütün dertleri buymuş gibi günlerce fotoğraflar koydular önüme. Orada burada birilerini gösterdiler bana. Öğretmenler odasının kapısından giren yeni öğretmenlerle hep heyecanla tanıştırıldım. Mahallelinin düğünlerinde yanıma oturan komşular parmaklarıyla birilerini işaret ettiler devamlı. Hiçbirini istemedim. Onlar benim için böyle kaygılanırken kendimi başkalarının düğününde piste atıp deli gibi eğlendim hep. Sonra da ellerim cebimde avare avare evime döndüm.

Oydu buydu derken günün birinde Behiye diye biriyle tanıştırdılar beni. O da benim gibi kıldı tüydü diye diye evlenmeyi bir türlü başaramamıştı. Ben yaşlardaydı ama belli ki yıllar ona daha merhametli davranmıştı. Benden biraz uzundu ama galiba hep önüne bakarak yürümekten hafif bir kamburu vardı. Tapu Müdürlüğü'nde memurdu.

Behiye, güzel değildi ama çirkin de denemezdi. İnsanı olduğu yere mıhlayan bir büyüsü yoktu ama büsbütün ölü de sayılmazdı.

Konuşurken yanlış bir şey söyleyecek de rezil olacakmış gibi hep tedirgindi. Elini ayağını nereye koyacağını bilemezdi hiç. Allah sanki Behiye'yi hep iki şeyin arasında kalsın, ne biri ne öbürü olsun, ne büsbütün mutlu olsun ne de hepten kahrolsun diye yaratmıştı. Öylece karşımda duruyordu. Elektrik değil, olsa olsa incecik bir yalım geçti içimden. Ağzımı açıp konuştuktan sonra o yalımdan da eser kalmadı gerçi ama yine de konuşmuş bulundum. Çaresiz, başımı eğip "tamamdır," dedim, "budur evleneceğim kadın."

Hafif topluydu ama iyi birine benziyordu Behiye. Gözlerinin içine bakınca kızarıp bozaran, biraz daha dikkatle bakınca elini ayağını nereye koyacağını bilemeyen şaşkın bir tavuk gibi karşımda duruyordu hep. Birbirimizi daha iyi tanımak için birkaç hafta sağda solda buluştuk. Okuldan çıkar çıkmaz onu işten alıyordum ve kendimizi sokaklara atıyorduk. Bir iki kez elinden tutayım dedim, belki ruhumdaki yalım bir aleve döner diye umdum ama içimden gelmedi. Bir iki kadeh yuvarlarsak fikrim değişir diye umuyordum. Lakin Behiye içmeyi sevmiyordu. Bir iki kez sırf benim hatırıma bir şeyler içti ama içmez olaydı. Ayıkken daha katlanılırdı.

Bir kitapta, "geç gelen aşk güzeldir" diye bir şey okumuştum vaktiyle. Kitaplar öyledir. Sessizce kitaplıkta dururlar. Ama bir gün açıp bir cümle okur ve yok yere o cümleye veya yalana inanırsın. Ben de öyle yaptım. Kendimi bu söze inandırmaya çalışarak Behiye'ye daha fazla sokuldum. Manisa'ya gidip ailesiyle tanışmaydı, konu komşu hısım akrabaya danışılarak yapılan güvenlik taramasından geçmekti, bir paket çikolatayla lokum alıp ellerimde çiçeklerle kapıda dikilmekti derken kendimi bir anda düğün hazırlığı yaparken buldum.

Hazır mıydım?

Sanmıyorum.

Evlenecek miydim?

Kesinlikle!

Behiye?

Evlenince âşık olurdum belki.

Sağda solda birikmiş param yoktu. Yıllar yılı evleneceğime dair en ufak bir ihtimal bile göremediğim için kazandığım tüm parayı çarçur etmiştim. Yine de iki maaşı birleştirip Behiye'nin işyerine yakın bir yerde eski bir ev kiraladık. Bekârlığa kesinkes veda ediyordum artık.

Kendimi, evlenmeye can atan bir damat rolüne kaptırmış, Behiye'nin peşi sıra hep daha iyisini, hep daha ucuzunu, hep daha farklısını aradığımız mobilyacıları, perdecileri, beyaz eşyacıları, halıcı ve züccaciyecileri gezerken buldum bir anda. Bütün bunlar bana göre değildi. Sıkılıyordum. Yine de çok fazla ses çıkarmamaya çalışıyordum. Çaresiz, başımı eğip Behiye'nin peşinde mağaza mağaza gezmeye başladım.

Düğün alışverişi yaparken benim derdim her şeyin en hesaplısını almaktı. Behiye ise her şeyin en güzelini arıyordu. Aramızda ufacık bir anlaşmazlık çıktığında "insan sonuçta kaç kere evlenir ki?" diyordu Behiye. Haklıydı. İnsan bir kere evlenirdi. Söylediklerine hak verip gönlü hoş olsun diye kararı her seferinde ona bırakıyordum.

Bütün o tabak çanak, perde mobilya işinin tek güzel tarafı şuydu: Ev kurmanın, evlenmenin güzel bir şey olduğunu hep hatırlayalım diye, ustalar gelip evi bir güzel döşüyor, sonra da bahşişlerini alıp gidiyorlardı. Benim hiçbir şeye karışmam gerekmiyordu ve keyfim yerindeydi.

Bir köşeye çekilip eve çekidüzen veren Behiye'yi izliyordum böyle zamanlarda. Hep telaşlı ama mutluydu. Arada bir boynuma sarılıp "aşkım, sence de güzel olmamış mı evimiz?" diye soruyordu. Lakin daha cümlesi biter bitmez evde bir eksiklik daha tespit edip

aşkına sarılmayı o anda bırakıyor ve biz böylece kendimizi basit bir orta sehpa almak için şehrin diğer ucunda buluyorduk.

Sonunda her şey bitti derken başka sıkıntılar başladı. Kına gecesi, başımızda gezdirilecek tepsi, kırmızı tülün arkasında ağlayan Behiye, ellerindeki mızraklarla etrafımızda yamyamlar gibi dönen arkadaşlar ve akrabalar, düğün salonu, nikâh şekerleri, provalar, gelinlik, damatlık, gelin başı, damat tıraşı, tapu senedi şeklinde bastırdığımız davetiyeler, fotoğrafçılar, video çekimi, düğün yemeği ve ikramlar, dokuz katlı pasta, gelin arabası, danslar, şahitler, dini ve resmi nikâhlar, nedimeler, takılar...

Birkaç kez "kurtar beni Behiye!" diye yalvardım ona, "beni bu çemberden çıkar Allah aşkına!"

"Sık dişini aşkım," diyordu Behiye, "hepsi geçecek. Bir ömür baş başa kalacağız yuvamızda."

Sonunda gayet mutlu bir şekilde koluma giren Behiye'yle düğün salonuna girdik. İçeri girerken başka şarkı yokmuş gibi Arif Susam'ın kederli "Evliler de Sevebilir" şarkısı çalıyordu salonda. Lanet düğün şarkıcısı dans müziği olarak bunu seçmişti. Herkes bu ânı bekliyormuş meğer. Karartılan ışıklar, başımızdan aşağı dökülen köpük ve konfetilerle birbirimize sarılıp o şarkı eşliğinde ilk dansımızı yaptık. Galiba ilk kez o an Behiye'nin gözlerine dikkatle baktım. Talihini biraz geç bulmuş olsa da mutluydu. Simli bileklerine dizdiği üç telli burmaları kulağımın dibinde şangırdatıp beni sıkıca kendine çekiyordu. Arada bir başını yana çevirip düğün salonunda bizimle birlikte dans eden gelinlik ve damatlık giydirilmiş küçük çocukları gösteriyor, günün birinde onların arasında bizim çocuklarımızın da olmasını ister gibi gözlerimin içine bakıyordu.

Dans biter bitmez bizim için ayrılan ve arkasında isimlerimizin başharflerinin yazıldığı cibinlikli tahta geçtik. Salon hıncahınç doluydu. Benim akrabadan yana pek talihim yoktu. Yıllar önce

ölmüş bir anne baba, tek çocuk, uzaklardaki bir kasabada yıllardır görülmemiş uzak akrabalar... Okuldan öğretmen arkadaşlar, eski öğrenciler, meyhaneden dostlar, eski mahalleliler; geri kalan herkes Behiye'nin davetlisiydi. Zeybekle birlikte kendilerini sahneye atıyor, diz kırıp kol sallıyorlardı. Ortalıkta gezinip duran bir fotoğrafçıyla kameraman, gecemizi kayıt altına almak için birbirleriyle yarışıyor, sahnede zıplayıp duran şarkıcılar kös kös oturan davetlileri sahneye çekebilmek için kendilerini yırtıyorlardı. Ama salon bir türlü canlanmıyordu.

Sanırım herkes bu düğünde bir gariplik olduğunun farkındaydı. İçime bir sıkıntı çökmüştü. Kafamı kaldırıp tavanda ışıl ışıl parlayan yanardönerlere baktım. Başım dönüyordu. Önümde duran şarap bardağındaki meyve suyunu kafama dikmemle kendime geldim: Smirnoff bal gibiydi!

Votka iyi gelmişti bana. Masanın altındaki şişeden biraz daha kattım meyve suyuna. Sonra biraz daha. Madem bekârlığa veda ediyordum, madem evleniyordum, madem artık bir yastıkta kocayacaktım, madem artık dönüşü yoktu, madem benim en güzel günümdü, madem tıpkı Behiye'nin de dediği gibi insan bir kere evlenirdi; "damatla gelini sahneye davet ediyoruz," diyen şarkıcının sesiyle kendimi sahneye attım. Zeybekler, kolbastılar, halaylar; becerip becermediğime aldırmadan deli gibi oynamaya başladım. Üzerime paralar saçıldı. Birileri koluma girip beni halaylara kattı. Arada bir yerime oturup soluklanıyor, sonra Behiye'nin kolundan tuttuğum gibi kendimi piste fırlatıyordum.

İnsanın kaderiyle mevsimler arasında sıkı bir bağ vardır. O sıcak temmuz gecesi değil de kış günü evlensek daha az darlanacaktım ve bütün o şeyler başıma gelmeyecekti belki de. İçeride çalışan iki üç vantilatör düğün salonunun boğuculuğuna engel olamıyordu.

Üstelik artık votka da kâr etmiyordu. Biraz hava almak, kendime gelmek için kravatımı gevşetip kimseye görünmeden dışarı çıktım.

Hayır, kaçmayacaktım. Bu saatten sonra kaçılmazdı. Behiye vardı içeride, nikâh şekerlerimiz, tapu senedi şeklinde düzenlenmiş davetiyelerimiz, çantalarda bize takılmak için sabırsızca dönüp duran çeyrek altınlar, dokuz katlı düğün pastası ve salondan çıkarken herkese dağıtılacak nikâh şekerlerimiz vardı daha.

Düğün salonunun bahçesinde kuytu bir yer bulup yakamdaki kravatı bütünüyle çıkararak sırtımı bir banka yasladım. Nefes alamıyordum. Bütün o sesler, düğün salonundaki gürültü, ortalıkta koşturan çocuklar, arada bir sırtıma vurup pis pis sırıtan meyhane arkadaşlarım, mutluluklar dileyip kaybolan yüzler, diz kırıp omuz sallamalar bana iyi gelmemişti. Düğünden erken ayrılanların cebime sıkıştırdığı paraların arasında sigara paketimi aradım. Sigaramdan derin bir nefes alıp dumanını dibinde soluklandığım salkım söğüdün dallarına üfledim. İçeriden hâlâ müzik sesi geliyordu.

Bir ara bir baktım başımda bir kadın. Kıvır kıvır saçlar, o saçların yandan kapattığı iki küçük sevimli göz, burnunun kenarında hafif bir ben, zayıf bir gövde, uzun ince parmaklar, bir anda beni saran baygın bir kokuyla tam karşımda dikilmişti. Tanımıyordum. Kim olduğu konusunda en ufak bir fikrim yoktu. Elinde sigara, ateşimi almak için izin istiyordu. Yakmak istedim, izin vermedi.

Çakmağımı alıp sigarasını yakarken parmakları titriyordu. Çakmağımı uzattığında göz göze geldik. O da benim gibi gizli gizli içmiş miydi yoksa rimeli gözüne mi kaçmıştı bilmiyorum ama gözleri kıpkırmızıydı.

Kırk beş sene boyunca bir kadın için bir kere bile titremeyen kalbimin, tıpkı benim için düğün salonunda gümbürdeyen davullar gibi çarptığını hissettim. Terli alnıma yapıştırılmış yüz markla

ayağını davulun üstüne koymuş tepiniyordu sanki kalbim. Nefessiz kalmıştım.

Biraz ötedeki bir banka oturup bir kolunu karnına doladı, diğerini de tam göğüs hizasında tutup belirli aralıklarla sigarasından içti. Dimdik ileri bakıyordu. Düğün salonunun bahçesine vuran o loş ışıkta mini etekli elbisesinin altından beliren ayaklarının tekini huzursuzca sallayıp duruyordu. Arada bir eliyle çenesini avuçluyor, yüzüne düşen saçlarını düzeltiyor, sonra boynunu hafifçe geriye atıp öylece yukarı, dallarını her yöne sarkıtan salkım söğüde bakıyordu kederle. Aydan mı yoksa bahçedeki lambalardan mı ya da elbisesindeki parlak taşlardan mı, tam olarak bilmiyorum ama her nereden geldiyse arada bir maviye çalan bir ışık, bembeyaz boynunda yansıyordu.

Öylece kilitlenmiş gibi kadına bakıyordum. Kimdi, kimin davetlisiydi, Behiye'nin arkadaşlarından biri miydi acaba ya da akrabalarından?

Sigarasından son bir nefes alıp yere attı. Ardından da çıplak kollarını iki yana açıp bankın sırtlığına uzattı boylu boyunca. Boynundaki küçük, tatlı benlere, omzuna dökülen koyu kestane saçlarına, yutkunduğunda aşağı yukarı hareket eden sevimli gırtlağına, arada bir kaşına değen gür kirpiklerine, başını bankın arkasına sarkıtırken gerinip ileri doğru uzattığı bacaklarına, karnındaki hafif göbeğe, inip kalkan göğsüne, yanaklarından süzülen gözyaşlarına baktım.

Düğün salonundan dışarıya Arif Susam'ın söylediği "Evliler de Sevebilir" şarkısı yükseliyordu yeniden. Bir merdivenden ağır ağır çıkıyormuş gibi durmadan yükselen keman, ona eşlik eden yaylılar ve orgun sesi salondan çıkıp tüm bahçeye dağılıyordu. Galiba düğüne küçük bir ara vermişlerdi. Boynumdan sarkan kravatı bütünüyle çıkarıp ceketimin cebine soktum.

"İyi misiniz?" diye seslendim.

Beni duymamış gibiydi. Yerimden doğrulup onun oturduğu banka doğru yürüdüm. Ona yaklaşınca geriye attığı boynunu kaldırıp küçük çekik gözlerini iyice kısarak tam gözümün içine baktı.

Kendinde değildi sanırım. Sanki gözümün içinde başka bir göz varmış gibi benim içimden geçip o göze ulaşmaya çalışıyordu. Saçları mı dalgalanıyordu yoksa ışığa batıp çıkan salkım söğütler mi hareket ediyordu tam anlayamadım. İki yana açtığı koltuk altlarından terle karışmış baygın bir koku yayılıyordu etrafa.

Bir sigara yakıp ona uzattım. Bir tane de kendim için yaktım. Sigarayı küçücük dudaklarına götürüp teşekkür etti. Benim yaktığım sigaradaki ıslaklığı onun dudaklarında düşünmek içimi gıdıkladı. Daha da beter oldum.

"Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?" diye sordum.

Başını mı yoksa saçlarını mı iki yana salladı ya da aslında o hiçbir şey yapmadı da bahçede o salkım söğüt gibi iki yana sallanan ben miydim, bir türlü anlayamadım. Zaten devamını düşünecek zamanım da olmadı. Bir süre sonra birileri koşturup koluma girdi ve beni yeniden hâlâ o kederli şarkının çaldığı düğün salonuna soktu.

Her yerde beni aramışlardı. Behiye ona haber vermeden dışarı çıktığım için bir parça alınmıştı hatta. Tartışacak zaman değildi. Kameralar bizi çekiyordu. Şarkıcı, kim bilir kaçıncı kez aynı şeyi tekrarladı:

"Gelinle damadı sahneye davet ediyoruz!"

Bıngıl bıngıl kollarını boynuma sıkıca dolayan Behiye'yi görmüyordum. Bir süre sonra başını omzuma gömdüğünde onu hepten unutup etrafı süzmeye başladım. Salonun sağ tarafına düşman ordusu gibi mevzilenen erkek tarafına bakmaya gerek yoktu. Kız tarafında oturanlara, biz çıkınca cesaret bulup sahneye damlayan

çiftlere, bir köşede kös kös oturanlara, yüksek sesli müzik yüzünden birbirlerinin kulağına eğilerek konuşanlara, tuvalete girip çıkanlara, en çok da düğün salonunun kanatlı kapısına öylece bakıp durdum ama onu bir daha göremedim.

Behiye, başını omzumdan alıp bana baktı.

"Mutlu musun aşkım?" diye sordu o gürültüde.

Sorusunu duymamış ya da ne dediğini anlamamış gibi, kanıma karışan votkanın tesiriyle hebele hübele bir şeyler geveledim. Lakin Behiye sanki bütün ömrünce beklediği cevabı almış gibi neşeyle bana sarıldı. Her zamankinden daha sıkı hem de.

Oysa aynı soruyu Behiye değil de başka biri sorsa cevabım çoktan hazırdı:

Mutlu değil, talihsizdim. Çünkü tam da evlendiğim gece ömrüm boyunca beklediğim kadınla tanışmıştım ve talihsiz kulaklarımın içinde hâlâ Arif Susam'ın şarkısı çalıyordu: "Kınamayın bizi dostlar, evliler de sevebilir."

*

Evliliğimin ilk birkaç günü güzeldi ama ben içten yanmalı bir motor gibi olduğum yerde kıvranıp duruyordum yine de. Üçüncü günün akşamında dışarıdan rica minnet bir video oynatıcı bulup kablosunu yeni aldığımız 37 ekran televizyonumuza bağladım. Düğünden sonra elimize tutuşturulan kasetimizi video oynatıcıya yerleştirip merakla izlemeye başladık. Behiye'nin derdi başka benimki çok daha başkaydı.

Biz gelmeden salonda gezinen kameramanın çekmeye başladığı görüntülerde hep onu ya da ona ait bir ayrıntı arıyordum. Kadının kim olduğunu, adını sanını, neden düğünümüzde olduğunu da bilmiyordum. Videodaki görüntüler akıyor, davetliler birer ikişer yerlerini alıyor, şarkıcılar gelenleri hafiften ısıtmak için neşeli oyun

havaları söylüyor, sonra Behiye'yle alkışlar arasında kapıda görünüyorduk. Ne sahnede kendilerinden geçercesine oynayanların ne de bir köşede öylece oturup merakla etrafa bakanların arasındaydı kadın. Kameraman onu muhakkak çekmiş olmalıydı. Bir rüya olamazdı. Elimde kumanda, zaman zaman görüntüleri dondurup sıra ona gelince Behiye işkillenmesin diye habire birilerini soruyordum.

"Şu adam kim?"

"Kuzenim."

"Şu?"

"Bizim eski mahalleden. Samiye Teyze'nin kızı."

"Bu kim, şu kim, onu çıkaramadım, bunu bir yerden gözüm ısırıyor sanki, bu şey değil miydi yav, Habip Amca'nın damadı," diye diye videonun ortasına geldik. Kameramanın dans eden kalabalığı çekmeyi bırakıp kamerasını salonda gezdirmeye başlamasıyla sonunda onu gördüm.

Salonun en dibinde birkaç arkadaşıyla oturmuş, eli çenesinde sıkıntıyla dans edenlere bakıyordu. Tıpkı dışarıdayken yaptığı gibi arada bir saçlarını geriye atıp sonra yeniden dalıyordu. Sanki orada, bir düğün salonunda değil de zamanın geçersizleştiği çok başka bir yerdeymiş gibi. Hepi topu birkaç saniye süren, bir kameranın dönüş açısına öylesine yakalanmış bir görüntü. Sonrasında hiç görünmüyordu. Belki de dışarı çıktıktan sonra düğün salonuna bir daha dönmemişti. Videoyu geriye sarıp Behiye'ye birilerini sormaya başladım yine.

Mutluydu Behiye. Bir erkeğin, düğününden üç gün sonra düğün videosunu izleyebileceğine ihtimal vermemişti hiç. Ailesini, hısım akrabasını merak ettiğimi düşünüp mutlu oluyordu. Bu yüzden bıkıp usanmadan sorularıma cevap veriyordu. Kimini tanıdığım kimini de ilk kez gördüğüm beş on kişiyi sorduktan sonra, yavaş

yavaş gezinen kamera onun oturduğu masaya yaklaşır yaklaşmaz videoyu durdurdum:

"Şu arkada oturanlar kim?" diye sordum.

"Ha, onlar mı?" dedi Behiye, "bizim daireden arkadaşlar."

Ekrana iyice yaklaşıp işaretparmağını masadakilerin üzerinde gezdirmeye başladı:

"Serpil, Necla, Seher, Yıldız, Aytül."

Onu atlamıştı. Sanki masada oturanların bir kısmını tanıyormuş gibi "Serpil'le Necla'nın ortasında oturan kadın kim?" diye sordum.

Gözünü iyice televizyona yaklaştırıp kadına baktı ama tanıyamadı Behiye.

"Arkadaşları herhalde," dedi, "çıkaramadım."

Behiye daha fazla işkillenmesin diye bir süre yaşlı dedelerin, bir köşede oturan göbekli amcaların, yarım rujlu kadınların kim olduklarını, ne iş yaptıklarını falan sordum. O bıkıp usanmadan anlatıp duruyordu ama benim aklım hâlâ Serpil'le Necla'nın tam ortasında, eli çenesinde dalgın dalgın düğünü seyreden o kadındaydı. Belki onu bir kez daha görürüm diye videoyu sonuna kadar gözümü kırpmadan izledim ama nafile. Daireden olsa işim kolaydı. Behiye'yi ziyaret edip şıp diye bulurdum kadını. Ama o ihtimal de çıkmıştı aradan.

Geceleri uyuyamıyordum artık. Behiye mışıl mışıl uyurken kalkıp videoyu açıyor, kamera onu gösterir göstermez videoyu durdurup uzun uzun onu izliyordum. Sonra bir sigara içip yatağa dönüyor ve düğün gecesinden aklımda kalan çıplak kollarını, banktan geriye savurduğu saçlarını, sallayıp durduğu bacaklarını, kızarmış gözlerini, benim dudaklarımdan onunkine uzanan sigarayı düşünüyordum kederle.

Anlamıştım. Böyle devam edemeyecektim. İnsan bir kere evlenmezdi. Bazen talihi yaver gider, yeniden evlenir, şu hayatta bir tur daha atardı.

Başımı çevirip Behiye'ye baktım. Arada bir nefesi kesilir gibi oluyor, yastığını düzeltir düzeltmez yeniden rahatça soluk alıp veriyordu. Emin değilim ama galiba ilk o gece ölüm fikri gelip yerleşmişti aklıma. Karıncayı bile incitemezdim ben. Daha yeni evlenmişken ondan boşanamazdım da. Ne yapacağımı bir türlü bulamıyordum. İçimden "keşke Behiye kendi kendine ölse," diye geçirdim bir an. En kestirme yol buydu.

Lakin turp gibiydi Behiye. Kırkına kadar cümle âlemin sözlerini duymazdan gelmiş, dişini sıkıp ayakta kalmış, üstüne üstlük tam o yaşlarda evlenmeyi başarmış bir kadın hayatta ölmezdi artık. Kolundaki bilezikleri şangırdatarak beni bin kere gömer ama o yine de yaşamaya devam ederdi.

Hayal bu ya, zaman zaman istemeden de olsa Behiye'nin öldüğünü düşünüyordum. Başsağlığına gelip giden akrabalar, henüz eskitemediğimiz oturma odamızda okunan Yasinler, mutfakta kavrulan helvalar, cumaları mezar başında dökülen gözyaşları gelip zihnimin bir kenarına yerleşiyor ve çekip gitmek bilmiyordu. Behiye'den sonra uzunca bir süre tek başıma yaşıyor ve günün birinde o kadını bulup yeniden evleniyordum.

Bu sefer, o kadın kulağıma eğilip soruyordu:

"Mutlu musun sevgilim?"

Sırtını açıkta bırakan gelinliğini okşayıp "seninle birlikte olup da mutlu olmamak mümkün mü?" diyordum ağzımın suyu aka aka.

Hepsi birer hayal olarak kaldı.

Üçüncü ayın sonunda Behiye'nin artık ölmeyeceğini, bütün ömrümün onun yanı başında geçeceğini iyiden iyiye kabul etmeye başladım. Boşanma meselesi daha büyük bir belaydı bizim bura-

larda. O kadar cesur değildim. Yine de bazen durup dururken aynı temenni yarım kalmış bir şarkının sözleri gibi gelip zihnime yapışıyordu:

"Keşke ölse!"

Bir akşam meyhanede bizim arkadaşlarla oturmuş kederle demlenirken söz döndü dolaştı kadınlara geldi. Meyhane safi erkek doluydu ama içeride kadınların hayaletleri dolaşıyordu. Kadınlar şöyledir, evlilik budur, şöyle yapacaksın, bunu asla yapmayacaksın, ipin ucu sende olacak deyip her zamanki gibi aslında yüzmeyi pek bilmedikleri sularda yüzüyorlardı. Sanırım içkiyi fazla kaçırmıştım:

"Siz hiç keşke karım ölse dediniz mi?" diye sordum bizimkilere aniden. Öyle pat diye. Bir anda.

Şaşırmadılar. Sanki herkes bu soruyu ilk kim soracak diye beklemişti yıllarca. Bizim oralarda boşanmak ölümle eşdeğer olduğu için herkesin içinden bu temenni geçermiş meğer. Tek başıma olmadığıma sevindim nedense. Rahatlayıp bizimkileri dinlemeye başladım.

Tevfik Dayı tıpkı benim o aralar hep yaptığım gibi bu dileği evliliğinin üçüncü ayında içinden geçirmeye başlamıştı. Artık çok geride kalan bekârlık günlerinin saadetini düşündükçe bu cendereden tek çıkış yolunun karısının ölmesi olduğuna kanaat getirmişti. Günler aylar geçmiş ama Naciye Teyze dişli çıkmış, bir türlü ölmemişti.

"Sonra ne oldu Tevfik Dayı?" diye sordum.

Tevfik Dayı rakısından sıkı bir yudum aldı:

"Baktım ölmüyor, ben de bari onu seveyim dedim."

Bir zamanlar uzaklarda kaptanlık yaparken emekliliğinde soluğu memleketinde alan Rıza Kaptan da bizim gibi düşünenlerdendi. O, karısının ölmesini ilk olarak evliliğinin birinci yılında dilemiş, sonra da bu temennisinden bir türlü vazgeçememişti. Gemiden her

indiğinde karada onu bekleyen gözü yaşlı akrabalarının hayaliyle avunmuştu uzun zaman. Rıza Kaptan, Allah'tan çok fazla şey dilememişti. "Karın öldü, seni bekleyemeden gömdük, Allah sabır versin!" diye kısa bir cümle duymak istemişti sadece. Lakin bu isteği hiç gerçekleşmemişti. Kimsenin ağlayarak yolunu gözlediği yoktu. Merakla yolunu gözleyen biri de. Eve varır varmaz karısı kapıyı açıp her seferinde banyonun yolunu gösteriyordu ona. Rıza Kaptan, kovadaki kaynar suyu maşrapayla kafasından aşağı dökerken, gezip durduğu limanlardaki süt gibi kadınları düşünüp bu kaynar suyun karısının başından aşağı bir gassal tarafından dökülmesinin hayalini kurmuştu ama sonuç her seferinde aynıydı. Ölmüyordu.

Bir tek, bazı akşamlar bizimle bir iki tek atıp erkenden eve giden müdür muavinimiz farklıydı. Tuhaftır, onca yıldan beri adam hâlâ karısına âşıktı:

"Allah benim canımı ondan önce alsın," dedi.

Hepimiz kıskançlıktan yutkunduk. Onca yıldan sonra karısını hâlâ seven bir erkek vardı demek.

Âdet yerini bulsun diye "Allah ikinize de geçinden versin," dedik adama.

O gece başka masadaki müdavimlere de sorduğumuz tahkikatın sonucu şuydu: Yana yakıla âşık olduğu kadınla değil de bizim gibi "artık vakti geldi" deyip kısmetiyle evlenen, karısını az ya da çok seven ama âşık olmayan her erkek hayatının şu ya da bu döneminde eşinin ölmesini bir ya da birkaç kez içinden geçirmişti. Araştırmadım, sorup soruşturmaya vaktim olmadı ama sanırım kadınlar arasında da böyle temenniler dolaşıyordu. Ama aramızda bu muradı yerine gelen, bir taziye evinde kimselere belli etmeden güle oynaya oturan, bir düğünde ikinci kez kırıta kırıta oynayan bir Allah'ın bile kulu yoktu.

Olmuyordu. Ölmüyorlardı. Kaderimize razı olup kem talihimize küsecek, dişimizi sıkıp bir ömrün öylece bitip tükenmesini seyredecektik mecburen. Ama benim bu kadere bir itirazım vardı. Yerimde duramıyordum.

Bir daha görmem sanırken bir akşamüstü Behiye'yle bir yerden döndüğümüzde gördüm onu. Yolun tam karşısındaki bir çay bahçesinde Serpil'le Necla'nın arasında oturuyordu yine. Yanlarına gidip iki çift laf etmek, hal hatır sormak, kocasını arkadaşlarına daha yakından tanıtmak yerine uzaktan onlara el salladı Behiye. Belki de beni kendince korumaya alıyordu. Korunacak neyim vardıysa artık. El sallayıp bizi masalarına buyur eden Serpil'e saatini gösterip geç kaldığımızı anlatmaya çalıştı bizimki.

Hiç değişmemişti. Tıpkı o gece olduğu gibi yine çok dalgındı. Bu kadının tek özelliği dünya üzerinde yaşamadığına, daha doğrusu dünyaya gelmemiş olduğuna, gelmişse de hep başka bir yerde olduğuna inanmış olmasıydı belki de. Behiye beni çekiştirirken, kadın başını kaldırıp bana baktı bir an. Sonra önündeki paketten bir sigara çıkarıp masanın üzerinde çakmak aradı. Bulamayınca bana baktı yeniden.

Unutmamıştı beni.

Behiye'nin kolunda eve nasıl döndüm hatırlamıyorum. Bir aşk sarhoşu halinde gece boyu iki sigara yaktım. Sigaralardan birini içtim, diğerini o kadın için kül tablasına bıraktım. İkimiz de ayrı ayrı tüttük.

O aralar evi barkı unutmuştum. Tuhaf bahaneler bulup Behiye'yi kandırıyor, böylece günlerimi bizim evden fazla uzak olmayan yerlerde geçiriyordum. Günlerce sokak sokak gezip belki ona ulaşırım diye Serpil'in yolunu gözledim. Tapu dairesinden çıkıp bir yerlere, kafelere, marketlere, kuaförlere gitti Serpil. Otobüslere, dolmuşlara bindi. Birileriyle buluşup birilerine veda etti. Elinde

poşetlerle eve döndü akşamları. Banyodan uzattığı hortumla balkonunu yıkadı, çamaşır astı, misafir ağırladı, geceleri cam kenarına kurulup sigara içti. Ev telefonunun fişini balkona çekip birileriyle konuştu durmadan. Sabah da uyanıp işe gitti.

Taş olsa dayanamazdı. Ben de dayanamıyordum. Hakkında adı dahil hiçbir şey bilmediğim, hepi topu bir sigara içimi kadar gördüğüm bir kadın uğruna sokak sokak geziyor, belki bir yerlerde ona tesadüf ederim diye Behiye'nin iş arkadaşlarının gittiği kafelerde vakit geçiriyor, yanımdan geçen her kadına sanki ona rastlayacakmışım gibi bakıyor, sonra da akşam çökünce eve dönüp hiçbir şey yokmuş gibi Behiye'ye sarılıyordum.

En zoru da buydu. Bütün gün aklımda başka bir kadınla gezip akşamları başka birine dönmek zorunda kalmanın acısını kimseye anlatamazdım. Çünkü anlamazlardı.

Garibim Behiye de bütün bu hallerimi henüz evliliğe alışamayışıma bağlıyor, biraz nefes alayım da evde boğulmayayım diye, beni kendi eliyle meyhanedeki arkadaşlarımın yanına yolluyordu.

Böyle olmayacaktı. Bu sevdadan vazgeçmem gerekiyordu. Derslerde sık sık dalıyor, ufacık bebelerin bile maskarası oluyordum. Aylar sonra kendime çekidüzen verip mutlu olmaya çalıştım. Yine de ne zaman bir parça canım sıkılsa, evdeki tüm eşyalar üzerime üzerime gelse, balkondaki boşluk göğüs kafesime doğru hücum etse, içimden hep aynı temenni geçiyordu:

"Keşke ölse!"

Her şeyi unuttum, artık buraya kadarmış, bir çocuk yapıp evliliğin tadına varsam dediğim günlerin birinde, zilzurna içmiş, dünya yuvarlak değilmiş de sürekli sallanıp duran bir şeymiş gibi meyhaneden eve dönüyordum. Bütün gece içmiştim ama susuzluğum geçmemişti. Eve gitmeden iki bira daha alıp cila çekeyim istiyordum.

Tam bakkala girmiştim ki, birden onunla göz göze geldik. Onu hep gökte aramıştım. Ama o hiç olmadık bir yerde karşıma çıkmıştı. Elinde poşetler dışarı çıkıyordu. Koyu kestane saçları o geceden kalmış gibi yüzünde aynı dalgın bakış vardı. Sanki bir yerlerde milli marş okunuyormuşçasına put kesildim. Sonra, gayriihtiyari bir şekilde elimi cebime atıp çakmağımı çıkardım. Tepki vermedi. Hatırlayamamıştı sanırım. Kenara çekilip yol mu verseydim, yoksa ayaküstü bir iki laflasa mıydım, emin olamadım. Başım dönüyordu. Tam aylardır beklediğim bu sahneyi hayata geçirmek için selam verip söze girecektim ki, bakkal araya girdi.

"Seni Allah gönderdi abi," dedi, "yenge aramıştı bir saat önce."

"Hayırdır?" dedim yana çekilip kadına yol verirken.

Aramadık yer bırakmamıştım. Ama onu bu kadar yakında, üstelik bizim sokaktaki bakkalda bulacağımı tahmin edememiştim. Zamanlama desen, tam bir felaketti. Bir karşılaşma ancak bu kadar talihsiz olabilirdi.

"Yenge, bir paket kakao ile süt istemişti. Çırak da olmayınca bırakıp gidemedim."

"Gece gece sırası mı?" dedim başımı çevirip onun arkasından bir kat daha tenhalaşan sokağa bakarken.

"Kakaolu kek yapacakmış da malzeme bitmiş," dedi bakkal.

Biraları alıp dışarı çıktım öfkeyle. Elimde Behiye'nin verdiği siparişler, bakkaldan çıkıp hızla sağa sola koşturdum. Gece vakti bir sokaktan girip diğerinden çıktım, arada bir durup in cin top oynayan sokaklarda bir ayak sesi aradım, en ufak bir ses duymayınca çöpleri eşeleyen köpekleri bile peşime takma pahasına nefes nefese koşmaya başladım. Ama dünya düz değildi. Elimdeki poşetle yere kapaklandım. Allah'tan, nöbetçi eczanenin önünde düşmüştüm. Yerden kaldırıp üstümü başımı düzelttiler. Bira şişelerinden biri kırılmıştı. Eczacı bizim tanıdıktı.

"İçme hocam" dedi İhsan, "böyle her gece her gece de olmaz ki."

"Yok," dedim, "benimki akşamdan akşama bir duble."

Güldü İhsan. Gelen geçen yoktu. Eczanenin önüne bir tabure çekti benim için. Kendime geleyim diye sert bir kahve yaptı hatta. Kahve iyi gelmişti. Dünya hafiften bombeleşiyordu muydu yoksa bana mı öyle geliyordu emin değildim hâlâ.

"İyisin değil mi hocam?" diye sordu İhsan.

Eğilip toz toprak içindeki pantolonuma, önü aşınmış ayakkabılarıma baktım. İyiydim galiba. Lakin bana iyi gelmeyen bir eve dönmek zorundaydım artık. Behiye merak ederdi. Tam ayağa kalkarken, İhsan, bakkaldan aldığım siparişleri uzattı. Küçük bir naylon poşetteki iki litrelik sütle bir paket kakaoya baktım. İçime bir şey oturdu. Aklıma yeniden o kadın geldi.

"İhsan," dedim poşeti alırken "fare zehri bulunur mu sizde?"

"Hayırdır hocam?" dedi.

"Malum, eski ev, bir fare musallat oldu ki sorma!"

"Bulunur hocam," dedi İhsan, "aslında en etkilisi tutkaldır. Dök bir kartona gidip yapışır meret!

"Yok yok," dedim, "sen zehir ver. Kesin çözüm!"

Gecenin bir yarısı eve döndüm ama Behiye hâlâ uyumamıştı. Mutfaktaki masada oturmuş, önünde bir kâse ay çekirdeği bir yandan heyecanla çitleyip bir yandan da dizi izliyordu. Mutfak kapısında durup bir süre onu seyrettim. Bir eli kâsede bir eli masada heyecanla televizyona bakıyordu. Beni görünce boynuma sarılıp yanağımdan öptü. O dakika yeniden çözüldüm. Ne güzel seviyordu beni Behiye. İçlendim nedense. Aldığı alkol kokusu onu rahatsız etmemişti. Evlendiğimizden beri bir defa bile hem de. Bakkaldan sipariş ettiği şeyleri elimde görünce sevindi.

"Kaç saattir bekliyordum, hay Allah, seninle mi gönderdiler?" dedi.

"Dert değil," dedim, Behiye bir tencereye sütü döktüğünde. Sütün üzerine kakaoyu boşaltıp bir yandan ağır ağır karıştırırken diğer yandan da 37 ekran televizyonumuzdaki filme bakıyordu. Kaç zamandır izlediği filmin özeti şuydu: Adamla kadın asla kavuşamayacaklardı. Yine de izliyordu. Böyle şeyler sadece filmlerde olurdu çünkü. İnsan insana muhakkak kavuşurdu yoksa.

Üzerimi değiştirip Behiye'nin benim için çeyizliğinden çıkarıp güzelce yatağın üzerine koyduğu mavi beyaz çizgili pijamalarımı giydim. Birayı kafama diktim yatmadan. Banyoda yüzümü yıkarken darmadağın olmuş gözlerime baktım. Onca zaman sonra onunla yeniden karşılaşmak bana iyi gelmemişti. İçeriye seslenip uyuyacağımı söyledim.

"Tamam bitanem," diye cevap verdi Behiye, "benim işim var daha. Yat sen. Allah rahatlık versin!"

Gecenin bir yarısı başımın bir tarafını bölüp parçalara ayıran kötü bir baş ağrısıyla uyandım. Behiye yanımda mışıl mışıl uyuyordu. Kim bilir, belki de bu hallerimin o da farkındaydı ama sağ olsun üzerime gelmiyordu yine de. Yüzünü yavaşça okşayıp yataktan çıktım. Biraz su içer, ağrı kesici bir şeyler alırsam kendime gelirim diye kalkıp mutfağa geçtim.

Behiye ıslak kekini yapmış, dolaba koymuştu. Bir ağrı kesici alıp dolaptaki soğuk su şişesini ağzıma dikerken gözüm tezgâhın üzerindeki bakkal poşetine takıldı. Ne yaparsam yapayım o karın ağrısını içimden söküp atamıyordum. Bir an üzerimi değiştirip evlendiğimiz geceye geri gittim sanki. Düğün salonunun bahçesine, o bahçedeki salkım söğüdün altına oturdum yine.

"Keşke ölse!" dedim.

Sonrasını pek hatırlamıyorum. Vestiyerde asılı ceketimin cebindeki fare zehrini sulandırıp buzdolabındaki ıslak kekin köşelerine ağır ağır döktüğümü hatırlıyorum bir tek. Kararlı değildim. Sabah

uyanınca belki fikrim değişir, keki çöpe atıp Behiye'ye her şeyi anlatırım diye düşünüyordum hâlâ. Bir tarafım rüyada olduğumu söylüyordu. "Aldırma," diyordu bana rüyam, "uykudasın, rahatına bak, bütün bunlar gerçek değil." Kafam karışmıştı. Her şeyin bu kadar çabuk ve kolayca sonuçlanmasına ben de ihtimal vermemiştim. Zehir poşetini çöpe atıp tekrar yatağıma döndüm. Behiye'ye sıkıca sarılıp uzun zamandan sonra ilk kez o gece mışıl mışıl uyudum. Rüyamda bir iki kere mutfağa bile gidip geldim hatta.

Sabah evden çıkarken Behiye hâlâ uyuyordu. Akşamdan yana tek bir sahne bile yoktu aklımda. Gece her şeyin bir hayalden ibaret olduğunu sanıyordum. Bütün gün kenar mahalledeki işsiz güçsüzlerle, çoktandır görmediğim eski arkadaşlarımla vakit geçirdim o yüzden. Bir ara şehrin kuzeyinden akan nehrin yanında durup uzun uzun suyu izledim. Suyun yüzeyi ipek gibiydi. Dünya yeniden eski halini almıştı.

Üzerimde, ağır bir yükten kurtulmuş gibi bir hafiflik vardı ama bu hafifliğin ne olduğunu bir türlü bulamıyordum. Bütün gün eski semtlerde gezip ona buna baktım, bir şeylerin fiyatını sorup Behiye'nin çok seveceği küçük, Çin işi sevimli biblolar aldım. Hâlâ çok eksiğimiz vardı. Ev düzmek o kadar kolay değildi. Bir iki bira içip akşama doğru yeniden eve döndüm. Behiye, o çok sevdiği televizyonun karşısına kurulmuş dizi izliyordu muhtemelen. Onun bu halini hatırlayınca yüzüme bir gülümseme yayıldı.

Bizim evin sokağına girdiğimde sokak ana baba günüydü. Kapıda polislerle üç cenaze arabası bekliyordu. Meraklı kalabalığın arasından güç bela sıyrılıp içeri girmek istedim ama bırakmadılar. Polisler savcının gelmesini bekliyorlardı.

"Karım, Behiye!" diye yalvardım ama beni yine de içeri almadılar.

Ne söyledim ne yaptıysam nafile. En son "Behiye yaşıyor mu?" diye sordum dışarı çıkan polislerden birine.

"İçeride iki ölü kadın var," dedi genç polis. "Bir ölü de karşı komşuda."

Sonrası uzun hikâye.

Morg, otopsi, adli tıp, ıslak kek, çöpteki poşet, parmak izleri, bitip tükenmek bilmeyen sorgular, şahitler, sarhoşluk, hafifletici nedenler, karşı komşu, kaybolup giden Serpil ve Behiye! Birini galiba kendimde değilken, diğerlerini ise istemeden öldürdüğüm üç kadın. Epey indirim aldım mahkemede. Olay ânında zilzurna olduğuma tanıklık edecek onlarca şahit vardı. Ama içimdeki ağrı geçmedi bir türlü.

Bazen o geceye dönüyorum. Bana ne oldu da böyle bir şeye teşebbüs ettim, hâlâ anlayabilmiş değilim. Hadi böyle bir şey yaptım, o zaman neden daha akıllıca bir plan yapmadım, yıllar yılı okuduğum romanlardan da mı bir şey öğrenememiştim, bilmiyorum.

Ben bir katil değildim. Zeki biri hiç değildim. Evlendiği gece hayatının kadınıyla tanışmış talihsiz bir âşıktım sadece.

*

Ayağa kalkıp üstümü başımı düzelttiğimde Barana sırtını duvara dayamıştı. Hikâyemi dinleyip dinlemediğinden, bana inanıp inanmadığından, beni anlayışla karşılayıp karşılamayacağından emin değildim. Kollarını karnında bağlamış ve ayaklarını dümdüz ileriye uzatmış bir halde bazen başını çevirip gözetleme kulübesindeki askere, bazen de askerin tam arkasında parlayan ay ışığına, ötede yanıp sönen yıldızlara bakıyordu.

"İçeri gelmiyor musun?" diye sordum.

"Zaten içerideyiz," dedi.

Geldiğinden beri ilk kez espri yapıyordu. Ama o bunu espri olsun diye değil, öylesine söylemişti sanırım. Çünkü yüzünde en ufak bir gülümseme bile yoktu. İşaretparmağımın ucuyla camına dokunup kolumdaki saati gösterdim. Vakit gece yarısını çoktan geçmişti.

"Ben biraz daha kalacağım," dedi.

Üstelemedim. Onu havalandırmada tek başına bırakıp koğuşa döndüğümde, herkes üzerindeki ince pikeyi çoktan yana atmış, o sıcak havada sık sık sağa sola dönerek uyumaya çalışıyordu. Sıcaktı. Taşkale yanıyordu. Uyku haramdı. Değil rüzgâra, küçük bir esintiye bile muhtaçtık.

Sabaha karşı uyanıp tuvaletin yolunu tuttuğumda Barana'nın yatağında olmadığını fark ettim. Aşağı indiğimde havalandırma kapısı açıktı. Başımı uzattım, Barana havalandırma duvarının dibinde mışıl mışıl uyuyordu. Boynu önüne düşmüş, ikiye ayırdığı incecik saçlarının içine gömülmüştü. O kadar güzel ve derin uyuyordu ki, tıpkı Behiye gibi, uyandırmaya kıyamadım.

On Dördüncü Bölüm

İSYAN

"Ne istiyorsunuz?
Derdiniz nedir?
Neden isyan ediyorsunuz?"

Yılmaz Güney-Soba, Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz

Hikâyemi Barana'ya anlattıktan sonra haklı olarak bir süre benden uzak durdu. Seslendim, cevap vermedi. Konuşmaya çalıştım, umursamadı. Karşılaştığımızda gözlerini kaçırdı. Ben havalandırmadaysam o yatakhaneye çıktı. Mutfağa geçtiğimde o soluğu dışarıda aldı. Bir süre böyle devam etti bu kaçıp kovalamalar. Galiba zihninin bir yerine bir terazi asmış, beni hangi kefeye koyacağını bulmaya çalışıyordu.

Neden böyle davrandığını biliyordum. Çocuk, bir kadını savunmak isterken koskoca başgardiyanı öldürmüş, bu uğurda müebbet almış, dahası sabah akşam dövülüp işkence görmüştü. Talihini değiştirmek isterken karısını öldürmüş bir adamla yarenlik yapmak istemiyordu besbelli. Beni anlamak istememekte haklıydı. Geriye dönüp baktığımda ben de kendimi anlayamıyordum aslında. Gül gibi karıma neden bunu yaptığımı, o gece kafamın nasıl karmakarışık olduğunu hâlâ çözemiyordum. Başka bir kadın uğruna tüm hayatımı mahvetmiştim. Güzel huyluydu Behiye. Tatlı dilliydi. Güzele kırk günde doyulur, güzel huyluya kırk yılda doyulmazmış zaten. O artık yoktu ve onun hatırasıyla avunmaya çalışıyordum.

Bir zaman Barana'yla uğraşmak, onu hayata döndürmek iyi gelmişti bana. Ama o geceden sonra o da benden uzaklaşmıştı.

Bu yüzden içeride canım sıkılmasın, kafam biraz dağılsın diye epeydir ihmal ettiğim sosyal alana gitmeye karar verdim yeniden. Gardiyanlar o gün sosyal alan için kapımızı çaldığında Reco Dayı bizimle gelmeyeceğini söyledi. İçi sıkılıyordu yine. Koğuşta kalmak, mümkünse biraz televizyon izleyip uyumak istiyordu. Gömleğinin düğmeleri yine çözüktü. Can sıkıntısını gidermek için ağarmış göğüs kıllarıyla oynuyordu.

Fakat sosyal alana gitmek için hazırlanırken hiç beklemediğimiz bir şey oldu o gün. Barana, mutfak sandalyesinden kalkıp kapıya doğru yöneldi. O da bizimle gelmek istiyordu. Taşkale Cezaevi'ne geldiği günden beri ilk kez hem de. Şaşırdım. Sevindim de bir yandan. Bir iyileşme alametiydi bu. Reco Dayı'yı koğuşta tek başına bırakıp mavi beyaz boyalı maltaya çıktık.

Maltada ağır ağır yürürken, tıkıldığımız koğuşların kilitli kapısını dışarıdan görmek her seferinde tuhaf geliyordu bize. Geçip gittiğimiz kapıların arkasında birilerinin yaşadığını, tıpkı bizim gibi yataklarında veya ranzalarında uyuyup havalandırmaya çıktıklarını, sık sık saate bakarak dakikaları saydıklarını düşünmek bizde her seferinde aynı hayal kırıklığına sebep oluyordu. Sağda solda kapılar açılıp kapanıyor, birileri revire gidiyor, gardiyanlar mazgalları açıp birtakım duyurular yapıyor, ardından da maltada yankılanan topuk sesleri bütün cezaevini teslim alıyordu.

Sosyal alanda herkesin kendine ait bir dolabı vardı. Dolabımızı açıp malzemelerimizi önümüze koyuyor, sonra bir saatlik süre boyunca elimizdeki işi bitirmeye çalışıyorduk. Tıpkı bir türlü geçmeyen cezamız gibi, o sınırlı sürede elimizdeki işin küçücük bir tarafını yapabiliyorduk ancak. Eli bu türden işlere yatkın olanlar, dışarıdayken bir meşgalesi olanlar şanslıydı. Onlar için zaman daha

hızlı akıyordu. Yaptıkları eşyaları ya başka bir mahkûma satıyor ya da görüş günlerinde yakınlarına hediye ediyorlardı.

Barana hariç herkesin bir meşgalesi vardı o gün. Asım Abi, uçları kesilmiş kibritlerle orta büyüklükte bir Kâbe maketi yapıyordu. Biraz tutkal, mukavva, maket bıçağı ve bolca kibrit çöpü; tüm malzemesi bundan ibaretti. Casper tespih yapımıyla uğraşıyordu ama asıl meşgalesi boncuklardı. Eritmek için elinde çevirip durduğu boncuklarla cep telefonu kılıfı yapıyordu. Candan İleri, küçük ve renkli cam parçalarıyla bir çerçeve yapmaya çalışıyordu. Tahmin etmek zor değildi. Çerçevesi bitince, içine öldürdüğü kadının resmini koyacaktı. Reco Dayı, sosyal alandaki zaruretlerimiz için hepimize mali destekte bulunsa da bir şeyle uğraşmazdı. Ağzında sigarası, elini arkasında bağlar ve önlerindeki masada bir şeylerle uğraşan diğer mahkûmları izlerdi hep. Benim işim zamanla ilgiliydi. Aylardır bir saat yapmaya çalışıyordum. Gemici dümeni şeklindeki saat için çok uğraşmam gerekmiyordu. Beni asıl uğraştıran, saatin kadranıydı. Çünkü ileri doğru değil hep geriye doğru akacak bir saat yapmak istiyordum. Zaman ne kadar ilerlerse ilerlesin hep geriye doğru dönen bir akrep ve yelkovan...

Barana neyle uğraşacağı konusunda kararsızdı. Başımda durup aylardır ters dönsün diye uğraştığım, mekaniğini tersten kurmaya çalıştığım saate baktı bir süre. Benimle konuşmadı ama hikâyem için en azından beni anladığını, pişmanlığımı sezdiğini düşündüm ve mutlu oldum nedense. Sanırım yaptığım şey ilgisini çekmedi ya da aldığı o yüklü ceza yüzünden zamanla arası iyi değildi. Bir süre etrafa bakıp soluğu garip bir şekilde Candan İleri'nin yanında değil de Asım Abi'nin yanında aldı. Maket bıçağını alıp Asım Abi'nin kibrit çöplerinin kükürtlü başlarını kesmesine, bir köşede duran mukavvaları özenle katlamasına yardım etti. Ben resim falan yapar

diye beklerken onca meşgale arasında bu hoşuna gitmişti demek ki. Üstünde durmayıp elimdeki saatle uğraşmaya devam ettim.

Bir ara, Asım Abi'nin yanından uzaklaşıp pencereye yanaştı Barana. Aşağıdaki büyükçe avluda açık görüş yapılıyordu. Bir masanın iki tarafına dizilmiş mahkûmlarla aileleri hasret gideriyorlardı. Vakitleri sınırlıydı. Başlarında bir gardiyan vardı. Konuşacaklarını dikkatli seçmek zorundaydılar. Birden Barana'nın başını pencere duvarına dayadığını gördüm. Aşağıda birbirlerinin ellerini tutan, ağlayan, gülen, kızan görüşmecilerin görüntüsü ona iyi gelmemişti. Susacak zaman değildi. Elimi omzuna koyup dostça sıktım. Kaskatıydı. Hissetmedi bile. Bir masanın iki yanına oturmuş, birbirinin ellerini tutan, biri hükümlü biri özgür, biri içeride biri dışarıda, biri eksik, diğeri ondan daha eksik sevgilileri izliyordu yutkunarak.

Üzerinde çalıştığım saat çalışmıyordu ama gardiyanların kolundaki saat hızla ilerlemeye devam ediyordu. Süremiz tamamlanınca gardiyanlardan biri boynundaki düdüğü çalıp koğuşlarımıza dönme vakti geldiğini bildirdi. Elimizdeki işleri, alet edevatı dolabımıza koyup C-6'ya dönmek için yeniden maltaya çıktık. Barana, darmadağındı. Gözü, açık görüş avlusunda kalmıştı.

Öğle yemeği vakti yaklaşıyordu. Ön ve arkamızda bizi takip eden gardiyanların eşliğinde C-6'ya döndük. Aslında yasak olmasaydı elimizdeki işleri pekâlâ içeride bitirebilirdik. Ama yasaktı. Belki de zamanı daha iyi kullanmamız, sabır denen şeyin ne olduğunu anlamamız için sosyal alandaki süremizi kısmışlardı. Ama oradan dönerken her koşulda rahatlıyorduk. Dışarıya dair bir işaret verdiği, bize normal olanı hatırlattığı, dünyanın bir koğuştan ibaret olmadığını gösterdiği için belki de.

O gün koğuşa döndüğümüzde Reco Dayı içeride yoktu. Gardiyanlar kapıyı üzerimize kapayıp gittikleri için kimseye bir şey

soramıyorduk. Ne tuvalette ne banyoda ne de havalandırmada, hiçbir yerde yoktu. Hastalanmıştı belki de. Birkaç kez kapıya vurup gardiyanları çağırdık ama hem görüş günü hem de yemek dağıtım saati olduğu için gelen giden olmadı. Reco Dayı'nın apar topar gittiği belliydi. İç tarafına çocuklarının resmini astığı elbise dolabının kapağını açık bırakmış, pijamalarını olduğu gibi yatağının üzerine fırlatmıştı, terliklerinden her biri başka bir taraftaydı.

Doğru dürüst yiyemediğimiz için her seferinde büyük çoğunluğunu Asım Abi'ye verdiğimiz barbunya, şehriyesiz bulgur pilavı ve kendini hoşaf zanneden birkaç kuru kayısıyla üzüm tanesinden oluşan öğle yemeğimizin olduğu sefertaslarını uzatan gardiyanlara Reco Dayı'yı sorduk:

"Sosyal alana giderken içerdeydi. Bir şey mi oldu acaba?"

Mazgalı kapatmaya hazırlanan gardiyan üzgün başını yere eğip "ortanca oğlu," dedi güçbela çıkan sesiyle.

"Öldü mü yoksa?" dedik.

"Maalesef," dedi gardiyan, "nehirde boğulmuş gencecik çocuk."

"Yuhhh!" dedi Casper, "dünyanın tüm acısı Reco Dayı'nın talihine mi yazıldı!"

Haklıydı. Reco Dayı artık kimsesizdi. Yakında bu dertle eşi de giderdi muhakkak. Bu talihsiz adamın tahliyesine çok az kalmıştı. Artık cezaevinden elini kolunu sallayarak çıkması da bir işe yaramayacaktı. Gidebileceği, sarılabileceği, kollarına alıp havaya kaldırabileceği, elini omzuna koyup boynunu koklayacağı bir çocuğu bile kalmamıştı geride. Sadece yan yana dizilmiş dört ayrı mezara yığılmış kara bir toprak vardı ellerinde.

Asım Abi, âdettendir diye ellerini açıp "El Fatiha!" diye seslendi bize.

Dua mua işleriyle hiç arası olmayan Barana bile avuçlarını açıp bu talihsiz adam için bir şeyler mırıldandı. Dua bitip ellerimizi

kederle yüzümüze sürerken, Reco Dayı gittiğinde kim bilir ne haldeydi diye düşündük. Ortanca oğlu onun yegâne dayanağıydı. Artık o da yoktu. Tahliye vakti yaklaştıkça her mahkûmun içini bir sıkıntı basar, geçip giden yılların aksine günler bir türlü geçmez, adeta yirmi beş saat olurdu. Reco Dayı'yı sıkıştırıp duran tahliye günü sıkıntısına şimdi bir fotoğraftan birer birer silinen çocuklarının yoklukları eklenmişti. Geriye bir tek eşarbını çenesinde düğümleyen kederli karısı kalmıştı. Çekilecek dert değildi.

Reco Dayı taziyeye gittiği için koğuşumuzu yeniden bir sessizlik kapladı. Havalar hâlâ çok sıcaktı. Terden sırılsıklam oluyor, arada bir kendimizi banyoya atıp suyun altında öylece bekliyor, bazen buzdolabından aldığımız buzları bir leğene boşaltıp ayaklarımızı serinletmeye çalışıyorduk. Bazen de ıslatıp buzluğa koyduğumuz havluları cayır cayır yanan başımıza sarıyor, bir süre serinledikten sonra ânında ısınıp ıslanan havluyu tekrar buzluğa koyuyorduk.

Barana, sanki onu kovalayan biri varmış gibi havalandırmada volta atıyordu yine. Ama tam tepedeki güneş yüzünden duvar diplerinden yürümeye çalışıyor, yürürken arada bir kollarını kireçle sıvanmış duvarlara sürttüğü için bazen hızını düşürüp kolundaki kireci siliyor, sonra yeniden yürüyordu. Asım Abi, bir yandan alnındaki teri silip bir yandan da elindeki hadis kitabını okuyordu. Kitaba eğilmekten sırtı ağrıdığında gerinip sırtını bu kez kalıplarını bir zamanlar kendisinin bağladığı kolonlara dayıyordu. Casper güya elinde kitap, yakında gireceği sınava hazırlanıyordu ama gözü televizyondaydı. Plajlarda turist kadınlarla söyleşi yapıp onlara ufaktan sulanan bitirim sunucuyu izliyordu. Herkes kendi derdindeydi. Kimse kimseyle konuşmuyordu. Üst kata çıktım. Gömleğimin düğmelerini çözüp atletimle kendimi yatağa attım. Radyoyu açıp eski günlerden kürdilihicazkâr bir şarkıya dayadım kulağımı. Uyumaktan başka çare yoktu.

Gardiyanlar akşama doğru her zamankinden biraz daha erken gelip sayım yaptılar. Beş kişiydik. Reco Dayı bir hafta izinliydi. Sayımdan sonra gardiyanların hemen çekip gideceklerini sanırken öyle olmadı. Başgardiyan Beton, havalandırmayı boşaltıp hiçbir açıklama yapmadan kapıyı dört kez üzerimize kilitledi.

Kapı onların, daha doğrusu devletin kapısıydı. İstedikleri zaman kilitler, istedikleri zaman açık bırakırlardı. Ama ortada bir gariplik olduğu aşikârdı. Asım Abi'nin bile yiyemediği, olduğu gibi çöpe döktüğümüz öğle yemeğinden sonra belki daha iyi bir şey yeriz diye beklediğimiz akşam yemeği henüz dağıtılmamıştı. Diğer koğuşlardan da çıt çıkmıyordu. Kimi zaman içli bir türkü kimi zaman ilk kez duyup gülmekten kendimizi yerlere attığımız bir küfür, daha önceleri havalandırmada duyduğumuz seslerin hiçbiri duyulmuyordu artık. Üstelik fena halde acıkmaya başlamıştık.

Gelen giden olmadığı için mecburen kendimizi yataklarımıza attık. İçeride en ufak bir esinti dahi yoktu. Sıcak havalarda biraz soluklandığımız havalandırmanın kapısı da kapalıydı. Ellerimizi bir yelpaze gibi iki yana sallayıp serinlemeye çalışıyorduk.

Candan İleri koku uzmanıydı. Birden yatağında doğrulup havalandırma kapısına yöneldi. Demir parmaklıklara iki eliyle yapışarak incecik burnunun deliklerini sonuna kadar açtı. Burnunu sağa sola oynattı bir süre. Ardından da dışarıdan aldığı kokuyu yutkunarak bir anda ciğerlerine indirdi.

"Kebap kokusu alıyorum!" dedi bize dönerek.

Candan İleri haklıydı. Bir süre sonra bütün cezaevini bir kuyruk yağı kokusu sardı. Adana, kuşbaşı, tavuk kanat, ciğer, patlıcanlı, domatesli; muhtemelen karışık kebap yapıyorlardı. Etlerin arasında yavaş yavaş eriyen kuyruk yağının kokusu bir anda bulabildiği her yerden sızıp burnumuza ulaştı. Yutkunduk. Bu kokuyu özlemiştik. İçeri girdiğimizden beri hiçbirimiz kebap yememiştik. Önümüze

ne konursa onu yemek ya da kantinde satılık ne varsa onu almak mecburiyetindeydik. Reco Dayı kantinden sucuk almıştı bir keresinde gerçi ama sucuk onun olduğu için tavasından bir lokma yiyip kenara çekilmiştik hepimiz. Tam doyamamıştık.

Asım Abi, "bir de devleti sevmezsiniz," dedi en çok Barana'nın yüzüne bakıp, "adamlar bizim için kebap yapıyor kebap!"

"Ne malum bize yaptıkları?" dedi Casper, "mahkûma kebap verildiğini nerede gördünüz!"

Casper haklıydı. Dünyanın hiçbir yerinde devlet, mahkûmlara karşı bu kadar bonkör değildi. Yutkuna yutkuna o kuyruk yağı kokusunu içimize çektik. Bize bir şey vermeyeceklerini adımız gibi biliyorduk.

Fakat o gün hiç olmayacak bir şey oldu. Akşam yemeği niyetine hepimize sahiden de kebap dağıttılar. Mazgalı açıp bize uzatılmasını beklediğimiz sefertaslarının yerine ellerimize köpük tabaklardaki kebaplar tutuşturuldu. Soğumasın diye kapağı kapalı verilen tabaklarda ne olduğunu bilmiyorduk. Kime ne düştü diye aldırmadan tabağımızı alıp teşekkür ettik. Her zaman yemek masasına kurulup yemeğimizi birlikte yerdik. Bu sefer öyle olmadı. Herkes tabağını alıp bir köşeye çekildi ve içindekileri birkaç dakika içinde silip süpürdü.

Sanki bir süreliğine dışarı çıkmış da, bir ocak başında kebapların ağır ağır pişmesini beklemiş, közün içinde şişip duran acı biber, soğan ve domatesleri seyretmiş, üzerine çörek otu serpiştirilmiş lavaş ekmeklere çekilen şişlerin cozurtusunu duymuş, karnımızı iyice doyurduktan sonra müessesenin ikramı olan çayları kafamıza dikip cam bardaktaki pembe kâğıtlarla peçete niyetine ağzımızı silmiş ve tam hesabı ödemek için kasaya yaklaşmış, elimizi cüzdanımıza atmışken, hesabımızın devlet tarafından ödenmiş olduğunu öğrenmiş gibi mutluyduk o akşam.

Casper, iştahla midesine indirdiği ciğer kebabından geriye kalan kuyruk yağlarını yiyordu. Asım Abi, çoktandır yemediği tavuk kanadının kıkırdaklarını emiyordu. Candan İleri, kebaptan geriye kalan ince ekmekteki yağları kokluyordu. Benim talihime, patlıcanlı düşmüştü. Kebabını yiyip patlıcanlarını Candan İleri'ye verdim. Barana, demir parmaklıklı kapının önünde durmuş, elinde bir kürdan, dişlerinin arasındaki kuşbaşı kırıntılarını temizliyordu. Doymamıştık. Dışarıda olsak muhtemelen birkaç porsiyon daha yerdik. Ama istihkakımız bu kadardı. Buna da şükür, deyip plastik sandalyelerimize dayadık sırtımızı.

Dışarı çıkamadığımız için mecburen televizyonu açtık. Yapılacak başka bir şey yoktu. Ağzımızda yediğimiz kebapların tadı, haberleri izlemeye başladık. Başbakan bir yolculuğa çıkıyordu yine. Tam uçağa binerken karısıyla birden arkasını dönüp onu uğurlayanlara el sallıyordu. İkinci haber bizimle ilgiliydi galiba. Bir an besbelli bir helikopterden çekilmiş cezaevi görüntüleri ekrana düşmeye başladı. Casper kumandayı alıp televizyonun sesini yükseltti hemen. Af çıkacak diye kalbimiz deli gibi çarpmaya başladı.

Ama işin rengi başkaydı. Tüm cezaevlerindeki siyasi mahkûmlar bir süre önce açlık grevine başlamışlardı. Sebep neydi, ne talep ediyorlardı, taleplerinin bize bir faydası olacak mıydı, bilmiyorduk. Zaten devlet televizyonunun bu talepleri açıklamak gibi bir niyeti de yoktu. Özel televizyonlar suskundu. Adalet Bakanı, cezaevi şartlarını iyileştireceklerini ama siyasi mahkûmlara asla prim vermeyeceklerini söylüyordu.

Dönüp Barana'ya baktım. Pek belli etmese de yüzü allak bullaktı. Bir an demir parmaklıklara yanaşıp diğer koğuşlardan belli belirsiz yükselen türkü ve marş seslerine kulak verdi. Ardından da havalandırmanın demir parmaklıklarını kavradı elleriyle. Çok

geçmeden de tuvalete koşturdu. Sabaha kadar kusup durdu ama içindekiler bir türlü temizlenmedi. Kebap dokunmuştu galiba.

*

Reco Dayı, her zaman olduğu gibi dışarıdan yine şen şakrak bir şekilde geri geldiğinde çoktan süresiz açlık grevine dönen eylem, hâlâ devam ediyordu. Gardiyanlar diken üstündeydiler. İçeri girip yoklama alıyor, gündüzleri bir saatliğine açık bıraktıkları havalandırma kapısını kilitleyip gidiyorlardı. Siyasi koğuşlarda olan bitenle ilgili bir tek sorumuza bile cevap vermiyorlardı. Berber de epeydir gelip gitmediği için her şeyden habersizdik. Dış Kantin, siparişlerimizi getirmeye devam ediyordu ama başka koğuşlardan haber getirmesi yasaktı.

Barana bir deri bir kemik kalmıştı o günlerde. Yemekten yana bir sıkıntısı yoktu. Hatta her zamankinden daha fazla yiyordu ama bu yedikleri nereye gidiyor, bilmiyorduk. Görünürde işinde gücündeydi. Temizlik sopasını alıp koğuşu temizliyor, tertemiz yıkadığı çamaşırlarımızı havalandırmaya asıyor, kuruduklarında da toplayıp dolaplarımıza yerleştiriyor, geceleri kapısı kilitli demir parmaklıklara yapışıp aya bakıyordu hâlâ. Ama avurtları çökmüş, gözleri yuvasına kaçmış, karnı adeta sırtına yapışmıştı. Keder böyle bir şeydi galiba. İnsanı yavaş yavaş kemiriyordu.

Lakin Reco Dayı için aynı şey geçerli değildi. Dört çocuğunu birden kaybedip dünya üzerinde karısıyla yapayalnız kalmış bu adamın keyfi her zaman yerindeydi. Tahliyesine çok az kalmıştı zaten. Son günlerini fıkralar anlatıp ona buna şakalar yaparak, idarede kalan parasıyla kantinden fakir fukaraya hediyeler alarak, tespihini neşeyle sallayıp türküler söyleyerek, bir vakitler gittiği pavyon anılarını anlatarak geçiriyordu.

Nihayet, bir akşam ağzındaki baklayı kaçırdı Reco Dayı. Can sıkıntısından oturmuş onu dinliyorduk. Şehirdeki meşhur pavyonlardan olan Havana Tesisleri'ndeki bir kadını unutamamıştı. Kadının göğüslerinden, yana savurduğunda onu nefessiz bırakan saçlarından, kulağına eğilip bir şeyler anlatırken yüzünü yalayan tatlı nefesinden, arada bir yanağına kondurduğu küçük öpücüklerden, masanın altından orasını burasını mıncıklamasından; kadınla daha fazla oturabilmek için birbiri ardınca açtırdığı şampanyalardan, her şampanyayla kadının bileğine geçirdiği bileziklerden, garsonlara dağıttığı tonla bahşişten, onunla bir gece geçirmek için yapıp ettiklerinden söz edip durdu o gece.

"Dört çocuğumun ölüsünü göreyim ki," dedi Reco Dayı, "bütün malım mülkümü onun yoluna feda etmeye hazırdım."

Durup birbirimize baktık. Reco Dayı'nın üzerine yemin edeceği çocuğu kalmamıştı. Daha doğrusu, dört çocuğunun ölüsünü de görmüştü zaten. Açığını yakaladık diye bir an kızarıp bozardı ama hemen toparladı söylediklerini. Sonra da başka bir konuya geçti. Her zaman olduğu gibi daha fazla üstelemek istemedik ama benim içime şüphe düşmüştü. İlk fırsatta soracaktım ona.

Haftalar sonra siyasi mahkûmlar açlık grevini sona erdirdiler. Neden başlamışlardı, ne elde edip de grevi bir anda bitirmişlerdi, hiçbir fikrimiz yoktu. Devlet televizyonu bir şey anlatmıyordu. Özel televizyonlar konuyla ilgilenmiyordu. Gardiyanların ağzı kapalıydı. Gazeteler gerçekleri yazmıyordu.

Cezaevindeki her şey eski düzenine döndü o günlerde. Bizi boğan yasaklar kalktı, havalandırmanın kapısı yeniden açıldı. Askerler kulübelerinde sakince sağa sola yürümeye, gardiyanlar yeniden işlerini savsaklamaya, bizler tekrar havalandırma ve sosyal alana çıkmaya başladık.

Barana, elinde maket bıçağı, sosyal alanda Asım Abi'ye yardım ediyordu. Epey ilerlemişlerdi. Hatta onu en son gördüğümde Barana, elindeki incecik fırçayı simli boyaya batırıp bir resimden baktığı Kâbe üzerindeki Arapça yazıları maketin kenarlarına yazmaya çalışıyordu. Yeni hedefleri Tac Mahal'in maketini yapmaktı. Kâbe maketini kendisine ayıracak, Tac Mahal'i cezaevi müdürüne hediye edecekti Asım Abi.

Casper, telefon kılıfı işinde hayli mesafe kaydetmişti. Dışarı çıkınca yine sektörün içinde kalmak kaydıyla meslek değiştirecek, artık hırsızlık yapmak yerine bu işe başlayacaktı. Cep telefonu kılıfı işinden çok para kazanacağına inanıyordu. Tek sorun takoz gibi büyük telefonlardı. Günün birinde bu telefonların daha küçükleri ve inceleri yapılırsa asıl voleyi o zaman vuracaktı Casper.

Candan İleri, etrafı menekşe resimleriyle bezeli çerçevesini çoktan bitirmiş, hatta bir yenisine başlamıştı. Ama çerçevenin içine koyacağı bir resimden yoksundu. Yine de bitirdiği çerçeveyi yatağının arkasındaki duvara asmıştı. Galiba boş çerçevedeki resmi zihnindeki bir fotoğrafla ya da geçmişte kalmış, artık ulaşamayacağı bir anıyla dolduruyordu.

Benim, etrafını alçıyla yaptığım lanet saatimin çerçevesi çoktan bitmişti ama akrep ile yelkovanı geriye doğru çalıştıracak mekanizmayı bir türlü kuramıyordum. Dışarıdan getirttiğim basit mekanizmaya uzun uzun bakıp ileri doğru hareket eden çarkların nasıl geriye doğru hareket edeceğini bulmaya çalışıyordum. Bu uğurda kolumdaki saatten de olmuştum. Kafam zamanın tersine akmasına basıyordu da saatinki basmıyordu.

Tahliyesinden bir gece evvel, bir zamanlar Sıçan'ın kullandığı boş yatağa uzanıp Reco Dayı'ya selam verdim. Uyumamıştı hâlâ. Yatağında bağdaş kurmuş karanlıkta oturuyordu. İçi içine sığmıyordu. Bu yüzden içine birkaç parça eşya ile içeride çektirdiği

resimlerini koyduğu bavulunu akşamdan hazırlamıştı. Geri kalan her şeyi bize dağıtmıştı. Tespihini Asım Abi'ye, sigara tabakasını bana, yaldızlı çakmağını Casper'a, her biri özel terzilerde dikilmiş gömleklerini Candan İleri'ye, kışın omzundan eksik etmediği pahalı siyah paltosunu da Barana'ya hediye etmişti.

Barana havalandırmaya çıkmıştı. Haftalarca kapalı kalan havalandırma kapısı yüzünden nefes alamamıştı çocuk. Siyasi mahkûmların grevi en çok onu yaralamıştı. Bu yüzden gardiyanların kapıyı kilitlemediği gecelerden en çok o istifade ediyordu. Diğerleri çoktan uykuya dalmıştı.

Reco Dayı, sırtını gerip bana baktı ama o an sanki arkasında iki kanat varmış da nasıl çırptıklarını görmeyeyim diye çabalıyordu. Bitmişti. Yedi yıl altı ay. Tamı tamına, yedi bin üç yüz otuz altı gün. Dört yılda bir yirmi dokuz çeken şubat ayını bile saymıştı. Sabah tahliye oluyordu.

"Nihayet çocuklarına kavuşuyorsun," dedim, "darısı bizim başımıza!"

Başını eğip önüne baktı. Ne diyeceğini bilemedi. Yarasını deştiğim için üzgündü sanırım.

"Elimde topraktan başka ne kaldı ki!" dedi.

"Yapma Reco Dayı," dedim, "bir şeyler çevirdiğinden adım gibi eminim. Anlat da kurtul artık."

Bir an kararsız bir ifadeyle yüzüme baktı. Bu dünyada birtakım dümenler çevirip bunu kimseye anlatmamak için ya deli ya da veli olmak gerekiyordu. Zamparalar ve düzenbazlar, yaptıklarını birilerine anlatmazlarsa yaşadıkları her şey bir yalandan ibaret olurdu. Onların hikâyesi ancak böyle tamamlanırdı çünkü.

Sigara tabakasını bana verdiği için boş yere cebinde sigara aradı. Kendi malı tabakayı ona uzatıp sigarasını yaktım. Dumanını koğuşun duvarlarına üfledikten sonra anlatmaya başladı Reco Dayı.

İlk yıllar bir şekilde mahpusluğa dayanmaya çalışmıştı ama son yıl ya delirecek ya da firar edecekmiş Reco Dayı. Bu yüzden ne zaman sıkıntı bassa, dışarısı burnunda buram buram tütmeye başlasa aynı dümeni çeviriyormuş meğer. Ceplerine yüklü miktarda para sıkıştırdığı bir muhtar ve tanıdık bir doktor yardımıyla sapasağlam olan çocuklarını kayıtlarda "ölü" diye gösteriyormuş. Sonra da cezaevi savcısından izin kâğıdını kapıp dışarı çıkıyormuş. Kimse anlamıyormuş. Yakınları her savcı değişiminde ellerinde kâğıtlar, yeni savcının önünde dikiliyorlarmış. Taziye var diye sürekli dışarı atıyormuş kendisini.

Hepsi yalandı. Çocuklar hayattaydı. Kayıtlarda "ölü" gözüken çocuklarını bir süre sonra sanki yıllar önce doğmuş da kafa kâğıtlarını çıkarmaya zaman bulamamış gibi yeni adlarıyla nüfusa kaydettiriyor, sonra yaş büyütme davalarıyla çocuklar yeniden hayata ve asıl yaşlarına dönüyorlarmış. Bu dümen sayesinde son yıllarının bir kısmını dışarıda, ikinci karısının koynunda geçirmişti Reco Dayı. Ne olur ne olmaz diye yeni karısından da bir çocuk yapmıştı: Asım Selim. Önce ölü gösterip sonra yeni doğum diye nüfusa yeniden kaydettirdiği üç oğluyla bir kızına koğuş arkadaşlarının adını verdiği için muzafferdi Reco Dayı. Çocukların kafası karışmasın diye her birinin iki adı vardı. Hem eski hem de yeni adları. Cüzdanındaki resmi çıkarıp parmağıyla tek tek gösterdi.

"En büyüğüne senin adını verdim," dedi. "Umut Mesut. Ortancası Tarık Ruhi, ona Casper'ın adını verdim. En küçüğü, şu çelimsiz olanına da Barana'nın adını koydum. Fikri Çetin."

"Peki kıza ne ad verdin?" diye sordum.

"Onun adı da Melek Candan oldu," dedi.

Yüzümü ekşittim ama onun umurunda değildi. Parmağını uzatıp meleğinin kafasındaki tacı okşadı bir an. İki kadından altı çocuğu vardı ama kızının yeri başkaydı.

"Ne olmuş yani," dedi "Candan, hem kız hem erkek adı değil mi?"

"Rakı fabrikasının müdürü?" diye sordum.

"İlk çıktığımda mezarındaki mermerleri un ufak ettim," dedi.

Cezasının son yılını zırt pırt dışarıda geçirmişti Reco Dayı. Sırrını kimseye anlatmadım yine de. Çocuklarına bizim adımızı verdiği için hoşnuttum galiba. Dışarı çıkar çıkmaz onları görüşümüze getirip bize el öptürecekti.

Omzuna dokunup yeniden yatağıma çekilirken bu hayatta bazı insanlar için her şeyin her zaman yolunda gittiğini düşündüm kederle. Ne olursa olsun onların düzeninde hiçbir şey kötüye gitmiyordu. Doğuştan şanslıydılar belki de, bilemem.

Ertesi sabah Reco Dayı son bir kez bizimle kahvaltı edip tahliyesi için çalacak kapıya baktı durdu hep. Biliyorduk, nezaketen yiyordu. Bizim üç beş zeytin, bir küçük kutu reçel, ılımış çay ve bir parça beyaz peynirimize artık ihtiyacı yoktu. Kapıda bekleyen yakınları Reco Dayı'yı alıp mükellef bir sofranın başına oturtacaklardı muhtemelen. O da bunun farkındaymış gibi peynirden küçük küçük ısırıklar alıyordu.

Kapı çalınınca ayağa kalktı. Ayrılma vakti gelmişti. Hepimize teker teker sarılıp "Allah kurtarsın," dedi.

Gözleri nemliydi. Gideceği için seviniyordu ama hepimizi özleyeceğini, kader arkadaşlarını unutmayacağını söylüyordu. İdarede bir miktar parası kalmıştı. Hepimizin adına ayrı ayrı pay etmişti parayı. Adam başına iyi para düşüyordu. Barana dahil hepimiz sevindik. Bir ihtiyacımız olduğunda gidip kullanabilirdik parayı. Reco Dayı, herkesten ayrı ayrı helallik istedi. Onun daha çok hakkı geçmişti bize ama yine de helal ettik.

Reco Dayı çıkıp gittikten sonra kapıda dört kere arka arkaya dönen kilitle yeniden kendimize geldik. Kimseden çıt çıkmıyordu.

Kasımın ilk günlerinde hâlâ ayakta kalabilmiş bir sinek aramızdan geçip havalandırmaya kaçtı. Hepimizin içine bir şey oturmuştu. Aylarca uğraştığım halde bir türlü yapamadığım saatteki akreple yelkovan sadece benim için değil, o an koğuştaki herkes için tersine akmaya başlamıştı sanki.

On Beşinci Bölüm

KULAK

"Kulak, eğer gerçeği anlarsa gözdür."

Mevlana-Mesnevi

Tutuklu, mahpus, müebbet bir adamın son isteği say yazdıklarımı. Çünkü ölüm çok yakınımda. Bu mektup sana ulaştığında elindeki zarfı iyice kontrol et. Parmaklarının ucuyla tutup iki yana salla. Yıllardır dışarıya dair hiçbir şey duymaya duymaya hissizleşmiş, sağırlaşmış, küçülüp bir fasulye tanesine dönüşmüş, sadece kendi içini dinlemeye alışmış kulaklarımı da bulursun belki zarfta. Bir zamanlar neşeyle sana dönen, yalnızca senin anlattıklarını dinleyen, senin sesinle büyülenen, senin kalbine yaslanıp susan kulaklarımı avcuna alıp dünyanın uzak, büyülü ve ıssız seslerine tut, olur mu? Benim için, son defa, bir vedaya hazırlanır gibi...

"Ayvaz Güzellemesi"ni söyle bana yollarda. "Keklik Gibi" türküsünü... Bir gün dönerim diye yeni türküler biriktirmişsindir belki benim için. Onları dinlet teker teker. Gelemiyorum. Artık gelemem. Dışarıdaki dünyanın seslerini işitemem. Kulaklarım, sen adımı çağırdığında artık sana dönemez. Oysa son kez de olsa dünyayı dinlemek istiyorum. Gözlerimi kapayıp saadet içinde, sis içinde, bir türkünün içinde, senin içinde, son bir veda içinde...

Şen bir kahvaltı masasında, ince belli bardakta dalgınlıkla dönen bir çay kaşığının sesini dinlet bana kulaklarım sana ulaştığında. Dışarıda eşini çağıran bir kumruya kulak kabartırız belki o

gün. Balkondaki çamaşır iplerine astığın kurutmalıkların birbirine değdikçe çıkardığı o huzur veren seslerini dinleriz. Yemek henüz pişmemişse, açsak, vakit varsa daha, komşu evlerine dikkat kesiliriz. Bir örneğini iftar sofralarında duyduğumuz o tabak çatal sesini duyarız dışarıdan. Çocukluğumuza gideriz o anda. Ezan sonrasında, tüm seslerin olabildiğince kesildiği, evlerden yalnızca yemek kokuları eşliğinde yükselen aceleci kaşık seslerini dinleriz birlikte. Belki hazır çocukluğuna gitmişken, ellerimi boru gibi yaparak ağzıma götürüp seni sokağa, yanıma, oynamaya çağırırım yeniden. Sen merdivenlerden koşa koşa inerken ben elim göğsümde, hızla çarpan kalbimi dinlerim belki. Onca yıl sonra, yeniden sokaklarda yalınayak koşarız. Koşarken büyürüz belki. Arkamızda bıraktığımız eski dünyayı dinleriz.

Kırılan bir dalın çıtırtısını dinlet bana çocukluğumuzdan döndüğümüzde. Unuttum yaprakların hışırtısını. Ağaçların uğultusunu duymadım yıllardır. Toprağın da bir sesi varmış, unuttum, onu dinlet bana. Rüzgârın iniltisini dinlet. Cama değen, cana değen, toprağa düşen yağmurdan söz et bana. Sonbaharda sokakları dolaşan kuru yaprakların hışırtısını dinlet. Ağır ağır üzerime çöken o koyu sisin sesini dinlet. Elin çenende dışarı bakarken kış başında aniden bastıran karın sesini dinlet. Sessizliğin sesini dinlet. İkimizin arasında gitgide tükenen zamanın ve sonsuzluğun sesini dinlet.

Aramızda bir yastık mesafesi, yıllar sonra ilk kez bir odada baş başa birbirimizin nefesini dinleriz belki, kulaklarım sana ulaştığında. İç çekişini dinlet bana o gece. Kalbinin gümbürtüsünü, topuklarını birbirine sürterken çıkan hışırtıyı, kesik kesik öksürüşünü, saçlarını toplayıp yastığa serişini, kirpiklerin birbirine değdiğindeki kederi dinlet. Bir duvar saatinin tik taklarını dinlet. Bir sigaradan aldığın derin nefesi dinlet. Uykusuzluğun sesini dinlet. Rüyaların

da bir sesi vardır. Sana hiç doyamadığım uykunda, içinde bir ukde gibi dönüp duran rüyalarını ve zamanın o serin sesini dinlet.

Lirik bir şey vardı, sokakta oradan oraya dolaşan boş bir poşet hışırtısında. Bir musluğun yok yere akmasında bir şey vardı. Bir kapının vakitsizce çalınışında, bir yatağın gıcırdayışında, bir perdenin çekilişinde, ayakların odadan odaya geçmesinde, kulağı kopmuş bir ev terliğinin çöpe atılışında, bir kanepeye uzanırken duyulan yay sesinde, bir yastığın sönmesinde bir şey vardı eskiden. Unuttum sevgilim. Bana sıradanlığın şarkısını dinlet dışarıda.

Ellerini kulaklarımda gezdir. Bir ağacın dallarını andıran damarlarını takip et parmağınla. Hayat her seferinde bir ağaç dalından düşmektir. Bir kez de benim için düş dünyadan. Bir kez de benim için kanat dizlerini. Bir kez de benim için sar yaralarını. Duyulmaz yaraları vardır çünkü aşkın ve çocukluğun. Oradan oraya dolaşan bir çalıdikenin kederini dinlet son kez bana.

Üç defa adımı çağır kulaklarım sana ulaştığında. Üç defa kıvrıl yanıma. Biz ki hiç sarılamadık doyunca. Bir kere bile uyumadık dünyada yan yana. Bir kere bile doymadım sana. Seyretmedim yüzünü bir uykuda. Adımdaki sırılsıklam yağmurda üç defa yürü yalınayak. Kavuşmaktan çoktan geçtim. Bir sarılıştaki titrek nefesini dinlet bana. Bir sabahı karşılayan mırıltını dinlet. Gerinmene cevap veren eklem seslerini dinlet. Boynunu kaşırken çıkan sesi dinlet. Gözlerini ovduğunda yüzüne yayılan o büyülü sesi dinlet. Belki çıkamayız bu ömürden bir daha.

Çünkü bu sana son mektubum. Çünkü bir daha görüşemeyeceğiz. Çünkü çok önce geçtim dünyadan. Hiç doymayacak gibi baktım sana son defa. Çok bekledim yıllarca. Sen şimdi dışarıdasın, ben içeride. Dünya bizi yan yana getiremedi. Yanıma değil, rüyama geldin sonunda. Uzanıp üç defa ensenden öptüm bir yolda. Bir tel saçını gözlerime tuttum. Kulaklarımda ipince sesin kaldı, sabaha

kadar puhu kuşlarıyla yankılanan. Karanlık bir ormanda koşturan geyik sesleri kaldı. Nal sesleri, çıngıraklar ve zamanın çukurları kaldı senden geriye.

Kuyulara sarkan bir çocuk var içimde bildim bileli. Ne yapsam uslanmıyor. Kimi dinlesem şimdi, neye kulak versem? Ömrümün sonundayım. Çoktandır kapısında beklediğim ölüm beni çağırıyor. Hayat çağırsa da gidemem.

Mutlu ol benden sonra. Yeni yılda artık benim için değil, ilk kez kendin için bir şeyler dile. Bir baş dönmesi, kapkara bir sis gibi geçip gitti ilk ömrüm.

Dışarıdan geçen arabaların, havalanan uçakların, her gece hep aynı saatte kalkan yük trenlerinin, son seferinden dönen bir vapurun, uzaklara giden bir yolcu gemisinin vedasını dinle arkamdan. Topuk seslerini dinle boş bir koridorda. Bir mahkeme salonunda kırılan kalemin sesini dinle. Bir anahtarın yuvasında dönüşünü dinle. Arkamdan kapanan kapıları dinle. Vazgeçişin, ölümün ve ayrılığın sesini dinle.

Eski günlerden kalma bir derenin çağıltısına götür kulaklarımı benden sonra. Senden ayrılan kulaklarımı, orada, çakıl taşlarının, günebakanların, mısır püsküllerinin yanı başına göm. Kuru bir yaprağın rüzgâra savruluşu, bir kuşun kanat çırpışı, ansızın bir sağanağın patlayışı gibi; zamanın, doğanın ve ölümün şarkısını dinlet bana orada.

Bekle demeyeceğim artık. Çünkü ölüler beklenmez. Çünkü "ölüler uyumaz." Çünkü ölümün ayakları yoktur.

Ellerini, başka bir eli tutar gibi tut benim için. Çamlıbeller gez. Ala gözlerin tozlu yollara dik. Acem şalın omzuna sar. Gece karanlığına adımı çağır son defa. Uzaklardan bir cevap bekle. Bir karşılık alamazsın belki geceden ama yine de seslen. Geçer elbet geçmez sandığın acı. Dünya benden sonra avutur seni muhakkak.

Karşında ben varmışım, dönmüşüm, artık gitmeyecek, hiç ölmeyecekmişim gibi her gece bir tek rakı koy çiçekli masana. Parmağını bardak ağzında gezdir dalgınlıkla. Ağzını ağzımda gezdir. Dilini dilimde. Ala gözlerini bardağıma dik. İçindeki geyiği çok uzakta bir ormana koştur beni her hatırladığında.

Lale sümbül kok benden sonra. Akasya kok. Sabah ayazı kok. Çocukluğum kok. Yağmur sonrası kok. Bir sisin ıslaklığı kok. Bir ekmeğin buğusu kok. Dereotu kok. Reyhan kok. Birine yıllar sonra yeniden kavuşmuş gibi kok. Avuçla yüzünü her yağmur yağdığında. Dilini yağmura uzat. Dilini bana...

Ellerini karnında bitiştirip sırtını bir ağaca dayar gibi uyu geceleri. Bacaklarındaki zamanın hışırtısını dinle. Biten bir takvimin son yapraklarındaki kedere bak. Geçen yıllara el salla benim yerime. Kulaklarıma son bir şey söyle. Uzun uzun anlat bana geride kalan aşkın yollarını. Nefesini içime üfle. Bazı aşklar ayrıldıktan sonra başlarmış. Benimki öyleydi. Bizimki öyleydi. Ben öldüm senden sonra. Ayrılırken, ölürken, bir daha doğmazken bir tek sesin kaldı kulaklarımda. Benden artan yıllar, kalırsa senin olsun bundan sonra.

10 Aralık 1999
Saat 02.45

On Altıncı Bölüm

GECELER

"Bu dünya bir daha olmalı."

Melih Cevdet Anday-Yeni Bir Dünya

Barana'nın son mektubu beni yaralamıştı. İyileşti sanırken meğer daha fena dağılmış, aklını ölüm fikriyle bozmuştu tekrar. Uzun zaman sonra onun için yeniden korkup kendisine bir şey yapmasından kaygılandım. İşimi gücümü bırakıp devamlı onu takip ettim o mektuptan sonra. Besbelli artık bir umudu yoktu. Hatta umudun kırıntısı bile. Gittikçe tükeniyordu. Kuyu onu içine çekiyordu. Onun için bir şey yapmak lazımdı ama bulamıyordum. Ona neyin iyi geleceğini de bilmiyordum. O günlerde devamlı televizyon izliyordu. İyiye işaret değildi bu. Televizyon izledikçe daha çok özlüyordu dışarıyı.

Anlaşılan doğru dürüst haber alamadığımız dış dünyada işler iyi gitmiyor, memleket bir an bile huzur nedir bilmiyordu. Orada burada bombalar patlıyor, hayat pahalılığı almış başını gidiyor, yazın ülkenin en önemli şehirlerini yerle bir eden deprem yüzünden zamlar arka arkaya yağıyor, şirketler birer birer batıyor, borçlar ödenemiyor, çekler karşılıksız çıkıyor, hal böyle olunca da mahkemeler vızır vızır çalışmak zorunda kalıyordu. Taşkale hıncahınç mahkûm doluydu. Bazı koğuşlarda yer kalmadığı için yerde yatan, aynı yatağı dönüşümlü kullanan mahkûmlar vardı. Bunca darlığın içinde bizim koğuşta iki boş yatak olması düşünülemezdi.

1999'un aralık ayında, C-6'ya iki mahkûm daha verdiler. Bir kişilik boş yatağımız olduğu için yatakların birinde dönüşümlü yatacaklardı. Biri yatağa diğeri de yer yatağına geçen bu iki genç adamın dosyası kabarıktı: Adam yaralama, gasp, dolandırıcılık, uyuşturucu temin edip satma, kumar oynatma, tecavüz, her bok vardı bunlarda. Sanki ceza yasasındaki bütün suçları tek tek inceleyip sırayla hepsini işlemiş gibilerdi. Aldıkları cezanın toplamda kaç yıl ettiğini onlar da bilmiyorlardı. Biri ne yapmışsa diğeri de nefes nefese arkadaşına yetişmiş ve aynı suçu işlemişti. Onca yıldan sonra hatırlamam biraz zor ama ikisinin de adı "kan"la bitiyordu. Serkan'la Hakan gibi bir şeydi adları sanırım ya da onun gibi bir şeydi. Adlarının sonuna eklenen kan bir türlü çıkmamıştı. O günden sonra, Kan Kardeşler, dedik onlara.

Bu bela adamlar, Barana'nın umurunda değillerdi. Taşkale'deki bir yılını çoktan doldurmuş, ikinci yıldan gün sayıyordu artık. Bu süre zarfında, Sıçan hariç kimseye gereğinden fazla yaklaşmamıştı. Onunla da ancak delirdikten sonra samimi olmuştu. Hikâyesinin bize anlatmadığı ayrıntılarını kendi içinde evirip çevirerek sonsuz bir sarmala eklenen zamanını mı sayıyordu, yoksa içinden çıkamadığı başka bir derdi mi vardı, fikrim yoktu. Arada sırada dışarı çıkarmam için verdiği o mektupların haricinde düzeninde herhangi bir değişiklik olmuyordu.

Her gece saat tam on ikide kapısı açık kalmışsa havalandırmaya çıkmaya, kapı kapalıysa demir parmaklıklara tutunarak tepedeki solgun ayla konuşmaya devam ediyordu. Gündüzleri volta atmaktan yorulunca diz çöküp sırtını bir duvara yaslıyor, cebinden kızıl saç telini çıkarıp iki parmağının arasına alıyor ve saçın o kış rüzgârında sağa sola sallanışını seyrediyordu hâlâ.

Değişen tek şey zamandı. Onun dışında her şey aynıydı. Hikâyelerimiz bile olduğu gibi yerinde sayıyordu. Kan Kardeşler'i bul-

duk diye hikâyelerimizi yeniden anlattık onlara. Gözlerini korkutmak için hepimiz kendimize cani süsü verdik. Ben Behiye'yi on yedi bıçak darbesiyle öldürdüğümü söyledim örneğin. Casper, hasmının gözlerini oymuştu. Asım Abi, adamın kanını içmişti. Karşılığında iki insandan oluşan ama tek bir olaya yapışmış upuzun bir hikâye dinledik onlardan. Sorgulamaya, ölçüp biçmeye, tartmaya gerek yoktu, ikisi de pisliğin önde gideniydi.

Kan Kardeşler'den biri, işaretparmağını Barana'ya uzatıp "peki ya o?" diye sordu.

Ne diyeceğimizi bilemedik. Durduk yere huzurumuzu kaçıran, rahatımızı bozan, bizi tedirgin eden bu yeni mahkûmların gözünü korkutmak için dudağımızı ısırıp başımızı iki yana salladık:

"Müebbet!" dedik.

Yeni misafirlerimiz bela kelimesine bayılıyordu. Onlardan katbekat fazla ceza alan Barana'ya hayranlıkla baktılar ama kafaları karışmıştı. Çelimsiz, bütün gün eli cebinde havalandırmada gezip duran, sopasını menekşe kokan deterjana batırıp koğuşu temizleyen, çarşafları düzelten, çamaşır yıkayıp asan bu adamın nasıl müebbet aldığına kafaları bir türlü basmıyordu. İkide bir Barana'nın yanına kurulup onunla konuşmaya çalışıyor, tek bir cevap alamayınca elleri boş geri dönüyorlardı.

Belanın kokusunu alıyordum. Boyunlarında ve sırtlarında akrep ve çıngıraklı yılan dövmeleri olan bu iki can ciğer arkadaşa, Barana'nın suskunluğunun onlara mahsus olmadığını, bir yıldır bu halde olduğunu anlatmaya imkân yoktu. Kafayı fena halde ona takmışlardı. Belki de onu alt edip koğuşa hâkim olmak istiyorlardı. Bunu başarmanın tek yolu da kendilerince namlı gördükleri Barana'yı devirmekti. Yine de beklediğimin aksine hiçbir şey yapmadılar ona. Korkmuşlardı ve harekete geçmek için daha uygun bir zamanı kolluyorlardı belki de.

1999'un aralık ayı, arada bir gardiyanlarla çene çalarak, berberin getirip götürdüğü haberleri dinleyerek, sürekli televizyon izleyerek, haftada bir telefon kulübesinde birileriyle konuşarak, görüş kabininin camlarına ellerimizi sallayarak, yazın ultrason filmleriyle izlediğimiz tam güneş tutulmasını birbirimize hatırlatarak, kasım başındaki yeni depremi konuşarak, açık görüşe gelen hısım akrabayla hasret gidererek, sosyal alanda kendi meşgalelerimize gömülerek geçti.

Ama o sene havalar bir garipti. Bir türlü kış gelmiyordu. Birkaç gün aralıksız yağmur yağdıktan sonra güneş yeniden yüzünü gösteriyordu. Bir gözümüz yağmasını beklediğimiz karda, diğer gözümüz televizyondaki haberlerde, genel af haberlerini bekliyorduk.

Reco Dayı vefalı çıkmıştı. Milenyumdan iki gün önceki açık görüşte elinde bir tepsi baklavayla bizi görmeye geldi. Yaz sonunda cezaevlerine dışarıdan yiyecek getirilmesi yasaklanmıştı. Ama Reco Dayı elinde üç tepsi baklavayla içeri girince ses etmemişlerdi. Tepsilerden biri müdüre, diğeri gardiyanlara, sonuncusu da bizeydi. Üstelik yalnız gelmemişti Reco Dayı. Her biri bizim adımızı taşıyan çocukları elimizi öpüp sessizce, biraz da korka korka etrafa bakındılar. Fikri Çetin ile Tarık Ruhi adaşlarıyla tanışamadılar. Çünkü Barana her zaman olduğu gibi görüşe çıkmamıştı. Casper'ın da o gün sınavı vardı.

Elinde soru kitapçığı, koğuşa döndüğünde, Casper'a Reco Dayı'nın geldiğini söyledik. Üzüldü Casper. Neyse ki sınavı iyi geçmişti. Yıllardır hayal ettiği diplomayı nihayet alacaktı. Cezaevine gelen sınav gözetmeni ona epey yardım etmişti. Aslında biri hariç soruların tamamını da Casper yerine o çözmüştü.

Casper, sorulara bakmış ve biri hariç hepsinin kazık olduğuna hükmetmişti.

"Adam bir süre yardım edip etmeme konusunda kıvrandı durdu ama gardiyanlar dışarı çıkınca gelip yardım etti," dedi Casper, "on dokuz soruyu da o cevapladı benim yerime."

"Peki yirminci soru?" dedim.

"Onu ben çözdüm," dedi Casper, "cevabını biliyordum çünkü."

"Soruya bakabilir miyim?" dedim.

Casper elindeki kitapçığın sayfalarını yavaş yavaş çevirip gözetmenin onca ısrarına rağmen kendi başına çözdüğü yirminci ve son sorunun tam üzerine koydu parmağını.

Soru: 20. Kişinin başından geçen, yaşanmış ya da yaşanması mümkün olan olayları yer ve zamana bağlayarak ayrıntılı bir şekilde anlatan yazı türüne ne denir?

A) Roman
B) Hikâye
C) Tiyatro
D) Tutanak

Casper, yirminci sorunun cevabını D şıkkı olarak işaretlemiş, tıpkı benim gibi gözetmen de onun bu cevabına itiraz etmişti. Ama Casper kararlıydı. Doğru cevabı biz değil o biliyordu. Yıllar sonra beyaz önlüğümü giyip tekrar derse girmiş gibi, elime kalemi alıp uzun uzadıya şıkları açıkladım ona. Roman ve hikâyenin tanımı nedir, tiyatro nedir, tutanak neye denir, tek tek izah ettim ama Casper başını iki yana sallıyordu. Sonunda da A şıkkının etrafına büyükçe bir yuvarlak yaptım.

"Hiç roman olur mu hocam," dedi bana, "bak, kişinin başından geçen olaylar, diyor soruda!"

Ona ne söylersem söyleyeyim ne anlatırsam anlatayım ikna olmuyordu.

"Daha el kadarken hakkımda tutanak tuttular okulda," dedi, "ben bilmeyeceğim de kim bilecek bu soruyu," dedi.

Sanırım Casper haklıydı. Bir soruya bilgiç bilgiç konuşanlar değil, belki de her zaman muhatapları cevap vermeliydi. Hakkında tutanak tutulan, el kadar bir öğrenciyken tasdiknamesini alıp okul okul dolaşan, sonunda okulu bırakıp sokaklara düşen biz değildik, oydu sonuçta. Hayatı roman tanımına değil, bir tutanaktaki ifadelere daha çok uyuyordu. Elimle sırtına vurup "hoca da ben de yanılmışız," dedim, "haklısın, doğru cevap tutanak!"

Casper, sınavdan ilk kez tam puan almış bir talebe gibi sevine sevine Barana'ya koştu hemen. Elindeki soru kitapçığının sayfalarını hızla çevirip doğru çözdüğünü düşündüğü soruyu heyecanla arkadaşına da gösterdi ama Barana bir kere bile ağzını açıp bir şey söylemedi ona. Elini Casper'ın omzuna koyup tebrik etti sadece. Hepsi bu. Sonra yeniden gökyüzüne baktı.

O günlerde Barana'da bir haller vardı yine. Durmadan tırnaklarını kemiriyor, saçlarıyla oynuyor, ellerini kütürdetiyordu sıkıntıyla. Yılbaşından bir gün önce bana son bir mektup verdi. Mektubuna üstünkörü göz atıp uygun bir vakitte okumak için dolabıma kaldırdım ama aklım fikrim ondaydı hâlâ. İyi görünmüyordu. O günlerde yine bütün gün havalandırmada tek başına yürüyor, sigaralarından birini yakıp diğerini söndürüyor, silinen basket potası hâlâ oradaymış gibi potaya hayali basketler atıyor, içindeki sıkıntı bir türlü çözülmeyince içeri geçip terden sırılsıklam olana dek kendini temizliğe vuruyordu. Besbelli darlanıyordu. Belki de tüm sıkıntısı ertesi günün yılbaşı olmasıydı.

Haklıydı. Herkes kendisini o gece boşuna kandırıyordu aslında. Bütün o şatafat, yiyip içmeler, gülüp eğlenmeler, temenniler,

gelecek planları günün sonunda aynı yere çıkardı. Yılbaşları insana zamanın geçtiğini hatırlatırdı çünkü. Onun tükenmeyecek, geçmeyecek, afla bile silinmeyecek sonsuz bir zamanı vardı içeride. Barana da bunu bir kez daha anlamış gibi dalgın dalgın önüne bakıyordu.

31 Aralık 1999 sabahında hafiften bir sis bastırdı Taşkale'ye. Gökyüzünden kopup gelen bir duman parçası yerleri birazcık yalasa da öğleye doğru güneş yeniden yüzünü gösterdi. Güneş orada, yukarıda bir yerdeydi ama artık işimize yaramıyor, bizi ısıtmıyordu. Sadece gündüzlerimizi aydınlatıp geceleri yeniden kayboluyordu. Sanki bizim için farklı bir anlamı olacakmış gibi yeni yılda kar yağması için içimizden dualar ettik.

Fakat o akşam kar yerine, sabah bir ara kendisini gösterip sonra kaybolan, bütün sonbahar yüzünü görmediğimiz Kara Sis bastırdı yeniden. Göz gözü görmüyordu. Sanki önceki yıllardan daha koyu, daha yoğun bir sis vardı dışarıda.

Barana, haşat edilmiş bir halde Taşkale'ye getirildiği o geceyi anımsamış gibi bütün akşam yatağında tabut kapağı şeklindeki tavana baktı. Bazen de gözlerini sisin çöktüğü havalandırmaya dikip öylece kalakaldı yerinde. Ne temizlik yaptı ne milletin kirlileriyle uğraştı ne de doğru dürüst bir şey yedi o gün.

Saatler gece yarısına yaklaşırken o zamana kadar biri bitip diğeri başlayan şarkılara ara veren devlet televizyonunun ekranı bir anda dörde bölündü. Ekranda ülkenin dört bir tarafındaki yeni yıl kutlamaları gösteriliyordu. Meydanlara inmiş kalabalıklar, Noel Baba kıyafeti giymiş insanlar bir ağızdan geriye doğru sayıyor, yeni yılın gelişini kutluyorlardı. Bizim için değişen bir şey yoktu. Biz yılları değil günleri sayıyorduk sadece. Bizim için zaman, eskisi çöpe atılınca duvara yenisi asılan bir takvimden ibaretti en fazla.

Ellerimizde, Dış Kantin'in cebine birkaç kuruş sıkıştırıp dışarıdan getirttiğimiz Milli Piyango biletleri, sanki büyük ikramiye bize çıkacak da sırf bu şansımız yüzünden bizi tahliye edeceklermiş gibi dikkatle televizyona bakıyorduk. Piyango biletinin üzerindeki 2000 yılına ve karlı kulübeye bakıp hayaller kurduk boyuna. Sonuç menfiydi. O gece Asım Abi ile Casper'ın biletlerine amorti isabet etti. Benimle Candan İleri'ye hiçbir şey çıkmamıştı. Kan Kardeşler'in yarım biletine de amorti isabet etti.

Vakit gece yarısını geçip yeni yıla girdiğimizde hepimiz soğuk yataklarımıza çekilip kendimiz için bir şeyler diledik. Diğerlerinin ne dilediğini bilmiyordum ama benim istediğim şey basitti. Zamanı geri çevirip düğün geceme dönmek, yırtılan hayatımı tutkalla yeniden yapıştırmak ve pijamalarımı giyip canını aldığım karım Behiye'nin yanına usulca süzülmek istiyordum sadece. Özlüyordum onu. Arada bir, adını bile bilmediğim o kadını düşünsem de tekrar Behiye'ye kavuşmak istiyordum. Ama bunu dilemek piyangodan büyük ikramiyeyi istemek gibi bir şeydi. Sanki kaderim kara tahtada yazılıymış gibi, en arkada oturan kara kavruk bir çocuğu kaldırıp tahtadaki yazıları bir güzel silerek gözlerimi kapamaya çalıştım.

Hava buz gibiydi. Kaloriferler doğru dürüst yanmadığı için soğuktan donuyorduk koğuşta. Tek çare leş gibi kokan battaniyelerimize sıkı sıkıya sarılıp bir an önce uyumaktı. Kara Sis çekilir çekilmez kar yağacaktı sanki. Ama bu soğuk Barana'nın umurunda değildi. Her zaman olduğu gibi tek başına havalandırmaya çıkmıştı, muhtemelen yine o kadınla içinden konuşuyordu.

İnsanın elleri cebinde gezerken düşündüğü, canı yanarken medet umduğu, özleyince onu hatırlayıp ferahladığı, içinden konuştuğu, unutamadığı birinin varlığının ne güzel olduğunu düşündüm yeniden. Galiba bir tek o gece içten içe kıskandım onu.

Bir süre daha sağa sola döndükten sonra herkes gibi sırtımı dönüp derin bir uykuya daldım.

Rüyamda düğün gecemdeki o meçhul kadını görmeyi beklerken yıllar sonra ilk kez Behiye'yi gördüm. Gelinlik giymişti. Epeyce zayıfladığı için gelinliği ona bol geliyordu. Birkaç kez var gücümle adını çağırdım ama duymadı beni. Çok sonra, bir ara başını çevirip bana baktı Behiye. Uzun bir yolculuğa çıkıyormuşçasına el sallıyordu.

On Yedinci Bölüm

BİR YIL İKİ AY DÖRT GÜN

"Kitabın bundan sonraki bölümlerini okumak zorunda değilsiniz. Kitap aslında burada bitiyor."

Julio Cortázar-Seksek

1 Ocak 2000 sabahı hem resmi tatil hem de cumartesi olduğu için gardiyanlar sayım için mazgalımızı açmadılar. Herkes Kara Sis'in içine gömülüp uyumuştu besbelli. Milenyumun en güzel hediyesi bu oldu bizim için. Bu sayede yeni yılın o ilk sabahında geç saatlere kadar mışıl mışıl uyuduk. O gün, yataklarımızda sağa sola dönerken tahliyemizi bu kez günlere göre değil de yıllara göre hesapladığımız, suçumuzu derdimize göre taksim ettiğimiz için kendimizi mutlu hissediyorduk.

Soğuk havalarda beni yoklayıp duran böbreğim yine rahat vermiyordu. Terliklerimi giyip tuvalete gitmek için yatağımdan doğrulmuştum ki, başımı çevirip gözlerimle Barana'yı aradım. Ama Barana yatağında yoktu. Muhtemelen her zamanki gibi havalandırmada uyumayı tercih etmişti. Bu çocuğun akıllanacağı yoktu. Bile bile ölüme koşuyordu. Dilimin ucunda bir ton azar ve nasihat, doğru dürüst giyemediğim ayakkabılarımın arkasına basa basa sis içindeki havalandırmaya indim. Kara Sis, hâlâ dağılmamış, aksine yoğunluğunu bir kat daha artırmıştı sanki.

Lakin Barana havalandırmada da yoktu. Bir yerde ölüp kaldı mı diye banyoya koştum hemen, sonra da tuvaletin kapısını arala-

dım. Orada da değildi. Böbreklerimdeki sancıyı biraz olsun giderip dönüşte yatakların arasına baktım ama yatakhanede de görünmüyordu. Çaresiz, gardiyanların o sabah yapmadığı sayımı ben yapmak zorunda kaldım:

Bir kişi eksiktik.

Barana yoktu.

Ne yapacağımı bilemiyordum. Her yere tekrar tekrar baktım. Bizimkiler benim yüzümden uyanmışlardı. O sabah her zaman olduğu gibi yedi kişilik tayın verilmişti bize. Kahvaltılıkları masaya koyan Candan İleri, hiç bozulmamış yatağına bakıp "Barana nerede?" diye sordu.

"Bilmiyorum," dedim.

Candan İleri, ısınmak için sıkıca sarıldığı ama çoktan ılımış çayın olduğu demir tası yere koydu ve tıpkı benim gibi havalandırmaya çıkıp merakla etrafa bakındı. Ardından ağır adımlarla dönüp banyoyla tuvaleti kontrol etti ama sonuç değişmemişti. Yer yarılmış da içine girmişti sanki.

"Sakın kaçmış olmasın?" diye sordu bütün bu telaşa uyanan Asım Abi.

"Boş boş konuşma abi," dedi Casper, "nereye kaçacak adam? Burada kaçacak yer mi var allasen! Fare mi bu?"

Casper haklıydı. Taşkale, adı gibi taşa benziyordu. Duvarlar hâlâ sapasağlamdı. Asım Abi'nin yaman kolonları kimseye geçit vermiyordu. On altılık demirler henüz paslanmamıştı. Yerin altı kaçmak için hiçbir olanak sunmuyordu. Muhtemelen bu adamın başına başka bir şey gelmişti. Ben en çok intihar olasılığından korkuyordum. Öleceğini o mektuplarda defalarca ima etmişti zaten. Ama Candan İleri bir an dönüp öfkeyle Kan Kardeşler'e baktı. Bu işte muhakkak onların payı vardı. Aynı anda ellerini açıp "hiçbir şey görmedik," dediler.

Firar ettiğini bilsek, zaman kazansın diye gardiyanlara hemen haber vermezdik ama biz daha kötü bir şey olmasından, bu iki bela adamın Barana'yı öldürüp bir yere atmış olmalarından korkuyorduk. Candan İleri hepimizden fazla telaşlıydı. Tüm gücüyle demir kapıya vurmaya başladı. Bir yandan vuruyor, diğer yandan da bu çok sevdiği arkadaşı için kaygılanıyordu. Bir an kapıya vurmayı bırakıp Kan Kardeşler'e döndü:

"Ona bir şey olduysa bittiniz," dedi.

Elimize ne geçirdiysek canhıraş bir şekilde demir kapıya vurup sesimizi tüm cezaevine duyurmaya çalıştık. Birkaç dakika içinde önce demir kapının mazgalı, sonra da kapı açıldı. Gardiyanlar, onları durduk yere rahatsız ettiğimiz için kızgınlardı. Hepsi geceden kalmıştı ve yeni yılın bu ilk sabahına böyle gürültüyle uyanmak asaplarını bozmuştu.

Barana'yı sorduk, içeride yoktu çünkü. Gardiyanların yüzündeki kızgınlık yerini bir anda sapsarı bir renge bıraktı. Hepsi korku ve kaygıyla karışık bir halde birbirlerine baktılar.

"Nasıl yok?" dedi Beton.

Anlaşılmıştı. Zor, bela kokan bir gün bizi bekliyordu. Sessizce kenara çekilip gardiyanlara yol açtık.

Koca adam küçülüp bir nohut tanesine dönmüş de yerlere yuvarlanıp kaybolmuş gibi önce havalandırmaya, sonra banyoyla tuvalete, tuvaleti söküp kanalizasyon şebekesine, ardından yatakların altına baktılar telaşla. Galiba onlar da tıpkı bizim gibi çok fazla film izlemişlerdi ve bu yüzden ilk anda akıllarına tünel ihtimali gelmişti. Ayaklarını yerlere sertçe vurup betonun altında bir boşluk sesi duymayı umdular. Banyo veya tuvalette herhangi bir çatlak, yataklarımızın altındaki betona bakıp duvarlarda kazılmış bir delik aradılar. Her yer tertemizdi. Hiçbir yer kazılmamıştı. Zaten Taşkale'nin altından kaçmanın imkânı yoktu.

O zamana kadar sessiz sedasız bir şekilde C-6'ya bakan gardiyanlar birdenbire hiddetlenmeye, birbirlerini suçlayıp bağırmaya başladılar. Beton, telsizini çıkarıp bir yerlere bir şeyler sordu. Birkaç dakika içinde onlara nöbetçi cezaevi müdür yardımcısı ve başka gardiyanlar eklendi. Onların yüzünde de benzer bir kaygı vardı. Betleri benizleri atmıştı. Gözbebekleri korkudan büyümüş, alınlarına safran sarısı bir renk sürülmüştü. Olan biteninin sorumlusu bizmişiz gibi öfkeyle dişlerini sıkıp en ufak bir hareketimizde bize küfrediyorlardı.

Durum kesinkes ortaya çıkıp Barana'nın kimsenin bilmeyeceği bir şekilde cezaevinden tam bir yıl iki ay dört gün sonra kaçtığı anlaşılınca bir inip bir yükselen, sadece içeride değil dışarıda da yankılanan tuhaf bir alarm çalmaya başladı. Sanki koca bir otobüs dolusu yaralıyı tıkanan trafikte acile yetiştirmeye çalışan bir ambulans gibi. Barana'nın nerede olduğunu, nereye kaçtığını soran, sonsuz bir alarm...

*

Cezaevi güvenliğinden sorumlu yüzbaşı içeri girdiğinde hepimizi havalandırmada yüzükoyun yere yatırmış, hâlâ dövüyorlardı. Kara Sis henüz dağılmamıştı. Soğuk betonda yatarken ancak birbirimizin korkudan büyümüş gözbebeklerini görebiliyorduk. Askerler postallarıyla sırtlarımıza basıyor, karnımızı tekmeleyip kafamızı betona çarpıyor ve durmadan, aralıksız, arka arkaya sorular soruyorlardı. Fakat biz sahiden de ne cevap vereceğimizi bilmiyorduk.

Çoktandır doğru dürüst sayım almayan, havalandırma kapısını kilitlemeyen, zamanlı zamansız öten sensorlara bakmayan gardiyanlar ve onların bu düzensizliğinden sorumlu olan Başgardiyan Beton, ellerinde öfkeyle salladıkları coplar, öylece başımızda dikiliyorlardı. Yüzüme aldığım tekmenin acısıyla Barana'yı en son

havalandırmada yürürken gördüğümü söyledim. Yılbaşı diye bütün gece televizyon izlemiş, Milli Piyango çekilişini beklemiş, ardından da uyumuştuk.

Konuştum sanıyordum ama dağılmış ağzımdan sözcüklerin yarım yamalak çıktığının farkında değildim. Saçımdan tutup başımı yukarı kaldırdılar. Ağzımdan kan boşanırken bu kez tane tane, anlaşılır biçimde söyledim olanları.

Yataklarımızı yere atıp içlerini didik didik ettiler, dolaplarımıza baktılar, banyo ve tuvaleti incelediler, hela taşını kaldırıp borulara göz gezdirdiler tekrar ama sonuç değişmiyordu. Çok geçmeden başlarını kaldırıp havalandırma duvarına baktılar. Bu duvara tırmanmak için en az dört kişinin birbirinin omzuna çıkması gerekiyordu ki bunu yapmak imkânsızdı. Duvarın üzerinde, her harekete duyarlı dikenli teller, güvenlik kameraları ve nöbetçi kulesi vardı üstelik. Birinden kaçsa diğerine yakalanması işten bile değildi.

Nöbetçi müdür yardımcısı hemen kamera görüntülerini istetti ama telsizin ucundaki görevli, sis yüzünden iki gündür hiçbir şey göremediğini söyledi. Kameralar çalışıyor ama bir şey görünmüyordu. Adamın önündeki bilgisayar ekranında bembeyaz dumandan başka bir şey yoktu. Hatırladığı tek bir şey vardı: Gece yarısından sonra, saat iki gibi bir ara dikenli teller alarm vermiş ama ses bir süre sonra kesilmişti. Görevli, bu alarmın cezaevine dadanan martılar ya da rüzgâr nedeniyle olabileceğini düşünüp kamerayı sis içindeki tellere doğru çevirmiş ama hiçbir şeyi doğru dürüst seçememişti.

Adamın telsizdeki titrek sesini biz bile hissedebiliyorduk. Kekeliyor, sanki bütün suç kendisininmiş gibi başına gelecekleri bekliyordu muhtemelen. Sadece o değil hepimiz yanmıştık. Asım Abi, Casper veya Candan İleri olsa sorun yoktu. Gazete ve televizyonlar adli bir mahkûm kaçtı deyip olayın üstünü üç beş güne

kapatırlardı ama bu sefer işin ucunda müebbet almış, gardiyan katili bir mahkûm vardı.

Resmi tatil olduğu için evinde güzel güzel uyuyan tıknaz cezaevi müdürü telaşla kapıda belirdiğinde nefes nefeseydi. Gardiyanların sararmış yüzlerinin aksine onun yüzü mosmordu. Başına geleceklerin farkındaydı. Büyük bir bela üstünü başını giymiş herkesin hayatını mahvetmek için yola çıkmıştı bile. Daha içeriye adımını atmıştı ki, işaretparmağıyla hemen beni gösterdi.

Gardiyanlar beni döve döve ayağa kaldırıp zorla koğuşu gezdirdiklerinde hâlâ o acı alarm çalıyordu Taşkale'de. Arada bir coplarıyla orama burama vuruyor, omuzlarımdan tutup beni koğuşun içinde gezdiriyorlardı. Ortada bir gariplik yoktu. Her şey yerli yerindeydi. Barana'nın dolabı öylece duruyordu. Ne bir eksik ne de fazla. Kalemi, kâğıtları, mektup zarfları ve pulları bile öylece yerindeydi. Ortada sahiden de bir gariplik yoktu. Bir tek, C-6'ya gelirken elinde tuttuğu siyah çorapları yoktu dolapta. Daha doğrusu, çorabın etiketi dolaptaydı ama kendisi yoktu. Giderken giymek için saklıyormuş meğer bu çorapları. Ama sıradan bir çoraptan onlara söz etmenin anlamı yoktu. Sustum.

Tekrar alt kata indirdiler beni. Mutfak dolaplarına, çekmecelere, mutfaktaki araç gerece baktık dikkatle. Attıkları tekme yüzünden bir gözüm balon gibi şişmişti. Zonklayan başımı dik tutmaya çalışarak mutfağı inceledim. Yürüyecek halim kalmamıştı. Bütün bunları başımıza sardığı için Barana'ya kızgındım. Mutfak temizdi. Kolumdan tutup beni banyoya sürüklediler bu sefer. Orada da bir gariplik yoktu. Tam tuvalete yöneliyorduk ki birden durdurdum onları. Daha dikkatli bakınca tek sorunun banyoda olduğunu fark ettim. Barana'nın sabah akşam elinden düşürmediği temizlik sopaları ortalıkta görünmüyordu. Banyodaki voleybol filesi niyetine kullandığımız çamaşır ipleri de yerinde değildi.

Birkaç saat sonra Güney Kule'deki nöbetçi kulübesinin biraz uzağında, birbirine gemici düğümüyle bağlanmış ve her biri özenle kesilip merdivene dönüştürülmüş paspas sopalarını bulup önümüze fırlattıklarında her şey açıklığa kavuşmuştu. Sopaların uç kısımlarını çakmakla ısıtıp baston gibi bükmüş, bu sayede merdiveni duvara fırlatıp sabitlemesi kolay olmuştu. Barana, her seferinde eskidi diye bize bir yenisini aldırdığı ve banyoda sakladığı metalik görünümlü temizlik sopalarını maket bıçağı veya başka bir şeyle düzgünce kesip güzel bir merdiven yapmıştı.

Dönüp Asım Abi'ye baktım. Sopaları kesmek için Asım Abi'nin Kâbe maketi yaparken kullandığı bıçağından faydalandığını, bıçağı sosyal alandan çaldığını gardiyanlara söylemenin bir anlamı yoktu. Zaten Asım Abi, sanki şeytan niyetine onu taşlayacaklarmış gibi, konuşmayayım diye yalvararak gözümün içine bakıyordu.

Gardiyanların söylediğine göre, Barana, muhtemelen önce yatakhanedeki küçük havalandırma penceresinin demir korkuluklarına tırmanmıştı. Bir süre bizim pencerenin parmaklıklarında soluklanmış, sonra da ucu bastona benzeyen merdiveni çaprazındaki havalandırma duvarına fırlatmıştı. Bir çubuk yardımıyla merdiveni kendisine çekmiş, merdivenle birlikte yedi metrelik duvarı yarılamış, böylece avlu duvarını rahatça geçip dikenli tellere ulaşmıştı.

Gardiyanlar, arada bir zıplayıp Barana'nın bu pencereye nasıl tırmandığını anlamaya çalışıyor ama bir türlü akıl erdiremiyorlardı. Bir an Barana'nın muhtemelen bu pencereye ulaşmak için yaptığı idmanları, son zamanlardaki o basket merakını hatırladım. Üç sayı buradan almıştı Barana. Demir parmaklıklı pencereden çaprazında kalan duvara fırlattığı merdivene ulaşmış ve kolayca yukarı çıkmıştı. Üç sayı da buradan almıştı. Kavak ağacı yolunu bulmasına, hangi yöne gideceğine yardım etmişti. İki sayı da buradan almıştı. Geriye

duvarın üzerindeki keskin dikenli teller kalıyordu. Gardiyanların kafası, bu kez Barana'nın nasıl edip de keskin telleri geçtiğine basmıyordu. Söyleyip söylememekte tereddüt ettim. Söylemedim. Keskin dikenli telleri geçerken de cezaevi müdürünün hediyesi olan eldivenleri kullanmıştı galiba. Serbest atıştan iki sayı daha.

Her şeyi ilk günden planlamıştı. Her şeyi. Hava durumunu, ona lazım olacak araç gereci, gardiyanların ve müdürün zaaflarını, bizim duygularımızı bile. Taşkale'de geçirdiği bir yıl iki ay dört gün boyunca yaptığı hiçbir şeyin sebepsiz olmadığını düşündüm. Çocuk akıllı çıkmıştı. İlk periyotlarında durmadan dayak yediği, hırpalandığı ve hep geride bitirdiği bu maçı açık arayla o kazanmıştı sonunda.

Kaçmamış da hâlâ havalandırmada dalgın dalgın yürüyormuş, gökyüzüne bakıyor, yatağında derin derin düşünüyormuş gibi, bir an gözlerimin önüne o çelimsiz adam geldi. Yüzüne yapışmış terli saçlarıyla, bütün parçaları teker teker birleştirip hikâyesini geride kalanlara anlatayım, elleri çenelerinde bekleyenler daha fazla meraklanmasınlar diye gözümün içine bakıyordu sanki.

Hücreden çıkarılıp C-6'ya getirildiği an kaçmaya karar verdiği aşikârdı. Dövülüp bir ceset gibi yere atıldığında başını çevirip havalandırmadaki Kara Sis'e bakmıştı önce. Her sonbaharda aniden Taşkale Cezaevi'ne bastıran ve iki üç gün yerden kalkmayan bu siste kaçmayı daha o anda kafasına koymuştu sanırım. İplerin sağlamlığını kontrol etmek için kapı kenarına asılmalar, bütün gün elinde sopa koğuşu temizlemeler, ipleri gerip çamaşır asmalar; hepsi numaradandı. Reco Dayı'nın güzelim topunu bile bilerek patlatmıştı. Günbegün planına çalışmış, dikenli tellere habire bir şeyler fırlatarak gardiyanların sensor sesine duyarsızlaşmasını sağlamıştı. Kameraları sis sayesinde atlatmıştı ama akıl almayan tek

şey, bu adamın Güney Kule'ye nasıl ulaştığı, oradaki nöbetçi askere görünmeden aşağıya nasıl atladığıydı.

Taşkale'deki olağanüstü hal devam ediyordu. Özel tim ve askerler, eğitilmiş köpekler çevrede gezip duruyor, şehir giriş ve çıkışlarında, cezaevinin yanındaki anayoldan geçen bütün arabalar teker teker kontrol ediliyor, ama Barana bulunamıyordu. Kaçış planını hâlâ tam olarak çözemedikleri için geçen her dakika daha da deliriyorlardı. Delirdikçe de hınçlarını bizden çıkarıyorlardı.

Yüzükoyun yatırıldığım yerden Barana'nın avluda gezerken sık sık başını çevirdiği, geceleri ayla konuşuyormuş gibi yapıp gözünü diktiği nöbetçi kulübesine baktım. Her şey basit bir dikkat ve insanların zaaflarını fark etme meselesinde düğümleniyordu belki de. Sabah akşam avluda gezerken gizliden gizliye süzdüğü, durup durup baktığı kuleye göz attım ben de.

Tepemizdeki kulübede nöbet tutan askerlerden birinin aceleci tavırlarını hepimizden daha iyi sezmişti sanırım. Askerin bir türlü yerinde duramayan ruh halini çözmüş, her seferinde arkadaşı daha yukarı çıkmadan sabırsızlıkla nöbet yerini terk edip kuleden aşağı indiğini fark etmiş, çocuğun her gece bir ileri kayan nöbet saatlerini takip etmişti muhtemelen. Barana'nın talihi yaver gitmiş ve o sabırsız askerin nöbeti o sisli gecedeki 1-3 nöbetine denk gelmişti. Tam da o saatte kaçmıştı Barana. Geçen onca saate rağmen hâlâ yakalanamadığına göre tüm mücbir sebepler ondan yanaydı. Dikenli telleri umursamadan duvarın üzerinde yürümüş, kuleden kendisini aşağıya atmıştı.

"Bu adamın dikkat çeken bir şeyini görmediniz mi içeride?" diye sordu kızgınlığı hâlâ geçmeyen yüzbaşı.

"Bir ara içeriye laktik asit soktuğunu tespit ettik, onu da aldık zaten elinden," dedi Beton.

"Laktik asit ne işe yarar ki?" dedi yüzbaşının yanında dikilen üsteğmen.

"Kalpazanlarla sahte belge hazırlayanlar kullanır laktik asidi," dedi yüzbaşı, "bazı mürekkepleri silmeye yarar." Sonra tekrar gardiyanlara döndü yüzbaşı: "Asidi yakalayınca sormadınız mı bir şey?"

"Sorduk ama içecektim dedi bize," dedi Beton, "şişeyi alıp on gün hücre cezası verdik biz de."

Gözümün önüne Barana'nın boş mektubu geldi. O boş mektubu önce yazıyla doldurmuş, sonra yazdıklarını silmiş, dışarıya bir şeyler anlatmaya çalışmış, kâğıtta hâlâ izi duran mektubu dışarıya nasıl çıkaracağını düşünmüş ama laktik asidi yakalatınca planın anlaşıldığından şüphelenip vazgeçmiş, başka bir yol aramıştı muhtemelen. Ama o yolun ne olduğunu hiç kimse bulamadı.

Geriye başka bir sorun kalıyordu. Barana'nın görüşüne gelen, telefon açan, mektup yazan kimsesi yoktu. Üzerinden saatler geçmesine rağmen hâlâ yakalanmayan bu adama dışarıda birileri muhakkak yardım etmiş olmalıydı. Yer yön bilmeden hiçbir tarafa gidemez, o siste elini kolunu sallayarak Taşkale Cezaevi'nden uzaklaşamazdı. Bir an, üst kattan görebildiğimiz kavak ağacı belirdi gözlerimin önünde. Yapıp ettiği her şey bir plan dahilindeydi çocuğun. Dışarıdakilere hangi yönden geleceğini, onu nerde beklemeleri gerektiğini bile açıkça izah etmişti. Konu döndü dolaştı yine mektuplara geldi.

"Mektup," dedi Beton, "bu adam dışarıya devamlı garip mektuplar yazıyordu."

Korkudan mı yoksa kızgınlıktan mı titrediğini bilemediğim parmağıyla beni gösterdi sonra.

"Mektupları o bana veriyordu, ben de komisyona veriyordum. Varsa tek suçum, budur!" dedi kendisini kurtardığını sanarak.

Açık kahverengi gömleği korkudan sırılsıklam olsa da Beton rahatlamıştı. Yüzünden akan korku dolu terler bir an için sıcaklamıştı ama bu ter damlaları şüphesiz bir süre sonra yine soğumaya başlayacaktı. Beton, kendisini kurtardığını sanıp bütün suçu benim üzerime yıktı. Kaygılı değildim. Mektubu gizlice çıkarmak yerine idareye teslim etmiştim. Ortada gizli kapaklı bir şey yoktu. Bir suç varsa, bu mektuplar bir suça sebebiyet vermişse kusur şüphesiz onlarındı. Ben de Beton'u sattım.

Barana'nın yazıp yılbaşında bana verdiği ama hâlâ okuyup Beton'a veremediğim son mektubunu darmadağın ettikleri eşyalarımın arasında buldular. Yüksek sesle okumaya başladılar mektubu. Bu sefer ayaklarından söz ediyordu Barana. Hiçbir zaman dışarıda yürüyemeyecek, dünyayı dolaşamayacak ayaklarını çok uzaklara götürmesini istiyordu sevdiği kadından. Görünürde hiçbir sorun yoktu. Sevdiği kadına ip gibi bir yazıyla yazılmış, geçmiş güzel ve acı günleri hatırlatan sıradan bir mektuptu. Ama yüzbaşı kararlıydı. Bu mektuplarda muhakkak kimselerin fark etmediği başka bir şey olmalıydı. Defalarca okuyup durdu mektubu. Hatta bir süre sonra okumayı bırakıp kâğıttaki harflere kimsenin fark etmediği bir sır saklıyormuş gibi baktı. Kâğıdı biraz daha uzağa tutarak inceledi. Bir şey bulamayınca mektup okuma komisyonundaki görevlileri de çağırttı. Bir grup adam iki yatağın arasında toplanıp Barana'nın yazdığı mektubu birkaç kez yüksek sesle okumaya koyuldu.

Mektubu kendileri değil de tıpkı eski filmlerde olduğu gibi Barana'nın sesiyle okuyorlardı sanki. Bir süre sonra Barana'nın o kederli ve gereğinden uzun cümleleri tıpkı havalandırmaya ağır ağır çöken o sis gibi bütün avluda yankılanmaya başladı. Hayatla zaman arasında saçma sapan bir boşluk oluştu o anda. Sanki cezaevinden firar eden azılı bir mahkûmu değil, aşkına

sadık kalmış ender adamlardan birinin duygu dolu cümlelerinin izini sürüyorduk.

Cümleler duvarlara birer birer çarptıkça yutkunduğumu fark ettim. Belki de bütün sır o mektuplardaydı ama bir türlü bulamıyorlardı. Yüzbaşı cin gibi biriydi. Adamı boşuna yüzbaşı yapmamışlardı. Mektup okuma komisyonundaki tecrübesiz astsubaylarla gardiyanlara benzemiyordu. Defalarca okunup duran mektubu eline alıp birbirini tekrar eden cümlelere baktı. Ama o da bir şey bulamadı. Çaresiz, okumayı bırakıp yeniden bize baktılar.

Bir süre sonra cezaevine damlayan savcı ve diğer görevliler öfkeden deliye dönmüşlerdi. Gardiyanlar, cezaevi müdürü, o gece erkenden kulübeden aşağı inen nöbetçi asker dışında hınçlarını çıkaracakları, ortadaki suçu yıkacakları esaslı birini arıyorlardı. Beni buldular. Yerlerde döve döve sürükleyip üç ay boyunca tek başıma kalacağım, insan namına kimseden haber alamadığım, karanlık, rutubetli ve pis bir hücreye attılar beni. Bir un çuvalı gibi.

*

Ne bir ışık ne de ses. Üç ay boyunca günde üç kere açılıp kapanan bir mazgaldan içeri uzatılan bir parça kuru ekmek ve çoğu zaman bir bulamaç halindeki yemek tabağıyla, hücrede oradan buraya yürüyen hamamböcekleri haricinde hiçbir şey görüp duymadım. Birkaç kez yandaki hücrelerde kalanlarla konuşmak için çabaladıysam da boşuna. Duvara ne kadar tıklatırsam tıklatayım hücre arkadaşlarımdan bir cevap alamadım. Dışarıda neler olduğu, Barana'nın yakalanıp yakalanmadığı hakkında en ufak bir bilgim yoktu. Bana ne yapacaklarından ziyade onu merak ettiğimi fark ettim acıyla.

Sonunda bir gece hücremin kapısı tekrar açıldığında, yüzbaşı eli palaskasında, tam karşımda duruyordu. İki gardiyanla birkaç asker

kollarıma girip beni koridora çıkardılar. Onca zamandır görmediğim güneş gözümü alıyordu. Üstelik temiz havaya çıkar çıkmaz deli gibi öksürmeye başlamıştım. Yırtık pırtık haldeki gömleğimin kolunu kamaşan gözlerime tutup etrafa bakmaya niyetlendim ama gözlerimden bir anda yaşlar boşandı. Hücre cezam bitti sanırken daha da beteri beni bekliyormuş meğer. Beni tutup yere fırlattılar.

Üç ay olmuştu ama yüzbaşının kızgınlığı hâlâ geçmemişti. Botları ayna gibiydi. Bağcıkları düzgündü. Daha da bakacaktım ama birden yüzüme doğru hareket etti botları. Beni yerden kan revan içinde kaldırıp başka bir hücrenin kapısına dayadılar.

Yüzbaşı, elini yavaşça üst cebine götürüp içinden Barana'nın o baş belası mektubunu çıkardı yine. Aylardır herkesin kafa patlattığı mektuptaki sırrı sonunda kendisinin çözdüğünü söylüyordu. Gururluydu. Yüzünde çokbilmişlere özgü o muzaffer eda vardı. İşaretparmağını mektubun her paragrafındaki ilk harflere koyup sanki yukarıdan aşağıya düz bir çizgi çekiyormuş gibi parmağını yavaşça aşağı doğru indirdi.

Her paragrafın ilk harfini kırmızı bir daire içine almıştı yüzbaşı. Saçlarımdan tutup burnumu mektuba yaklaştırdı. Daha iyi görebilmem, olan biteni layıkıyla anlamam için. Zorlanıyordum. Neler olup bittiğini idrak edemiyordum. Beni saçımdan tutup mektubu yüzüme biraz daha yaklaştırdı. Barana'nın yazdığı mektuptaki paragrafların ilk harflerini yan yana getirince ortaya kısacık bir cümle çıkıyordu.

İdareye vermeye fırsat bulamadığım son mektubunda, birbirini takip eden o uzun cümlelerin sakladığı her paragrafın başındaki harflerle, "beni bağışla hocam, kaçmak zorundayım," diye bir akrostiş yapmıştı Barana. Yüzbaşı çeneme esaslı bir yumruk oturtup diğer mektupları sordu. Verecek bir cevabım yoktu. O mektupların hiçbirini hatırlamıyordum. Sadece "göz, saç ve kulak" keli-

meleri kalmıştı aklımda. Yola çıkan bir mektubun kaderini benden soramazlardı. Ayna gibi parlayan botuyla karnıma sert bir tekme indirdi yüzbaşı. Sonra diğerleri de üzerime çullandı. Ağzımdan burnumdan boşanan kanla yerler kıpkırmızı oldu.

O an zihnimi zorlayıp Barana'nın sabahlara kadar kapı ağzında yazıp durduğu o mektuplarda başka akrostişler olup olmadığını hatırlamaya çalıştım ama mektuplar çoktan yola çıktığı için bunu bilmemin imkânı yoktu artık. Şiiri biraz sevsinler diye derslerde çocuklara yaptırdığım basit bir tekniğin bu cezaevinde böyle bir şeye yol açacağını hiç düşünememiştim. Çocuklar, bir de "bu bilgiler günlük hayatta ne işimize yarayacak?" diye sorarlardı hoşnutsuzlukla. En ufak bilginin nerede nasıl lazım olacağını en iyi ben anlamıştım. Kaçıp gitmişti çocuk işte. En önemli bilgi buydu. Beni bir süre daha güzelce patakladıktan sonra hamamböcekleriyle farelerin fink attığı karanlık ve rutubetli hücreme geri götürdüler.

Bitişik hücrelerde kimlerin kaldığını ancak üçüncü ayın sonunda öğrenebildim. Beton, bizim koğuştan sorumlu gardiyanlar, Dış Kantin, o gece nöbetçi kulübesinde olması gereken asker, cezaevi müdürü ve yardımcıları; hepsi hem işlerinden hem de özgürlüklerinden olmuşlardı. Bire karşı on kişiydik artık. Bana isnat edebilecekleri bir suç bulamamışlardı. En fazla birkaç ay daha hücrede kalacaktım ama Barana'nın firarı dokuz kişinin hayatına mal olmuştu.

On Sekizinci Bölüm

ESKİ HİKÂYE

"Bir insan her zaman hikâye anlatıcısıdır, kendi hikâyeleriyle ve başkalarının hikâyeleriyle çevrili yaşar; başına gelen her şeyi onlar aracılığıyla görür ve hayatını anlatıyormuş gibi yaşamaya çalışır."

Jean-Paul Sartre-Bulantı

Üçüncü ayın sonunda hücre cezam bitip ülkenin diğer ucundaki Tekirdağ Cezaevi'ne sürgüne gönderilirken, başımda dikilen askerlerden izin alıp gözlerimi ringin daracık bölmesine uzattım. Kederli ve kaygılıydım. Yolculuğun sonunda sağ çıkıp çıkmayacağımdan emin değildim. Ben gitmeden haberim gidiyordu her yere. Gardiyanlar yolumu gözlüyordu. Neyse ki askerler insaflıydı. Son isteğime ses çıkarmadılar. Barana'yla birbirimize kelepçelenmiş bir halde hastaneye gittiğimiz yola baktım son kez. Sağda solda koşturan sokak köpekleri, tıpkı bir anda havalanıp yere aynı anda konan serçeler gibi, arada bir toprağı eşeleyip yiyecek bir şeyler arıyorlardı.

Ellerimdeki kelepçeyle daracık pencereye yapıştım. Aklıma Barana'nın cezaevine getirildiği ilk gün geldi. O an, patlayan dudağının kenarındaki o yarım gülüş her yeri dolaştıktan sonra benim yüzümde bir yere kuruldu sanki. Bir ceset gibi yere atılırken durup baktığı havalandırmaya çöken sis, yerde bulduğu saç teli, elindeki temizlik sopası, avluya astığı çamaşırlar, sık sık göz göze geldiği nöbetçi kulübesi, durmadan bir şeyler fırlattığı dikenli teller, sosyal

alanda elinden düşürmediği maket bıçağı, özene bezene yazdığı mektuplar ve her gün bir parçasını ilmek ilmek ördüğü firarını düşündüm yeniden.

Kar henüz kalkmamıştı. Kar gibi beyaz bir martı Taşkale Cezaevi'ne üç kilometre kaldığını gösteren tabelanın tam üzerine konmuş, aracımıza, belki de aracın daracık penceresindeki kısık gözlerime bakıyordu. Ellerimdeki zincirler bileklerimi sıkıyordu. Çok dayak yemiştim. Hücrede kalmıştım. Hastaydım. Ring aracıyla ülkenin diğer ucuna kadar gidebileceğim meçhuldü.

Yol boyu dinlendiğimiz, yemek molası verdiğimiz her cezaevinde gardiyanlar üzerime çullandılar. Bir insanın ömründe bu kadar dayak yiyebileceği aklıma gelmezdi. Konuşamıyordum artık. Dişlerim kırılmış, gözlerimle dudaklarım balon gibi olmuştu. Her molada biraz daha artıyordu acım. Ara versinler, benim bir suçum olmadığına inansınlar, arkadaşlarının intikamını başkasından alsınlar diye yalvarıyordum ama hiçbir sözüm kâr etmiyordu.

Nihayet, Barana'nın bir gece kaldığı Sirnat Cezaevi'ne vardığımızda, gözüm hemen çevremi kuşatan gardiyanları süzdü ister istemez. Beni Sirnat'ta artık dövmeyecekler diye derin bir nefes aldım. Lakin talihsizdim. O gece Alevi gardiyanlar yerine başkaları nöbete kalmıştı. En çok dayağı orada yedim. Haklıydılar. Barana'nın yüzünden işlerinden olan arkadaşlarının hıncını birisinden çıkarmaları gerekiyordu sonuçta.

Onu yakalayamadıkları için hepimizi başka bir yere dağıtmışlardı. Neden bilmiyorum, Asım Abi'yi neminden bunalacağı Adana Cezaevi'ne, Casper'ı Erzurum'a, beni Tekirdağ'a sürmüş, buna karşılık Candan İleri ile Kan Kardeşler'i Taşkale'de bırakmışlardı. İkinci günün sonunda Tekirdağ'a ulaştığımda, yolda bir beşik gibi sallanan araçla yediğim dayaklar yüzünden böbreklerimdeki

bütün kumu dökmüştüm. Sessizce koğuşuma geçip yeni arkadaşlarımla tanıştım ama aklım fikrim hâlâ Taşkale'deydi.

Eski arkadaşlarımın hiçbirinden artık haber alamıyordum. Ne görüşe çıkabiliyordum ne de telefon açma hakkım vardı. Mektup almam yasak değildi ama göndermem yasaktı. Ülkenin diğer ucuna gönderildiğim için görüşüme gelecek birilerinin olacağından da şüpheliydim. Kalan yıllarım her geçen günle daha da ağırlaşıyordu. Ta ki aylar sonra Candan İleri'nin mektubu gelene kadar.

Taşkale'de işlerin her geçen gün daha da kötüye gittiğini, birçok haktan mahrum edildiklerini, günde yalnız bir saat, o da gardiyanların gözetiminde havalandırmaya çıkabildiklerini, yemeklerin daha da berbat olduğunu, gardiyanların artık kendilerine nefes bile aldırmadıklarını, canının çok sıkıldığını, eski güzel günlerimizi özlediğini söylüyordu Candan. Sanırım başka şeyler de söylemişti ama mektup okuma komisyonu oraları karalamıştı.

Bir an gözlerimi kederle kapayıp C-6'ya geri döndüm. Barana kaçmamış, Reco Dayı tahliye olmamış, Sıçan henüz delirmemişti. Gözlerimin nemlendiğini hissettim. Mutlu yıllarımız geride kalmıştı. Diğerlerinden, özellikle de Barana'dan tek bir haber bile yoktu mektupta.

Sanırım Candan İleri'nin söylemek istediği başka şeyler de vardı ama besbelli korkmuş ve yazdıklarını kısa tutmuştu. O yüzden mektubun arka tarafına, havalandırma duvarının dibindeki basket potasının altındaki yarıkta uç veren, yeşil ve kırmızıya boyanmış birkaç yaprak ve menekşe çiçeği resmi yapmıştı.

Gülümsedim. Galiba sırf bu huyu yüzünden, başımıza gelen onca felakete rağmen ona bir kez bile kızamadım. Barana, kaçarken bile bizi unutmamıştı. Benden aldığı tohumları havalandırmadaki yarığa ekmiş, tohumlar ilkbaharda yeşerip menekşeye dönmüştü. Candan İleri'nin kötü bir çizimle anlatmak istediği buydu. Bir

an gözlerimi kapayıp Barana'nın hâlâ yaşıyor olmasını, mektup yazdığı o kadının gerçek olmasını, ona kavuşmuş olmasını, dünya gözüyle onu yeniden görmesini diledim.

Esas mesele neydi, hiçbir zaman bilememiş, onca zaman birlikte kalmamıza rağmen onun hakkında doğru dürüst bir şey öğrenememiştim. Bildiğim tek bir şey vardı. O bizim gibi çok konuşanlardan değildi. Olsun! Belki de yeryüzündeki her erkeğin âşık olduğu bir kadın için bir süre daha hayatta kalma hakkı vardı ve Barana da bu hakkını kullanmıştı.

Benimle Behiye'nin hikâyesi yeni arkadaşlarımın ilgisini çekmiyordu. Kimsenin bu çağda boktan bir aşk hikâyesi dinleyecek zamanı yoktu. Tekirdağ'daki arkadaşlarımın aklı fikri firar meselesindeydi. Sanki kendileri de aynı şeyi yapabileceklermiş gibi her seferinde, sürgün edilmeme sebep olan bu firar olayını soruyorlardı. Taşkale Cezaevi'ne getirildikten bir yıl iki ay dört gün sonra kaçan Barana'nın hikâyesi dilden dile dolaşıyordu. Ülke tarihinde uzun zamandan beri ilk kez bir mahkûm yerin altından değil, üstünden kaçmıştı ve bu mesele herkese dert olmuştu.

Ülkenin hali içler acısıydı. Depremlerden sonra iyice dibe vurmuştu memleket. Adalet, sessizce çekilmişti topraklarımızdan. Gazeteler ve televizyonlar gerçekleri saklıyordu. Dışarının içeriden bir farkı kalmamıştı. İnsanların her zamankinden çok umuda ihtiyaçları vardı. Sadece içeride olanlara değil, dışarıda nefes alamayanlara da çare olacak bir umut hikâyesi arıyordu herkes.

Koğuşta başıma toplanan, orada burada beni sıkıştırıp duran kader arkadaşlarımın ısrarlarına daha fazla dayanamayarak, kendi hazin hikâyem yerine Barana'nın kaçış hikâyesini anlatmaya başladım günün birinde:

"28 Ekim 1998'de, akşam sayımından hemen sonra elleri eski tip zincirli kelepçelerle bağlı bir halde C-6'ya getirildiğinde, Bara-

na'nın yüzünde öfkeden ziyade o gün tam anlayamadığım bir hüsranın ya da çok gerilerde kalmış bir yenilginin izi vardı," dedim.

Ben daha ilk cümlemi kurar kurmaz, cezaevinin yanındaki ipek gibi denizden kopup gelen martılar aniden ciyak ciyak ötmeye başladı. Çatallanan boğazımı temizleyip çok geride kalmış kelimelerle anlatmaya devam ettim:

"Başgardiyan Beton'u ilk kez bu denli öfkeli görüyordum. Delirmiş gibiydi. Ağzı köpük köpüktü. Terlemiş, yüzü gözü kızarmıştı. Armalı düğmeleri kopmuş açık kahverengi gömleğini kumaş pantolonun içine sokmaya çalışıyordu hâlâ. Diğer gardiyanlar da öfkeliydiler. Barana'yı küfürler eşliğinde iki katlı koğuşumuzun üst katındaki yatakların arasına bir ceset gibi yuvarladılar. Sonra da tıpkı kendisi gibi derisi aşınmış, yıpranmış, üç beş parça eşyadan ibaret valizini attılar arkasından," dediğimde koğuş arkadaşlarım çayımı tazelediler hemen. Önüme kül tablası ve çakmak koydular.

"Gardiyanlara direndiği, karşı çıktığı ya da her tarafına savrulan tekmelere cevap verdiği yoktu Barana'nın. Kendisini savunmuyor, hiçbir mukavemet göstermiyordu. Kafasını sert darbelerden korumak için bile çabalamıyordu. Kaderine razı olmuş, başına gelecekleri tevekkülle kabullenmiş gibiydi. Yara bere içindeki kanlı çenesi beton zemine yapışmış öylece ileri bakıyordu çaresizce," dedim hemen arkasından.

Sigaramdan derin bir nefes alıp çayımı içtim. Parmaklarımın ucuyla dudaklarımın kenarını temizleyip anlatmaya devam ettim:

"Herkes yerde ezik bir hamamböceği gibi yatan Barana'ya baktı bir süre. Kimseden çıt çıkmıyordu. Gardiyanlar onu içeri soktuktan sonra çözülen düğmelerini ilikleyip ter içindeki alınlarını silerek demir kapıyı yeniden üzerimize örttüler. Giderken mazgalı açıp son bir kez içeri baktılar ve tam o anda eski sinkaflı küfürlerine yenilerini eklediler. Artık hiç açılmayacak, yüzüne bile bakılma-

yacak kötü bir kitabı kapatırcasına, her zaman olduğu gibi sertçe kapattılar mazgalı. Bomboş maltada yankılanan, nerede olduğumuzu bir an bile unutturmayan onlarca kapı, sürgü ve kilit sesi duyduk sonra. Çok geçmeden maltada arka arkaya dört koca kilit daha döndü yuvasında. Demir kapı, bu kez sadece bizim için değil, müebbet almış Barana için de kapandı. Zamanın kapısını sonsuza dek örter gibi..." dedim sonra.

Koğuş arkadaşlarım, tıpkı kendilerini bir masala fazlasıyla kaptıran çocuklar gibi, ellerini çenelerine koymuş beni dinliyorlardı.

Bir an durup başımı havalandırma duvarının üzerindeki dikenli tellere çevirdim. Bir grup haylaz martı, onlar da bu hikâyenin bir parçasıymış gibi yavaşça dikenli tellere konmuş, merakla masalımın sonunu bekliyordu.

On Dokuzuncu Bölüm

GENEL AF

"Ben bir gün evde duramıyorum, sen on sene bir odanın içinde nasıl kaldın?

Özcan Alper-Sonbahar

Ülkenin diğer ucuna sürgüne gönderildiğim Tekirdağ'da yapayalnız ve çaresizdim. Cezaevi eski tipti ve koğuşta on dört kişi kalıyorduk. Nefes alamıyorduk. Ekşi ter ve apışarası kokusu burada da yakamı bırakmamıştı. Bunca kalabalığa rağmen kimseyle doğru dürüst muhabbet edemiyordum. Taşkale Cezaevi'ndeki dostluk ve arkadaşlıktan eser yoktu burada. Herkes kendi halindeydi. Kumar, esrar, yaralama içeride de devam ediyordu. Koğuşlardaki kalabalık arttıkça haliyle çeteleşmeler de oluyordu. Bir gruba yaklaştığım takdirde diğer grubun nefretini kazanıyordum. Çok uğraştım ama başaramadım. Ben de kendi köşeme ve içimde dönüp duran hikâyelerime çekildim.

Barana'nın hikâyesini öğrendikten sonra, kapağı kapatılmış kötü bir kitap gibi beni bir kenara attılar. Ancak koğuşa yeni biri gelip Barana'nın hikâyesini ona da dinletmek istediklerinde akıllarına geliyordum. Bir süre anlatmamak için nazlanıyor, güya kendimi kıymete bindiriyor, önüme sigaralar, meyve tabakları ve çerezler sürüldüğünde, çayım tazelenip etrafımda bir çember oluşturulduğunda bir çeşit iştahla yeniden anlatmaya başlıyordum:

"28 Ekim 1998'de, akşam sayımından hemen sonra elleri eski tip zincirli kelepçelerle bağlı bir halde C-6'ya getirildiğinde, Barana'nın yüzünde öfkeden ziyade o gün tam anlayamadığım bir hüsranın ya da çok gerilerde kalmış bir yenilginin izi vardı," diyordum tekrar tekrar ama çocuğun hikâyesine her seferinde başka kelimelerle devam ediyordum.

Anlattıkça, başa sardıkça, o günlere geri gittikçe, her hikâyenin başka türlü de anlatılabileceğini keşfediyor, yeri geldiğinde hikâyemin gerçekliğinden ödün de veriyordum. Barana'nın hatırasına halel getirdiğimi bile bile hem de.

Her seferinde başka ayrıntılar buluyor, kıyıda köşede kalmış kahramanlarımın hikâyelerini biraz daha açıyor, Barana'nın ruhuna biraz daha yakından bakıyor, gerektiğinde yalan dolanı da işin içine katmaktan geri kalmıyor, böylece masalımı uzattıkça uzatıyor, hatta bazen vakti bahane edip hikâyenin devamını ertesi geceye bırakıyordum. Hikâyemi uzattıkça, bin türlü yalanla süsleyince, Barana'nın ruhundaki karmaşa ve kaçış planını külli miktarda dallandırıp budaklandırdıkça daha çok kadir kıymet, izzetüikram görüyordum koğuş arkadaşlarımdan.

Ama bütün hikâyeler gibi Barana'nın hikâyesi de bir gün bitmek zorundaydı. Başına ne geldiği, sonrasında ne olduğu hakkında tek bir fikrim yoktu şüphesiz. Ama dinleyicilerim keyiflensin, yataklarında bir o yana bir bu yana dönmesin, yüzüme garip garip bakmasın, hikâyemdeki boşluklarla vakit harcamasın, orada burada beni sıkıştırıp merakla soru sormasınlar diye Barana'nın kaçışışından sonra da bir hikâye uyduruyordum çoğunlukla. Bazen sesini değiştirip telefonla beni aradığını, bazen başka isimlerle şifreli mektuplar yazdığını, bazen Reco Dayı'yla selam yolladığını, çok uzaklara kaçtığını, mutlu olduğunu anlatıyordum yeri gelince.

Sürekli başka bir son buluyordum dinleyicilerime. Rahatlıyorlardı. Kendileri de böyle bir şeye teşebbüs etmişler gibi geliyordu onlara. Hatta onlar da Barana'nınkine benzer kaçış planları yapıyorlardı sık sık. Tünel kazma sevdaları, her gece yeniden hesaplanan duvardan atlama maceraları, görüşmecilerle yer değiştirme numaraları, isyan çıkarıp kargaşadan yararlanarak kaçma fikirleri havada uçuşuyordu. Onları böyle gördükçe seviniyordum. Çünkü içeride tüm ümidini yitirmiş bu garip, talihsiz, öfke dolu adamlara umut aşılıyordum bir bakıma.

Lakin onlara nazaran bitiktim ben. Yalnızdım. Aralarında C-6'daki gibi beni bağrına basacak kimse yoktu. Dinleyicilerim yataklarına çekilince dışarıdaki martı sesleriyle uzaktaki denizin kokusunu içime çekip uyumaya çalışıyordum. Açık söylemek gerekirse Tekirdağ hiç iyi gelmemişti bana. Sonu gelmez diz ağrıları, yaşlılığın getirdiği bozuk gözler, arada bir beni yeniden yoklayan böbrek sancılarıyla ayakta kalmaya çalışıyordum.

Behiye her gece rüyalarımdaydı. Pijamalarımı giyip yatağa yatıyor, yorganımı üzerime çeker çekmez üzerinden hiç çıkarmadığı gelinliğiyle gelip yanıma uzanıyordu. "Allah rahatlık versin bitanem!" deyip hemen yatıyordu ama ben uyandığım uykuya bir daha geri dönemiyordum. Son zamanlarda Behiye'yle yer değiştirmiştik sanki. O yatağına dönmüştü, bense mezara doğru sürükleniyordum.

Yaşlanmıştım. Takatim tükeniyordu. Cezamın bitmesine çok vardı daha. Sağda solda af çıkacağı söylentileri dolaşıyordu ama inanmıyordum. İlk yıllar ben de her mahkûm gibi af söylentilerine bel bağlamıştım, sonra herkesinki gibi hevesim kursağımda kalmıştı. Bunun ne büyük bir yanılgı olduğunu sonradan anlamıştım. Heveslenince, umunca, bekleyince daha kötü yamuluyordu insan.

Af meselesi, benim için hükümdar ve kapısında tir tir titreyen muhafızı arasındaki kıssa gibiydi. Hükümdar üşüyüp üşümediğini sorana kadar soğuğa aldırış etmeyen muhafız, hükümdarın ona bir kürk göndereceğini söylemesiyle ümide kapılıp kürkü beklemeye başlıyordu. Lakin günler geçmesine rağmen hükümdar sözünü tutmuyordu. Sonunda, muhafız kürkün yolunu gözleye gözleye soğuktan ölüyordu o kıssada. Çok sonra muhafızın duvara "beni soğuk değil, hükümdarımızın vaadi öldürdü," yazdığını okuyordu ahali. Benimki de o hesaptı. Af söylentileriyle donmaktansa içeride kalıp yaşamayı tercih ediyordum.

İlk zamanlar bana konulan yasaklar zamanla kaldırıldı. Mektup yazanım yoktu. Geride bıraktığım arkadaşlarım mektup yazacak kadar okuryazar ve vefalı değillerdi çünkü. Bir defa Asım Abi yazdı ama onun yazdıkları da eften püften şeylerdi. Candan İleri, tahliye olduktan sonra bir daha yazmadı bana. Arada bir Reco Dayı'nın açtığı telefonlar olmasa hepten çürüyecektim içeride. Para, üst baş gönderiyor, beni unutmuyordu ama benden kilometrelerce uzaktaydı Reco Dayı. Günün birinde, fırsatını bulur bulmaz Tekirdağ'a gelip beni ziyaret edeceğini söylüyordu ama hiç gelmedi.

Bir yıl sonra hastalanıp yeniden hastaneye kaldırıldığımda artık sona doğru yaklaştığımı hissediyordum. Tahliyeme yıllar vardı. Af söylentileri son zamanlarda ayyuka çıksa da içerideki düzenimi bozmamaya çalışıyordum. Fakat böbreklerimin durumu iyi değildi. Sık sık revire gidiyor, bir iki ilaç alıp dönüyordum ama bunlar çözüm değildi. Muhakkak başka bir sorun vardı. Hissediyordum. İçimde bir yara gizli gizli çalışıyordu. Bir iki defa hastaneye yatırdılar beni. Tahliller, röntgenler, tomografiler; hiçbir şey anlamadılar. Sonunda işinin ehli bir doktorun yardımıyla beni hastaneye yatırdılar. Böbreklerimden biri iflas etmişti.

Taşkale'deki hastaneye göre daha iyi bir yerdeydim. Demir korkuluklara yakın penceremden uzaktaki pırıl pırıl denizi, uzaklaşan gemileri, sabahları balığa çıkan balıkçıları görüyor, bütün bu manzaranın bana büyük bir mükâfat olduğunu hissediyordum o günlerde. Böbreğimin biri alınmıştı ama ameliyatın iyi geçtiğini söylüyordu doktor. Yavaş yavaş toparlanıyordum.

Aralık başında yine af söylentileri dolaşmaya başladı. Bir süre, koğuşta konuşulanlara kulaklarımı tıkayarak dayanmaya çalıştım ama haberler bu kez ciddiydi. Hasta koğuşundaki arkadaşlarım, af haberini aldıkça daha da mutlu oluyor, toparlanmaları hızlanıyordu. Bense böyle bir ihtimale karşı ne yapacağımı bilemiyordum. Af çıkarsa gidecek bir yerim, kavuşacak kimsem yoktu dışarıda. Galiba asıl tedirginliğim tahliye olmak değil, vaktinden önce özgür olmaktı ve ben özgürlüğün nasıl bir şey olduğunu çoktan unutmuştum.

Hastaneden cezaevine getirildikten bir hafta sonra af yasası Meclis'ten geçti. Koğuşlarda şenlik vardı. Diz kırıp oyun oynayanlar, neşeli türküler, oyun havaları söyleyenler, sevinçten gözünü uyku tutmayanlar, gelecek planları yapıp ferahfeza hayallere dalanlarla öylece geçip gitti günler. İlk etapta cezası az kalanlar çıktı içeriden. Geri kalan herkesi peyderpey saldılar. Nihayet günün birinde sıra bana da geldi. Mazgaldan ağzını uzatan gardiyanın okuduğu isimler arasında benimki de vardı. Sabah tahliye olacaktım.

O gece hiç uyuyamadım. Ne yapacağımı, nereye gideceğimi bilemiyor, kime sığınacağımı bulamıyor, bundan sonra nasıl yaşayacağımı hesaplayamıyor, bütün bunları düşündükçe daha da beter dağılıyordum. Gecenin bir yarısı, kalkıp karanlıkta üç beş parça eşyamı valizime doldurdum ve üzerimize kapanan büyük demir kapıya baktım kaygıyla. Yatağımda oturur vaziyette beklemeye başladım. Gözümü kırpmadan. Bir kez bile sevinmeden. Parmaklarımı birbirine kenetleyip öylece kaskatı bir halde... Bir ölü gibi.

Sabah dış kapıya götürülene kadar bunun gerçek olmadığını, biraz sonra yetişip bir hata yaptıklarını, cezamın yanlış hesaplandığını, daha yatmam gereken yılların olduğunu söyleyeceklerini, kolumdan tutup beni tekrar koğuşuma götüreceklerini sanıyordum ama öyle olmadı. Kapılar açılıp kapandıkça dış dünyaya doğru gittiğimi anladım. Bitiyordu. Artık dışarıdaydım. Dış kapı birkaç adım uzağımdaydı. Lakin beni bekleyen şeyin özgürlük olmadığından emindim.

20 Aralık 2002'de, hapishane kapısından çıktığımda, valizimi yere koyup umutsuzca etrafıma göz gezdirdim. Sonunda bitmişti. Uzayıp giden kar altındaki tarlalara, on dört yıl sonra ilk kez doyunca gördüğüm gökyüzüne, cezaevi çöplüğüne dadandıklarını anladığım köpek ve martılara, arada bir yolcu almak için cezaevinin önünden geçen dolmuşlara, kapıda tahliye olacak yakınlarını bekleyen insanlara baktım. Galiba, ömrü hayatımda ilk kez o gün istemeyerek ağlamaya başladım. Sular seller gibi...

Bir dolmuşa atlayıp Tekirdağ Otogarı'na gittiğimde başımı cama koymuş kederle dışarıya bakıyordum hâlâ. Dolmuşta tahliye edilmiş başka mahkûmlar da vardı. Hepsi memleketlerine dönüyorlardı. Her şey geride kalmıştı onlar için. Bekleyen sevdikleri, kavuşacakları eş dostları, gidecekleri bir evleri, kopmayacakları toprakları ve bir daha asla hatırlamak istemedikleri hatıraları vardı hepsinin.

Bir an aklıma Barana geldi. Kaçmasa, acele etmese belki o da faydalanacaktı aftan. Şüphesiz tümüyle bırakmayacaklardı onu. Suçu büyük olduğu için en azından birkaç yıl daha yatırdıktan sonra salacaklardı. Reco Dayı, Barana kaçtıktan sonra yeniden açılan dosyasına birtakım siyasi bağlantılar eklendiğini söylemişti bir telefonunda. Bir kadını savunmak için değil, aslında siyasi nedenlerle gardiyanı öldürdüğünü, kadın meselesinin işin bahanesi oldu-

ğunu, herkesi uyuttuğunu, Barana'nın, adamı gece gündüz takip edip bir kuytuda öldürdüğünü, Taşkale'den kaçıp gittikten sonra bu şüphelerin ayyuka çıktığını, cezasının bozulup hakkında gıyaben bir yargılamanın başladığını da anlatmıştı. Reco Dayı bütün bunları uydurmuş da olabilirdi. Televizyon Memet kadar büyük bir yalancıydı sonuçta adam. Çok fazla sorgulamaya gerek yoktu. Yalan veya doğru, Barana olmak istediği yere gitmişti sonunda. Bir tek bundan emindim.

Barana'nın aksine benim gidecek bir yerim yurdum yoktu. Cebimde Reco Dayı'nın gönderdiği birkaç kuruş, elimde eski bir valiz, ne yapacağımı, asıl bundan sonra hayata nasıl tutunacağımı, hangi ümide bel bağlayacağımı bulmaya çalışıyordum.

*

Dışarıda her şey çok değişmişti. Ben içeri girerken altı milyon olan İstanbul nüfusu on bir milyona çıkmıştı. Her tarafta gökdelenler yükseliyordu. Yeni arabalar, insanların ellerinden düşürmedikleri cep telefonları, hep ışıldayan sokaklarla bu büyük şehirde başım dönüyordu. Esenler Otogarı'nda otobüsten inip kalabalığı takip ede ede hayatımda ilk kez metroya bindim. Bir yere giden insanları, kulaklarında kulaklık bir şeyler dinleyen zamane gençlerini seyrettim bir süre. Bayrampaşa, Maltepe ve Sağmalcılar'ı geçtik. Ürperdim. Metrodan inmek istemedim. Ne yana gideceğim konusunda bir fikrim yoktu. Aksaray'da metrodan inip etrafıma baktım. Kebapçılar, döviz büroları, Arapça ve Rusça tabelalar, durmaksızın hareket halinde olan insanlar, arabalar...

Aksaray'ın ara sokaklarında, küçük, pis ve ucuz bir otele yerleştim. İçeri girip valizimi bir kenara koydum ve kendimi yatağa fırlattım. Saatlerce karanlıkta oturup dışarıdaki sesleri dinledim. Ambulans sesleri, polis sirenleri, zamane gençlerinin bangır ban-

gır dinledikleri müzik; bağırış çağırışlar, kahkahalar... O gece ne yaparsam yapayım uyku tutmadı. Odamın penceresini açıp gözlerimi dışarıda gezdirdim. Küçücük işyerlerini kapatmaya çalışan büfecileri, gece temizliğindeki lokanta çalışanlarını, metro girişinde kimlik kontrolü yapan polisleri, ara caddelerde hayat kadınlarıyla pazarlığa tutuşan gençleri, yalpalaya yalpaya yürüyen sarhoşları, müşteri bekleyen yorgun taksicileri izledim bir süre. İstanbul fazla aydınlıktı ve bütün bu görüntüler gözlerimi daha da yoruyordu. Otele, odama, yatağıma, dışarıdaki ilk geceme ve özgürlüğe alışamamıştım.

Sabahları hâlâ sayım alınacakmış gibi erkenden uyanıyor, gelen giden olmayınca bir süre yatağımda debelenip sonra kendimi dışarıya atıyordum ama hâlâ içim sıkılıyordu. Sokaklarda geziyor, parklarda gelen geçeni seyrediyor, yer tezgâhlarındaki garip eşyalara bakıyor, yanımdan geçen leopar desenli taytlar giymiş kürklü sarışın kadınları süzüyor, parlak saatler satan zencileri izliyor, bazen yeraltı çarşılarının vitrinlerini inceliyor, bazen metroya binip etrafı, insanları seyrediyor, bir işim olmadığı için Aksaray'da metrodan inmeyip tekrar geri dönüyordum. Gün boyu aynı güzergâhta gidip geliyordum. Kitap okuyan, ensesini kaşıyan, boş koltuk arayan, uyuyan, birbirini süzen, saatine bakan, sık sık durak panellerine göz atan, ellerindeki valizle bir yerden gelip bir yere giden insanları izleyip duruyordum. Sanki gövdem değil de sadece gözlerim tahliye olmuştu. Bir türlü onlardan biri olamıyordum. Sonra akşamı buluyor ve kendimi yeniden otele atıyordum. Akşam sayımına geç kalmamak için.

Otelde kavgalar, kahkahalar, bir sevişmeden artakalan inleme sesleri duyuluyordu her gece. Bu eski ve ucuz otelde tıpkı benim gibi gidecek bir yeri olmayan göçmenler, mülteciler, işsiz güçsüzler, köylüler, gündelikçiler kalıyordu. Bazı geceler koridordaki gürül-

tüden uyumak imkânsızdı. Hayat kadınları, işportacılar, evsizler, öğrenciler, işsizler, yolda kalmışlarla geçen otel günlerimin de sonuna geliyordum aslında. Reco Dayı'nın bir kez daha yolladığı para yavaş yavaş suyunu çekiyordu. Hayat pahalıydı. Ülkede ekonomik kriz vardı. Her şey haddinden fazla zamlanmıştı. Memleketteki tek ümitsiz insan ben değildim elbette ama yine de benim için asıl sonun yaklaştığını hissediyordum. Üstelik hâlâ özgürlüğün nasıl bir şey olduğunu bilmiyordum. Tahliye olmuştum olmasına ama kafesimi, tel örgülerimi, duvarlarımı da kendimle beraber gezdiriyordum.

Günün birinde valizimi alıp çıktım otelden. Sanki bir an kendi gövdemden kopup göğe yükseldim ve gökten, bir yerden gelip bir yere giden, aylak aylak dolaşan, işine gücüne giden, telaşlı, yorgun ve ümitsiz insanların arasında kendimi seyrettim. Çaresizdim. Özgürlük umurumda bile değildi. Hayatta kalmak en zoruydu. Nereye gideceğim hakkında hiçbir fikrim yoktu.

Öğleye doğru bir şişe ucuz şarap alıp Kumkapı'da ıslak bir bankın üzerine uzandım. Yıllar sonra ilk kez içiyordum. En son içkimi Behiye henüz hayattayken içmiştim. Uzaktan yük ve yolcu gemileri, yabancı bandıralı tankerler geçiyordu. Oturup bir süre onları seyrettim. Deniz dalgalı, havalar o sene gereğinden fazla soğuktu. İçeriden bir arkadaşın hediyesi olan leş gibi montuma biraz daha sıkı sarınarak şarabı kafama diktim. İçkiyi çok özlemiştim. Her yudumla akşamın solgun ışıkları daha da bulanık bir hal alıyordu. Bazen Behiye'yle beraber tuttuğumuz o eski eve gidiyor bazen de Taşkale'de Barana'yla birlikte göğe bakıyordum. Bir süre sonra etrafımdaki ışıkları seçemez oldum. Kendimi yorgunluk, çaresizlik ve ümitsizliğin kollarına bıraktım.

Gecenin bir yarısı bir uzun yol otobüsünde açtım gözlerimi. Karlı dağlar, geçit vermez yollar, keskin virajlar geçiyorduk. Otobü-

se hangi ara bindiğimi hatırlamıyor, nereye gittiğimi bilmiyordum. Herkes mışıl mışıl uyuyordu. Gelmesini beklediğim muavin de yoktu ortalıkta. Gelen giden olmayınca cebimden paketimi çıkarıp bir sigara yaktım. İlk nefesimi alıp otobüsün içine üflediğimde birkaç yolcu burunlarını sağa sola oynattılar önce. Ardından da tepelerindeki ışıkları yaktılar.

Bir süre sonra başımda dikilen genç muavin sigarayı elimden alıp, otobüslerde sigara içmenin yasak olduğunu söyledi. Kızgındı. Birinin polise şikâyet etmesinden korkuyordu. Molaya kadar bekleyecektim ya da kaptanın yaktığı sigaranın burnuma kadar sokulmasından medet umacaktım.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordum muavine.

"Sen nereye gidiyorsun?" diye sordu bana.

"Bilmiyorum," dedim.

"Nasıl bilmiyorsun bey amca?" dedi muavin.

"Sahiden bilmiyorum," dedim.

"Bu otobüs Erzincan'a gidiyor, yanlış mı bindin yoksa? Ver biletini bakayım."

Gözlerimi kapayıp Erzincan'a neden gittiğimi hatırlamaya çalıştım ama kafam şarap yüzünden davul gibiydi. Bir akrabam mı vardı orada, yoksa eski bir arkadaşım mı, yıllar önce orada mı görev yapmıştım yoksa orada yaşayan bir kadını mı sevmiştim? Bilmiyordum. Uykuları kaçan diğer yolcular merakla muavinle bana bakıyor, şoför sarp dağlardan geçerken dikiz aynasından bizi izliyordu.

"Erzincan'a gidiyorum ben de, yanlış binmedim," dedim muavine.

Yeniden ışıklar kapanıp otobüs son sürat yoluna devam ettiğinde yüzümü avuçlayıp kırlaşmış saçlarımı düzelttim. Otobüsün nedense bana huzur veren o retarder sesini dinleye dinleye başı-

mı cama koyup dışarı bakmaya çalıştım. Camdan bilmediğim bir karaltı halinde kasaba ve köyler, benzinlikler, mola yerleri geçiyordu. Turuncu sokak lambaları anayolu aydınlatırken geride hayli kederli bir görüntü de bırakıyordu. Soğuktan tostoparlak olup dizlerimi karnıma çektim.

Sahiden Erzincan'da bir işim varmış, oraya gitmem gerekiyormuş gibi ilk molada otobüsten indim. Uyku sersemi bir halde etrafıma bakıp nerede olduğumuzu anlamaya çalıştım. Sigaramı nedense hep ıslak olan park alanına atıp tuvalete giderken hediyelik eşya satan dükkânlara göz attım. Küçük ayıcık ve penguenler, tavanda dönüp duran oyuncak kuşlar, plastik ve tahta oyuncaklar, futbol takımı renklerinde yol yastıkları, şekerlemeler, sabunlar, günkuruları, hediyelik eşyalar... Geri döndüğümde otobüsümün hangisi olduğunu anlayamamanın paniğiyle sağa sola koşturdum. Dinlenme tesisinde yediğim soğukla yeniden koltuğuma kuruldum. Yanımdaki boş koltuk dolu olsaydı yanımdakine uzun bir hikâye anlatırdım belki. Eski, uzun, bir yıl iki ay dört gün süren bir hikâye. Ama şüphesiz neden Erzincan'a gittiğimi anlatamazdım yol arkadaşıma. Şişen ve artık ayakkabıya sığmayan ayaklarımı çıkarıp dizlerimi karnıma çektim. Kulağım gök gürültüsü eşliğinde cama vuran yağmurun ve otobüsün retarder sesinde, başımı arkaya yasladım yeniden.

Bir ara camda Behiye'nin yüzünü görür gibi oldum. Oturmuş televizyon izliyordu. Uzanıp camda beliren yanağına dokunmak istedim ama bir anda kayboldu. Mideme bir ağrı girdi o anda. İçimde bir şeylerin hareketlendiğini hissettim. Derin derin nefes alıp sırtımı koltuğa yasladım. Otobüsün tavanına, yere düşmelerine ramak kalmış el bagajlarına, kapalı küçük televizyon ekranına, içeride habire renk değiştiren ışıklara, uyuyan yolculara baktım.

Gözlerimi yeniden kapamaya çalışınca anladım: İnsan yaşlandıkça yarasına doğru koşuyormuş.

*

Gelir gelmez eski püskü Otel 24'e yerleşip çevresi dağ, ortası bağ Erzincan sokaklarında günlerce dolaşıp durdum. Dünya üzerindeki mevcudiyetimi neden başka yerde değil de Erzincan'da aradığımı bilmeden, neyin veya kimin peşinde olduğumu anlamadan, beni neyin beklediğinin farkında olmadan, soranlara tek kelime etmeden etrafıma baktım boyuna.

Ne arıyordum bu şehirde? Dahası neyle karşılaşmayı bekliyordum? Neden İstanbul'dan ayrılmıştım, bu şehirde neyle karşılaşmayı umuyordum, hiçbir fikrim yoktu.

Bir zaman, kahvehanelerde çene çalan ihtiyarlarla vakit geçirdim. Çarşı iznine çıkan askerleri, okula giden çocukları seyrettim, yanımdan geçen gür bıyıklı adamlara baktım, geniş caddelerle birbirini dik kesen sokaklarda gezen ahalinin peşine düştüm, iki katlı evlerin bacalarından çıkan dumanları izledim kederle. Bazı günler sokakta oradan oraya dolanan boş bir poşeti uzun uzun seyredecek kadar dalgın, bazı günler evlerden yükselen "Keklik Gibi" türküsüne eşlik edecek kadar kederliydim.

Bir işim varmış, birini görmem gerekiyormuş da, vakit çoktan geçmiş gibi ayağa kalkıyordum sonra. Kahvehaneden çıkarken elimi ceket cebime atıp çay tabağına üç beş bozukluk koyarak tekrar yollara düşüyor, yürürken bazen gözlerimi kapayıp kulağıma dolan sesleri dinliyor, sonra gözlerimi açıp yanımdan akıp giden görüntülere bakıyordum.

Elindeki sıcak ekmekten ısırıklar ala ala eve koşturan çocuklara, dükkân kepenklerini indiren esnaflara, pencerelerden çarşaf silkeleyen kadınlara, banka önünde maaş kuyruğunda bekleyen

yaşlılara, gür bıyıklı köylülere, kestikleri saçlarını taş duvarların arasına sokmaya çalışan yaşlı kadınlara bakıyordum boyuna.

Birini mi arıyordum o yüzlerde, yoksa o yüzlerin içine gizlenmiş bir anlamın mı peşindeydim, hiçbir fikrim yoktu. Bazen o kadar uzun izliyordum ki o insanları, bir sıkıntım olduğunu anlamışçasına onlar da durup bana bakıyorlardı o anda. Allah'tan bu şehrin insanı güler yüzlüydü. Ama bu mütebessim yüzlerde varlığını kimselerin kolay kolay anlamayacağı bir keder de vardı sanki. Selam verip yoluma devam ediyordum.

Elim cebimde, peynir pazarını, eski çarşılarını, camileri ve bağları dolaştım günlerce. Onun bunun fiyatını sordum. Havaların soğuduğundan söz ettim. Kömür fiyatlarının arttığından. Orada burada karşıma çıkan, hikâyemi, Erzincan'a neden geldiğimi soranlara verecek bir cevabım yoktu. Ne bir akrabam vardı bu şehirde ne eski bir öğrencim ne eski bir mahpus arkadaşım ne de geçmiş günlerden kalma bir sevgilinin hatırası. Hiçbir şey.

Akşamları eski, ucuz, kirli ama hep sıcak olan otelime gidip başımı ellerimin arasına aldım ve tekrar bu şehirde ne aradığımı bulmaya çalıştım. Lobiye inip benim gibi adamlarla televizyon izledim. Bazı günler otel sahibinin ricasıyla resepsiyona geçip müşterilerin kaydını tuttum. Otelden ayrılanların çıkış işlemlerini yaptım. Kendi adımın yanına bir soru işareti koydum. Telefonlara baktım. Temizlikçi kadına yardım ettim. Oteldeki sıhhi tesisat işlerini hallettim. Yaptığım işin karşılığında üç beş kuruş kazanıp cebime koydum. Geceleri uyuyamadım. Durmadan saate baktım. Otelin önüne çıkıp geniş caddeleri, gelen geçenleri izledim. Tekrar tekrar sordum kendime. İçimde hafifçe atıp duran sıkıntının nedenini bulmaya çalıştım. Cevap bulamadım. Hiçbir sebebi yoktu. Bir gece kendimi otobüste bulmuş ve gözümü Erzincan'da açmıştım.

Bu kadar basitti belki de her şey. Bazen bir sebep aramak boşunaydı. Bazen bir sebebi olmazdı.

Birkaç hafta sonra bahar yüzünü gösterince şehrin bahçeli evlerindeki ağaçlar birdenbire canlanmaya, doğa gülümsemeye başladı. Plakası gibi yirmi dört ayar olan bu şehirdeki insanları sevmiştim. Beni şehre bağlayan bir sebebim olsa bütün ömrümü Erzincan'da geçirebilirdim. Kibardı bu şehrin insanı, yol sorduğumda koluma girip beni gideceğim yere kadar götürüyorlardı, misafir seviyor, kadir kıymet biliyorlardı.

Bir pazar günü, otelin yanındaki kahvehanede otururken belirli aralıklarla kalkan dolmuşlar çekti dikkatimi, tren istasyonuna gidiyorlardı. Birden aklıma cezaevinden çıktığım gün geldi. Elimde valizim dünyayla yıllar sonra yeniden karşılaşıyormuş gibi bakmıştım etrafıma. İçime bir şey oturdu yine. Göğsümden koluma doğru akan incecik bir sızı. Ayağa kalktım. İçimden bir ses o dolmuşa binmemi söyledi. Hareketlenip elimi kaldırdım ama çoktan hareket etmişti.

Yukarı çıkıp odamdan valizimi aldım. Üç beş parça eşyadan başka bir şeyim yoktu bu hayatta. Beni hep rahat ettiren Otel 24'le ilişiğimi kesip dışarı çıktım. Gelen ilk dolmuşa binip tren istasyonuna gittim. Haftalardır gezip dolaştığım bu şehirde aradığım şeyi bulamamıştım. Bütün o keşmekeşine, hayat pahalılığına rağmen İstanbul'a dönmek istiyordum artık. Biletimi alıp Doğu Ekspresi'ni beklemeye başladım. Haydarpaşa beni bekliyordu.

Geride beni uğurlayacak gözü yaşlı biri varmış gibi baktım arkama. Peron boştu. El sallayanım yoktu. İçeri girdim. Biletime bakıp bir kompartımana girdim ve valizimi cam kenarına bıraktım. Tek yolcuydum içeride veya diğer yolcular başka istasyonlarda bineceklerdi. Böylesi daha iyiydi. Yatağı açıp güzelce uyurdum yol boyu. Pencerenin altındaki sehpayı sabitleyerek cebimdeki tabakayı

üzerine koydum. Kimse var mı diye etrafıma baktım. Bir sigara yaktım. Sigaramın dumanı merakla tren penceresinden dışarı süzüldü.

Tren yavaş yavaş hareket edip şehirden çıkarken dönüp rengi yavaş yavaş yeşile çalmaya başlayan, dağları hâlâ karlı Erzincan'a baktım son kez. Şehirden uzaklaştık. Bir süre sonra heybetli dağların, küçük ve yalnız köylerin arasından geçtik. Yol giderek daha ıssız bir hal aldı. İlerlememiz için bize küçük geçitler veren sarp ve heybetli dağlar çıktı karşımıza. Tren mecburen hızını düşürmek zorunda kaldı. Sağımızda kahverengi dağlar, solumuzda gümüş renkli bir nehir, yol almaya başladık. O büyülü Güllübağ Kanyonu'ndan geçerken içeriden bir bağlama sesi geldi kulağıma. Birileri "Ayvaz Güzellemesi" türküsünü söylemeye başladı. Ayağa kalkıp kompartımanın ay yıldızlı camını hafifçe indirdim, dirseklerimi pencereye koyup dışarı baktım.

Yanımızdan dağlar, raylarla birlikte yol alan bir nehir, gözenekli tüneller geçiyordu. Yol arada bir darlaşıyor, trenimiz makas değiştirip iki dağın arasından kederle geçiyor ve sonra karşımızda küçük ara istasyonlar buluyor, o istasyonlarda birileri binip birileri iniyor, yeniden o dar ve büyülü kanyonda ilerlemeye başlıyorduk.

Gözlerimi kapayıp dışarıdaki temiz havayı içime çektim. Üşüyen kirpiklerimi açtığımda, sarp dağlar, tepelerdeki seyrek ağaçlar, gökyüzünün o berrak mavisi yanımızda usulca akan nehre yansıyordu. Rüzgâr, o huzur veren ıslığını çoktan çalmaya başlamıştı. Bir yanda trenin diğer yanda doğanın bin türlü sesi, öylece gülümsedim yol boyu.

Bitişik kompartımandan hâlâ o kederli türkü sesi geliyordu. Gözlerim o kanyonda gezinirken seyrek saçlarımın rüzgârda dalgalandığını hissettim. Kirpiklerim, yaşlanmış kulaklarım, ak düşmüş saçlarım rüzgâra selam duruyordu sanki. Derin bir iç çektim. Bir

başkası adına çıkmıştım bu yolculuğa belki de. Dönerken ne o kalmıştı ne de ben vardım artık. Kompartımandaki yatağımı açarak yavaşça uzandım ve yanımdan akan bütün o görüntü ve seslere bambaşka birinin gözlerinden bakmaya başladım.

Yirminci Bölüm

İYİ SENELER

"Kendimi inceliyorum; bundan sıkılınca vakit geçsin diye bir puro yakıp düşünüyorum: Tanrının benimle ne kastettiğini ya da benden ne yapmak istediğini sadece o biliyor."

Kierkegaard-Kahkaha Benden Yana

2004 yılında, Erzincan dönüşü hafiften kendimi toparlamaya başladım. İstanbul'da bulduğum ufak tefek gündelik işler hayatta kalmamı sağlıyordu. Arada sırada İstanbul'a gelen ve üzüm ticareti işini çoktan bırakıp müteahhitliğe başlayan Reco Dayı beni alıp lüks mekânlara, lokanta ve pavyonlara götürüyor, gece bitiminde o, yanındaki güzel kadınlarla beş yıldızlı oteline giderken ben Aksaray'daki mezbeleme dönüyordum. Bazen o sessiz sedasız oğlu Fikri Çetin'i de getiriyordu yanında. İşleri açılmıştı. İyi para kazanıyordu Reco Dayı. Durmadan ihalelere giriyor, bina üstüne bina dikiyor, arkasına devleti de alınca günden güne servetini artırıyordu. Siyasete girmeye hazırlanıyordu üstelik. Tipini değiştirmiş, kilo vermiş, üstüne başına daha da dikkat eder hale gelmişti artık. Yakında bu hayata tövbe edeceğini, kendisini bütünüyle ailesine ve memleketine vakfedeceğini söylüyordu. Keyfi yerindeydi. Yeni bir ihale almıştı. Taşkale civarında bir baraj inşa edecekti bu kez. Yanında çalışmamı, baraj inşaatındaki işçilere müdürlük yapmamı istedi ama kabul etmedim. Elbette paraya ihtiyacım vardı ama ömrümün son demlerinde İstanbul'dan ayrılmak istemiyordum. O gece,

Taksim'den Aksaray'a inerken yüklü bir para sıkıştırdı cebime. Ne kadar diretirsem direteyim parayı geri almadı. Birbirimize sarılıp ayrılırken durup arkasından baktım. Taşkale'deki en vefalı arkadaşım o çıkmıştı. Diğerleri beni arayıp sormuyorlardı bile. En çok yardımım Barana'ya dokunmuştu ama ondan hâlâ ses seda yoktu.

Reco Dayı'nın verdiği parayla bir süre gül gibi geçindim. Otelde kaygısızca uyuyup sabahları İstanbul'un uzak kıyı semtlerine gittim. Güzel yemekler yiyip güzel içkiler içtim. Kadınları seyrettim. Orada burada benim yaşımdaki ihtiyarlarla lafladım. Aksaray Metro İstasyonu'nun girişindeki banklara oturup gün boyu gelen geçene baktım. Sağda solda kavga edenleri ayırmaya çalıştım. Canım sıkılınca ara sokaklardaki Urfalı kebapçılara uğradım. Tek böbrekle sağ kalmaya, bu hayata asılmaya karar verdim. Ama para suyunu çekiyordu. Yeniden çalışmam gerekiyordu. Anlamıştım. Bir daha ondan borç istemeyeyim diye bu kadar çok para vermişti Reco Dayı. Yüzüm tutmasın diye. Haklıydı. Artık kendi ayaklarım üstünde durmam gerekiyordu. Bir iş bulmam, sigorta primlerimi tamamlayıp emekli olmam gerekiyordu. Bunun için de düzenli bir işe ihtiyacım vardı. Lakin sabıkam yüzünden hiçbir yerde iş vermiyorlardı bana. Ben de kimsenin bana karışmayacağı, hesap sormayacağı başka bir iş buldum kendime: Milli Piyango bileti satacaktım.

Bütün gün elimde Milli Piyango biletleri, kazı kazan ve makinede oynanmış şans oyunu kuponları, sokakları dolaşıyor, bir kahvehaneden çıkıp ötekine giriyor, parklarda dolaşıyor, geceleri meyhanelerde gezip bilet koçanlarını uzatıyordum insanlara. Elimdeki desteden bir bilet seçip bileti büyük umutlarla cüzdanlarına sokarak sevinçle yüzüme bakıyorlardı müşterilerim. Hapishanedekinden farklı bir biçimde, belki de bu kez gerçeğe daha yakın duran hayaller satıyordum insanlara.

Bazen elimdeki biletleri alıp komşu şehirlere gidiyor, hem gezip hem de bilet satarak üç beş lira kazanıyor, sigorta primlerimi tamamlayıp emekli olmanın, bu sayede yaşlılık günlerimi biraz daha rahat geçirmenin hayallerini kuruyordum. Yıllar sonra ilk kez hem de.

Hiçbir zaman elime çok para geçmiyordu. Ama aç da kalmıyordum. Geceleri kendimi otelime attığımda çantamdaki Milli Piyango biletlerini yatağıma seriyor, bu biletlerden hangisinin insanın talihini değiştireceğini bulmaya çalışıyor, bazen de bizim müdürlüğün alt katındaki salona gidip camekânlarda sergilenen eski biletlere bakıyor, biletlerin üstündeki resimleri inceleyip o tarihte memlekette neler olduğunu, Milli Piyango biletleri ile memleket tarihi arasındaki bağı anlamaya çalışıyordum. Yaşlılıkta durduk yere gelen tuhaf meraklar ve garip meşgalelerle geçiriyordum vaktimi.

İşimin en güzel tarafı, en son Erzincan'da tattığım bir özgürlük duygusu vermesiydi. Mesai kavramını hepten yok etmiştim, canım çalışmak isterse çalışıyor, dinlenmek istersem dinleniyor, nereye gitmek istersem oraya gidiyordum. Üstelik herkesle üç beş dakika da olsa çene çalmak gibi bir mükâfatım da vardı. Her gün bin türlü insanla tanışıyor, onların iyi kötü hikâyelerini dinliyor, elimdeki bozuklukları uzatıp kazı kazanları heyecanla kazımalarını seyrediyor, biletlerine bir şey çıkmayanlara kumarda kaybedenin aşkta kazanacağını, üç beş lira kazananlara şansın ondan yana olduğunu, hırslarına yenik düşüp yeniden kazı kazan oynayanlara bu kadarının kâfi geleceğini söylüyor, sonra neşeyle yoluma devam ediyordum.

Yılbaşına doğru işlerim iyiden iyiye yoğunlaşmıştı. Satışlarımı artırmak için bir Noel Baba kostümü bile almıştım hatta. Kırmızı beyaz kostümümü giyip pamuk sakalımı yüzüme geçiriyor, keme-

rimi sıkıp içinde bilet dolu torbamı sırtıma vuruyor ve sokaklarda "Milli Piyango! Büyük ikramiye 15 trilyon!" diye bağırıyordum.

Ülke o günlerde geleceğe umutla bakıyordu. Avrupa'yla birleşme hayalleri kuruyordu herkes. Ama sokaklarda başka türlü bir gerilim vardı. Ülkenin hayalleri ile gündelik hayatı birbirine uzaktı. Özellikle İstanbul'un yeni kurulmuş semtleri ile muhafazakâr mahallerinde insanlar gittikçe dindarlaşıyor, piyango biletlerine karşı çıkmasalar da Noel Baba kıyafetimi günah sayıyor, sarıklı takkeli adamlar orada burada kötü sözler söylüyorlardı bana. Ben de işte o zaman insanların şaşkın bakışları altında Noel Baba kıyafetimle metroya atlayıp İstanbul'un daha eski ve laik semtlerine gidiyor, koşa koşa bana gelen insanlara kucak açıyor, bütün gece bilet satıp otelime dönüyordum.

O yıl müdürlükten gereğinden fazla bilet almıştım. Gece geç saatlere kadar çalışmama rağmen biletler bir türlü tükenmiyordu. Sokaklar, meydanlar, kahvehaneler, semt pazarları, maç çıkışları, kalabalık nerede olursa orada alıyordum soluğu. Ama biletler sat sat bir türlü bitmiyordu. Ben de bunun üzerine İstanbul'un iş yapabileceğim daha uzak semtlerine gidiyor, ama bir süre sonra etrafımda başka piyango satıcıları görünce herkesin beni tanıdığı Aksaray'a dönüyordum mecburen.

Yılbaşından iki gün önce, ayaklarımda derman kalmamış bir halde Kumkapı sahilinde avare avare gezinirken bir anda ileride büyük bir kalabalık ilişti gözüme. Kıyıda devasa bir yolcu gemisi duruyordu. Yılbaşını yurtdışında geçirmeye hazırlanan yolcular pasaportlarını göstererek turnikeleri geçiyor, onları Yunanistan veya İtalya'ya götürecek gemiye binmeye çalışıyorlardı. Bu fırsatı kaçıramazdım. Üzerimde Noel Baba kıyafeti, yılbaşını yurtdışında geçirmeye hazırlanan kalabalığın arasına daldım hemen. Galiba o yıl havaların güzel gitmesinin de payı vardı bu kalabalıkta. Bu

zengin insanların bilet alacaklarına ihtimal vermedim başta ama bir süre sonra bütün biletlerimi tükettim. Kimi seri bilet aldı, kimi karışık. Hatta içlerinden bazıları elimdeki koca deste bileti bile aldı. Bir anda tüm biletleri satmıştım. Para parayı çekiyordu anlaşılan.

Biletlerimi tüketince bir taksi çevirip Aksaray'daki otelime gitmeye hazırlanıyordum ki onu gördüm karşımda. Sakal bırakmıştı, saçları uzamıştı, biraz kilo almıştı ama oydu. Barana yıllar sonra yeniden karşımda duruyordu. Yanında kızıl saçlı bir kadınla üç dört yaşlarında bir çocuk vardı. Telaşlıydılar. Gemiyi kaçırmaktan korkuyorlardı sanırım. Sıranın sonuna geçip beklemeye başladılar.

Emin olmak için biraz daha yaklaştım ona. Her şeyi değişmişti şüphesiz. Ama Taşkale Cezaevi'nden hatırladığım hal hareketleri tıpatıp aynıydı. Başka türlü bir âleme geçmişçesine karşıdaki denize uzun uzun bakıyor, arada bir alnındaki teri silerek kuyrukta ağır ağır ilerliyor, sonra da elindeki pasaportun sayfalarını hızla çevirip kendi resmini inceliyordu.

Bir an ona yaklaşıp kendimi tanıtmak, sarılmak istedim ama vazgeçtim. Çünkü yanındaki kızıl saçlı kadın, elinden tuttuğu küçük çocuğu kucağına alıp başını sessizce, bir çeşit huzurla Barana'nın omzuna koydu o an. Yutkundum. Nihayet kavuşmuşlardı.

Olan biteni daha iyi anlamak, belki de fırsatını bulunca onunla konuşmak için ben de kuyruğa girdim. Aramızda birkaç kişi vardı. Hafifçe yana çekilince rahatça görebiliyordum onu. İnsanlar üzerimdeki Noel Baba kıyafetine bakıp gülümsüyorlardı. Yabancılar ellerini çenelerinde bitiştirip komiklikler yapıyorlardı hatta. Benimse aklım fikrim Barana'daydı.

Nihayet pasaport kontrol polisinin önüne geldiğinde heyecanı bir kat daha arttı Barana'nın. Polis, bir süre pasaportlarını elinde evirip çevirdikten sonra önce Barana ve karısının yüzüne, ardından da pasaporttaki yüzlere baktı. O birkaç dakika ikisi için de geçmek

bilmedi. Genç polis sayfaları çevirdi, önündeki bilgisayardan bir şeylere baktı uzun uzun. Sonunda da damgayı basıp pasaportları Barana'ya uzatarak "iyi yolculuklar Mesut Bey," dediğinde ikisi de rahatlamıştı.

Pasaport sırasını hızla, adeta kaçarcasına geçtiler. Bariyerlerin diğer tarafına ulaştıklarında bir an durup neşeyle birbirlerine sarıldılar. Hatta Barana, karısının gözyaşlarını silip kızıl saçlarını okşadı şefkatle. Küçük çocukları boynunu sevinçle kaldırıp birbirlerine delicesine sarılan anne babasına baktı.

Tam borda merdivenlere adım atmak üzereyken aniden durdu Barana. Tıpkı mektuplarından birinde yazdığı gibi, rüzgârla darmadağın olan saçlarını düzeltti o an. Gözlerini sıkıca kapayıp İstanbul'un o keskin rüzgârını son bir kez yüzünde hissetmeye çalıştı. Bir rüya, upuzun bir mektup kadar güzel olan karısı da durdu onun peşinden. Barana, cebinden bir sigara çıkardı. Arkasına, geride bıraktığı, mektuplarında uzun uzun sözünü ettiği İstanbul'a baktı kederle. Yolcu gemisi kuvvetli bir şekilde düdüğünü öttürdü.

Son anda da olsa kendimi ona göstermek, el sallamak, bağırmak, o eski yıllarımızı ona hatırlatmak, tam bir yıl iki ay dört gün süren dostluğumuzu anımsatmak, onu unutmadığımı söylemek istedim ama yapamadım. Zaten beni gördüğü yoktu. Dalgındı. Yeniden kaçıyordu galiba. Bu kez bir daha dönmemecesine hem de.

Dayanamadım. Var gücümle bağırıp "hoşça kal Barana!" demek istedim ama ben tam ağzımı açar açmaz, bembeyaz bir martı beni susturmak ister gibi çığlık çığlığa geçti üzerimden. Aldırmayıp bir kez daha konuşmaya teşebbüs ettim ama aklımdan geçenleri okuyup bir tehlikeye mani olmak ister gibi geri döndü martı. Üzerimden hızla geçip denize doğru süzüldü sonra. Elim öylece havada kaldı. Boşluğa el sallayan bir Noel Baba heykeli gibi kalakaldım

yerimde. Hiç açılmayan ağzımdan dökülmeye hazırlanan üç beş kırık ses sessizce içime aktı.

Barana'ya son kez el sallayıp yoldan çevirdiğim bir taksiye binerken, her hikâyenin değilse de belki bazı hikâyelerin zor zamanlarda mutlu bitmesi gerektiğini düşündüm. Başımı taksinin camına koyarken İstanbul'un gece ışıklarına, yaklaşan yeni yıla, ışıldayan çam ağaçlarına, süslenen meydanlara, bu meydanlarda yavaş yavaş toplanan kalabalıklara, evlerin pencerelerinde neşeyle eğlenen insanlara baka baka ıslıkla bir şarkı tutturdum. Otele dönüp aralıksız uyudum. Tam yirmi dört saat. Uyandığımda kafamda bir boşluk, dışarıda kar havası vardı.

Cebim para doluydu. Satacak bilet kalmamıştı çantamda. Kalkıp hazırlanmaya başladım. Nedense Noel Baba kıyafetimi atmaya kıyamamıştım. Yılbaşı diye tekrar aynı kıyafeti giydim. Eşyalarımı hazırlayıp otelden çıkış yaptım. Herkes gülümseyerek bana bakıyordu. Dert etmedim. Sevindim bile hatta. Bütün gün orada burada dolaşıp bir şeyler yedim. Bir meyhaneye kurulup rakı sofrası donattım kendime. Meyhanedekiler, son model telefonlarını çıkarıp benimle epey fotoğraf çektiler. Vakit gece yarısına yaklaşıyordu. Dışarıda lapa lapa kar yağıyordu. Hesabı ödeyip meyhaneden ayrıldım ve sokaktan geçen bir taksiye el salladım.

Taksi şoförü, dikiz aynasından bana gülümseyerek bakarken "nereye gidiyoruz Noel Baba?" diye sordu.

"Esenler Otogarı'na," dedim.

"Yolculuk nereye?" diye sordu taksici, "memlekete mi?"

"Yok, memlekete değil, Manisa Hacırahmanlar'a" dedim, "Behiye'nin mezarına."

Pamuk sakalımı çeneme indirip bir sigara yaktım. Reco Dayı'nın hediyesi tabakamı tekrar cebime koydum. Saatime baktım. Yeni yıla fazla bir zaman kalmamıştı. Bir yılı daha devirmek

üzeydim. Birden şoför koltuğunun baş dayama kısmında uzun bir saç teli çarptı gözüme. Saçı özenle alıp gülümseyerek parmaklarımın arasında tuttum bir süre. İçime bir şey oturdu sonra. Ruhumdan binlerce saç teli uçuştu sanki. Camı hafifçe indirerek saç telini dışarı attım.

Başımı çevirip etrafa, ışıldayan İstanbul'a göz gezdirdim. Ömrümün yarısından fazlası taksi camından aktı. İnsanlar ve hatıralar geçti gözümün önünden. Kırık dökük bir hayat geçti. İzmaritimi dışarı savurdum.

Pencere kolunu yavaşça çevirirken fark ettim. Ortada bir gariplik vardı. Dışarıda havai fişekler atılıyordu. Bir daha kolumdaki saate baktığımda akreple yelkovanın ters istikamette hareket ettiğini gördüm. İnanamadım. Saati bir iki sağa sola salladım ama sahiden ters hareket ediyordu. Yıllar yılı o kadar uğraşmama, onca ter dökmeme rağmen kendiliğinden olmuştu her şey. Başarmıştım. Zaman artık geriye doğru akıyordu.

Kemal Varol külliyatının en yeni parçası *Kara Sis*, birbirlerine hikâyelerini anlatarak varlıklarını sürdüren mahkûmların mevcut zaman içinde ve zaman dışındaki yaşamlarını konu ediniyor.

Mesut Hoca'nın anlatıcı gözüyle büyüyen ve perdeye yansıyan roman, yeni gelen mahkûmun, müebbet Barana'nın gizemli ve kendini açmayan mühürlü dudakları arasındaki sırra odaklanıyor. Günaşırı türlü bahanelerle dövülen Barana kimdir, ne suç işlemiştir, neden susmaktadır?

Bir kızıl saç telinin rüzgâra uyup geldiği, gelip de avluya, Barana'nın yanı başına durduğu gün değişir her şey. Taşkale Cezaevi'ne çöken kara sis dağılmaz değildir artık. Bir imgedir belki de Barana'yı yaşatan...

Kara Sis, başkalarına anlatıldığında en acımasız suçların, gerçeklerin bile hikâyeye dönüştüğü bir dünyayı resmediyor. Kemal Varol, şiddet ve pişmanlıkların, onarılamaz hataların savruluşlarıyla örülü bir avluya, erkeklerin avlusuna uzanıyor.

"... susanlara, konuşmayanlara, içine atanlara, konuşmaya takati kalmayanlara, sadece izleyenlere kulak vermeliydi dünya. Belki de bir tek susanların içinden geçenler doğruydu."

EVEREST
www.everestyayinlari.com
f/everestyayinlari
/everestkitap
/everestyayinlari

9 786051 855578